

הו!

כתב עת לספרות

גיליון 21 • אביב-קיץ 2021 • סיון תשפ"א

הו! – כתב עת לספרות | גיליון 21 • מאי 2021
Ho! — Literary Magazine | Editor: Dory Manor

מיסודם של אחוזת בית ספרים ודורי מנור

עורכי הגיליון: דורי מנור, סיון בסקין
מען המערכת: ho.poetry@gmail.com

עיצוב העטיפה: מיכל קול, סטודיו ICONICA
סידור, עימוד והדפסה: א. אורן הפקות דפוס בע"מ
הגהה: יואל טייב ונגה לביא

© 2021 כל הזכויות שמורות למערכת הו!
2021 © All rights reserved to Ho!, Literary Magazine

כתב העת רואה אור באמצעות עמותת הו! – עמותה לספרות עברית

Printed in Israel 2021 • תשפ"א • א

יצירות יש לשלוח בקובץ מצורף בדואר אלקטרוני, מודפסות ברווח כפול,
בציון שם המחבר, כתובתו ומספר הטלפון שלו. שירים יש לשלוח בניקוד חלקי.

גיליון זה רואה אור בתמיכת
משרד התרבות והספורט

הוצאתו לאור של גיליון זה הסתייעה בתמיכת
מועצת הפיס לתרבות ולאמנות

גיליון זה רואה אור בתמיכת
עיריית תל אביב

גיליון זה רואה אור בתמיכת
קרן רבינוביץ לאמנויות תל אביב

תוכן העניינים

77	שירה	7	על "הו!" 21
79	אהרון לוין הוא חנוך אָב ואני אהרון בן מתוך "מחרוזת אָב" [יָלַד שְׁלִי] [הִלְכוּ הַמַּלְאִים לְאַהֲרֹן] [בְּלִילָה בְּלִילָה, כְּשֶׁאַהֲרֹן מִתְקַשֵּׁה לְהַרְדֵּם] [מָה שֶׁאַהֲרֹן אָמַר עַל הַעֲגֻבְנִיהַ]	9	לצרוף זהב מהעופרת של העברית
85	נדב ליניאל ובעבר האחר נָעַי חשמל בין גלי החשמל זה כל האדם [וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר אֹר פְּרוֹץ] [עַם חֶפְזָן הָעֶפֶר בְּיַד אַחַת]	9	שיח משוררים ילידי סוף האלף מראיינים ועורכים: עומר ולדמן ודורי מגור
90	דוד (ניאו) בוחבוט תחריט	27	משתתפי השיחה
94	ריטה קוגן לְעָמוֹס פואמה	31	מן הגנוך
102	נועה שורק השוגר־דִּדִּי שלי מחכים למות	33	זלדה שירים נשכחים
105	אב רוחני [הָרַס עֲצָמֵי בְּלִילוֹת קָרִים] [וְאֵיךְ תִּסְדֵּק אֶת הַמְּרַחֵק שְׁבִין הַעוֹר וְהַמְּתַכֵּת]	62	פיתויים שירי אשת חיל הים שיר הנערה מתוך מחברת א ביתנו לא היה לנו קן... ב גאה היה הלב ג הלכתי לשדה... ד מתוק להתפלל... ה נסיעה ו ...כחלומי ז תפילה ח מאין? ט ירושלים י שיר העקרה נפל החיץ על חטא שרטוטים: גשם ירושלים היש אהבה? שער הזקנה (מבעד לחלון): היה עולם... [אַלָּה שֶׁנִּפְשָׁם בָּרַק, שְׁכֻלָם רָעַם] ילדה וישישה בת הדור [שׁוֹשֶׁנָה מוֹלֶכֶת בְּחֹדְרֵי] [בְּגִשָׁם] הקבצן [גַּם בֵּית דְּחוּס בְּרֵהִיטִים] קולות [רוח הַיָּם נָשָׁק בְּחֹתָן] פגישה בגן נרות שבת על השופטים דומה לבי לתינוק על יד הגלויות המצוירות [אַמְרַתִּי אֶל לְבִי]
108	רועי שניידר עברית, פרפר וגולם שיר על שלוש לשונות מדריך לקורא שיר עברי השלמה מְזִינִיק	72	אברהם בריצחק לִילָה יִשְׁפָּךְ כּוֹכְבִים [בְּאַלָּה הַלִּילוֹת הַלְּבָנִים] לילות כי ילבינו הבודד... בודדים אומרים: שירים לאל שהסתיר פניו ערב ברכבת [עַת עָבְרוּ הָאֵלִים עַל פְּנֵי חֲשׂוּקֵי הַבְּלָח] שלם?
113	עמנואל יצחק לוי אחיך החילזון חמש מאות מיילז יוסטון מחוץ לאמריקה	72	דליה רביקוביץ ויהודה עמיחי משוחחים על שירה
116	סיון בסקין אנחנו, חסרי המולדת [בְּתַחֲלָה הֵיינו פְּרַעַה שְׁלֵא יָדַע אֶת יוֹסֵף] [כְּשֶׁהֵיָם הַתִּיכוֹן מְצַטְמָצֵם		

	שָׁנִים בְּבֵית הָזֶה [זְמַן קוֹפֵץ עַל צְוָאֵרִי וְכְפוֹתָיו כְּבִדּוֹת]	לְמַלְאָה קְצָרְצָרָה בְּעֵבְרִית נִישׁוּאֵי תַעְרוּבוֹת
160	אורי פרסטר הנחיות משרד הבריאות לבידוד בית המבט של תמר הנחיות משרד הבריאות לבידוד בית בובת סמרטוט	121 בן סויסה להגר או למות שָׁכַח אתה לא נולד גבר שעת ההיעלמות אולימפוס וינסנט
163	אורית נוימאייר פוטשניק צָחֹר גּוֹפָה, לא עטור תהילה, לא חטוב שִׁיבָה לְחִיפָה [הַשְׁוֹקִים שֶׁלָּךְ לֹא לְטָשׁוּ בְּמַתְכָּת] דָם	126 יואל טייב כוכבי החלציים חגורת אוריון דמדומים בבוקר שלושה שירי גוף פסגת זאב, לילה
167	אילי אבידן פוליאמוריה מרובעים על פרחים ופוליאמוריה הם הישאר	131 אָבִישֵׁי חוּרִי להרוג את הילד אסיר מספר שתיים להרוס להרוג את הילד
170	עדו ניצן הגוף זוכר	134 אוהד אוחיון הלכשתי את ההומו בכיפה וציצית אב גרוויטציה הפחד
171	עמרי שרת תבלול בעין כל הדברים [הִיָּה לָהּ תִּפְקִיד בְּחַיִּי] כמה שורות על המתנה מי	136 צור גואטה נפש מרגרינה ניתוח נפש מרגרינה זוג כרישים מטמורפוזה במותי
173	אורין רוזנר היקינתון שמסתכל בחזרה מי ומה אעשה עכשיו בסוסים ובאיילות לא היה לך ילד שיר פרידה מפסיכולוגית (או: ללכת אל אמי האמיתית ולשיר לה)	141 מעין איתן מכתב אחרון
177	משה לביא ואל תהמהם לי: אין נפש [שנינו יודעים את המות] [שְׁלֶשֶׁה אָשִׁיב לָךְ עַל הַשְׁתַּוּוֹת הַנֶּפֶשׁ]	142 נוית בראל הרבה אחרי אמצע המסע של חייו פנייה שנותרה ללא מענה אדום השיר ליד האש הרי עוד נשאר כל כך הרבה
179	עמרי לבנת יהודה, יהודה, רֵאָה מה זה (ברכה ליום הולדתו הארבעים) (בתו של יהודה, לחברתה) (נער) (דף מן המחברת)	145 יודית שחר זין עליכם, שירים עצובים! לא שמע פלח תפוח זנוח שוב שכח
182	ליאור שטרנברג לכל הרוחות, שיימוס חלון טיפשות	148 יפתח אלוני אסימונים בחריצי השמיים לשכוח לך לחן שבור
185	שחר־מרי מרדכי כמו שחפים בבהלה חפים בבהלה היהודי וייס בלילה	151 ניר אילון הצעקה שבין אדם ופרי מעיו תפילה עץ השסק [שְׁנֵאתִי אֶת הַשֶּׁקֶט]
188	מיכאל קליין תכולת עיניים וגְדֵלַת הָזֶה אחת שחר־רע הו בחורה ונפש־חשק	154 נעמי חשמונאי שלעולם אינו טבע 155 נעמי שנקר אישה מהלכת ובנה מת 158 יערה שחורי נוטלת את הלחם מתוך שפתיו [הַתְּזַמְרֵת מְגַנְגֵת בְּפֶס הַהֶקְלָטָה] [אֶפְשֶׁר לְזַמֵּן כָּל דָּבָר] [שָׁנִים עַל

אמי מתחת ומעל [הייתי שרוי על הדשא הקר]	192	עמיחי חסון זה לא היה גופי בוקר שבת, פרשת וישלח למ"ד-דווינק
220 דפנה דרוקר ולמרות השדים ולמגינת הרוחות	195	נדב הלפרין שיחה על אמונה
כוח עזר חנוכה במחלקה הסגורה	196	משה בלאו בועות הבס שלך מנוף אני חולם אותך פרידה
222 קרן קולטון אם לא קוטפים הפרי נופל אריק החתול המורה	198	דעאל רודריגז גארסיה רצח את אלוהיו והתאבד
224 מישל פלצ'יק בבואה באגם ברבורים הצעקה [פני הבבה פירוואטיים]		שיכור מהרים ורוח רצח את אלוהיו והתאבד שיחה ממתנה
226 רוברט וייטהיל-בשן הבושם של אווה בראון	201	אמיר אשל תנומתו תהלתך [זה המדבר, זה הבא] [דממה שברוח הקלה]
227 רון קורדונסקי בדין אישונים מוצא חן בעיניי דיו דיו השיר על הנער יוסף לא חולם מחליפים נזולים	203	נמרוד ברקו הגנה רוחות כבירות, בני טרום-לידה [אלה זמירות שפקיעוהו מבית הבליעה שיתומים- מן-הנצח הפקיעוהו]
230 יעקב ביטון עמוד זכראון [כבר מחוץ לגיגית הרגלים] [תלמידת בית ספר] [הבית מלא אנשים]	205	שלומי הוד בזלת של לילות סגולים לחש-כישוף לשיטפון אדירים לשד בבואתך החולפת
231 גל נתן משלימה עם הירח נרגעת רק במים הליכת ירח	207	ירדן בן-צור גמרת גרניום רקפת ביולי פארק החורשות
232 עופרה עופר אורן סתם סוד אסור, לא הריסות ולא ידעתי סתם סוד	208	ליאת מורבצ'יק הידיים אוספות את הלילה
235 עמוס נוי משהו בחוץ עושה הוווווווווו בחודש חשוון שורות		מות הלילה רקוויאם לכוכב לילי מול הצד האפל
237 אהוד אלכסנדר אבנר הרי הבשר, הרי השיש פס שוק	211	רונית שטראוס קירשנר המניפה של עצמי קרבה לאוקון מתנה
239 קובי מידן אורגומות של דורות רבים זוג צעיר עם כלב סביב ג'אז	215	יולי ורשבסקי בשפך הנבואה Созвездие Кит שיבת האח האובד
241 שי דותן הצפון של הערים לבדם מנורת הקריאה הכיסא השולחן החלון	217	שני פוקר הורי השותקים כעלה שם [אמת: החבל נעשה יפה יותר]
243 נח אנגלהרד בכל זאת	219	דמיאן חזן מול קלח עיניים

259	נדיה אייזנר-הורש צל של זיפים כחולים	244	עומר ולדמן האות שבין נפלא לבין נכלא
	אשתו אריאדנה		בשם דב יש דב פרוודור כשתהילה הייתה קוראת בשמי
261	יעל איזנברג פרח ומוך מוך מרוב	248	עמית מתתיה ככל שתהפוך בו, בהווה
262	חיה משב הודאה	249	יפים רינברג כשהשפה בפי הייתה סכין
263	ורדה סמואלס ורדוש כבדה [ורדוש כבדה].		סכין ועוד סכין בקטנה בבת אחת
264	רחל אהרוני על האישה	251	ללי ציפי מיכאלי איך אאיר את העולם?
265	נבה קרסניקיך כאילו העולם ציפור [התנשמת מדביקה את הבקר] [אנחנו מתאהבים בגנות רחוקות]		ברחתי לעולם הדרן
266	יחזקאל רחמים עמוק בבטן הציפור אפילו שנדליר למה התכוון הקורא? ששש...	252	דקלה סיון חיון אהוב שלי, כל המדענים טועים
268	יעל סטטמן העורב שבלע את הזמיר בא העורב אצל הזמיר זה קרה בלילה שבו		גפרורים פיית המטפורות
270	נורית זרחי העורב הוא אבי האיש עורב בקלות גוליברים	254	ניצן ויסמן משולשים
273	משתתפי הו! 21	255	יוסי יזרעאלי מלשין על החיים עצה מעשית למשורר תזכורת למשורר משורר ככלות הכול לפרש משורר משורר מסכם סיכום ביניים
		256	שמעון בוזגלו הרגליים היפות של העיר
			Point of departure שדה תעופה סקורה 2001

דור חדש של משוררות ומשוררים התחיל את צעדיו בשנים האחרונות: דור המילניאלז, כותבות וכותבים ילידי העשור האחרון של האלף השני.

לא יהיה מופרז לקבוע כי בין המשוררות/ים הללו לבין בני הדורות שקדמו להם קיימים הבדלים סוציולוגיים ותודעתיים מרחיקי לכת. עד לפני עשור או שניים נדיר היה למדי למצוא בשירה הישראלית משוררות/ים דתיים/ דתל"שים, מזרחיים, להט"בים וכיו"ב. בקרב דור ילידי שנות התשעים, לעומת זאת, הקבוצות הללו זוכות לנוכחות מרכזית ביותר, וההשתייכות לאחד ה"מיעוטים" הללו (או לכמה מהם) היא דגל שרבות ורבים ממשוררי דור המילניאלז נושאים בגאווה וברצון.

באיזה אופן משפיעים השינויים האלה על השירה הנכתבת כיום בישראל? האם יש להם חלק בשובה של השירה אל מרכז הבמה של הספרות הישראלית בעשור האחרון? האם יש להם תפקיד בחיותה ובתסיסתה המחודשת של השירה, אחרי שנים ארוכות של נידחות יחסית? ומה זיקתם של משוררות/ים אלה אל השפה העברית, אל ההיסטוריה של השירה העברית, אל צורות השירה הקלאסיות, אל המקורות היהודיים, אל הרשתות החברתיות, אל ההווה הטכנולוגי, אל המצב הפוליטי העולמי?

כדי לקבל תשובות לשאלות האלה ולאחרות כינסנו 11 מטובי המשוררות והמשוררים ילידי שנות התשעים לשיחה, שחלקה נערך בצ'ט קבוצתי (בהנחיית עומר ולדמן, משורר "מילניאל" מצוין בעצמו) וחלקה בהתכתבות בדוא"ל. אנחנו שמחים וגאים להיות בית קבוע למשוררות ולמשוררים רבי הכשרון האלה, שרבים מהם התוודעו לשירה דרך "הו!" כקוראים, ורובם משתתפים בו בקביעות מאז ראשית דרכם ככותבים.

*

במשך השנים התפרסמו מעל דפי "הו!" יצירות גנוזות רבות בפרסום ראשון. בין השאר פרסמנו שירים גנוזים של דליה רביקוביץ, שירים ותרגומים שכוחים של לאה גולדברג, יצירות ניסיוניות של דוד אבידן, נוסחים ראשונים לשירים של אבות ישורון, ועוד.

בכרך הנוכחי אנחנו גאים להביא מבחר מרתק של טקסטים מן הגנוז:

– 36 (!) שירים שנכחים של זלדה (ולדה שניאורסון-מישקובסקי, 1914-1984) שמעולם לא כונסו בספריה, אף שכמה מהם נמנים בלי ספק עם מיטב יצירתה.

– מבחר שירים גרמניים ועבריים גנוזים, פרי עטו של אברהם בן-יצחק (סוּנְה), המשורר המסתורי שהיה מושא הערצתה (ואולי גם אהבתה הנכזבת) של לאה גולדברג. גרסאות מוקדמות אלה מרחיבות באופן ניכר את הקנון המיניאטורי של בן-יצחק (1883-1950), שפרסם בחייו רק שירים בודדים.

– תמליל של מפגש שקיימו ב-1976 דליה רביקוביץ ויהודה עמיחי עם סטודנטים מהאוניברסיטה העברית בירושלים.

*

עוד בכרך הנוכחי: שירים פרי עטם של כשבעים משוררות ומשוררים, מהמוכשרים שפועלים כיום בעברית. החל בכלת פרס ישראל הטרייה נורית זרחי, ששירה חותמים את הגיליון, וכלה במשוררות/ים ילידי שנות האלפיים. אנחנו מאמינים שזהו תפקידו המרכזי של כתב עת לספרות: להיות בית קבוע ליוצרים וליוצרות עכשוויים, לגלות כותבים חדשים, להביא את המיטב מיצירותיהם של כותבות/ים ותיקים, וללוות את היצירה העברית בהתפתחותה.

*

תודה מקרב לב לאנשי עמותת "הו!", שבזכות מסירותם ומאמציהם "הו!" יכול להתקיים ואף להרחיב את פעילותו, ובראש וראשונה ליו"רית סיון בסקין, ולמנכ"ל העמותה, אבי דאול, המשקיעים את מיטב מרצם בפעילויות כתב העת. תודה רבה לחברי העמותה מתן מרידור, אמיר בקר, דורית שילה, משה סקאל, גיל פייר, יערה שחורי, לילך נתנאל, רועי חן, יואל טייב, עומר אבן-פז, שי צור ואורית נוימאיר-פוטשניק, וכן לתותי ורוני פורת ולרו"ח שלמה יניב, המסייעים לנו רבות בפעילות העמותה. תודה מיוחדת לגדעון טיקוצקי על הגילוי וההכנה לדפוס של שירי זלדה הנשכחים, ולמיה ברזלי על מציאת שיריו הגנוזים של אברהם בן-יצחק. תודה רבה לעומר ולדמן שהשתתף בעריכת הרב-שיח של המשוררות/ים ילידי שנות התשעים.

תודה מיוחדת לרכות עמותת "הו!" היוצאת, ליאור שריר, שליוותה בשנים האחרונות את פעילות העמותה במרצה ובכשרונה, וברכות לרכות העמותה החדשה, נגה לביא, שנכנסה לתפקיד לפני זמן קצר וכבר תרמה רבות לעבודה על הכרך הנוכחי.

אנחנו מודים מקרב לב לנגה אלבלך ולאנשי הוצאת הקיבוץ המאוחד על שיתוף הפעולה הפורה וארוך השנים. תודה רבה לאלי אורן ולאנשי בית הדפוס שלו, וכן למיכל קול מסטודיו ICONICA. את "הו!" אפשר להשיג בחנויות הספרים או במכירה ישירה באתר של הוצאת "הקיבוץ המאוחד". אתם/ן מוזמנות/ים גם לעקוב אחרי עמוד הפייסבוק שלנו, שכתובתו: www.facebook.com/ho.literary.mag

את קובצי ה-PDF של כל היצירות שפורסמו ב-20 הכרכים הראשונים של "הו!" אפשר למצוא ברשת באתר "לקסיקון הספרות העברית החדשה".

כרך 22 של כתב העת יוקדש כולו לשירה בתרגום. כתבי יד אפשר לשלוח במייל לכתובת ho.poetry@gmail.com

לצרוף זהב מהעופרת של העברית

שיח משוררים ילידי סוף האלף

מראיינים ועורכים: עומר ולדמן ודורי מנור

משתתפות/ים:

נדב הלפרין; אבישי חורי; יואל טייב; עמרי לבנת;

עמנואל יצחק לוי; שני פוקר; אורי פרסטר;

אוריין רוזנר; נועה שורק; רועי שניידר; עמרי שרת

■ מה מביא אתכם לשירה?

עמרי לבנת: אני חושב שנדחפתי לכתוב בזכות האהבה לשפות זרות. בתור נער הסתקרנתי מאוד מהשפות הסקנדינביות ואחר כך בעיקר מגרמנית. אני חושב שדווקא משום שלא הבנתי את השפות האלה, ומשום שהן היו רחוקות ממני מאוד, הייתה להן איזו חומריות סתומה שמצאה חן בעיניי. התרגשתי מצורות כמו ∞ ומכל מיני אומלאוטים מצחיקים. הגלם של השפה ענין אותי, ומתישהו התחלתי לעשות עם זה דברים. אחר כך קרו הרבה דברים, אבל נראה לי שהכול עדיין יושב על זה – על התרגשות אמתית, פטישיסטית כמעט, מהחומרים המוזרים של הלשון.

אורין רוזנר: אני חושבת שמה שגרם לי לכתוב שירה היה התלהבות ראשונית ונרגשת של גיל ההתבגרות ממוזיקת פופ – מהמקצב והכוח והליריות של הדבר הזה, והרגשתי כאילו הדבר הזה, הרגש הקצוב הזה, נטען בתוכי וחייב לצאת החוצה איכשהו, והדרך הכי טבעית הייתה לכתוב. אז כתבתי. עזר לי גם שהמוזיקה הייתה באנגלית, אז איכשהו החלק המילולי התערבב לי לתוך הכתיבה, אבל בלי להפוך להעתקה מוחלטת מצדי. רק אחרי הפאזה הזו גיליתי שיש דבר כזה שירה, וראיתי את המטפורות והדימויים של המשוררים ואמרתי, "יפה, נראה לי שגם אני יכולה".

יואל טייב: מקום הלידה של השירה, אצלי, במובן הביוגרפי והפואטי כאחד, הוא התנ"ך והפיוטים. אני בן למהגרים מצרפת, שעבורם העברית תמיד הייתה (ותמיד תהיה) קודם כול שפת התפילה והלימוד, לפני שהיא שפת המקום או שפת היומיום. השירה הראשונה שהכרתי הייתה שיר השירים, תהילים, משלי. אני חושב שזה הפלא הגדול של הספרות: ברגע שנדרשתי לשירה, בגיל מאוחר יותר, היא כבר הייתה מוכנה לי על הלשון. הספרות באה אלי באופן טבעי ואורגני מאוד, בכוח שאני לא חושב שהייתי יכול להילחם בו.

עמנואל לוי: בתור ילד האהבה הגדולה שלי הייתה מפות ואטלסים. ביליתי שעות בהעתקת מפות ובשינון שמות, ובמובנים מסוימים זה מה שאני עושה עד היום. הספרים הראשונים שבאמת חוללו לי משהו בלב היו הברית החדשה והרומן ההיסטורי 'קו ואדיס' על רדיפת הנוצרים ברומא, הם גרמו לי להבין שאני רוצה לכתוב על אלוהים. המשוררים האהובים עליי בתור נער היו פן, רטוש ושלונסקי, מכיוון שהשפה שלהם נשמעה לי כמו שפת כשפים! מסיבה דומה אהבתי מאוד את רומי ואת טאגור. אבל ככל שחלף הזמן הפסקתי לכתוב ככה, כי ראיתי שאנשים לא אוהבים לא להבין שירים, ולא ראיתי טעם לכתוב שירים שרק אני אוהב.

נדב הלפרין: ההיכרות הראשונה שלי עם שירה נבעה מאימא שלי, חרדית לשעבר, ששירה הייתה עבורה גשר למעבר מהחברה החרדית אל החברה הדתית-לאומית. היא בנתה לעצמה ארון שירה די מפואר, שכלל הוצאות ראשונות של מי שמשלו אז בכיפה כמו עמיחי, זך, אבידן, ויזלטיר ווולך, אבל הייתה בה גם סקרנות לעלובי החיים של שבוע הספר, לכל מיני דמויות צדדיות יותר. בגיל 14 גיליתי את ארון השירה שלה. באופן מוזר אני חושב שהשירים שכתבתי והכי יקרים לי הם מין תסבוכת שבין זלדה לנתן זך.

אף פעם לא החזקתי משניהם המשוררים האהובים עליי, אבל נדמה לי שהמוזיקה של זך היא המוזיקה שהכי משכה אותי, ולצדה עולם הדימויים הזלדאי (ספרי זלדה היו היחידים בארון של אמי שסבתי החב"דניקית קראה בהם). ספר השירה שקראתי בו הכי הרבה הוא תהילים, וזה תמיד היה במעין חצי תפילה חצי קריאת שירה, ואני עדיין מוכן לחתום על ההכרזה שזה ספר השירה המודרנית הגדול מכולם.

עמרי שרת: בהתחלה התנ"ך ושירי משוררים מולחנים. אחר כך השפיעו עליי חברים כותבים, שראיתי איך הכתיבה הנועזת יותר שלהם עובדת. שתי נקודות ציון בהמשך היו האלבוט הראשון של אביתר בנאי, שלימד אותי מה זה אומר להיות חשוף וכמה לפעמים ההקפדה הצורנית מיותרת, והכרך הראשון של ה'כל כתיבי' של אבידן, שלימד אותי שעצמה של שיר לא תלויה בשאלה אם אני מבין מה כתבתי. היום אני חושב שאני מושפע מכל הבא ליד. הרבה מהשירים שלי הם התכתבות עם משפטים שרצים לי בראש, כאלה של משוררים, פילוסופים, אדמו"רים חסידיים, שמה שנכתב הוא מעין שיחה מתמשכת אתם.

שני פוקר: המפגש המוקדם, הבלתי אמצעי והחזק ביותר שלי היה עם שירי זמר עברי. זכורים לי מאוד שירי אלטרמן המולחנים, וגם גולדברג. זה היה הרדיו וה-103FM "שבת עברית" ששמעו בבית. כנערה בוגרת יותר השפיעו עליי המשוררות הגדולות (גולדברג, רביקוביץ, וולך) שהיום אני לא תמיד חושבת עליהן כהשפעה, אבל הן מוטמעות ביותר. עם קריאה עמוקה יותר באו שבתאי (שפתח לי הרבה דלתות), פגיס, הרכבי (עם "ראנא") ועוד רבים.

■ איך מתחיל אצלכם שיר?

עמרי לבנת: בדרך כלל ברחוב, בזמן הליכה, כמעט תמיד בזכות מילה יפה; אתמול והיום טיילתי וחשבתי על המילה "גינה".

אבישי חורי: לפעמים משפט יחיד מתנוצץ ראשון מתוך הכלום, והמשך השיר נרתם אליו כמו מרכבה. לפעמים מילים של מישהו אחר מעוררות את הגירוי וההשראה, ואז הן עשויות גם להפוך למוטו. אבל לרוב, כפי שכתבה שני פוקר, שיר הוא מילים שנותרו יבשות מהמים שהגיעו עד נפש.

אורין רוזנר: בדרך כלל, אחרי שאני נחשפת לאמנות (ספרות, קולנוע ומוזיקה בעיקר) וסופגת את מה שאפשר לספוג מאחרים, אני מרגישה שאני יכולה להעתיק מהם את הדבר היפה בלי להעתיק בדיוק את היצירה שלהם, ואז אני כותבת. אני יונקת מהם את היופי, הרגש והחכמה, ואז, כמו משום מקום, אני מרגישה ש"אני יכולה גם".

שני פוקר: בראש. ובדרך כלל ממשפט שאני מרגישה שהוא טוב. מעולה. לפעמים אני יכולה לדקלם אותו כשאני רוכבת על האופניים. אני מתחילה לחוש את הניגון שלו. את הדרך שבה הוא עשוי להתעבות. על הדרך זה משתנה.

רועי שניידר: בטנטון פנימי של מילים שמסרבות להיעלם. כמו שמנגינה יכולה להיתקע לנו בראש בניגוד לרצוננו, כך בראשי נתקעות מילים עד שאשחרר אותן. הן יכולות להיות

חסרות משמעות לחלוטין, אבל אם הן נכנסו, הן מצאו את הדרך, ועד שהן לא יצאו אני לא אהיה רגוע.

נדב הלפרין: בהתנוצצות, לפעמים היא לא מתחילה בתודעה במילים ואפילו לא בתמונות, אלא במין כמיהה שהביטוי המוקדם ביותר שלה יכול להיות לחלוחית מסוימת בעין, אבל מרגע שחשתי בה אני מתחיל להיכנס אל המקום שממנו השיר נולד.

יואל טייב: יש לי מנהג, בשנים האחרונות, למחוק מדי פעם מטיוטות של שירים את השורה הראשונה, כלומר את השורה שממנה התחיל השיר. אני מרגיש שהשורה הזאת, שהיא, למעשה, זו שקובעת את הריתמוס ואת הפלטה של השיר, ובעצם זו שהולידה את השיר, נעשית מיותרת או לכל הפחות גסה מדי. השיר אף פעם לא יכול להתחיל בנקודה שממנה הוא אמור להתחיל, הוא לא יכול להתחיל בנקודת פתיחה גולמית או בזרוף דק מדי. כדי שפתיחה של שיר תהיה מהוקצעת, כדי שהשטף יהיה מלא, היא צריכה להיות כבר אמצע.

עמנואל יצחק לוי: לצערי אני מצליח לכתוב שירים רק לאחר לילה ללא שינה ומלא חרדות, סמוך לעלות השחר, ואז אני נרדם. כשאני מתעורר אני מנפה את השירים שניתן להשתמש בהם ועורך אותם בו ביום.

נועה שורק: האופן האופטימלי שבו מתחיל אצלי שיר הוא השראה. פתאום עולות לי שורות פתיחה, מבנה, או מקצב עם כיוון ברור, ואז נותר לי בעיקר לשבת לכתוב אותו. במקרים כאלה אני מוצאת את עצמי כותבת במיטה באמצע הלילה, באוטובוס עמוס או באמצע שיעור. דרך אחרת שבה מתחיל אצלי שיר היא ממש הפוכה: אני מתיישבת מתוך החלטה לכתוב שיר – באירוע כתיבה רב משתתפים, בדייט או לבד. כדי שיצא שיר אני צריכה שמשוהו מרוח ההשראה יהיה שם – שיהיה כיוון שאוכל לנתב.

אורי פרסטר: לרוב שיר מתחיל במשפט שמסתובב לי בראש זמן מה. לפעמים המשפט קשור בתחושה כללית שנוכחת, פעמים אחרות הוא קשור בסיטואציה או באדם ספציפי. הרבה יותר "קל" לי לכתוב שיר במסגרת מבנים קלאסיים. בכתיבת וילאנל, למשל, לרוב אתחיל מהשורה הראשונה והשלישית, החוזרות על עצמן. אחרי שהן נוצרות (שוב, לרוב מאותו משפט שהסתובב בראש זמן מה), ומוצאות את מקומן בכל אחד מהבתים הבאים, השאר יגיעו מתוך האילווצים הבסיסיים של המשקל, החרוז והצורה. כמעט אף פעם השיר לא מתחיל כשלם – אני צריכה תוך כדי כתיבה לפענח ולגלות אותו.

■ איך אתם יודעים ששיר הושלם?

רועי שניידר: אני לא. אבל לפעמים נמאס לעבוד על שיר. בעבר הייתי עובד על שירים עד שלא הייתי יכול לראות אותם יותר, זה לא היה לוקח יותר מכמה דקות-רבע שעה בדרך כלל. היום אני משתדל להעניק לכל שיר יותר זמן, מה שאומר שאני ממשיך לעבוד על שירים גם הרבה אחרי שנמאס לי מהם. עוד לא גיליתי את התחושה ששיר הושלם.

עמנואל יצחק לוי: כשכל מה שאפשר למחוק בו נמחק.

אורי פרסטר: לרוב הידיעה מגיעה כשאני מקריאה את השיר בקול ומקשיבה לו. בהקראה, אפשר להרגיש על הלשון את המילים שלא מסתדרות, את השורות המסורבלות, חריגות במשקל, צרימות בחריזה. לרוב נדרשים כמה סבבי הקראה כאלה, מוטב עם מרווחי זמן סביר ביניהם. אני חושבת ששיר הושלם כשאני יכולה להקריא אותו לעצמי ברצף – כשהוא מתגלגל מהתחלה ועד הסוף ללא כל צורך בעצירה.

אורין רוזנר: א. כשלפחות עוד בן אדם אחד שאני מעריכה נתן לי הערות והתייחסתי אליהן ברצינות, וב. אני לא יודעת, לכן אני מעדיפה לתת לשירים לנוח לפחות חודש בתיקיה. אחרי חודש ויותר, כשאני קוראת שוב, אני פשוט יודעת. לפעמים אני חסרת סבלנות ומפרסמת שירים לא גמורים, אבל זה נובע בעיקר מפחד להיעלם. ואולי זה גם לא נורא כל כך לפרסם שירים לא שלמים. גם שורה אחת יפה זה לא מעט.

שני פוקר: פעם הייתי חושבת שברגע שאני מתחילה יותר מדי לשחק עם השיר, לערוך אותו, לנסות אותו מפה ומפה – זה סימן שהשיר לא עובד. וברגע שהשיר נכתב שלם, ואני עושה בו רק שינויים מינוריים, זה סימן שהשיר טוב. היום אני קצת מפקפקת בגישה הזו. יש שירים שעבדתי עליהם הרבה מאוד ולימים הם נראים לי שלמים. אבל עדיין יש בי איזו הנחה: שכשיוצא משהו כמעט שלם לכתחילה, משהו שלא צריך לערוך בו שינויים, לא לעבוד עליו קשה, זה סימן לשיר שלם.

נועה שורק: כשאני קוראת אותו והוא עובד לי, לאחר שהתייעצתי עם חבר או שניים וערכתי בהתאם לעצותיהם. לרוב זה תהליך מהיר, ואם הוא לא מצליח אני מניחה אותו בצד ולא משלימה את השיר.

אבישי חורי: כשאני חוזר אליו אחרי זמן ומרגיש שלא יכולתי לכתוב אותו טוב יותר.

■ מה מבדיל דיבור של יום-יום מדיבור של שירה?

אורין רוזנר: הכתיבה היא גרסה ערוכה ומהוקצעת של חלקים בעצמי שאני רוצה להראות לעולם, ואלה יכולים להיות כל מיני סוגים של חלקים – לפעמים חכמים, ילדותיים, פגיעים – אבל בסוף המטרה (הלא מודעת) היא שאֵלה יהיו חלקים שאנשים יתחברו אליהם ויחבבו אותם, ואז יחבבו אותי.

עמרי שרת: אני חושב שכתביה היא לרוב הקצנה של פן מסוים באישיות שלי. אם יש סבל – עד הסוף, אם יש ביקורת – עד הסוף, אם יש תקווה – גם כן עד הסוף. זה עיצוב של יקום שבו הקול הזה הוא הקול היחיד שנשמע. יש בזה שאיפה לסמכותיות ולכריזמטיות, אבל אני חושב שכלפי פנים. אני נותן את מלוא הבמה לשחקן מסוים, והוא זה שמושל בי. ביומיום אני בדרך כלל לא נותן לעצמי להגיע לקיצוניויות האלה, בכתביה אני מתמסר אליהן.

עמרי לבנת: יותר מהכול, אני מחפש קול שהוא שלי: שירה שהיא מקום משלי, זמן משלי, שפה משלי. לפעמים זה יוצא מליצי, אבל אני רוצה להאמין שזה לא קשור בסמכות או בכבוד של משוררים (אולי גם, אני לא שולל), אלא בחיפוש אמתי אחר משהו אחר, בחיפוש פנטסטי.

יואל טייב: ברגע שאני מרגיש שאני מחפש את הנימה יותר משאני מחפש את המילים, אני מרגיש שאני לא במקום הנכון מבחינת השיר.

עמנואל לוי: שירה במיטבה היא דרמה, ועל הבמה היא מגיעה לשיאה! אני סובל מאוד בערבי שירה, ואם בהטעמה רגילה – עדיף שלא לקיים ערבי שירה! לתחושת, אין הבנה מעמיקה שזה אמור להיות גם כף. ולכן כשאני קורא אני אף פעם לא עומד עם דף, אלא מרים הופעה שלמה. גם הטון הפנימי של השיר מוכרח להיות חי, נושם, מעניין, מפתיע. בנקודה שבה הוא מאבד את חיותו – הוא צריך להסתיים. וזה בדיוק התפקיד של ריתמוס ומוזיקה: להרחיק אותו מהדיבור הרגיל לעולם נשגב יותר, חי יותר.

שני פוקר: אני מבקשת לפעמים להגיע בכתיבה שלי אל גוונים אחרים של קולות. אני רוצה לדבר עם משוררים מסוימים, עם מסורות מסוימות. אני מקבלת פה ושם הערות/שאלות שאני משתמשת בלשון גבוהה, לא יומיומית/דיבורית, ואז אני נזכרת שאולי לאוזניים מסוימות זה צורם, אבל האמת שזה לא מפריע לי.

■ עד כמה מעסיקה אתכם שאלת המובנות של השירה?

שני פוקר: זה מעסיק אותי, אבל מעסיקה אותי גם הדרך. הרזולוציות. כיצד יבינו ואילו הצטלבויות יהיו בדרך לשם כך. אני חושבת שהשירים שלי נהירים מאוד, ולפעמים זה מעסיק אותי. אבל כל הזמן אני מנסה לשמר גם משהו לא נהיר. להרחיק את השיר מזיהוי יתר או מפענוח יתר. אלה מנגנונים שקשורים בחשש מחשיפת יתר. מה שעוזר לי במקרים האלה, וזה מבחינתי אחד מכוחותיה של השירה, זה למתוח את הקול. להתרחק מקול-אני-ביום-יום.

עמרי לבנת: אני מאוד מאוד רוצה קוראים, אני חושב שאני כותב כדי שיקראו, אבל אני ממש לא רוצה – אפילו כמעט דוחה – קוראים לרגע, קוראים גוללים או קוראים שכותבים "ריגשת". הספר והפייסבוק הם מדיומים שונים לגמרי, הם מזמינים קשב הפוך כמעט, ולרצונות ולצרכים שלי הם ממש עוינים זה את זה.

נדב הלפרין: שאלת המובנות מעסיקה אותי, כי אני חושב שכל מיני תהליכים של הפיכת השירה לכתב סתרים אישי מעקרים אותה מכוחה המרכזי כשיחה אחרת ונוקקת בעולם. מצד אחר, שירה אצלי היא המקום שבו עליי לבטא או לנסות לבטא את מה שלא היה די עבורו בדיבור הרגיל... וזו תמיד זרה עדינה מאוד. הרצון לרגש קיים, אבל בעיקר את עצמי. במובן הפשוט שהשירים הגדולים והאהובים ביותר שקראתי בחיי ריגשו אותי עד דמע, וזה כוח שקיים בשיר ואני רוצה להביאו לשירים שלי. אם אני מרגיש שיצרתי חוויה שאין לה נגיעה ברגש, הרי משהו חסר בשיר.

נועה שורק: יותר משאני רוצה להיות מובנת, אני רוצה לדעת שגרמתי לאחרים להיות מובנים – לעצמם או לאחר – דרך השיר שלי. זה נותן לי את התחושה שאני נחוצה, שיש לי מה לתת. זה הסיכוי האחרון שלי למשמעות.

■ הרבה שירים של הקבוצה הזאת נכתבים מפנייה לסמכות: למורה, לפסיכולוגית, לאלוהים כמובן. מה המשמעות של כתיבה כזאת מבחינתכם?

עמנואל לוי: לאן אתה רוצה שנסתכל אם לא למעלה? לדעתי המבט (ולענייננו, הדיבור) בגובה העיניים הוא יותר נרקסיסטי. צריך הרבה יהירות כדי לחשוב שהחיים שלך, השפה שאתה מדבר בה עם חברים שלך בווטסאפ, המוצא שלך וכו' מעניינים משהו. רק כשאתה מפסיק להיות אתה ומתחיל להיות משהו אחר אתה מתחיל להיות מעניין. שירה היא קודם כול פנייה החוצה, ויש דברים נערצים או דברים דוחים. על הדברים הנערצים כותבים שירים. וגם כדי לכתוב שירים על הדברים הדוחים, צריך להעריך אותם.

אורין רוזנר: אני חושבת שככה אני כותבת או לפחות כתבתי עד עכשיו: מתוך רצון להוכיח לאנשים (אמתיים או מדומיינים) שאני מתוקה ורגישה ואהיבה. שממש ממש כדאי לאהוב אותי. גם כשהשיר "מטורף", הוא איכשהו מטורף בגבולות המתוקים. אני לא אכתוב דברים ממש קשים. בא לי לסיים ב"וחבל", אבל דוגרי, לא, לא חבל, אני לא רוצה לכבס את הכביסה הבאמת מלוכלכת בחוץ. למה לי? אני לא כותבת לעצמי, ובטח שלא מפרסמת בשביל עצמי. אני מפרסמת כדי להרוויח משהו מהעניין, ומכיוון שכידוע לכם כסף לא מקבלים, אז מה אפשר לקבל חוץ מאהבה ונספחיה?

אבישי חורי: אני קצת לא מאמין לך. יש בכתיבה שלך אינטימיות ואינטרוספקטיביות שאין מצב שנכתבו רק כדי "להרשים", אני בטוח שהמפגש עם המקומות האלה היה משמעותי גם עבורך.

אורין רוזנר: למה, הנה, תראה איך הן הרשימו אותך, האינטימיות והאינטרוספקטיביות. **אבישי חורי:** את לא מרגישה שיש משהו מרפא בחשיפה?

אורין רוזנר: ברמה מסוימת – כן. ברמה אחת מעל זה – תחשוף עם הפסיכולוג ועם אוהבך. לא עם כל העולם.

יואל טייב: אני לא כותב כדי להתנאות או כדי להיאהב. להפך: הארוס של הכתיבה הוא בראש וראשונה התנגדות, בשבילי. גם לעצמי, גם לעולם.

עמרי שרת: אני לא חושב שאני משתמש בכתיבה שלי כדי לייפות את עצמי. אני משתמש בה כדי לבוא חשבון עם עצמי. הצורניות היא לפעמים חלק מהאכזריות. הצורניות היא סוג של מאגיה. אני כותב ככה קודם כול בשביל להיכנס לאיזו סחרחורת, לאיזה כישוף. זאת בעיניי קודם כול תנועה של התמסרות. זה יכול להיות לנסיקה לגבהים, וזה יכול להיות להתרסקות. הנשים הגדולות והלא מושגות בשירים שלי הן אולי "דמויות סמכות", אבל לא נראה לי שזה ניסיון להרשים אותן. זה ניסיון לרסק את עצמי טוטאל לוס מולן.

אורי פרסטר: הדיאלוג שלי עם השירה קשור בהחלט בדיאלוג עם הטיפול ועם הפסיכולוגית, ולא רק בשירים שממוענים ישירות אליה. אבל אני לא מרגישה שזה קשור בצורך להראות לה עומק, אלא באיזה מעקף שאני עושה באמצעות השירה כדי להגיע אליה ולכל מיני סמכויות אחרות, וזה בהחלט קשור לממד נרקסיסטי. דווקא כאן, דרך

הפנייה לפסיכולוגית אולי, השירה כן משמשת לאינטרוספקציה אותנטית וזום-אאוט, באמצעות השפה השונה שלה. כמו שהטיפול שונה בשפה שלו מהיום-יום ומאפשר לראות בו משהו שלא היה נראה באמצעים אחרים.

שני פוקר: אני חושבת שהרצון להרשים פירושו להיות יפים יותר, במובן הטוב: הוא יכול להביא אדם עד קצה היכולת. ולזה יש הרבה משמעויות.

נועה שורק: תכלס, הדמות העיקרית שאני כותבת אליה היא לעצמי. יש כמובן הצעות פרוידיאניות כאלו ואחרות, אבל לרוב אני נרקיסיסטית רגילה.

■ ולעניין אלוהים, או דתיות כלשהי?

רועי שניידר: אני חושב שאנחנו דור הרבה יותר דתי מהדור שלפנינו, וזה מתבטא בראש וראשונה באידאולוגיה נוקשה של מוסר אבסולוטי. החיפוש האובססיבי אחרי אמת, יופי וצדק הוא מה שהופך אותנו לדתיים יותר מקודמינו.

יואל טייב: עניין התאולוגיה נוגע בי בשלוש רמות. קודם כול, התאולוגיה היא אחת הפריזמות שדרכן אני מרגיש את הדחיפות לקרוא שירה ולכתוב שירה, כלומר, את החרדה הקיומית מפני עולם שאין בו שירה. דבר שני, הליטורגיה, מבחינת העבודה הטכנית שלה, מבחינת מגבלות הז'אנר, וגם מבחינת העמדה הנפשית שהיא דורשת, מושכת אותי ומפירה אותי. דבר שלישי, העולם הדתי, הנוצרי והיהודי כאחד, עם הפירון האמנותי שהוא כומס, תמיד יהיה נקודת יחס מרכזית עבורי.

עמרי שרת: אני לא מאמין בכוח גואל של השירה, אני מנסה לחדש ולשבור את המוסכמות של עצמי, מה שאני לא עושה בפרקטיקות הדתיות שלי. הדמיון היחיד בין דתיות לשירה הוא ששתיהן צורות תקשורת נואשות עם משהו בלתי נגיש בהגדרה.

נועה שורק: אני עסוקה רוב הזמן בלהצליח להיות לא דתייה. והאמת שזה עובד טוב עם האופי שלי, שנוטה לרציונליזם ולציניות. אבל שירה היא קצת עקב אכילס שלי, כי אי אפשר להיות ציניקן אמתית או רציונליסט אמתית, ועדיין לכתוב שירה. השירה שלי דתית במובן הזה שאני לוקחת אותה מאוד ברצינות, שהיא דרך המילוט שלי מהמציאות, באותה צורה שהדת משמשת לכך. מעבר לזה יש בי רצון לדמות את האקסטזה הדתית בחלק משיריי. אני מאמינה שזו אחת השפות הנכונות ביותר לשירה – להיכנס למקצב שמשלט עליך.

אבישי חורי: באתי מבית דתי ועזבתי אותו, שתי חוויות שלכל אחת בפני עצמה יש מספיק משקל רגשי כדי לפרנס כמה וכמה שירים. בהתחשב בעובדה שהמוסדות הדתיים שבהם למדתי דיברו בשפה מאוד לא רגשית, אני דווקא רואה את העיסוק בשירה אולי כאיזו תגובת נגד לעולם ההוא. ואף על פי כן, ארון הספרים היהודי ככל הנראה ימשיך להיות המטען הרוחני המשמעותי ביותר שיש לי, ועולם הרפרנסים וההקשרים שלי ייטה אליו לעתים קרובות. אולי זו גם איזו אמונה בכוחן של מילים, ונגישות יחסית לעברית לא עכשווית.

עמנואל לוי: הרבה שנים ראיתי את השירה כעשייה דתית לחלוטין, את הכתיבה כמעשה של קידוש שם השם בעולם. גם כשכתבתי על אלוהים בהומור או בשנאה, הרגשתי שאני מנכיח את אלוהים בלבם של אנשים שאין בהם אמונה, וזה גרם לי שמחה. ככל שנעשיתי דתי באמת והתחלתי לשמור מצוות, הבנתי שאין לזה דבר וחצי דבר עם כתיבת שירים, ואם זה לא מספיק – גם כמה מהמצוות הגדולות ביותר איני מצליח לקיים כהלכתן. ולכן הדתיות עבורי כיום היא יותר מצפן כללי בעבודת השירה, שמזכיר לי להתעסק בדברים החשובים – הנשגב, היקום, הטבע.

נדב הלפרין: אני בפירוש משורר דתי, יותר משאני אדם דתי אולי, כלומר אני אדם דתי של שירה יותר מאשר אדם דתי של יומיום, במובן כלשהו. אבל התודעה שלי היא דתית, זה בכלל לא נוגע לשאלה תאולוגית כזו או אחרת, אולי מלבד המבט המצועף שאני לוטש על העבר. לא על העבר כמכלול שכולו טוב, אלא כמאבק. וסימני המאבק של השירה הם ניסיים בעיניי. אין לי דרך אחרת לומר זאת.

שני פוקר: דווקא כמי שפחות מזוהה כך מבין הקבוצה הזאת – אני מוצאת רצון עז להעמיק בארון הספרים היהודי. אני מתעסקת במחקר באוניברסיטה בשירת ימי הביניים, והקרבה לכל זה הגיעה אצלי דרך הספרות.

■ **בהסתכלות סוציולוגית זריזה ברור שבקרב בני דור המשוררות/ים ילידי שנות התשעים יש אחוז ניכר הרבה יותר מאשר בעבר של מזרחים, להט"בים, דתיים/תל"שים, וכו'. האם מבחינת השירה זאת תופעה משמעותית בעיניכם?**

עמרי שרת: לא. כן, במובן הזה שאנשים מרגישים בנוח לכתוב על יותר דברים – זה טוב. אבל כשאנשים משתמשים בשירה כקרדום לחפור בו למטרות חוץ-שיריות, או בזהות שלהם כדי לבנות "פרסונה" משוררית – השירה יוצאת נפסדת. המטרה של האמנות היא גלות לנו משהו עמוק על טבע האדם, וכל שימוש אחר בה מחמיץ את המטרה.

רועי שניידר: כן, בוודאי, יותר קולות נשמעים כי יותר אנשים מרגישים בנוח להישמע. אני חושב שהעובדה הזאת משמעותית גם לשירה – השירה תמיד עוברת בתווך של קול של אדם. כשהקול הזה חריג מאיזושהי בחינה, זה מוסיף לסיכוי של השירה להיות חריגה. חריגות היא מצרך חשוב בתחום השירה.

יואל טייב: באופן כמעט אוטומטי אני נמשך למשוררים הומואים, למשל. אני לא יודע כמה מזה הוא עניין טכני, כלומר עניין של עיסוק בשאלות של נטייה מינית או של אהבה הומואית. אני חושב שזה דבר עקרוני הרבה יותר: הלוך הנפש של המשורר ההומו נכון לצרכי הרבה יותר, והפריזמה שדרכה הוא רואה את העולם היא מעניינת יותר מבחינת. במובן הזה, ברור לי שזו ברכה גדולה וברור לי שהתופעה הזו, בישראל כיום, היא תופעה משמעותית וברוכה מאוד.

נועה שורק: מבחינה תרבותית רחבה זו ברכה וזו תופעה משמעותית. כל כניסה של קול נוסף ושל גישה נוספת לחברה ולשפה היא משמעותית. אבל אני מאמינה ששירה גדולה

היא שפה מאוד יחידנית, ולכן הגיוון המהותי הוא גיוון שלא תלוי בכותרות חברתיות. גם עמיחי וגם אצ"ג היו גברים לבנים סיסג'נדרים, וכמעט שאי אפשר להשוות בין השירה שלהם. כך גם לגבי וולך וגולדברג: שתי נשים אשכנזיות שכתיבתן רחוקה זו מזו כרחוק מזרח ממערב. כל גיוון בתכנים, בנקודת המבט, בעגה ובשימוש בשפה הוא משמעותי, לא משנה מאיזה מגדר, מוצא או אמונה הוא מגיע.

עמנואל יצחק לוי: ההתפתחויות הללו תרמו הרבה לגיוון בשירה, ואין להקל בכך ראש, אבל לפי שעה הן לא חידשו הרבה מבחינת הצורה או התמטיקה. אופקים חדשים ייפתחו אולי אם משוררים סטרייטים דווקא יכתבו שירה להט"בית, ומשוררים דתיים יכתבו שירה חילונית, ומשוררים חילוניים יכתבו שירה דתית! אבל לשם כך דרוש אומץ רב ולמעטים יש אומץ כזה. מה שאני מנסה לומר בעצם הוא, שאני נוטה לחשוד ברבים מהמשוררים (ובעצמי בכלל זה) שהם פחות חד-משמעיים מהשירים שלהם – בשייכותם המגדרית, הדתית או התרבותית; אבל כשנקלעים להזדהות מסוימת קשה מאוד להיחלץ ממנה.

■ כולכם התחלתם לפרסם שירה כשהרשתות החברתיות ברקע. איך זה השפיע עליכם?

עמרי שרת: אני משתדל מאוד לא לחשוב על הדברים האלה. לפעמים אני מפרסם בפייסבוק באמצע הלילה בכוונה, כדי להתנגד למחשבות האלה. עם זאת, כתיבה היא בעיניי צורת תקשורת, וכשאני כותב זה מתוך רצון לנהל שיחה, ולכן אני שמח מאוד בפורמט. לפני שהייתי מפרסם בפייסבוק, היה מאכזב מאוד לפרסם בעיתונים – יש איזושהי ציפייה שיקרה משהו, והיא לא מתממשת. הרצון להיות מובן כמו מגיע לשוקת שבורה. בפייסבוק תמיד יש תגובות כלשהן, לפעמים נוצרות גם שיחות פרטיות. השיחות האלה הן מה שמביא לי מזור.

נועה שורק: זה נורא לא רומנטי בעיניי, אבל תכלס התחלתי לכתוב שירה באמת בזכות הפייסבוק. זה התחיל מכתבת שיר אהבה נכזבת לבחור שניתק קשר (והפייסבוק היה המדיום היחיד המשותף בינינו), ובזכות השיחה עם שלושת הקוראים שהיו לי התחלתי לפתח את הכתיבה שלי, במובן מסוים ממש מתוך מחשבה על הקהל, שלשמחתי גדל מעט והגיב בצורה שכיוונה אותי לדיוק ושיפור. בסופו של דבר יש חפיפה רבה בין קוראי כתבי העת וספרי השירה לבין כותבי השירה, ואני מרגישה שפייסבוק מצליח להוציא את השירה לרשות הרבים. שירה מתאימה כביכול לפורמט רשתי וצעיר בשל האורך שלה, המקצב והשנינות. עם זאת, אני רואה איך הרשתות החברתיות הדגישו, הגבירו והרחיבו את התפקידים היותר "נחותים" בעיניי של שירה: שירה כפורמט שדרכו ניתן להעביר בצורה קלילה ואמנותית מסרים פוליטיים, חברתיים או אישיים. יש אינפלציה מטורפת של משוררים פופוליסטיים, ומאחר שאין עריכה וסינון, הרמה הממוצעת נמוכה מאוד, מבחינה אמנותית ותוכנית.

שני פוקר: אני מוצאת הרבה יופי ועניין בפייסבוק, בענייני ספרות. באופן אישי אני מתייסרת מאוד לפני שאני מעלה שיר לפייסבוק. זו גם חרדת הקהל וגם רצון לאהדת

הקהל בו זמנית, אבל לא רק. זה הקושי להתמסר לפרויקט המיתוג העצמי. יש משהו נוח מאוד בפרסום שירה בכתב עת, ספר וכו', שאת כאילו מופרדת מזה. את לא באמת שם כשעיניים יפגשו את זה. אבל לצד זאת, בפייסבוק יש הרבה רעשי רקע והסחות דעת, ביזור של ידע וסמכות, שפוגמים גם באיכות השירה.

אבישי חורי: כבר אמרו חכמים, No man is an island. השיפוט הפנימי והשיפוט החיצוני מתערבבים כל הזמן, לפחות אצלי, בתהליך הכתיבה. לפעמים הם מסכימים אחד עם השני, אבל יש גם מקרים הפוכים. אני אוהב את הפרסום בפייסבוק ואת הסיפוק המידי שהוא מאפשר, גם את החשש שיעשו לי 'הקיץ של אביה' וגם את הדופמין של הלייקים. נרקיסים? לא אכחיש.

עמנואל יצחק לוי: הסוגה הספרותית החשובה ביותר כרגע היא הווידוי. אמנים ומנהיגים אוטוריטריים מתמללים את חייהם בטוויטר, קבוצות הווידויים הקולקטיביים הן שמחזיקות את פייסבוק בחיים, וידוייהם של בודדים ב-me too מחוללים מהפכה חברתית אוניברסלית. ההשפעה של כל זה על השירה העברית חיובית הרבה פחות, והיא הופכת בהדרגה לתא-ודוי קולקטיבי, שבו משוררים רבים (ובהם גם מוכשרים!) בוחרים לגלם את החוטאים, ומתמללים לפרטי-פרטים ובלי מאמץ סגנוני את תולדות חייהם הבנאליים, שעה שהקהל מוחא להם כפיים ומשחק במקומם את תפקיד הכומר.

■ מי המשורר/ת העברי/ת/ה/האהוב/ה עליכם ביותר? (שם אחד, בבקשה...)

אורי פרסטר: אם חייבים לבחור אחת – חדוה הרכבי. הספר "ראנא" הוא הספר שקראתי הכי הרבה פעמים בחיי, והשירים לראנא התנגנו בתוכי כמו מנטרה במשך תקופה ארוכה. ברור לי שהם השפיעו עליי באופנים מודעים ובלתי מודעים. אני חושבת שהושפעת מאוד מהפנייה החוזרת והנאשאת אל דמות נוכחת-נעדרת, מעצמת הכמיהה והדבקות בדמות האישה הזו, הספק-אמתית-ספק-מדומיינת, שמחיה וגם מוציאה מהדעת. יותר מכול, הושפעת מהמנגינה של השירה שלה, מהאופנים שבהם היא מייצרת מוזיקה בשפה. מהמבנים הקצביים, החוזרתיים, שנבנים ומתפרקים שוב שוב לאורך השיר, כך שהשירה נהפכת למעין תפילה פנימית.

רועי שניידר: אם אני נאלץ לבחור שם אחד, זה אורי צבי גרינברג. אני חושב שהוא עשה בשפה דברים שבמשך הרבה זמן חלמתי וניסיתי ואמשיך לנסות לעשות אותם. מה שהוא עשה בשפה בעיניי הוא שימוש כמעט מדעי. עברית לא הייתה שפת אָמו של אצ"ג, אבל הוא יצר בה תרכובות של לשונות שונות, של מבעים שונים ושל צלילים שונים שמייחדות אותו לחלוטין בנוף הישראלי.

עמנואל יצחק לוי: אלכסנדר פן. שירו 'פלישת הרובוטים' היה הראשון שקראתי על במה. הייתי בן 13 כשנחשפתי לפן, והוא היה ההתאהבות השנייה שלי (אחרי שלונסקי); הערצתי וניסיתי לחקות את תמונת העולם הדיכטומית שבשיריו. הוא (לצד רטוש) היה המשורר היחיד שכתב על אהבה ועל שנאה בעצמות שהרגשתי אותן, מבחינה פסיכולוגית

ופוליטית. קינאתי בו על שהמציא לעצמו ילדות, וקיוויתי שיום אחד בנות ישימו לב גם אליי.

אבישי חורי: כיום זה ישראל אליזו. אני לומד ממנו את סוד הצמצום.

■ האם אתם קוראים שירה בשפות שאינן עברית? אילו משוררים לא עבריים השפיעו עליכם?

עמרי לבנת: אני קורא ומשתדל לתרגם שירה מערבית, ואני קורא מעט גם בשפות אחרות (אנגלית, צרפתית וגרמנית). למעשה, הספר שלי נולד מתרגום; כשקראתי לראשונה את הספר היפהפה 'שירי מהיאר איש דמשק' של המשורר הסורי אדוניס גמרתני בדעתי לתרגם אותו, ואכן התחלתי, ואפילו פרסמתי כעשרים שירים מתוכו ב"הו!". אבל ככל שהמלאכה התמשכה הבנתי שעדיף – לאדוניס ולי – שאניח לתרגום, ופשוט אכתוב את הספר הזה מחדש, עם ההתאמות והשינויים המתבקשים. כך התחלתי לכתוב את 'מלאכי' – בהתחלה ממש עם גלגלי-העזר של אדוניס, ואחר כך התקדמתי לבדי.

יואל טייב: לרוב אני לא קורא שירה בעברית. גם אם יש משוררים נהדרים בעברית שאני אוהב וקורא, ברמת המקור, ההיצע הפואטי של העברית דל מאוד וההיצע הפרוודי דל עוד ממנו. אני חושב שהייתי צריך את האנגלית, את הצרפתית, את הספרדית, כדי להבין משהו עקרוני מאוד על השירה, על המנעד הרחב ביותר של הריתמוס, תנועות הנפש, המשחקים השפתיים שיכולים להיות חלק ממנה; ואת זה למדתי משקספיר, מוורלן, מהומרוס, מלורקה, מאפולינר, מבודלר, מברכט. יש בי תמיד התחושה שאני צריך לחזור לעברית מלא באותן שפות זרות ולנסות באיזה לחש אלכימי לצרוף זהב מן העופרת של העברית. אני לא אומר שהשפות האחרות טובות יותר, אלא שהעושר האמנותי שהן מציעות, הריבוי העצום הזה של דרכי שירה, היתכנויות שירה, הן אוויר לנשימה כדי שאוכל לכתוב.

רועי שניידר: אני לא מרגיש כלפי אף משוררת לא עברית הערצה כמו שאני מרגיש כלפי משוררות עבריות. רשימת מכולת שנכתבה בעברית עשויה לרגש אותי יותר מאשר פאר היצירה העולמי. אני לא מחפש בשירה את הגדולה, אני מחפש את האינטימיות שמחוללת דברים בתוכי. משוררים שאני מרגיש זר להם ולתרבות שלהם, גם אם הם מרשימים אותי מאוד ואפילו מרגשים אותי, מהם אני לא מצליח להזדעזע או לגדול.

אורין רוזנר: אני קוראת מעט שירה באנגלית – זה מצריך ממני מאמץ כפול, גם מבחינת הנכונות הרגילה בקריאת שירה שלא להבין "עד הסוף" וגם באפשרות ממש לא להבין מילה מסוימת או ביטוי. ובכל זאת, המאמץ הזה בדרך כלל מאוד משתלם.

נדב הלפרין: לצערי רק אנגלית היא שפה שאני באמת שוחה בה, ומחוץ לה אני נעזר בקביים של התרגום. אי אפשר להבין שירה עברית בלי להבין את השירה שמחוץ לעברית, ואי אפשר להיות חוליה בשרשרת השירה העברית בלי להבין שהיא משתרגת בשירה שאינה עברית. המשורר הלא עברי האהוב עליי הוא ויליאם באטלר ייטס – מחד גיסא

הרומנטיקה העמוקה והנרגשת שלו, מאידך גיסא הביקורת על הרומנטיקה הזו וההכרה בשבירותה, ועל הכול מנצחת מוזיקליות מופלאה, אבל כזו שמודעת לצורך לחרוג לעתים מקסמו של הניגון.

עמנואל יצחק לוי: פושקין הוא המשורר האהוב עליי בעולם, והשיר 'גבריא' (שייחוסו אליו שנוי במחלוקת) הוא השיר האהוב עליי בעולם. אפשר שלאהוב את פושקין בלי לדבר רוסית זה לאהוב פיצה של אמריקאים. אבל קראתי הרבה ממנו ואני מרגיש שהצלחתי לעמוד על רסיס מהגאונות שלא אבד בתרגומים – השילובים המופלאים בין אפיות היסטורית והומור, פנטזיה ופוליטיקה, שלמות הצורה ושרה, ואינספור משלבים רגשיים ולשוניים.

■ האם אתם חשים כפטריוטים של העברית?

רועי שניידר: כן. בעיניי העברית החדשה היא לא פחות מנס. אבל גם עברית על רבדיה העתיקים היא שפה שאני מאוד מאוד אוהב. אני מוצא את עצמי מודע למטענים של אלפי שנים במילים שאני משתמש בהן, מה שיכולה להרגיש רק מי שכותבת בשפה עתיקה, אך גם ממשש את הצלילים וחווה את המילים באופן חושי או סינסטטי שיכול להרגיש רק מי שכותב בשפת אם. השילוב היחיד במינו הזה מרגש אותי בכל פעם שאני משתמש בעברית, וביתר שאת בכל פעם שאני שומע מישהו משתמש בעברית באופן שהיה עבורי בלתי-צפוי.

שני פוקר: כן. אהבה עמוקה. כמו עבד רק בנקבה אבל לא שפחה. וגם זכות גדולה. וצריך לממש את הזכות: למשל לקרוא שירים שנכתבו לפני מאות ואלפי שנים. מה שאין לשום אירופה או אמריקה ללא מילון.

נדב הלפרין: לחלוטין, מפני שפטריוטיות של העברית היא לא רק איזשהו רגש לאומי שמופנה למה ששלך או למה שגדלת בתוכו, זוהי פטריוטיות כלפי העבר של הכתיבה העברית, מהתנ"ך דרך התלמוד ועד הנה. היכולת לכתוב בעברית היא היכולת לקחת חלק בכל אלה, והיכולת הזו מעניקה למשתמש בה עושר כמעט מן ההפקר.

נועה שורק: כן. פחות מכיוון פוליטי ויותר מכיוון אמנותי של הערכת העושר של השפה ורצון לתת לה כבוד ולהשתמש בה נכון. מחפשת את עצמי בתוך השיח הפמיניסטי השפתי, שהופך את העברית ליותר קשה להכלה, העברית היא סקסמניאקית.

עמרי לבנת: לא, אני פשוט אוהב את העברית.

עמרי שרת: פטריוט מילה חלשה, הייתי אומר קנאי. בספר שלי יש רק מילים לוועזיות בודדות, במקומות שלא הייתה בהם בררה כמו "רפלקס" או "אוניברסיטה", והתענוג הכי גדול שלי בכתיבה היה להשתמש כחרוז במילה "נמבוה", או לכתוב את השורה "מרוטפש וסטול עפעפיים". אני נמנע במכוון מסטיות מהתקן ואני מעדיף לוותר על שורה טובה בשביל זה. חלק מזה קשור לאופי השמרני שלי, וחלק מזה נובע מתוך תחושת שליחות. כתיבה קובעת עובדות בשטח, מעצבת משהו בשפה. ולי חשובה התרבות העברית

העצמאית ושימור הקשר למקורות ההיסטוריים התרבותיים והדתיים שלנו. סגנון הכתיבה הוא חלק מהבחירה להיות חוליה בשרשרת הדורות הזאת.

אורין רוזנר: לא, זו פשוט השפה היחידה שאני יודעת, וגם אותה – לא על בורי. אני מרגישה הרבה פעמים שאני בעיקר עסוקה בפיגורטיביות של הלשון, ופחות בשפה עצמה. זה עניין שאני מאוד רוצה להתפתח בו. כלומר, אני משתמשת בשפה כי היא הכלי שהכי נגיש לי בשביל לשחק באמצעותו ברעיונות, במטפורות ובדימויים, לצייר אתו, לברוא אתו דברים משונים ומעניינים. יכול להיות שבאותה מידה, אם היו לי הכשרונות המתאימים, יכולתי לעסוק גם בקולנוע או במוזיקה.

יואל טייב: יש בי שניות גדולה בכל מה שנוגע לשפה, אולי משום שגדלתי בבית דו-לשוני. אני יודע שהעברית טבועה בי באופן עמוק מאוד, אבל אני גם מרגיש לעיתים קרובות שהיא לא יכולה למלא את כל צרכי הלשוניים והפואטיים. בגיל צעיר מאוד התחלתי לקרוא שירה בשפות אחרות, ואם אני רוצה להחשיב את העברית הקלאסית כשפה נפרדת ביחס לעברית המודרנית – תנועה טבעית בתור בן לאב שלמד עברית קלאסית כמעט שני עשורים לפני שיכול היה לדבר מילה בעברית מודרנית – מעולם לא שקעתי באמת בתוך הוויית השירה העברית המודרנית בתור קורא. אני מרגיש פעמים רבות זר לעברית, לפעמים אני מרגיש שאני בן חורג שלה, ולפעמים אני מרגיש שהיא לא אימא טובה דיה. אני כותב בה בעל כורחי, בשמחה רבה ומתוך תודעה היסטורית עמוקה – אבל גם מתוך רצון מתמיד למרוד בה ולנקוע מתוכה.

■ האם יש משוררים – מההווה או מהעבר – שיצירתם מעוררת בכם רתיעה?

רועי שניידר: בוודאי, רבים מאוד. אבל אני משתדל להתגבר על זה. במשך שנים עוררו בי משוררות ומשוררים רבים רתיעה, גם כאלה שאני אוהב מאוד עכשיו. מבחינתי זה כמו מאכל. במשך שנים לא אכלתי פטריות, בטטה או ארטישוק. עם השנים, הצלחתי לתת לכל אחד מאלה מקום וחוויה אינדיווידואלית שדרכם אני מבין אותם בהקשר שלהם. באותו אופן כך הצלחתי להתגבר על רתיעה מדליה רביקוביץ או מביאליק למשל. משוררים שכרגע יש לי רתיעה מיצירותיהם – יש גם כאלה, למשל אהרן שבתאי או עדי קיסר. אבל אני לא משלה את עצמי, ייתכן בהחלט שבעתיד אלמד לאהוב גם אותם.

עמנואל יצחק לוי: מעולם לא גיליתי זאת לאיש, אבל איני מבין את שירתה של דליה רביקוביץ. כל מה שהיא כותבת עליו זר לי לחלוטין. נתתי לה יותר מהזדמנות אחת, ובכל פעם איני מצליח להישבות בקסם. עולמה של דליה רביקוביץ הוא עולם שבו גם הקשים שבכאבים וגם העמוקות שבתהיות מתוארים בצבעי מים עדינים. איני מצליח להזדהות עם העולם הזה, שאין בו כמעט יצר הרע או אשמה. כשאני קורא בה אני מרגיש שאני קורא תיאורים של רגשות או יחסים מבעד למפל מים ולא את הדבר עצמו.

עמרי לבנת: אני נרתע – כמעט באופן גורף – משירה פוליטית, ובייחוד משירה שעוסקת בסוגיות פוליטיות מקומיות ועכשוויות. קשה לי מאוד להתעניין בשיר שיש לו "מסר". אני יודע שאני מפסיד בכך הרבה, אבל אני לא חושב שצריך לקרוא בכוח.

נועה שורק: קשה לי עם שירת זלדה. היא לא מספיק מרשימה אותי מבחינה אמנותית, הגבול אצלה בין שירה לקטעי יומן או לטקסט דתי לא מספיק חד לטעמי.

■ בנוגע לבמה שבה הדברים האלה מתפרסמים, ל"הו!", אתם חושבים שהיא יצרה איזו פתיחות מחודשת לתוויות שדבקו בה, לחרוץ, למקצבים קבועים? לפחות אצלכם.

רועי שניידר: "הו!" עודד אותי בעיקר לחשוב שכתובה שקולה וחרוזה היא לגיטימית ולא מוקצית. משהו בשימוש בסדר ובשירתו להעברת רגש כנראה מדבר אליי. לא ממש ידעתי אז מה זה רגש ולא לגמרי הבנתי איך אני רוצה להביע אותו, אבל כבר אז האסתטיקה הזאת משכה אותי בלשוני באופן שלא יכולתי להתנגד לו.

עמרי שרת: אצלי זה מתחיל מבורות. כל מה שהכרתי היה פזמונים ושירי משוררים מולחנים, לא ידעתי שיש קטע כזה לכתוב חופשי ולא מוזיקלי. מההתחלה כתבתי במקצב ובחריוזה, ורק אחר כך סיפרו לי שאני מיושן ולא מעודכן. מההתחלה הייתי צריך את המוזיקליות בשביל הכתיבה. בלעדיה האנרגיה של השיר הולכת לאיבוד. ולקחו גם הרבה שנים להיות מיומן מספיק בקריאת שירה כדי להצליח לקרוא שירה לא במשקל. אסתטיקה פועלת על מקומות בנפש שנמצאים מחוץ להבנה, וחוסר ההבנה הזה הוא אחד מהדברים שאני כותב בשבילם ובגללם.

אורין רוזנר: אני חושבת שאצלי העניין הזה די גולמי, כלומר יש לי איזה חוש פנימי למקצב, אבל מטעמי עצלות ובערות הוא נשאר רק ברמת ה"להרגיש" את זה. אחרי הספר הראשון אני מנסה לכתוב שירים אחרים, עם קצת יותר דגש לכל הפחות בחריזה. אבל כן, אולי בגלל "הו!" אני כן מרגישה עכשיו שזה החלק אצלי שצריך להשתפר. והאמת, כשאני חושבת על זה, כשקרה שהלחינו את אחד השירים שלי, הרגשתי פתאום את ה"חריקות" של השיר שלי, וזה הבהב לי בתור משהו שאני רוצה עוד להתקדם איתו. עשיתי סיבוב וחזרתי בסוף למוזיקה.

יואל טייב: משקלים קלאסיים תמיד היו משהו שענין אותי ושנגע בי באופן עמוק, שמעתי אותם תמיד באוזן ורציתי לחקור אותם תמיד בין האצבעות. הפן הזה של השירה דווקא אף פעם לא דרש ממני מאמץ, ותמיד המשקל, או לפחות רוח הרפאים של המשקל, הייתה מאוד טבעית גם בקריאה וגם בכתיבה שלי. אני חושב שהפן ההשבעתי של השירה נורא חזק, ומניח אותי באופן כמעט קטגורי בתוך ריתמוס כלשהו. זה לא קשה או קל, זאת פשוט המלאכה הבסיסית של הכתיבה מבחינתי. אני לא תמיד כותב במשקל, אבל אני תמיד יוצא מנקודת פתיחה שמלאכת השיר דורשת עיסוק בפרוודיה, גם אם היא פרומה. "הו!" מבובן הזה נתנה לי איזו גושפנקה, אבל היא לא הולידה בי את הצורך הזה, אלא רק נתנה לו מקום.

נדב הלפרין: אני חושב שעבורי כנער, שביקש לכתוב בחרוז חופשי דווקא, והייתה בו אז התנגדות מסוימת ל"הו!", כתב העת הזה היה תזכורת מובהקת לאפשרות של רצינות. מה מושך אותי כיום לחרוז ולקצב? המוזיקה. מאז ומתמיד שירים שהייתה בהם מוזיקליות, שהתנגנו ולא רק נקראו, שבו יותר את לבי, משכו אותי יותר. זה עושר נוסף שמתאפשר בשירה, ולהתעלם ממנו זה לגזור על עצמך עוני. לפעמים העוני נצרך, אבל הוא לא האידיאל.

שני פוקר: באופן כללי חסרה קצת פרספקטיבה, אבל גם אני מזהה שיש ריבוי שירים ומשוררים שרוצים את הצורה. קשה לי לומר אם עליי באופן אישי השפיע מהלך "הו!", אבל יכול להיות שהאדוות הגיעו גם אליי. הרצון למוזיקה הוא מושרש יותר. ואצלי גם קשור בוודאי לזיקה לשירים מולחנים.

אבישי חורי: אני חושש שמה שמושך אותי לחרוז ולמקצב הוא הרבה פעמים אוטומט. קל יותר לחרוז, לפעמים, מאשר להתעקש על אמירה או ניסוח שיהיו נאמנים לתחושה או לתמה שרציתי להעביר. זה כמו ההבדל בין לענות מיד לפסיכולוג שלך לבין להשתהות רגע עם השאלה שלו ולחצוב את התשובה מרובד עמוק יותר. כיום אני דווקא מנסה להילחם ברפלקס הזה, ולומר דברים "מדויקים" גם אם אינם בהכרח יושבים טוב עם המשקל או החרוז.

עמרי שרת: אני ממש לא מסכים אתך, אבישי, אפילו להפך. כתיבה בלי המגבלות של חריזה ומשקל היא הקלה יותר והמהירה יותר. כשיש תבניות להתאים את עצמך לתוכן, אתה צריך לחשוב הרבה יותר איך לומר את מה שאתה רוצה לומר.

אבישי חורי: אני צולח די בקלות את המגבלות האלה, ולעתים קרובות כשיש חרוז שיושב טוב וקרוב מספיק לכוונה המקורית שלי – אני נוטה להסתפק בכך. כדי לבחור מילה אחת מתוך כל בליל המילים שבמילון, אני מרגיש שאני צריך פינצטה, קור רוח וסבלנות שעשויים להזכיר משחק דוקים. כשטקסט מחורז או מתנגן, קל יותר לפטור אותו כ"שירה". אבל בשביל העומק הרגשי אני לפעמים מבקש חופש רב יותר.

■ האם כיום השירה בישראל היא סוגה נידחת?

אורי פרסטר: כן, אבל זה מה שאני אוהבת בה.

יואל טייב: התרבות בישראל היא עניין שולי כל כך, שקשה לחלק בתוכה בין השירה, הפרוזה, המוזיקה או האמנות הפלסטית. אבל אין ספק שהשירה בישראל חסרה את עמוד השדרה ההיסטורי שיכול היה לתת לה איזו גושפנקה. אם נוסיף לזה את אי-הבהירות הסמנטית שנובעת מכך ש"שיר" בעברית הוא גם song וגם poem, נקבל הוויה לשונית ותרבותית שבה לפואטיקה או לליריקה אין מקום מובחן ועקרוני בתוך העולם התרבותי הישראלי. בשנים האחרונות קורה משהו בתחום הזה, אני לא יודע עדיין מהו בדיוק או מה טיבו – אולי רק במרחק של כמה עשורים נוכל להבין אותו כמו שצריך.

עמנואל יצחק לוי: היא אינה סוגה נידחת כלל אם כוללים תחתיה גם את הספוקן-וורד, ואת הווידויים-שבורי-השורות שעולים בפייסבוק על רקע תמונות נוף של הרים ושקיעות. היא אפילו פופולרית בהשוואה לאופרה, נגיד, או למקצועות אחדים במדעי הרוח. אבל המשורר – כטיפוס אנושי – הוא סוגה נידחת כמו הפונדקאי או הגלב.

נועה שורק: לצערי כן. היא שייכת למשוררים, לצעירים שמחפשים רוח, למבקרים ולקהל קטן ואלטיסטי. לכל השאר היא בגדר קישוט להזמנה לחתונה או אירוע של אנשים מנותקים.

רועי שניידר: כן, אחת הסוגות הנידחות ביותר. אבל זה עוזר לנו. כבר אי אפשר להאשים משוררת שהיא רודפת כבוד – אין כבוד בשירה. אין זה סותר את הפריחה הגדולה שחלה בתחום בעשור האחרון. אבל שדה בור שמצמיח עשר שושנים נפלאות, נס ככל שיהיו, הוא עדיין שדה בור. אולי הדעה הזאת לא פופולרית, אבל אני לא משקיף אל היציע ומחכה שיתמלא בקהל עצום ורב. זה בסדר ששירה היא נחלתם של מעטים, ואל לנו להתבלבל מכך שהמעטים האלה התרבו בעשור האחרון.

עמרי לבנת: ממש לא, למה נידחת? אני מרגיש שיש התפוצצות של כתיבה ולא מעט כותבים מצוינים. נראה לי שזה זמן טוב מאוד לשירה בישראל.

משתתפי השיחה

נדב הלפרין¹

- שנת לידה, מקום לידה: 1994, ראש העין
- פרסום ראשון: Ynet, 2011
- פרסום ראשון ב"הו!": בכרך הנוכחי
- ספר שירים: מקווה שעד 2022
- לימודים/מקצוע: מגיש ועורך את התכנית "אש זרה" ב"כאן"
- מקום מגורים: ירושלים

עומר ולדמן²

- שנת לידה, מקום לידה: 1994, תל אביב
- פרסום ראשון: 2011, "הארץ"
- פרסום ראשון ב"הו!": "הו!" 8 (2011)
- ספר שירים: "חינוך גופני", 2019, הקיבוץ המאוחד, בעריכת דורי מנור
- לימודים/מקצוע: דוקטורנט בלשון עברית באוניברסיטה העברית, ראש דסק חדשות ב"הארץ"
- מקום מגורים: רמת גן

אבישי חורי³

- שנת לידה, מקום לידה: 1992, באר שבע
- פרסום ראשון: "משיב הרוח", 2015
- פרסום ראשון ב"הו!": "הו!" 17 (2018)
- ספר שירים: "איך עושה תהום", פרדס 2018
- לימודים/מקצוע: מפיק ועורך תוכן, בית אבי חי בירושלים
- מקום מגורים: ירושלים

1 לשיריו של נדב הלפרין – ראו עמ' 195.

2 לשיריו של עומר ולדמן – ראו עמ' 244-247.

3 לשיריו של אבישי חורי – ראו עמ' 131-133.

יואל טייב⁴

- שנת לידה, מקום לידה: 1997, ירושלים
- פרסום ראשון: "הארץ", 2017
- פרסום ראשון ב"הו!": "הו!" 17 (2018)
- ספר שירים: טרם יצא
- לימודים/מקצוע: סטודנט לספרות בסורבון שבפריז, מלמד עברית
- מקום מגורים: בתווך בין פריז, ירושלים וברלין

עמרי לבנת⁵

- שנת לידה, מקום לידה: 1993, קרית אונו
- פרסום ראשון: "הו!" 10 (2014)
- ספר שירים: "מלאכי", הקיבוץ המאוחד, 2019, בעריכת דורי מנור
- לימודים/מקצוע: תלמיד לתואר שני בספרות
- מקום מגורים: תל אביב

עמנואל יצחק לוי⁶

- שנת לידה, מקום לידה: 1995, בני ברק
- פרסום ראשון: "הבה להבא", 2014
- פרסום ראשון ב"הו!": "הו!" 12 (2015)
- ספר שירים: "השמש שרה למלכיר", הבה לאור, 2020
- לימודים/מקצוע: תואר שני במדע הדתות באוניברסיטה העברית
- מקום מגורים: תל אביב

- 4 לשיריו של יואל טייב – ראו עמ' 126-130.
- 5 לשיריו של עמרי לבנת – ראו עמ' 179-181.
- 6 לשיריו של עמנואל יצחק לוי – ראו עמ' 113-115.

שני פוקר⁷

- שנת לידה, מקום לידה: 1992, רמת גן
- פרסום ראשון: "המוסך", 2018
- פרסום ראשון ב"הו!": "הו!" 17 (2018)
- ספר שירים: "מחצית חביוני" הוצאת "הבה לאור", 2019.
- לימודים/מקצוע: תואר שני בספרות בנושא שירה עברית בספרד המוסלמית
- מקום מגורים: תל אביב

אורי פרסטר⁸

- שנת לידה, מקום לידה: 1994, תל אביב
- פרסום ראשון: "עלטה", 2017
- פרסום ראשון ב"הו!": "הו!" 19 (2019)
- ספר שירים: "תני לשירה בכורה" 2018;
- "מה שביקשת בשינה" (עתיד לצאת השנה)
- לימודים/מקצוע: פסיכולוגיה קלינית
- מקום מגורים: תל אביב

אורין רוזנר⁹

- שנת לידה, מקום לידה: 1991, רמת גן
- פרסום ראשון: "פי האתון", 2016
- פרסום ראשון ב"הו!": "הו!" 14 (2016)
- ספר שירים: "גורי רוח", 2019, הקיבוץ המאוחד, בעריכת דורי מנור
- לימודים/מקצוע: פסיכולוגית בהתמחות קלינית
- מקום מגורים: תל אביב

7 לשיריה של שני פוקר – ראו עמ' 217-218.

8 לשיריה של אורי פרסטר – ראו עמ' 160-162.

9 לשיריה של אורין רוזנר – ראו עמ' 170-176.

נועה שורק¹⁰

- שנת לידה, מקום לידה: 1996, עפרה
- פרסום ראשון: מגזין כביש אחד, 2015
- פרסום ראשון ב"הו!": "הו!" 19 (2019)
- ספר שירים: מקווה שתוך שנה-שנתיים
- לימודים/מקצוע: מסיימת תואר ראשון בפילוסופיה
- מערבית ויהודית ולימודים הומניסטיים במרכז
- האקדמי שלם
- מקום מגורים: ירושלים

רועי שניידר¹¹

- שנת לידה, מקום לידה: 1994, הרצליה
- פרסום ראשון: "הו!" 8 (2011)
- ספר שירים: "רועי שניידר ושירים אחרים", ספרא,
- 2012; "שלוש ארבע ו", עולם חדש, 2016
- לימודים/מקצוע: דוקטורנט בבלשנות שמית
- באוניברסיטת לייפציג
- מקום מגורים: תל אביב

עמרי שרת¹²

- שנת לידה, מקום לידה: 1989, גבעתיים
- פרסום ראשון: "הארץ", 2012
- פרסום ראשון ב"הו!": "הו!" 10 (2014)
- ספר שירים: "אל תעשה מזה עניין", מוסד ביאליק
- תש"פ, סדרת "כבר" בעריכת ליאת קפלן
- לימודים/מקצוע: דוקטורנט במקרא באוניברסיטה
- העברית
- מקום מגורים: ירושלים

10 לשיריה של נועה שורק – ראו עמ' 102-104.

11 לשיריו של רועי שניידר – ראו עמ' 108-112.

12 לשיריו של עמרי שרת – ראו עמ' 171-172.

מין הגנזך

זלדה: שירים נשכחים

*

אברהם בן-יצחק: לילה ישפוך כוכבים
שירים בגרמנית מן העיזבון בתרגום ראשון לעברית

*

דליה רביקוביץ ויהודה עמיחי
משוחחים על
שירה, מפגש עם סטודנטים (1976)

זלדה

שירים נשכחים

השירים בעמודים הבאים, כשלושים וחמישה במספר, פורסמו רובם ככולם בידי זלדה בבמות שונות אך לא מצאו את דרכם אל ספרי השירה שפרסמה בחייה. מיעוטם נכללו בשני הקבצים שראו אור מעיזבונה, 'ציפור אחוזת קסם' (2014) ו'גני האינן' (2020), אך גם אז ניתנו לא אחת בנוסח שונה – בהכרח על פי כתבי יד ולא לאור הנוסח שנדפס. בששת הספרים שראו אור בחיי המשוררת נדפסו סך הכול כמאה ושבעים שירים, ואם כך מדובר בתוספת נכבדה לגוף יצירתה. ראשוני "השירים הנשכחים" הם ככל הנראה משנות השלושים, והמאוחר שבהם – משנת 1977, כשבע שנים לפני פטירתה.

האם בחרה זלדה שלא לכנס את השירים בספריה בכוונה, כי מצאה בהם בדיעבד פסול מסוים? או שנשכחו ממנה (ומעורכה המסור ונוצר יצירתה, זרבל גלעד) מתוך פיזור דעת בשעת התקנת הקבצים? טבען של שאלות אלו להיוותר ללא מענה. אם כך ואם כך, העובדה שהמשוררת בחרה להדפיס את השירים בעיתונים ובכתבי עת מלמדת שסמכה עליהם את ידה, לפחות בעת ההיא, ובזה דינם שונה משירים שנתרו בכתב יד בלבד ושלא ראו אור, פשוטו כמשמעו. כמו לזלדה אף ליוצרים רבים נוספים ישנו "צל" בדמות גוף-יצירה עלום של "שירים שנשכחו" או הושכחו (בידי היוצר או היוצרת עצמם, או בחרושת התרבות); ולאחר מותם, מן הראוי שהשירים יעמדו שנית למבחנו של דור קוראים וקוראות חדש.

עיזבונה של זלדה מלמד ששבה ותיקנה את שיריה, גם לאחר שנדפסו, לעתים עד כדי שכתוב של ממש. ואמנם שני שירים כאן הם גרסאות שונות, בהכרח מוקדמות, לשירים שכונסו בהמשך בספריה (ראו בהערות בהמשך).

לצד השירים שניתנו כאן מצויים עוד רשימות וסיפורים אחדים מאת זלדה שנדפסו אף הם בעיתונות ושטרם כונסו. לא פעם קווי הגבול בין רשימה, סיפור ושיר בפרוזה מטושטשים, בפרט שהטקסטים שלא נדפסו בשורות-שיר אף לא נוקדו ברוב המקרים, והייתה זו אפוא החלטתי להחשיבם שירים (בייחוד אמורים הדברים בטקסטים שצוין בהמשך שלא נוקדו במקור).

זהו המקום להזכיר לצד המשורר והעורך המסור זרבל גלעד והמבקרת והמתרגמת עזה צבי את נוצרי יצירתה של זלדה כיום, ובראשם ראובן קסל, ד"ר רבקה גולדברג, יונדב קפלון והלית ישורון, שהיו שותפים, כולם או חלקם, לשני כינוסי הכתבים והעיונים מן העיזבון שנזכרו למעלה, 'ציפור אחוזת קסם' ו'גני האינן'. חוקרות יצירתה ד"ר גולדברג וד"ר יהושבע סמט-שינברג סייעו לי בעצה טובה. פרופ' (אמריטה) חמוטל ברייסוף העמידה בספרה החלוצי 'על שירת זלדה' (הוצאת הקיבוץ המאוחד, 1988; מהדורה מורחבת, 2006) את רשימת פרסומיה של היוצרת, שעל פיה, בהצלבה עם כרטסת העיתונות במכון "גנוזים" ומקורות נוספים, נדלו השירים. תודה לאורנה ריבלין מאולם הקריאה למיקרופילם בספרייה המרכזית ע"ש סוראסקי באוניברסיטת תל אביב על עזרתה הברוכה, ולרוני קווקה על סיועה במחקר.

גדעון טיקוצקי

פיתויים

לִילָה-לִילָה מִפְתָּה אוֹתִי
הָאֵין.
לִילָה-לִילָה פּוֹתַח הַמּוֹת
לְפָנַי אֶת גְּנָיו.
לִילָה-לִילָה נְסִים תִּי
כְּנֶהָר
מִעֵדֶן הָאֲבֵדוֹן
אֶל יִשְׁמוֹן הַיֵּשׁ.

שירי אשת חיל

בְּחֹדֶר גֶּנוּ
תְּנוּחַ
תְּשֻׁכָּה
תְּשֻׁכַּח
אֶת הָאֵין.

הַפְּרֵד מֵרַעַף הָאֶפֶל
נָטַשׁ אֶת הַמּוֹת
דֵּי, דֵּי, דֵּי.

הים

כְּשַׁחַף מְרַחֵף לְבִי
בְּזִהְרָה הַשּׁוֹמֵם
בְּבִהוּ שְׂאוֹנֶה הָעֵמוּם.
הַיָּם, לְבִי,
כְּעֵנָן פְּרוּעַ, שֵׁט לְבִי
אֶל אֲדוֹנָי.

(השירים הובאו לדפוס בידי המשורר ש. שלום, שתיארך אותם לתחילת שנות השלושים, ולצידם ניתנו עוד שלוש אגודות פרי עטה; 'דבר', "משא", כ"ט באלול תשמ"ד, 26.9.1984, עמ' 17)

שיר הנערה

אלהים, איך לפרח
אותי תצוה?
שתלת בנהר המות
חיי –
הבתוך דם אחים
ללבלב?
ענה:
הללבש אשר,
הלגמל פרי,
מול גופות בלי ידיים,
מול גויות בלי פנים?
ענה – – –

(דבר הפועלת, שנה ח [ב], חוברת 11-12, ב' בטבת תש"ב, 10.12.1942, עמ' 159)

מתוך מחברת

א | ביתנו לא היה לנו קן...

ביתנו לא היה לנו קן, לא היה לנו חומה.
מן החלונות הקרועים נשבה הרוח, רוח בודדת מן השדה,
שנרצח בו הדוד.
פרוץ היה הבית. התקרה לא כסתה את השמים, לא רסנה את התהום.
הכל סדוק היה, פתוח לאלהים ולאימה.
ולא היו עינים שלוות להסתתר בהן, להתחבא בתוכן מן הבדידות.
מן הערבוביה שבלב, מן החשך, מעננים משנים, מן ההרג. ומן הטרור.
כיתומים תעו ה"גדולים" ולא היה לאן לנוס...

ב | גאה היה הלב

איך אביט אל שמיה? בשתי מן הכוכבים.
האפרש לפנייהם ימים שירקתי עליהם?
האחזיר בלויי סחבות של לילות לאלהים?
חשבת שפרק לילות של כסף לרגליה,
שאשיב לה ימים של פז נקי.
חשבת שאביא גנים רעננים של כאב.
גאה היה הלב.

ג | הלכתי לשרה...

העצים קבלו אותי בחבה ובפשטות.
האבן הבינה מדוע אני דוממה.
חוח־הזהב לא דקר, לא הזכיר פשלונות.
"גם אני פורח ונובל" – אמר.
והתכלת ירדה אלי להגיד לי:
"אל תאמיני... הטהר איננו פגם..."
מאד־מאד נשקה אותי השמש והבטיחה נפלאות.
עצוב לה, שהיא תשאיר תמיד יפה ואני אמות.

ד | מתוך להתפלל...

מתוך להתפלל על זה שעבר ברחוב ובעיניו עצבות.
לשכח את עניי בגלל אלמוני שצעד ביתמות.
מתוך ללכת להרים ולהשתחוות אפיים ולבקש אהבה בשביל אחת שהיא לא אנו.
ולשכח את עצמי.

ה | נסיעה

חזרתי מנסיעה קצרה של רגע בעינייה. רעננה כיום.
חזרתי מנסיעה קצרה של רגע בעינייה, שלווה, כאלו רחצתי בנהרות השקטים הלבנים.
חזרתי מלאת אור מן הטבילה בעינייה, כאלו עפתי אל הזיו הראשון שנברא בתהו
במאמר אלהים.
את חדר הצהב, הבוֹדד, שקירותיו עירומים, קשטתי במה שהבאתי מן המסע בעינייה,
כשנפגשנו לרגע ברחוב ההומה.

* חתימת שיר ג בנוסח אחר: "מאד־מאד / נשקה אותי השמש / והבטיחה נפלאות / והרוח לחשה: / אל תאמיני – / להיות טהורה / אינו פגם" (מבפנים, כרך מו, חוברת 4, סתו תשמ"ה, נובמבר 1984, עמ' 562).
שיר ד, שורה 3: עורכי 'ציפור אחוזת קסם' (עריכה מתוך כתב היד: רבקה גולדברג, ראובן קסל ויונדב קפלון, עיצוב הספר והעטיפה: דבורה ליפשיץ, הוצאת עמותת זלדה ויצירותיה, 2014) קראו כאן "אני" במקום "אנו".

ו | ...כחלומי

כחלומי שָׁעַף לְלִבּוֹת זָרִים,
כחלומי הַנִּלְעָג,
מֵרַחֵף הַפְּרָפֵר הַלְּבָן עַל רֵאשֵׁי הַקּוֹצִים הַדּוֹקְרִים.

ז | תפילה

רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם!
אֵל תִּתֵּן שְׂיִסְתָּאֲבוּ חַיִּי.
כִּי מָה אֶעֱמִיד לְמַעַנְךָ בְּנִסְיוֹן?
כִּי מָה אֶקְרִיב לְךָ מִתְּנָה?
חַיִּים שְׁנוּאִים? חַיִּי בְּיּוֹן?

ח | מאין?

בְּלֵי שָׁמַיִם, בְּלֵי הָרִים, בְּלֵי רְעִים.
וּמֵאֵין, מֵאֵין אֲשָׁאֵב אֶת הָאוֹר?
מֵאֵין אֲשַׁמֵּעַ אֶת קוֹלְךָ?
מִן הַקִּירוֹת הַצְּהָבִים שֶׁל חֲדָרַי?
מִן הַתְּקָרָה הַצְּהָבָה?

כָּבֵד לְשֵׁאת אֶת גְּדֻלַּתְךָ יוֹם-יוֹם.
לִילוּתֶיךָ עֲמֻקִּים כְּתֵהוּם, הָרִיךְ גְּבוּהִים וּבְתִיךָ בְּתֵי אֲבָן אֲלָמִים.
בְּךָ הַחֹטָא מְחִיךָ כְּקִדּוּשׁ, וְקִבְצָנִית אֲלָמָת, שְׁחֻצִיָּה חִיָּה וְחֻצִיָּה אָדָם, שׁוֹכֶכֶת בְּפֶאֶר.
בְּךָ צוֹעֵד כְּנִבְיָא גַם אֲשֶׁר יֵצִיג אֶת נַפְשׁוֹ לְרֵאוֹה.
אֵימָה לֵהיּוֹת בְּתוֹכְךָ חוֹלָה וְאוֹבֶדֶת וְלַחֲלָם.
הֲלֹא אֵין כָּאֵב, אֵין פֶּשַׁע וְאֵין אֶהְבָּה, שְׁלֵהֶם תִּתְפַּלְאֵי.
הֲלֹא אֶת הַכֹּל כְּבָר שְׁמַעְתָּ, אֶת הַכֹּל כְּבָר רֵאִיתָ, אֶת הַכֹּל אֶת יוֹדַעְתָּ.
מִי לֹא בָכָה בְּחִיקְךָ? מִי לֹא נָשַׁק אֶת רַגְלֶיךָ?
כָּבֵד לְשֵׁאת אֶת כְּתָרְךָ.
הַכְרַמְל תַּמִּים מְמוֹךְ, יֶרֶק מְמוֹךְ, עֲלִיז מְמוֹךְ, חֵם מְמוֹךְ.
מְדוּעַ אֲנִי אוֹתְךָ אוֹהֶבֶת?

י | שיר העקרה

לו הייתי לי,
לו הייתי, הענג,
אי אפשר היה לרצח,
אי אפשר היה להרג.
הלא טרם הייתי
ואני ותרתי על יפיי למענה.
אמרתי:
יהיה הוא יפה במקומי.
הלא טרם הייתי
הסרתי מעל ראשי את זר החלומות והתהלה
כדי לשים אותו חי ורענן
על ראשי.

לו הייתי לי –
כל לילה היה חדש בשבילי
וכל בקר בשורה.
השמש היה בא לנשק את עיניך,
ללמדך את האור,
והצל היה רוקד לפניך
כנער, כמוקיון.
השכנים היו מתפלאים, איך אשרתי כל כן, ואני בערב הייתי מדליקה נרות
ומתפללה לפני האלהים, שיזכר את כל העקריות.

לו הייתי לי –
הייתי נושאת אותך אל ההרים
במקום שמתהלכים היום והלילה עירמים.
הייתי נושאת אותך על זרועותי ושירה.
וכשהיית גדל עמוס חלומות,
ובאת על עיר האבנים:
הייתי כמו חנה
משאילה אותך לאלהים.

(עשרת השירים נדפסו בספר 'בסער: מאסף מוגש לחייל ולחיילת העברים מאת סופרי ארץ-ישראל', העורך: יעקב פיימן, הוצאת אגודת הסופרים העברים, תש"ג [אוקטובר 1943], עמ' 338-343; הם כונסו לימים, גם אם בשניוניים קלים, בספר 'ציפור אחוזת קסם', עמ' 20-25. החלוקה לבתים – בהשראת עורכי ספר זה. עשרת השירים לא נוקדו במקור)

נפל החיץ

הייתי אתכם בערב, כשעמדתני בחצר ה"צמים".
כששוב האמנתי, כי בצלם אלהים נברא האדם.
עד אינ־סוף גָּבְהוּ פְתָאם הַחַיִּים. וְהָרַיב הַמּוֹת.
כָּאֵלוּ נָפַל לְרַגַע הַחַיִּץ בֵּין אֲנִי וְאַתָּה וְאַלֵּהִים.
אֲפּוֹפֶת מוֹסִיקָה עֲמַדְתִּי. כְּמוֹ בְלִיל נְסִים שְׂבִילֹדוֹת. מִתּוֹךְ שִׁכְחָה עֲצֵמִית גְּמוּרָה.
לֹא הֲצִיקוּ יוֹתֵר הַחֲסֻרוֹנוֹת שְׁלִי, הַפְּגָמִים, הַכְּשָׁלוֹנוֹת.
כָּל הַבְּלָה וְהַטָּחוּב נָשֵׁר.
הַסְתַּכְּלֵתִי בְּאַלְמוּנִים הַפְּהִים שֶׁסְּבִיבִי, בְּשִׁלּוּחֵי הַעֲדוֹת. וַיִּדְעֵתִי – גַּם הֵם יַחְזְרוּ הָעֶרֶב
לְבֵיתָם מְחֻדָּשִׁים.
לוֹ רְאִיתָם אֶת עֵינֵיהֶם –
שְׁקֻטִים וּמְלֵאֵי כְבוֹד יִשׁוּבוּ אֶל הַמַּעֲיָן הַבְּהִיר שֶׁבְּתוֹךְ נַפְשָׁם.
אֵלֶּה הַשְּׁזוּפוֹים וְדִלֵּי־הַפְּנִים שֶׁבָּאוּ אֶל חֶצֶר הַמוֹסְדוֹת מִבְּתֵי הַעֲנִי.
אֵלֶּה הַחֲנוּנִים וְהַרוֹכְלִים וְהַסְּבָלִים וּבְעֵלֵי הַפְּאוֹת הַנְּרָאִים בְּהוֹלִים וְשִׁדוּפִים כָּל כָּךְ.
וּנְפֶשֶׁם יוֹצֵאת לְנִשְׁגָּב...

על חטא

על חטא, שלא דליתי את נפשי מתהומי, מלילי, מזיני, מסיגי.
על חטא, שאלפי "אני" שלי הסתרתני מאש הזמר בשוקים ובמערות.
על חטא, שמכל קצותי כפים לא הטחתי את שלהבת המסתורין שבכל מלה ושבכל
אות.
על חטא, שנסתתי בתמהון מן המוסיקה המאגית שבעורקי.
על חטא, שלחן של שרפים לחיץ חשבתי ביני ובין תבל.
על חטא, שקראתי דם ואפר וסחי למקדש האינ־סוף.

(דבר הפועלת, שנה יב [1], חוברת 7-8, ט"ו באב תש"ו, 12.8.1946, עמ' 113; שני השירים לא נוקדו
במקור. השיר "על חטא" כונס לימים בספר 'ציפור אחוות קסם', עמ' 34)

שרטוטים

גשם

הִיָּה מְעֵנָּן, קָרָה, רֶטֶב וּמִשְׁנָה. דִּלְךָ גֶשֶׁם "טוֹעָה". מְטֵר שׁ "לֹא בַעֲתוֹ". יַדְעֵתִי שְׁנֶאֱטָמוּ
הַיַּחֲסִים בֵּין אֲנִי וְלֹא אֲנִי.

שֶׁנֶּסְגַּר בְּתוֹכִי הַצֹּהַר, לְשִׁקֵּט, לְאִין. לְזֶרֶם הַבְּלָתִי פּוֹסֵק שֶׁל הַיַּפִּי.
וְהַחַיִּים נְמוּכִים וְעֵיפִים עַד אֵין-מוֹצָא. הֶלְכְתִּי בְּרוּחֹב וּבְכִיתִי בְּלִי קוֹל.
פְּתָאם

כְּמוֹ יָלֵד שׁוֹכֵב שְׁמֹשֶׁלֶיךָ אֲבָן –

זָרַק אוֹתִי אֱלֹהִים

אֶל חֹדֶר מְלֹאכְתּוֹ שֶׁל אֶחָד סְגִי-נְהוּר.

נְבוּכָה גְמַגְמֵתִי בְּפָנַי הַפּוֹעֵל הָעוֹר. בָּאתִי אֵלֶיךָ: בְּגִלְל... מִפְּנֵי...

הוּי, כְּמָה פָּנָיו הַגְּדוֹלִים וְהַלְבָּנִים,

עֲטוּרֵי הַזָּקָן הַשָּׁחֵר,

חִיכּוֹ לְדַבְּרִי.

נְדָמָה הִיָּה לִי שְׁאֲנִי בְּגֵן טְלוּל שְׁאִין לוֹ קֵץ.

שְׁאֲנִי מְטִילֶת לְאֵט-לְאֵט, בְּשֹׁדְרוֹת מוֹסִיקָה לִילִית.

רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם!

חֲשַׁבְתִּי.

אֵיךְ עָלָה הָעֶצֶב, שֶׁל זֶה הָאִישׁ, שְׁלֹפְנִי, נִקְי כָּל-כֶּף מְבוּר הָעֶלְבוֹנוֹת?

אֵיךְ עָלָה הָעֶצֶב שֶׁל זֶה הָאִישׁ, שְׁלֹפְנִי, נִקְי כָּל-כֶּף מְטִיט רַחֲמֵי הַפְּקָחִים?

אֵיךְ נִהַפֵּף הָעֶצֶב שְׁלוֹ, לְאִשׁ?

אֵיךְ נִהַפֵּף הָעֶצֶב שְׁלוֹ, לְהוֹמוֹר?

אֵיךְ נִהַפֵּף הָעֶצֶב שְׁלוֹ, לְהֵן?

ירושלים

הַלַּיְלָה יְרוּשָׁלַיִם אַפּוֹפֶת פְּנִטְסִיּוֹת וְרוֹמְנָסִים.
הַיְרֵחַ מוֹלֵךְ בָּהּ.

מְכַל הַחֲצוֹת וְהַסְמִטּוֹת שֶׁר הַלַּיְלָה הַמְנוּנִים לְאַשֶׁר, רֵיחַ הַיֶּסְמִין.
מֵעֲתִיקוֹתָהּ, מְקַדְשָׁתָהּ, מְחַטְאֵיהָ, הַתְנַעֲרָה פְתָאם יְרוּשָׁלַיִם, וְהִיְתָה לְ"שׁוֹלְמִית".
מֵהַלְכִים הַלַּיְלָה בְּרַחֲבוֹתֶיהָ כּוֹרְדִים, אֲשַׁכְנְזִים, פְּרָסִים וְחַבְשִׁים, שְׂכוּרִים מִ"נְגָה".
וְרַק אִישׁ אֶחָד, אֲנִי רוֹאֶה, בְּקֶצֶה הָרְחוֹב, הוֹלֵךְ וּמְגַשֵּׁשׁ, הוֹלֵךְ וְתוֹעֵה...
וְאֵין יָד "פְּקַחַת" שֶׁתִּגַּע כְּפֶלֶא בִידוֹ הָעוֹרֶת.
וְ"תִתְרַגֵּם" לוֹ אֶת הַזִּיּוֹ הַלַּיְלִי.

(שני השירים נדפסו בירחון 'דבר הפועלת', שנה יג [ז], חוברת 1, כ' בשבט תש"ז, 10.2.1947, עמ' 27; הם לא נוקדו במקור. השיר "גשם" כונס לימים בספר 'ציפור אחוות קסם', עמ' 27)

היש אהבה?

אחי-יחידי שב עור הביתה.
היש אהבה
שתבין את לבו?
אחי מתהלך בתבל שהחשיכה,
יחתר למראות
שצללו בדמו.

אל תתיפחי, חמלה בוגדה,
לפתח האיד שנפער פתהום.
אל תטמאי בכעס
את סוד האפל.
לא בודד הנער,
לא יפל בשוחה.
אותו ואת גורלו
אמצה אל לבה רמת-יער
בעדנה נוחה.

בקולך הדורס אל-נא תרצחי
את נצן-התוחלת שצמח
משרשי יאושו – ונבט
בנשב רוח עזה שתקעה הימה
מצוקות אין-ספור.

הו, מרחב-הפלאים!
גע אתה באחי,
סב ביתו, לפת חיו,
הולכנו
לגאלה של אמת, לחפש של דעת
אז יפרש כנף
עתידו גדל-הכאב
וימריא
אל האור הגדול שבנפש,
הפלאי כיום חי והדור.

מתי ילמד האדם
מן המרחב
אהבה
הפתוחה לאין-סוף?

(הפועל הצעיר, שנה 46, גיליון 33-34, ג' בסיון תשי"ג, 17.5.1953, עמ' 19)

שער הזקנה (מבעד לחלון)

היה עולם...

בְּשִׁכְבְּרִי הַיָּמִים הַיְתֵה אֵשָׁה.
עֵתָה יוֹשֵׁב צֶל זוּעַף עַל הַגְּזוּזוֹטָרָה.
כָּבֵה הַמְרִץ הַמְאֹחֵד אֶת כָּל הַכּוֹחוֹת לְכֹנֶנֶה אַחַת,
וְכָל אֶבֶר בּוֹדֵד, כְּבִיכּוֹל – וְכָל אֶבֶר נִמְקַ מְאִימָה.
אֲנֹרְכִיָּה גְמוּרָה שׁוֹרֶרֶת בְּמִמְלַכֶּת
הַגּוֹף הַחֶרֶב – אֲנֹרְכִיָּה גְמוּרָה.
אֶפְלוּ בְּנֵיהַ שְׁלָה, שְׁיִלְדָה, שְׁהֵנִיקָה,
שְׁכָחוּ כְמַעַט
שְׁאִי־פַעַם הַיְתֵה הַשׁוֹמְמֶת רֶךְ, שְׁמָחָה וּבְכִי
שְׁאִי־פַעַם הַיְתֵה תְּשׁוּקָה, גְּעוּגוּעִים.
מְאוּס עֲלֵיהֶם שְׁהִזְקָנָה הַזֹּאת, שְׁהִפְכָה עֲכָבִישׁ – אָמוּם.
שְׁדוּקָא הַיָּא, עֲקָמַת הַשְּׁלֵד וְהַלֵּב, הַעֲלָה לְקִיּוּמָם.

וּמָה תִּפְקִידִי שְׁלִי בְּדַרְמָה
וּמָה תִּפְקִיד הַשְּׁכָנָה?
גַּם אֲנִי מְצִטוּדֶדֶת מִן הַפֶּה שְׁנִתְרַפֵּט
וְתִלּוּי בְּרַפְיוֹן מְבַעִית,
מִקּוּ הַסְּנִיטֵר שְׁנִתְפַּצֵּל לְאַלְפֵי קוֹרִים.
אֲנִי מְצִטְנֶפֶת לְחֵלֶם בְּשִׁקְטִי,
קְסָמוּ לִי הַסְּפוּרִים עַל הָעִיר הַמְּאַבְנֶת
קְסָמוּ לְחַיֵּי הַשִּׁירִים עַל פּוּמְפָאָה.

לוּ הֵייתִי טוֹבָה,
לוּ נִגְעַתִי בְּמִלַּת חֶסֶד חֲזִיה
בְּשַׁעְרֵי הַלֵּב הַזֶּה הַחֲלוּד,
אִיוּ פּוּמְפָאָה פְּלֵאִית הַיְתֵה מִתְגַּלָּה לְפָנַי!
כִּי הִזְקָנָה הַזֹּאת, הַמִּתְפּוֹרֶרֶת,
מְלֵאָה עֲדִין
צוּרוֹת וְצִבְעִים וּמְלֵאכֶת מַחְשָׁבֶת וְקוֹנְפְּלִיקָטִים וְאַהֲבוֹת,
הַכֵּל מְקַפֵּל בְּפָנִים וְשְׁמוּר לְקַבֵּר...

רבֹּנוּ שֶׁל עוֹלָם,
כִּמָּה יוֹצֵאת נִפְשָׁה לְפִתַּח לְפָנַי "לְכַתֵּה"
אֶת סֵפֶר הַזְּכוּרוֹת
וְלִהְבִּיק בְּזֶהְבָּה וּפְנִינִיה.
אֲךָ רַק לְאֱלֹהִים יֵשׁ פְּנָאֵי לְהִקְשִׁיב לְבַכִּי עֵלֶג,
אֲנַחְנוּ עֶסוּקִים מְאֹד. – –
קִטְנֵנוּ מִן הַמְצָרִים שֶׁל יָמֵי קֶדֶם
שֶׁהָיוּ מְקִיפִים אֶת הַמָּוֶת בְּכֻלָּם מְגַלְפִים,
בְּכֻלָּם יְקָרִים וַיְפִים. – –
לוֹ הִקְפָּנוּ אֶת הַהוֹלֵךְ רַק בְּמַעַט חֶבֶה,
רַק בְּמַעַט תְּשׁוּמַת נֶפֶשׁ וְלֵב,
לוֹ לֹא בְּרַחְנוּ מִן הַנְּדוֹן לְאֵין
אֶל אֶלֶף תְּשׁוּקוֹת,
לוֹ לֹא עָנִינוּ לְתַחֲנוּנָיו הָאֱלֹמִים:
גָּמַר אֶת חֲשֻׁבוֹנָה עִם הַשָּׁמַשׁ, וְהָעֵלֶם!
לוֹ הִקְפָּנוּ אוֹתוֹ רַק בְּמַעַט חֶבֶה,
רַק בְּמַעַט רֶךְ!
לוֹ...

(דבר הפועלת, שנה כא, חוברת 9, תשרי תשט"ז, ספטמבר 1955, עמ' 239; 'ציפור אחוות קסם', עמ' 44-45, כטקסט בפרוזה. השיר לא נוקד במקור)

*

אֵלֶּה שְׁנַפְשָׁם בָּרֶק, שְׁכֹלֶם רַעַם;
וְצַעֲדֵיהֶם
צַעֲדֵי הַיְצִירָה,
הַמָּה
כְּבֹהוּ הַקָּרֵב
בְּמַעֲמָקֵי הַדָּם וְהַהֶרֶס
בְּנֵה יִבְנוּ
אֶת שְׁלֵמוֹת הַיְקוּם.

אֶךְ הָאִישׁ שֶׁלְבו
פָּרַח מִתּוֹק וַחֲסֹר מִטָּרָה – –
נִבֵּל יִבֵּל,
מִשְׁחִיר כָּלוּ,
בְּהַתְּפוּרֵר הָאֲמוּנָה וְהַשְׁקֵט,
וּבַעֲלוֹת עַל גְּדוּתָיו מִשְׁתַּה הַתּוֹלְדָה
יִשְׁלַח יָד בְּנַפְשׁוֹ
עִם הַחוֹלָה וְעִם הָעֵינִי.

אֶל תְּבוּז לְאוֹבֵד
שְׁנוּצֵר לְהִיּוֹת יָם, שְׁנוּלֵד לְאֵהָב,
שְׁרָקִים
מִטּוֹב הַשְּׁמֶשׁ, מִפְּרִיחָה שְׁאִין לָהּ גְּבוּל.
אֶל תְּבוּז לְגַלְמוּד,
מוֹל חֲלוֹנָהּ
אֶפְפוּהוּ יְגוּנִים,
שֶׁם דָּלֵל מְקוּרוֹ, שֶׁם הֶפְכוּ
מִרְאוֹת־הָעוֹלָם לְטִיט בְּלָבוּ.
אֶל תְּבוּז לְהוֹלָהּ,

* זהו נוסח אחר לשיר "האיש שלבו פרח מתוק" (שירי זלדה), הוצאת הקיבוץ המאוחד, 1985, עמ' 35-36.

אֵלֶיךָ שָׁלַח
בְּשָׁעָה עֲרִירִית, אֲגֵרֶת
אֲוִילִית, מִיֹּאשָׁת, מְשֻׁבֶשֶׁת, בּוֹעֶרֶת,
אֶל תְּבוּז לְמַדְכָּךְ
שְׁשֻׁכַח
כִּי לְאִמֶץ אֶל הַלֵּב עֲנוּת עֲלָגַת
וּבְאֵלֶם־הַנֶּפֶשׁ אֶת פְּחָדָה לְלִטֶף –
רַק לְאֱלֹהִים יֵשׁ פְּנָאִי,
פְּנָאִי שֶׁל אֵל,
פּוֹרֵחַ, שׁוֹפֵעַ זֶהָב,
פְּנָאִי שֶׁהַצְּמִיחַ
כְּלָנִית וְכַרְכָּם.

וְלִמָּה יִדְפַק הַגְּלָמוּד עַד זֹב דָּם
עַל רְעוּת גְּלַבְבָּת?
לִמָּה נִצָּב וְדוּוּ
עַל סֶף יְדִידוֹת עֵיפָה,
כְּמַעֲמָס פְּרוּעַ?
הֲלֹא לְאֱלֹהִים יֵשׁ פְּנָאִי
עֲמַק מְנִי תְהוּם וְרִקִיעַ,
פְּנָאִי חַי, רַב־קִסְמִים,
לְהַקְשִׁיב אֶל בְּכִיִּם שֶׁל מְקַרִּים,
לְנֹשֶׁק בְּעַדְנָה אֶת הַסּוּד שֶׁבִלְב הַפְּלָאִי.

(דבר', י"ד בחשוון תשי"ז, 19.10.1956, עמ' 5)

ילדה וישישה

נְעוּרֶיהָ – אֵשׁ וְשֶׁלֶג
שָׂרִים לְאַהֲבָה כּוֹכְבֵּית,
אֵשׁ וְשֶׁלֶג
בְּשִׁמְלָה יְשָׁנָה, מְרֻשְׁלָת,
וְעֵינֶיהָ – תְּהוֹם וְשִׁמְשׁ.
בְּבֵית הַקֶּפֶה הִיא יוֹשֶׁבֶת
בְּתוֹךְ עֵשֶׂן, רַק וּרְכִילוֹת,
וְלִבָּה יֵם רַעֲנָן,
יֵם חֲפָשִׁי, יֵם חִי.
מִבְּטִים וְקִטְעֵי שִׁיחוֹת –
רְמִזִּים חֲמִים לָהּ
מִמְשַׁחֲקֵי-הַחַיִּים הַמְתוֹק,
הַנִּפְלָא.
גַּם הִיגוֹן פְּרַפְרוֹהָב,
וְלִזְלוֹת תִּשְׁתַּאֲה
כְּלִצְלִיל מְשָׁנָה
בְּנִבְל הַגּוֹרֵל.

וְהִנֵּה עֵינֶיהָ מְגֵלוֹת
יְשִׁישָׁה זְעִירָה
בְּכוּבֵעַ מְעַקָּם,
פִּיטְנִית, מְלָכָה
מִפְּאֲרֵת –
יוֹשֶׁבֶת בְּדָד.

נְשִׁימָתָה נְעֻצָּרֶת
מִיְרֵאת הַכְּבוֹד,
כְּלָה רַךְ נִסְעֵר, וְלִבָּה שָׂר
לְזוֹ הַתְּהוֹמִית, הַקְּנֻדָּסִית,
שְׁבִישׁוֹק מִתְעַלָּסֶת
עִם אֵשׁ הוֹרָסֶת
וְעִם אוֹר הִירָח.
בְּהִיכְלֵי פִז בְּנוֹיִים עַל בְּלִימָה,
וְשַׁעַר לָהֶם קֹשֶׁת בְּעֵנָן,
תַּחַג הִילְדֻנָּת אֶת מוֹשְׁתָה הַפְּגִישָׁה
עִם מְלָכָה פְּלֵאִית, גְּבֻנָת –
עֵתָה תִלְמַד אֶת שְׁפֵת הַרוֹחוֹת.
הוּא לְרַגַע מְרוֹמָם, שְׁכָךְ עוֹבֵר
לְשׂוֹא...

* אפשר שה"פִּיטְנִית, מְלָכָה / מִפְּאֲרֵת" היא אֶלֶזָה לְסִקְרֵ-שִׁילֵר. ואם כן מצטרף שיר זה אל "כלה נעלסה" (שירי זלדה, 'עמ' 197), בהמשך להבחנתה של עזה צבי (גני האיץ, 'עמ' 148).

בת הדור

את גדלת בעולם
שחייו הסתופפו
בקומת הכבוד,
שפסע חפשי, מטפח,
מתעלים מן הבהו שבמרתפיו,
משאגותיו...

ואני פקחתי עיני
מול מדורות, שאל אשן
הוטלו נימוסים ומסרת,
בטחון, אמונות.
שחקתי ברחוב שפור, תהומי,
בבית סדוק,
בור תפלות ויאוש...
מישהו שר:
הנפש באר עמקה,
הקנינים והדעת –
הם אכן על פי הבאר.
מישהו שר:
האהבה – שמש, האהבה – תהום-בהו.
את החלומות הזעירים,
העלזים כפרחים,
שבשמש נודף מזוטות של בית,
מאגרטל, מחינה, מעציץ –
נפצי, אחות,
כצעצוע בלה!

לא רק השר ברחוב – גם הים
בו לזוטות-היקר.
הים אף הוא
לב פראי...

*

שׁוֹשְׁנָה מוֹלֶקֶת בְּחֻדְרֵי.
מִפֶּה, וּיְלוֹן וְחֹלִי
הִפְכוּ לְהִיּוֹת רֶקַע לְפֶאֶר חַי,
לְאִשֶׁר גָּא, שׁוֹפֵעַ פֶּזוּ.
שׁוֹשְׁנָה מוֹשְׁלֶת בְּהַגִּיגִי,
וְלִבִּי מְלֵא רֶךְ נִיחוּחַ.
מִתְהוּם הִיגוֹנִים
לִי פָּרַח יִזְרַח,
עֲנֵג, חֲגִיגִי,
כְּתִקְוֶה עֲשִׂירַת צְבָעִים,
כְּשַׁחַר וְרֹד.
הַכְרִיזֵנְטָמָה,
יְדִידֹתֵי הַחֲמָה, הַנְרַגְשֶׁת,
פְּרוּעָה כְּלָבִי,
וּלְמוֹלָה הַשׁוֹשְׁנָה דוֹלְקֶת
חֲרָשׁ
כְּרָמֹז אֲרָאֵלִי
לְעוֹלָם פְּלֵאִים.

*

בְּגֶשֶׁם
מִתְנַגֵּן גּוֹפִי
בְּרִמ"ח כְּלֵי חַיִּים.
בְּגֶשֶׁם
לְבִי פֶלֶג פֶּזוּ,
בְּגֶשֶׁם
אֲנִי שׁוֹב אֲדָמָה.

(ארבעת השירים נדפסו ב'מאזנים', כרך ח [לא], חוברת ג [קעט], שבט תשי"ט, פברואר 1959, עמ' 188-189)

הקבצן

א

בוזו צודק.
כי לא הדפתי מעליו את המבטים
שנצמדו פעלוקות
אל פצעיו.
רק הבטחות הבטחתי,
רק דברתי גבהה.
אך לנקדה המאירה שבנפשו,
לנקדת-אנוש מלב לבת
שמעבר לגורל-הפרט,
לנקדת הציר הנצחי,
הקנים גם בלב המטרף,
גם בלב האובד,
לא הושטתי את כלי...

הקבצן הקטע בוכה,
בכיו מכסה את עין השמש,
מסתיר את הפרחים,
בכיו –
חיץ עשן ביני ובין אלהים.
הקבצן הקטע תובע
שאטיל כל חיי
אל כפו –
את הנגלות ואת הנסתרות,
את כל שעלול היה לבוא,
את כל שעתידי להיות.

הקבצן הקטע תובע
שאתן לו לאכל
מן הכרמל שבנפשי ומן הים,
מזריחות החמה
ומן התהומות בנפשי.
הקבצן הקטע יורק בפני
על שלא שכחתי את עצמי,
על שלא מתתי.

* בתים א-ב בשיר א כמעט זהים לנוסח השיר כפי שנדפס בספר 'פנאי' (1967; 'שירי זלדה', עמ' 37), למעט המילה "בנפשי", שבנוסח הספר הייתה ל"שבי" ("ומן התהומות שבי"). השאר – שונה מן המחזור המוכר.

ב

עֲנִיִּים מְשַׁחֲקִים לְפָנֵינוּ:
הִנֵּה רִנָּה מְרַקֶּדֶת עִם יָגוֹן
וּבִידֵיהֶם אֲבוֹקוֹת.

מֶה מְקוֹמוֹ שֶׁל הַקְּבָצָן נְטוּל הַרְגָלִים
בְּמִשְׁתַּת־הַפְּרִידָה שְׁעוֹרֶךָ הַמְּאוּר הַגָּדוֹל
בְּתַפְאֶרֶת הָעֵבִים?
הַגֵּם הוּא, שְׂיוֹמוֹ וְלִילוֹ רְקוּבִים,
קְרוּא בֵּין הַקְּרוּאִים?
הֵאֵם בְּכִיוֹ הַקָּר וְחִסָּר הַתְּקִנָּה
נִבְלַע לְרַגַע בְּזִמְרַת הַכְּלָלִי,
נִמְזָג בְּשִׂמְחָה נְסִית, נַעֲלָסֶת?

הִנֵּה הִילָדָה הָאֲלָמֶת וְהִנֵּה הָאִשָּׁה הָרַעָה
הִנֵּה הָאִישׁ הַחֹלָה וְהִנֵּה הַסַּנְדְּלָר הָעֵיִף –
וְכֻלָּם שְׂתַפִּים לְזֵהָר,
כָּלֶם פָּעְרוּ פֶּה, הִרִימוּ עֵינִים.
גַּם הַקְּבָצָן הַקָּטָן, הַמִּתְפַּלֵּשׁ בְּסַחֲי,
בֶן־מִשְׁפָּחָה הוּא לְמְאוּר הַיּוֹקֵד,
גַּם נִפְשׁוֹ הַפְּכָה עֵתָה לְשׁוֹשְׁנָה.
אִיזָה אֲשֶׁר לְהַרְגִישׁ
שְׂיֵשׁ אֵל הַקְּרוּא לְכֹל חַי
בְּשִׂמּוֹ.

לְמָה זֶה בָּא לְפִתַּע אָדָם עֲכוּר,
שְׂמִדְבוּרוֹ הַשְּׂמֵשׁ דּוֹעֵכֶת?
פִּתְאֵם שָׁבְנוּ לְהִיּוֹת עֶפְרָה,
וּלְפִתַּע
חֲשֶׁךְ, תְּהוּם, פְּרוּד...

(למרחב, "משא לספרות", י"ד בניסן תשי"ט, 22.4.1959, עמ' 11)

*

גַּם בֵּית דְּחוּס בְּרֵהִיטִים,
בְּחֶשְׁקִים, בְּמַחְלוֹת, בְּאִימִים,
נְטוּעַ בְּלֵב הָאֵין,
פְּתוּחַ לְאֱלֹהִים.
וּמְדוּעַ בְּחֶדְרִים
מִהֲלֶךְ רֶגֶשׁ מַחְנִיק –
וְאֵת כָּל הַקּוֹלוֹת אוֹפֶפֶת
שְׂתִיקָה אֵין-סוֹפִית?
מְדוּעַ בּוֹקֵעַ
מְדַבְּוֹרִים, מְשִׁיחוֹת,
צְלִיל מְשֻׁנָּה, מַחְנִיק?
הֲלֹא כָּל לֵב –
פָּרֵשׁ מְעוֹפֵף,
צֶיֶד נִלְהֵב,
הַנְּשָׂא אֶל קְצוֹי יָם,
אֶל הַמְּזֹלוֹת –
וְלָמָּה תִּמְיֵד בּוֹכָה בּוֹ
הַגִּיג חֲנוּקָה, מְשֻׁנָּה?

(דבר', "מוסף לספרות ולאמנות", כ"ח באייר תשי"ט, 5.6.1959, עמ' 5)

קולות

מי שְׁהוֹלֵךְ בְּשׁוּק
שׁוֹמֵעַ יִלְלוֹת.

בְּלִילָה הַחֲדָד
אֵי אָפֶל,
אֵי בּוֹדֵד, רְחוֹק.

בְּלִילָה יִקְיֵץ לֵב הַיֶּלֶד
– בִּילָל –
מִי יִבִּין אֶת יְגוֹן יִבְכְּתוּ?
אֵיךְ יִגִּיד לְאִם הַנְּטֹרֶפֶת
שֶׁהִבְכִּי קִיָּם לְעֶצְמוֹ,
שְׁאֵינּוּ תְלוּי בְּכָאֵב,
שְׁאֵינּוּ פֶה לְפִחְדִּים?
אֵיךְ יִגְשֵׁר גָּשֶׁר
הָאֵנִי בְּנֵי-אֲרֵבֶּעַ
אֶל עוֹלָם הַשְּׂכָלִים,
אֶל עוֹלָם הַמְּמַשׁ הַקְּשׁוּיָה?

מִי שְׁהוֹלֵךְ בְּרְחוֹב
רוֹאֶה סוֹס לְבָן,
רוֹאֶה יִשִּׁישׁ קָטָן,
רוֹאֶה יִלְדָה עוֹמֶדֶת
שָׁם מִמּוֹל.
חַג עֲשִׂיר הֶרְחוֹב,
חַג שׁוֹקֵק, סִסְגוֹנִי.

מִי שְׁהוֹלֵךְ בְּגֵן
שׁוֹמֵעַ קוֹלוֹת,
מִי שְׁהוֹלֵךְ בְּגֵן שׁוֹמֵעַ
אֶת קוֹל הָרוֹחַ,
אֶת גִּילַת הַקִּיץ.

מִי שְׁהוֹלֵךְ בְּשָׂדוֹת
יָבוֹא וַיִּגְיַע
אֶל מִשְׁתֵּה הַשְּׂמֶשׁ,
לְבוֹשׁ פֶּז וְתַכְלֵת.
מִי שְׁהוֹלֵךְ בְּשָׂדוֹת
יָבוֹא לְמִשְׁתֵּה הַנְּגָהוֹת,
לְבוֹשׁ חֲדוּהָ.

(דבר הפועלת, שנה כו, חוברת 1, טבת-שבט תש"ך, ינואר 1960, עמ' 20)

רוח הַיָּם נִשְׁק כַּחַתָּן
 אֶת עֵינֶיהָ,
 פְּרָחֵי־בַר לְבָנִים, צְהָבִים,
 שְׂרִיחַם מֵר וּמְלִטָּף,
 הִגִּישׁוּ לָהּ דְּבִשׁ כְּרַמְלִי.

אֶךְ בְּלֶבָה שָׁלֹט יִגּוֹן
 שְׂבֹז לְהַבְטָחוֹת נִצְנָנִים
 וְאֵת תַּקְוֹת הַשֶּׁמֶשׁ בְּטֹל.
 כַּחֲכֵם קְדָמוֹן
 עֲרָגָה בַּה לַחֲפֹשׁ
 שְׂבֵאִין,
 לְשַׁחְרוֹר מְסַכְּלוֹת וְאִימִים.

הֵן שׁוֹרְרָתָ לִישׁוֹן
 רַק לִישׁוֹן,
 הֵן בְּקִשְׁתָּ לֹא לְהִיּוֹת
 לֹא לְהִיּוֹת,
 וּמִדּוּעַ נִבְהַלְתָּ מִמַּבְט
 שְׂגָלָה כִּי נִבְלַעְתָּ, כִּי בְּלַעַךְ
 הֶרְחוּב הַקָּר, הַחֲרָפִי,
 וְשׁוֹב אֵין אֵת נוֹף אֲבִיבִי,
 קָיָם, מְלַבְּלֵב?
 חֲדָלִי, חֲדָלִי לָךְ,
 בְּכִיךָ עֹזְכֵר אֵת הָאֵין,
 דְּמַעַתְךָ בְּגִידָה בְּמֹת.

יִגּוֹן זֶה עֵוֶר, הוֹלֵל.
 אִם כָּל כֶּךָ רְצוּי הַסּוֹף,
 אִם כָּל כֶּךָ חֲשׁוֹב הַנְּתוּק
 מִקְּסָמֵי נְשִׁיּוֹת, מִקְּשָׁרִים,
 מִיִּדְיוֹת –
 לָמָּה סָעַר בַּה לְבָה, מִדּוּעַ נִכְלָם,
 כְּשֶׁהֵבִיט בַּה הוּא, כְּאוֹמֵר:
 נָבֵל נָבֵל הַנּוּי וְהַיְחוּד,
 זֹאת מִן הַשְּׁחֻחוֹת,
 מִהֶמוֹן אֲפֹרוֹת־הָרֵאשׁ...

(דבר הפועלת', שנה כו, חוברת 2-3, אדר תש"ך, פברואר-מרס 1960, עמ' 65)

פגישה בגן

שָׂרַפְתִּי אֶת צִיץ שְׂרַעְפֵי הַמֹּר, הָרַע,
וְעָנַן כְּבֵד וּמַחְנִיק מִלֵּא חֲדָרַי.
חֲמַקְתִּי מִן הָעֵשֶׂן הָאֲרָסִי
וְהִלַּכְתִּי לְגַן הַתֵּנַיִךְ, לְבִשְׁמִי וּלְצִלּוֹ,
לְגַנְבֵי קִצְתֵי שְׁלוֹם – בְּשִׁבִיל לְבֵי הַמְּכָה,
לְחֲטוֹף קִצְתֵי שְׁלוֹה – בְּשִׁבִיל יְקִירֵי מִן הַחַיּוֹת,
וְנִסְפַּתִּי לְשִׁבְתֵי בְּעִגּוּל הַזֶּהָב שֶׁל עוֹלָמָם,
עוֹלָם הַקּוֹפִים וְהָאֲרִיּוֹת – שֶׁבָקִים בּוֹטְחִים עוֹד,
שְׂאִין בְּלִבָּם בְּלִהָה אֹטוֹמִית.

אֶלֶף תּוֹדוֹת לְרֹאשׁ מְתַלְתֵּל, לְבֵית קִטְנָה נְעֻלָּת,
אֲשֶׁר מְשַׁכְתֵּנִי – לִיפֵי אֲנִפָּה דְקִיקָה וְלִטְוִסִים הַפְּחָלִים,
שֶׁסְפָרָה לְ"אֲנִי" שְׁלִי, שֶׁקָּפַל אֶת כְּנָפָיו,
בְּקוֹלָה הַמֵּלֵא שְׂמַחַת עֲלוּמִים
(עַתָּה יִשְׁבְּנוּ עַל הַסְּפָסֵל הַיֵּרֶק נְשׁוּקוֹת נִיחוּחִים)
עַל מִסְעָה הַמְּפֵלֵא בְּאַרְץ הַפֶּאֶר הַקּוֹדֵר,
שֶׁצִּיָּרָה לְפָנָי חֲלוֹנוֹת פְּטוּדָה וְלֶשֶׁם,
וְשָׂרָה לִי עַל טְקָסִים עֲתִיקִים.
קְלִילוּתָהּ רַבַּת הַחֵן, בְּטַחֲוֹנָהּ הַפּוֹתַח שְׁעָרִים,
הַרוֹוִנִי עֲנֵג קָרִיר שֶׁל חֲבֻצָלוֹת וְסִיגְלִים.
יִלְדָה זֹאת לֹא תֵאבֵד בִּיעֲרָעֵד,
לֹא תִמְעַד בַּחֲשֵׁךְ.
בְּסִקְרָנוֹת עֲלִיָּהּ הִיא תוֹלְשֵׁת כָּל מִסְכָּה
וְחוֹדְרַת לְגִרְעִין,
פְּשִׁטוּתָהּ הָאֲרָאֵלִית תִּמְוֶגֶג פְּסָל.
הַ"לוֹ", הַ"אֲבֵל" וְהַ"אוּלִי" שֶׁל חַיִּי
סוֹבְבוּ אֶת מְלִיָּהּ הַרְחוּקוֹת בְּתַקְוָה נְרַגְשֵׁת
וְנִפְלוּ עַל צִוְאָרֵי הַמְּלִים.

רק התן לא פתח את פלובו
 לזהב החלומות, לזמר נופיה.
 בכיו הקודר, האמלל, הנו שגרה אפלה
 שלעולם לא תופר –
 בכלוב פחדיו אין דריסת רגל לאגדות, לידידות.
 גם לקוף המשעשע אין פנאי לספורים,
 שכלו הדואג, המטרד, נובר בפרי מרקוב,
 עיניו תקועות בסלו.
 וכלבי הים מרקדים בברכה
 שבה נשמעים הקולות כהדים חלולים.

רק לי יש חוטים לש"י עולמות
 לאלף צורות קיום –
 רק אני משתנה מפרח לפרח, מן הצב לים ומלואו.
 רק לי יש מפתח אל המזלות.
 סופי לאבדו באולתי –
 סופי להיות (בעיני השכנות)
 צבר זקן, מצהיב, שנסו עסיסיו.

אך רעל ה"לו" תוסס אפלו בעורקי המגדים
 שפגשתים על החוף.
 מה בכיתי אז לענים הפרוץ
 למר יאושם המשפיל.
 לא נחשתי שהם עשירים מן המושלים,
 עשירים מן האריות ומן הנשרים.

(דבר הפועלת, שנה כו, חוברת 10, חשון תשכ"א, אוקטובר 1960, עמ' 259)

* זוהי גרסה דומה-אך-שונה ל"שיר ישן על גן החיות" (שירי זלדה, עמ' 172, מוקדש לעזה צבי). וראו הרשימה "בגן החיות" (גני האיך, עמ' 81-83).

נרות שבת

אֶשֶׁה רֶכֶה
מְשׁוּטָטֶת בְּאֵשׁ,
מִחֲפָשֶׁת נִיצוּץ שֶׁל אֹר,
לְהַדְלִיק אֶת נְרוֹת הַשְּׁלוֹם
בְּבוֹר הַיְגוּנוֹת,
לְהַעֲלוֹת
נְרוֹת שִׁבְת
בְּבֵית הַמָּט,
לְטַעַת בְּלֵב יְלָדֶיהָ
שׁוֹשְׁנִים שֶׁל פֶּז,
שְׁנִיצוּצוֹתֶיהֶן הַיְכָלוֹת.

וּבִתּוֹךְ הַהֵיכָלוֹת
אֲמָהוֹת שְׁרוֹת לְשִׁמְיָם
עַד סוֹף הַדְּרוֹרוֹת.

על השופטים

שְׁאַלְתִּי אֶת נַפְשִׁי
אֵיךְ אֲפָשֶׁר לְשׁוֹפְטִים
לְהִיּוֹת שׁוֹפְטִים.
שְׂדֵמָם כְּדָמִי
הֲנֹו נְהָר אֶפֶל,
הֲנֹו נְהָר הַיּוֹלֵי,
הֲנֹו נְהָר רוֹתַח
שְׂדוּהָר אֶל הָרֵאשׁ בְּרַעַשׁ
לְמַלְאֵךְ בְּכָל הַגִּיג וְשִׁקּוּל.
הַתְּדַע יָדָם
לְחַתֵּם עַל פֶּסֶק הַדִּין
בְּהֵיכַל הַמַּחֲשָׁבָה
עַל אֱלֹהִים,
מוֹל אֵימַת הַשְּׁתִּיקָה
שֶׁל הָרָרִי הָאֲמַת?
הַתְּדַע יָדָם
לְטַבֵּל אֶת הָעֵט
בְּאוֹר הַנְּאֻמָּן,
מִהֶלְאָה לְשִׁלְהֶבֶת
שְׁבָלִיל לְבָנוּ
שְׁנַעְיָה לְמַשָּׁב כָּל הַתְּשׁוּקָה?

(דבר הפועלת, שנה ל, חוברת 3-4, ניסן-אייר
תשכ"ד, מרס-אפריל 1964, עמ' 105)

* "נרות שבת" הוא נוסח מוקדם ושלדי לשיר "נר של שבת" (פנאי, 1967; 'שירי זלדה', עמ' 28-29).
"על השופטים": השיר נדפס בנוסח אחר בספר 'גני האין' (עריכה מתוך כתב היד: ראובן קסל ורבקה
גולדברג, ייעוץ עריכה: הלית ישורון, עיצוב הספר והעטיפה: דבורה ליפשיץ, עמותת זלדה ויצירותיה,
2020, עמ' 104).

דומה לבי לתינוק

דומה לבי לתינוק אוילי
שאל ים שואג ירוץ כמו אל דוד,
ששלהבת לו אח פלאי,
ששואל את בוראו –
מה זה? וכיצד?
דומה לבי לתינוק רב אמון
שמראה לזר
דמעתו ונגעיו.
דומה לבי לתינוק קטן
שנכסף לשחק בטורם יישן
והוא רץ ונופל – רץ ונופל.

(מבוע, קובץ ה, [מרס 1968], עמ' 57)

על יד הגלויות המצוירות

דוקטור ל.ל. הנלפכה,
ידידתן של אמי ושל הדודות
כלן ז"ל –
זכרה כל ימיה את הבטחות
הנהר.
הרופאה הקשישה שמרה
בתוך קפסת הדמעות
תקנה עתיקה עם הצליל הדק
של כלי התה
שבבית ילדותה המושלג.
שוכבת היתה ערה במעונה הגלמוד
ורואה בדמיונה את אביה
את הגביר הצהבהב
טוב העין
ורואה בלבה את שוניץ
עיר למודיה –
וכאשר גברה עליה
אימת הבדידות
עד מאד,
נסתה את התהום
לקסות
בשטיח עתיק – – –
ואולי נשארתי עומדת
על יד הגלויות המצוירות
ששלחה לי.

(הארץ, "תרבות וספרות", י"ד בניסן תשל"ה,
26.3.1975, עמ' 16)

* "על יד הגלויות המצוירות" – ד"ר ל.ל. היא רחל לוין לבקובסקי. בכתבי היד השתמרו שורות שבאו בתום השיר (ואולי נשמטו בשוגג בנוסח העיתון): "ולא הדרתי אל הנקדה / הפנימית שבה. / אוילי נשארתי עומדת / על יד ענן הפרחים / ולא נשקתי פנים לבנות כסיד".

*

אִמְרַתִּי אֶל לְבִי:
צָרִיךְ לְנַהֵג כְּבוֹד בְּבְרוּשִׁים
כִּי הִמָּה תִלְמִיּוֹדֵי חֲכָמִים
בְּדַרְךְ הַצְמָחִית,
כִּי עוֹנִים הֵם לְרוּחַ הַקִּיצִית
בְּרִגְשָׁה
(פְּעָמִים נִדְמָה לִּי שֵׁשׁ לָהֶם
זָקָה לְמוֹסִיקָה)
וּבְלֵיל יָרַח
כְּאֲשֶׁר הַשָּׁמַיִם הָיוּ בְהִירִים
רְאִיתִי עֲנָנִים נִשְׂאִים מֵעַל רֹאשׁוֹ.

צָרִיךְ לְנַהֵג כְּבוֹד בְּעֵצִים
רְמֵי קוֹמָה,
הִמָּה שְׂכַנִּי
וְלוֹ הֵיטָה יָדֵי אֲרָכָה יוֹתֵר
הֵייתִי יְכוּלָה לְגַעַת בְּפָרֵי יָרֵק
וְעַגְלָגַל
כְּאֲשֶׁר אֲנִי עוֹמְדַת עַל הַגְּזוּזוּטָרָה.

(עתון 77, [שנה א], מס' 4, אלול תשל"ז – תשרי-חשוון תשל"ח, ספטמבר-אוקטובר 1977, עמ' 3; שב
ונדפס: 'הדאר', שנה 57, גיליון יג [ב'תצז], כ"ו בשבט תשל"ח, 3.2.1978, עמ' 203)

* שיר זה עשוי ליצור בלבול קל עם השיר המופר הפותח במילים "אִמְרַתִּי אֶל נְפִשִׁי" (שנבדלו מכל
מרחק, 1984; 'שירי זלדה', עמ' 223), הגם שאין קשר בין השניים.

אַבְרָהָם בֶּן־יִצְחָק לִילָה יִשְׁפָּךְ כּוֹכָבִים

שירים בגרמנית מן העיזבון בתרגום ראשון לעברית

המשורר הווינאי יליד גליציה, אברהם בן־יצחק (סונה), מופר בזכות שירתו העברית המודרניסטית, שאותה פרסם בתחילת המאה העשרים. שירו הראשון שנכתב בשנת 1902, "חורף בהיר", ראה אור ב־1908 ושירו הידוע ביותר, "אשרי הזורעים", התפרסם ב־1930.

בן־יצחק חתר לשלמות צורנית ורעיונית ומיעט מאוד לפרסם: רק תריסר שירים עבריים הופיעו בדפוס בימי חייו. בספרה "פגישה עם משורר" ציירה לאה גולדברג את דיוקנו של בן־יצחק כיוצר אירופי לכל דבר, שרתם לשירתו את השפה המקראית בהגייה הארץ־ישראלית ("ההברה הספרדית") בת זמנו. המקוריות של סגנונו ושל שפתו תרמו להכרה שבה זכה בימי חייו ולעניין המתמשך ביצירתו בקרב דורות של יוצרים שבאו אחריו.

לאחר מותו של בן־יצחק בשנת 1950 התגלה עיזבון של יומנים, כתבים, ומכתבים, שכלל שירת מקור ותרגום בגרמנית מפרי עטו. כלומר, בן־יצחק לא רק קרא ו"הושפע" ממשוררים גרמניים בני זמנו, כגון הוגו פון הופמנסטל, גיאורג טראקל, הרמן ברוך וריינה מריה רילקה, אלא אף ניהל אתם דיאלוג בשפתם, בגרמנית מודרניסטית. הכתבים הגרמניים מגלים בפנינו משורר רב־פנים, שהתנסה בכתיבה אקספרסיוניסטית, השונה במידה רבה מן המינימליזם שאפיין את שיריו העבריים. יתר על כן, בן־יצחק המשיך לכתוב בגרמנית לאחר מלחמת העולם הראשונה, בתקופה שבה מיעט בכתיבה ובפרסום בעברית, שפן מרבית שיריו העבריים ראו אור בין 1908 ל־1913.

השיר הראשון המובא כאן, "באלה הלילות הלבנים" ("In diesen weissen Nächten"), הוא גרסת המקור הגרמנית לשיר שפרסם בן־יצחק ב־1912 בכתב העת "העברי החדש" שכותרתו "לילות כי ילבינו". בעת שעדיין התגורר בפשמישל שבגליציה הוא ניהל התכתבות עם חברו ומורו, המחנך העברי אליעזר מאיר ליפשיץ. ליפשיץ סייע בפרסום שיריו המוקדמים של בן־יצחק, ובמקרה של "לילות כי ילבינו", הוא קרא את השיר הגרמני המוקדם ועודד את המשורר לתרגמו לעברית. אף כי השיר הגרמני קרוב ברוחו ובניסוחו לגרסה העברית, בן־יצחק זיכך ופיטש את לשונו בעת התרגום העצמי. הוא ויתר על שפת המטפורות, כגון "כמו בלילות" או "בדממה כחיים", וכן שינה באופן מהותי את סיום השיר, בהחליפו את הנוסח האישי יותר, המדגיש את המגע והליטוף — "את מצחך לוחכת נשימת / נצחים" — בשורה

"ורוח מנצחים תפכה" שאחריה "עיניך תרחבנה". המעבר מ"נשימה" ל"רוח" אף הוא מבטא הפשטה של שפת השיר והעדפה של לשון בראשית א' על פני בראשית ב', שם נופח אלוהים "נשמת חיים" באדם.

המכתבים מגלים לנו שבן-יצחק היה תחילה משורר בשפה הגרמנית ורק לאחר מכן, באמצעות מלאכת התרגום, החל לכתוב ולפרסם בעברית. ואילו יומניו ורשימותיו של בן-יצחק מספקים עדויות לכך ששיריו העבריים לוו על פי רוב בגרסאות גרמניות. לא תמיד ניתן לדעת באיזה כיוון עבד בן-יצחק, מן הגרמנית לעברית או להפך, וייתכן אף שהגרסאות בשפות השונות נכתבו במקביל, שכן לעתים הן מופיעות ממש על אותו דף הנייר, כמו במקרה של השיר "מלכות" משנת 1913. דוגמה לכך הוא השיר "בודדים אומרים", שהתפרסם בעברית ב"העוגן" של 1917-1915, אך, כפי שהראה חנן חבר, קדמה לו גרסה אקספרסיוניסטית שתיארה את אקסטזת המלחמה. לצד אותה גרסה עברית מוקדמת כתב בן-יצחק נוסח גרמני, אף הוא אקספרסיוניסטי-מקברי בסגנונו. בעוד שבכל הנוסחים העבריים נפתח השיר ב"יום מוסר/מנחיל" ליום הבא שמש דועכת, הרי שבגרמנית אנו מוצאים את הנוסח: "יום הולם יום / שמש גוועת". אין ספק: השיר הגרמני מוקצן יותר בניסוחו, ואלימות המלחמה מובעת בו ביתר שאת.

אם אפשר לראות בגרסאות הגרמניות לשירים העבריים מעין פיגומים עבור משורר שהעברית לא הייתה שפת אמו, הרי שהכתיבה המקורית של בן-יצחק בשפה הגרמנית חושפת את חשיבותה של לשון זו עבור המשורר גם בעשורים שלאחר מלחמת העולם הראשונה. השירה הגרמנית של בן-יצחק הייתה חדשנית לתקופתה, וניסחה בכתריסר שירים שונים פואטיקה של עולם שאיבד את מצפנו הגיאוגרפי והמוסרי, דבר הבא לידי ביטוי בשורות כגון "פזורי נפש / אבודים בעצמם ברכבת אל היעד" או "העמיק עולמי לצנוח לחשכה".

שירים גרמניים אלה מדברים בלשון הזמן והמקום באופן מובהק יותר: בן-יצחק כתב על "שדות הקטל", בדידות האדם בעידן המודרני, וכן על מצבי קצה שבין חיים למוות. מדובר ביצירות המתארות מציאות אפוקליפטית ומבטאות חוויה של שבר ואובדן. בשתי הדוגמאות המובאות כאן, "שירים לאל שהסתיר פניו, ערב ברכבת" וכן "עת האלים חצו בחישוקי בדולח", מתואר עולם ריק ופרוץ, שבו הדובר צונח צניחה חופשית לתוך העלטה, ואפילו ההד עצמו "גווע" ו"מת". אפשר לתארך שירים אלו למחצית שנות העשרים וניכרת בהם פסימיות נטולת מעצורים, הנובעת, לפחות על סמך אזכור של כלי מלחמה, מהדיה המתמשכים של מלחמת העולם.

לצד השירה הגרמנית האפוקליפטית, עיזבונו של בן-יצחק כולל אף שירים גרמניים המזמנים שיח מרתק עם השירה ההגותית המאוחרת של המשורר. השיר "שלם"? מתכתב עם "אשרי הזורעים" המופר לקוראי השירה העברית. השיר הגרמני נפתח בשורות "התופס זאת כשלם / אינו תופס זאת כלל", אך בניגוד ל"אשרי הזורעים", התבנית הצורנית של "שלם"? נפרמת לאורך השיר, כמעין המחשה של פואטיקת חוסר השלמות שבה עוסק השיר עצמו. סיום השיר, "לב נסדק ונופל למשכב", ממחיש כיצד בשירתו הגרמנית נתן בן-יצחק חופש

ביטוי נרחב יותר לרגשותיו העזים. דווקא חוסר השלמות של השירים הללו, שלא עברו עיבוד משמעותי או תרגום לקראת פרסום בכתבי עת, חושפת בפנינו את בן-יצחק כמשורר רב תעוזה ותנופה, בשונה מהדימוי המוקפד והשותק המוכר לנו מעדויות רבות. הניאולוגים שיצר בן-יצחק בשיר "שלם?", "צִלְמֶפֶךְשׁ" (Schattensegel), הוא דימוי לתנועה התת-קרקעית בין עברית לגרמנית. המפרש שאפשר לנשימה הגרמנית להפוך לרוח עברית, ואף להפך, נותר מוצלל בימי חיו של בן-יצחק ועשורים רבים לאחר מותו. כעת, בזכות תרגומיו של ירדן בן-צור, הוא יוצא לאור.

מיה ברזלי, אוניברסיטת מישיגן

*

בְּאֵלֶּה הַלֵּילוֹת הַלְּבָנִים
שְׁחֹלֵם עוֹלָם עֵינֶיךָ,
מְקַשֵּׁב הַזְּמַן לְעֶצְמוֹ
כְּמוֹ בְּלִילוֹת,
בְּהֲרִיז מְעִינֹת רֵנֶת עֶצְמוֹתָם,
וְעֵתִיד וְעֵבֶר
מִתְמַזְגִּים בְּנֶצַח.
בְּדַמָּה כְּחַיִּים רוּחָפִים כּוֹכְבִים,
אֵת מִצְחָךְ לּוֹחֶכֶת נְשִׁימַת
נְצָחִים.

[מגרמנית: ירדן בן-צור]

לילות פי ילבינו¹

בְּאֵלֶּה לַיְלֵי הַחֲלוּם הַלְּבָנִים
שֶׁיַחֲלֵם עוֹלָם עֵינָי,
יָדָם, יִקְשִׁיב הַזְּמַן אֶל דְּפָקוֹ,
בְּהַרְנִין מְעֵינֹת
רִנַּת עֲצְמוֹתָם.

וְעֵבֶר וְעֵתִיד יִשְׁתַּלְּמוּ
שְׁלוֹת נְצָחִים בְּהוּה –
בְּדוּמֵית חַיִּיד
יִשְׁקֹטוּ כּוֹכְבֵימ,
וְרוּחַ מְנַצְחִים תִּפְכֶּה –
– עֵינֶיךָ תִּרְחַבְנָה.

---

1 השיר העברי נכתב בשנים 1909-1910 והתפרסם ב־1912. השיר הגרמני קדם לו, שכן בגלויות שהחליפו ביניהם אליעזר מאיר ליפשיץ ובן־יצחק נידונה מלאכת התרגום מגרמנית לעברית. ליפשיץ אף העיר שכאשר תרגם בן־יצחק את השורה "את מצחך לוחכת נשימת / נצחים" (Es streift die Stirn dir ein Atem / von Ewigkeit) למילים "רוח מנצחים תפכה", הוא המיר שתי שורות באחת, ולכן יש צורך בשורה מסיימת. ייתכן שהתוספת של "– עיניך תרחבנה" בעברית נבעה מהערה זו.

הבודד...²

יום הולם יום
שמש גוועת,
לילות מבקשים שקיעתם בשחר,
הקיצים קמלים כלם.³
עולם
עולו בכאב.

אך אביבים וילדים פורחים,
ירק על פני שלדים,
נעורים זרחים בקרב,
נעורים צורחים מחשק
ולב חבול
אמץ יוקד ושירי תבוסה,
המית המתים,
יללת הנולדים,
רחש כרפים זוהר,
פעמונים צורחים, כפרים נכלמים,
שיר שבר
לאדון העולמות.

יום מרים שמש בווערת,
לילה שופך נוכבים,
צלגים מתפלגים
לשבע דרכים,
אך כלם
יחזרו באחת.

[מגרמנית: ירדן בן-צור]

2 בן-יצחק כתב את הגרסה הגרמנית המובאת כאן בתרגום במחברתו ולאחר מכן מחק אותה בקווים אלכסוניים, כך שעדיין ניתן לקרוא את מרבית השורות. הכותרת המלאה אינה ברורה, אך המילה הראשונה היא Der Einsame, "הבודד". הגרסה העברית המקבילה לשיר זה מלווה בהערה "Anfang? des Krieges" ("תחילת? המלחמה") ולכן אפשר לתארך את השירים הללו לשנות מלחמת העולם הראשונה.

3 בסוף שורה זו מופיע הפועל "נמקים" או "גוועים" (verendet), אך בן-יצחק מחק אותו ולא החליפו בפועל אחר.

בוֹדְדִים אֹמְרִים:

יום ליום ינחיל שמש דועכת
ולילה על לילה יקונן.
וקניץ אחר קניץ יאסף בשלכת
ועולם מצערו מתרוגן.

ומחר נמות, ואין הדבר בנו,
וכיום צאתנו נעמד לפני שער עם נעילה.
ולב כי יעלז: הן אלהים קרבנו,
והתנחם וחרד מפחד המעילה.

יום ליום ישא שמש בוערת
ולילה אחר לילה ישפך כוכבים,
על שפתי בודדים שירה נעצרת:
בשבע דרכים נתפלג ובאחד אנו שבים.

שירים לאל שהסתיר פניו ערב ברכבת⁴

עולם נשכח גולש במוֹרד.
להק עורבים מול קיר ערב אדם,
במרחבי שדות הקטל
הד גווע מהמגדל העֵנור.
מה יורק קנה הטנק,
גורר לעבר מכוניות חסומות,
מוטח אל הקיר בריק החֵנור.
פרצופים בוהים
אבודים לנפשם ברכבת אל היעד.
הו, משרוקית נשופת פחד,
הו, הדהוד מת מהשאול.

[מגרמנית: ירדן בן-צור]

4 הכותרת במקור הגרמני, "Lieder an den abgewandten Gott / Abend im Zug" נפרשת על פני שתי שורות. המחברת שבה מופיע השיר מתוארכת לשנים 1925-1926.

עֵת עֵבְרוּ הָאֱלִים עַל פְּנֵי חֲשׂוּקֵי הַבְּדֹלַח⁶
 הָעֵמִיק עוֹלָמִי לְצַנַּח לְחֻשְׁכָּה.
 בְּגִרֵּית רְגָלִים קָרְבָּה הַשְּׁמָמָה אֶל מְצַחִי,
 צַעֲדָם מִלֵּא הָאוֹר שֶׁל הָאֱלִים
 אֶל הַחֶסֶד הַנוֹפֵל
 נִשְׁכַּח בְּחֻדוּהוּ.
 עֵת עֵבְרוּ הָאֱלִים עַל חֲשׂוּקֵי הַבְּדֹלַח
 הָעֵמִיקָתִי אֲנִי לְצַנַּח לְחֻשְׁכָּה.
 עֵינֵי לְאוֹרָם
 פְּקָעָה.

[מגרמנית: ירדן בן-צור]

5 גם שיר זה, כקודמו, מופיע במחברת המתוארכת לשנים 1925-1926.
 6 השורה הפותחת בגרמנית, "Da die Götter über dem kristallinen Reifenzogen", חוזרת
 בהמשכו, כמו גם השורה השנייה החוזרת בווריאציה בשורה השמינית.

שלם?⁷

הַתּוֹפֵס זֹאת כְּשֶׁלֶם
אֵינוֹ תוֹפֵס זֹאת כָּלֵל.⁸
זֶה שֶׁבְּחַיֵּיו הָיָה קָבוּר,
שָׁאת הַמּוֹת בְּחַיָּיו אֶסֶף
שֶׁבְּעוֹלָם שֶׁהָיָה רַק לְבָקוּר,
קָם וְהִשְׁאִירוּ בְּלִתֵּי־עֲדוּר.
בְּשָׁנוֹת הָאוּר סוֹפֵת־גְּאוּת
הוּ צֶלְמֶפֶרֶשׁ,
הוּ אֲנִי,
הוּ לִילָה זְעִיר,
הוּ, לֹא פְעַם שְׁנָתִי תְדִיר,
לֵב נֹסֵדֵק וְנוֹפֵל לְמִשְׁכָּב.⁹

[מגרמנית: ירדן בן-צור]

7 בן-יצחק רשם רבות מהטיוטות שלו על גבי מעטפות, ניירות כתיבה של בתי מלון, או בתוך יומנים. שיר זה נכתב על פיסת נייר בלתי מתוארכת.

8 כאלטרנטיבה ל"תופס" (nimmt) רשם בן-יצחק בסוגריים "רואה" (sieht).

9 הפועל הגרמני sich hinlegen פירושו לשכב לישון, אך גם למות (sich zum Sterben hinlegen). הבחירה ב"נופל למשכב" מרמזת הן על השכיבה לישון והן על המחלה ואפשרות המיתה.

דליה רביקוביץ ויהודה עמיחי משוחחים על שירה

מפגש עם סטודנטים, 1976

"אני חושבת שמה שגורם לקורא הנאה בקריאת היצירה זה
לא שהוא מוצא את הביוגרפיה של הכותב, אלא שהוא מוצא
את הביוגרפיה של עצמו"

בשנת 1976 זכו דליה רביקוביץ ודן צלקה בפרס ברנר. לרגל הענקת הפרס שודרה בקול ישראל, בתכנית "מילים שמנסות לגעת", שיחה שערכו רביקוביץ ויהודה עמיחי עם סטודנטים מהחוג לספרות עברית באוניברסיטה העברית בירושלים זמן קצר לפני מועד השידור (15 בנובמבר 1976), בבית הסופר בירושלים. בשיחה עלו מגוון נושאים, ובהם היחס בין השירה לבין הפרוזה ומידת מעורבותו של היוצר בחברה.

הסבר קצר לדברים הנזכרים ברמז בהמשך:

רביקוביץ מציינת בדבריה עבודה סמינריונית על "הרומן הפואטי" שחיברה בעת לימודיה באוניברסיטה העברית. את החיבור, שכתבה באנגלית מדם לבה, הגישה לפרופ' אדם אברהם מנדילוב, ככל הנראה בשנת 1961. הוא נתן לה ציון נכשל, ומשום כך, לדבריה, לא זכתה בתואר הבוגר. לימים תורגם החיבור הידעני ורב-התנופה הזה בידי יניב פרקש, ונכלל בספר מאמריה ומסותיה של רביקוביץ "הזהב ותפוחי האדמה: רשימות ומאמרים" בעריכתי.

בשנה שבה זכתה בפרס ברנר פרסמה רביקוביץ את קובץ סיפוריה "מוות במשפחה", ראשון קובצי הסיפורים פרי עטה. יהודית אוריין בן-הרצל פרסמה ביקורת חריפה על הספר, ונראה שאליה כיוונה כאן רביקוביץ באמרה ש"נשטפתי קשות", ובהמשך בציינה את ה"כתבה". רשימת הביקורת ההיא נכללה לימים בספר "כתמי אור: חמישים שנות ביקורת ומחקר על יצירתה של דליה רביקוביץ" (עורכות: חמוטל צמיר ותמר ס. הס). רביקוביץ טענה שבגלל הביקורת הזאת חדלה לכתוב פרוזה במשך כעשור.

"ההתנחלות בקדום": בתקופה הזאת מלאה כמעט שנה להקמת ההתנחלות בתוך בסיס צה"ל "מחנה קדום", שבהמשך הפכה לשני יישובים, קדומים ואלון מורה – בניגוד להחלטת ממשלת רבין הראשונה. ההתנחלות בקדום הייתה פרי פשרה עם גוש אמונים והיא הציתה ויכוח פוליטי חריף.

את התכנית, שמשכה כעשרים ושתיים דקות, תמללה טל ארדיטי, מסרט-מלל מספר 12243 בסרטיית קול ישראל בישראל. את התכנית "מילים שמנסות לגעת" הגישה כרמית גיא, ערכו: דליה עמית ושמואל הופרט, ביצוע טכני: זאב פֶדֶן. מהטקסט שלהלן השמטנו את דברי הפתיחה של המגישה, וכן את פרטי השירים שהושמעו במהלך השידור. כן השמטנו חזרות וגמגומים של הדוברים. אם יש סטודנטים או סטודנטיות שהשתתפו במפגש, ואולי אף שאלו את השאלות המופיעות כאן, הם מוזמנים ליצור קשר.

גדעון טיקוצקי

*

סטודנט: אני הייתי מבקש לדעת גם מדליה רביקוביץ וגם מיהודה עמיחי, מה גורם להם לבחור לפעמים בפרוזה ולפעמים בשירה? אם זה החומרים, הנושא שאתם רוצים להעביר, הלך רוח אחר שאתם נמצאים בו בזמן שאתם כותבים: מה גורם למעבר הזה ולשינוי הזה?

יהודה עמיחי: היות ואני בכלל נוטה לנוחיות מסוימת ולעצלות מסוימת בענייני כתיבה, ואני מחסידי המלחמה נגד הגישה שמשורר זה משהו מקצועי, משהו שלומדים, משהו שאדם עושה מכיוון שהוא נהנה לעשות את זה בצורה טבעית מאוד... גם דליה וגם אני התחלנו לכתוב שירים כי זה עזר לנו, לכתוב. אחר כך, מדוע באמת אני חושב שהתחלתי לכתוב סיפורים ואחרי זה רומן של חמש מאות ומשהו עמודים, למעשה זה אותו הדבר, זה כאילו הרקע לשירים, זה כאילו... הייתי אומר שאם השיר הוא כמו איזה משהו שמדפיסים אותו בתכנית, אז זה כאילו לא רק למכור את המטבע, [אלא] את כל בית הדפוס ואת כל התבניות של המטבע.

דליה רביקוביץ: פעם האמנתי שיש הבדל איכותי בין שירה ופרוזה כמעט כמו בין ספרות לאמנויות אחרות. כמעט כמו בין ספרות לציור, בין ספרות למוזיקה. הייתה לי גם תזה מלאה הגות בעניין הזה, ובכוח זה אני נכשלת בעבודה הסמינריונית שאני כתבתי על הרומן הפיוטי, כי התזה לא התקבלה.

כיום אני כבר לא מבחינה הבחנה כל כך נחרצת בין שירה ופרוזה. אני פעם רציתי לטעון, היה לי הרושם ששירה זו מין פרצה במציאות. איזו מין כפירה במציאות והפרוזה היא ההיפך מזה.

לי עדיין יש הרגשה שיש הבדל איכותי בין שירה ופרוזה. מה שנוגע לכתובה שלי עצמי, אז... לשאול אותי על כתיבת הפרוזה שלי זה כמעט לעג לרש, בוודאי בהשוואה ליהודה, משום שיהודה כתב גם מזה וגם מזה. אני כתבתי כמה ספרי שירה ו... קובץ אחד של פרוזה, שהוצאתי אותו בזהירות גדולה וגם עליו כבר נשטפתי קשות. ואין לי ספק שזה לא... הכשרון העדיף שלי, פרוזה. לי יש גם תפיסה קצת פרימיטיבית של פרוזה. אני חושבת שבפרוזה צריך לספר סיפור. וזה מה שניסיתי לעשות, וזה דבר שאני קצת מתקשה לעשות אותו. אז מדי פעם, כשאני מצליחה לקבץ משהו שנראה לי כמו סיפור,

אני יושבת לכתוב בחירוף נפש את הפרוזה שלי, שכפי שאמרת, במשך עשרים שנה התקבצה לקובץ אחד של, נראה לי, מאה ארבעים עמוד.

סטודנטית: מה דעתך שלך על היחס בין היצירה לבין הביוגרפיה והניסיונות לבנות ביוגרפיה של משורר או של סופר על פי היצירה שלו?

רביקוביץ: אין לי ספק שיש יחס בין הביוגרפיה ובין הכתיבה. אני חושבת שבכתיבה אדם מתאר על פי דרכו, על פי הצופן שלו, את הביוגרפיה שלו. או כפי שהוא היה רוצה לבנות אותה מחדש. דבר שאני לא מקבלת זה את הכיוון השני, זאת אומרת, שצריך לחזור אל הביוגרפיה כדי להבין את השירה. או שיש בזה איזשהו עניין, זה דבר שהיה בכתבה לצערי. אני חושבת שכל קשר בין הביוגרפיה לבין הכתיבה הוא קשר רכילותי, יש בו עניין כמו בכל רכילות אחרת אבל לא יותר מזה. אין בו שום צורך לא להבנת היצירה, וודאי לא בכדי ליהנות ממנה אם היא גורמת איזושהי הנאה. אני חושבת שמה שגורם לקורא הנאה בקריאת היצירה זה לא שהוא מוצא את הביוגרפיה של הכותב, אלא שהוא מוצא את הביוגרפיה של עצמו. ואין ספק שזה דבר שהכותב לא מכוון אליו, הוא לא מכיר את הקורא שלו, אבל אם אותו מגע קסמים מתרחש, זה הדבר שלפי דעתי צריך לעניין את הקורא, זה גם הדבר שמשמח את הכותב.

סטודנט: אתם יושבים פה בקהל מסוים וכותבים לקהל מסוים, וזה בארץ ישראל, ואומרים שזה עם יהודי ו... איכשהו כל הדברים האלה בטח משפיעים עליכם וחודרים לכתובה שלכם. איך אתם מתייחסים לעניין הזה של מסורת ושל חומרים לאומיים ונוספים ששייכים לכל העניין הזה, איך אתם מתייחסים לעניין הזה בכתובה שלכם, ואולי גם אם אתם מסוגלים לחשוב על מי שמקבל את זה?

עמיחי: באופן טבעי, אצל דליה כדרכה ואצלי אולי בצורה קצת יותר בולטת, היות ואני... פשוט גדלתי במסורת יהודית יותר, בית דתי מאוד, אז לכן זה ניכר יותר, זה חלק מהביוגרפיה שלי. היות ואני בכתובה שלי מתייחס לדברים שאו שימחו אותי בחיי או הציקו לי, אני נלחם בכתובה שלי או מלטף את אותם הדברים שעשו לי טוב או עשו לי רע. אז כך שגם השנאה לפעמים למסורת וגם האהבה למסורת ניכרת בזה שאני מעלה את הדברים, אני מעלה אותם באהבה או מעלה אותם בשנאה.

רביקוביץ: אתה שאלת אם אנחנו רואים את עצמנו שייכים לסביבתנו שאתה תיארת כמה מרכיבים שלה: הדת, המסורת, הארץ הלאום... אולי המזרח התיכון גם... או אם אנחנו רואים את עצמנו כאיבר מדולדל. אז אני בהחלט לא רואה את עצמי כאיבר מדולדל, אבל אני גם לא בשירות לאומי כיום. זאת אומרת, אני... (עמיחי: את לא בימי מילואים?) כן, אני גם פטורה ממילואים. יהודה אמנם עוד משרת, אבל אני כבר פטורה. אני חושבת שאם אתה לא יודע את התשובה לשאלה שלי אז אין לי מה להשיב, אז התשובה שלי לא תחכים אותך. אלא אם כן אתה רוצה לדעת את דעתי על ההתנחלות בקדום. זאת אומרת, אם מתוך השירים שלי אתה לא מרגיש את מידת ההזדהות שלי, אז או שאני נכשלת או שאתה לא קראת אותי.

עמיחי: העניין הזה של התפקיד של השירה, התפקיד, יש לה רק תפקיד אחד: להתמודד עם המציאות במסגרת של האדם בעצמו. אם האדם חי במציאות, הוא ישקף את המציאות שלו, עם הטונסצנדנטי הקשוב הזה. אני חושב שהשירה יכולה לעשות רק דבר אחד: להתמודד במציאות. והמציאות היא אך ורק המציאות שאני רואה אותה ושאיני חש אותה ושאיני עובר אותה ושאיני מנסה לתאר אותה. וזה יכול להיות בדרך שדליה עושה, למרות שכביכול דליה כותבת על דברים שמעבר לזה, אבל עם מלא מציאות, וזה יכול להיות בדרך אחרת. אבל המציאות, השיר, תמיד מטפל רק בדברים המציאותיים.

רביקוביץ: אולי אפשר לנסח מחדש את השאלה כ: 'האם שירה צריכה להיות מגויסת או שירה בלתי מגויסת?'. אז כאן אני לגמרי מסכימה עם יהודה, ששירה היא חוויה אישית אינטנסיבית, ובלי זה פשוט אין לה קיום. אפשר לנסות לעשות אותה אבל היא בלתי-אפשרית. היא פשוט לא יוצאת לפועל. השאלה אם האיש שכותב את השירים הוא איש מגויס או בלתי-מגויס. אני לא מאמינה בשירה שנקנית רק במושגים, אני לא מאמינה באיזושהי יצירה שהיא מושגית, גם לא בציור מושגי, שכיום הפך לקטגוריה בפני עצמה. אני הייתי אפילו מרחיקה לכת יותר מיהודה, אני חושבת שלמשורר אין תפקיד, כי גם אין לו שכר.

סטודנטית: האם אתם, חוץ מפעילות יצירתית של כתיבה, עוסקים בכלל, אתם בעצמכם, בביקורת? בביקורת אני מתכוונת לניתוח, לפעילות שעל הספרות ולא ביצירת הספרות עצמה. מה דעתכם בכלל, אם אתם עוסקים בזה, לגבי משוררים אחרים; ואם כן, אז האם יש לכך רגע מסוים אחרי הכתיבה או כששיר שלכם כבר כתוב אחרי עשר שנים, אני לא יודעת אחרי כמה זמן, שיש לכם ראייה על היצירה שאתם יצרתם כיוצרים, גם ראייה של איש מבקר, כלומר גם לא רק ביקורת ש"אני אוהב/לא אוהב", אלא גם באמת ניתוח לאותו דבר שאתם יצרתם?

רביקוביץ: טוב, ביקורת ספרותית נעשית על הרבה מאוד מישורים, רובם גרועים, משעממים, מטרידים, מייגעים – לא רק את הכותב, אני חושבת שגם את הקורא. מעטים מאוד מהם יש להם ערך בפני עצמו. ואז הם גם יצירה בפני עצמה. אני מעריכה ביקורת ספרותית שהיא פילוסופיה של הספרות, שיש בה איזה הארה שיש בה גם צד יוצר של המבקר עצמו. ביקורת של ניתוח תפל, אני לא מעריכה אותה ואני מאוד מנסה להשתמש ממנה. כיוון שגם חדלתי להיות מורה אז הרבה יותר קל לי להיפטר מזה. אני לא חייבת להגיד משהו על כל שיר שהוא. בסופו של דבר הביקורת היחידה שקיימת בשבילי היא ביקורת של אוהב/לא אוהב. בכל מקרה של אוהב/לא אוהב אני יכולה למצוא הרבה מאוד סיבות ותירוצים כדי להוכיח מדוע אני צודקת באהבתי. אבל אני חושבת שאין בזה ערך. שמעתי, אני קיבלתי את זה מאוד מקרי, זה היה בריאיון באיזה עיתון ערב עם איתמר אבן-זהר, שהוא כתב שספרות היא מדע כמו כל מדע אחר ו... באבחון הספרות גם אין ערך לקביעה אם היא טובה או רעה. אז יבורך האיש, אותי זה מצחיק.

עמיחי: אין צורך להדגיש כמה שאני מסכים לדליה ועם דליה. אני רק רוצה הערה אחת בעניין זה. אני חושב שחבל שמה שנקרא "ביקורת ספרותית" או "מדע הספרות" מנסה

להתחרות עם הביולוגים ועם ממציאי המצאות משום שחבל על המאמצים. הרי השיא למשל צריך להיות לתכנת מחשב שידע לכתוב שירים, אבל הרבה יותר זול להחזיק משורר חי שיעשה את זה [צחוק בקהל].

סטודנט: שאלה המיועדת לדליה. רציתי לדעת את דעתך על תפקיד של מדיום מתלווה לשירה, האם הוא צריך להצביע על מוטיבים שנמצאים בשירה, ואני מתכוון להביא שתי דוגמאות: באחד מספרי השירה שלך [כל משבריך וגליך] יש עיטורים של יגאל תומרקין. אני רוצה להזכיר את השיר על הרכבת הסובבת מסביב לירושלים [סביב לירושלים] שבתכנית "דו רה ומי עוד" הולחן פעמיים במנגינה אחת שהזכירה את הרכבת ובמנגינה אחת שלא הצביעה על הנושא הזה. אז אם כך, מה דעתך על המדיום הזה שמתלווה לשירה? האם הוא צריך להצביע על מוטיבים שנמצאים בשירה או לא?

רביקוביץ: אני חושבת שלא כל מדיום שמצטרף לשירה, ההצטרפות שלו דומה למדיום אחר. כשאיורים מצטרפים לשירה הם שוכנים אחד בצד השני והם בעצם לא מכבידים אחד על השני וגם לא תובעים תביעות אחד מן השני. נאמר, שאם מדיום אחד הוא ברמה הרבה יותר נמוכה מהמדיום השני, הזיווג נראָה משונה. אבל אם בשירים שלי, אה... ביקשתי מתומרקין שאני מאוד מאוד מעריכה את הציורים שלו, לצייר ציורים, והוא הסכים, למרות שלא היה שום קשר תוכני בין השירים והציורים – אני מאוד שמחה על הציורף הזה. בעצם, ההנאה שלי כשאני פותחת את הספר היא מהציורים של תומרקין, את השירים שלי אני כבר מכירה. אני לא רואה שום דופי בציורף הזה. אבל אני גם לא רואה בו איזה כוונה נסתרת. בסך הכול, לפי דעתי, הציורים פשוט מייפים את הספר. ככה שבמקרה של ציור זה יותר קל.

במקרה של מוזיקה, ההיצמדות היא הרבה יותר הדוקה ואז באמת אחד יכול לגרום נזק לשני. יש כמה לחנים שממש עושים עוול לשירים. וזה תמיד יכול להיות יותר גרוע, על פי הלחנים שממשיכים להופיע. השיר שלי, "סביב לירושלים", הולחן שלוש פעמים. השיר של דפנה אילת שוודאי הזכיר לך רכבת, בעיניי מצא חן. השיר של שלמה ארצי, עם כל הכבוד, הייתי מעדיפה שיבחר טקסט אחר.

שירה

הוא חנוך אב ואני אהרון בן

מתוך "מחרוזת אב"

1.

כְּמָה מְטַפֵּשׁ וְכַפּוּי לְכַתֵּב עַל אָבִי שְׁמַת
לְפָנַי עֲשָׂרִים שָׁנָה. אָבֹא שֶׁהִנְצַח עַד כְּלוֹת
שֶׁנִּשְׁחַק עַד דַּק וְנַעֲשֶׂה פְּלִקָּט, אֲבָקָבֵא.
אוֹחַחַח, כְּמָה הֵם אוֹהֲבִים לְגַרְגֵר אוֹתוֹ,
הַשְּׂקָדִים רוֹטְטִים: חֲנוּךְ לויין, חֲנוּךְ לויין. בְּלוֹטוֹת
הָרַק מִפְּרִישוֹת: הֵל וְהוּי, הֵחַ וְהַנּוּךְ.
אוֹחַחַח, אֲנִי מִפְּהֶק מְרַב שְׁעֵמוֹם
וְנִדּוּשׁוֹת. הוּא חֲנוּךְ אָב וְאֲנִי אֶהְרֹן בֶּן.
וְאֲנִי אֶהְרֹן אָב, וְאִין אֲבָהוֹת כָּלֵל. כָּל מִי
שֶׁבָּאָב מִתְּבוֹסֶס, יִקְדֵּשׁ יִתְמוֹתוֹ וְיִחַרֵץ דִּינּוֹ
לְלֶכֶת בְּתֵלֶם לֹא לוֹ נִחְרַשׁ. אָבִי בְּתֵלְמוֹ הֵלֶךְ,
נִטֵּשׁ מִשְׁפָּחָתוֹ, נָשִׁים בְּפֶר, תֵּאָב מְלִים וְעָבֵד
לְיִצְרוֹ. וְאֲנִי אֶהְרֹן בְּנוֹ, מֵה לִי וְלוֹ. הוּא אָבִי וְאֲנִי
בְּנוֹ. אֲדוֹן אָב לְעֵצְמִי, מוֹלִיד עֵצְמִי, לֹא מִתְּבוֹסֶס
בְּיִתְמוֹתִי וְלֹא הוֹפְכָה קִרְדֵּם לְחַפְרֵ בּוֹ.
יּוֹנֵק מְלִים מֵאִין גְּדוֹל, טָרֶם אָב, הוֹנֵה מְחֻלָּט.
בְּלִי מְקוֹר וּבְלִי דָגָם, אֲנִי אֶהְרֹן הוֹרֵה לְעֵצְמִי
שׁוֹלֵף עֵצְמוֹ מִמְעַגֵּל הָאֲבוֹת, יְתוּם בְּלִי אָב.

2.

זֶה שִׁיר רֵצַח אָב. וְהֵלֶךְ חֲנוּךְ בֶּן יִשְׂרָאֵל בֶּן
חֲנוּךְ הִכְהֵן וְלָקַח לוֹ אִשָּׁה מִבֵּין הַשְּׁחֻקָּנִיּוֹת
וְעִזָּב אִשָּׁה מִבֵּין הַדִּילּוֹת וְלוֹ שְׁלֵשָׁה
בָּנִים מִבֵּין, בֶּן בֶּן לְאָמוֹ. וְהֵלֶךְ וְלָקַח
נָשִׁים רַבּוֹת בֵּין הַנָּשִׁים הָאֲמָהוֹת וְעַם הַבָּנִים
שְׁחַק מִטְּקוֹת אוֹ סִטְנָגָה וּבִימִים
כָּתַב אֶת אֲשֶׁר עַל לְבוֹ וְאֵת אֲשֶׁר עָלָה בְּמֶחֱוֹ
וּבְאוּגוּסְט הַשֵּׁיב רֹחוֹ לְאֲדָנָי. וְאֲנִי אֶהְרֹן
בְּנוֹ, מֶה לִּי וְלוֹ, שִׁילְדִים וְנָשִׁים כָּתַב לְהִלָּל שְׁמוֹ
וְזָכְרוּ. וְאֲנִי אֶהְרֹן אָב, לֹא הִלְכְּתִי בְּדַרְכּוֹ שֶׁל
אָבִי וְאֵת מַצּוּוֹתָיו לֹא שְׁמַרְתִּי וּבַחֲקוֹתָיו לֹא הִלְכְּתִי
וְשִׁנִּיתִי דְרָכִי, קִטְעַתִּי שְׂרָשְׁרַת אָבוֹת. וְהוֹלְדְתִי
אֶת עֲצָמֵי בְּמִלּוֹתַי וְהִשְׁלַכְתִּי מִלּוֹתָיו שֶׁל אָבִי
אֶל הָאֵשׁ אַחֲרָיו, וְאֲנִי אֶהְרֹן, אָב לְעֲצָמוֹ בְּהַעֲדָר אָב
שׁוֹמֵר אָמוֹ וְאָחִיו, מוֹלִיד עֲצָמוֹ,
קוֹטֵעַ שְׂרָשְׁרַת הָאָבוֹת.

3.

צַעַר אִם מְפֹלֵשׁ בְּיָלֶד. וְהֵיָלֵד אָב לְעֲצָמוֹ.
הָאִם הִיא אִשָּׁה וְהֵיָלֵד הוּא יָלֵד.
מִי שֶׁלְקַחְהָ מִיָּלֵד אָב הִיא תִשְׂרָף בְּאֵשׁ הַיָּלֵד
אִין כֶּף בְּלֹא עֹל וְכָל אֶהְבָּה בַת מַחִיר הִיא
וּבַת מוֹת יָלְדוֹת. לֹא רוֹגְלָאךְ
וְלֹא כָּל הַשׁוֹקוֹלֵד שְׁבַעוּלָם יַפְצוּ עַל פְּגִיעוֹתָהּ
שֶׁל אִם בְּלֵב הַיָּלֵד, שֶׁהֵלֶךְ בְּסֵתֵר שְׁבִי
אַחֲרֵי רוֹצַחַת נִפְשׁוֹ לֹקַחַת אָב וְאֶהְבָּה כְּמוֹ
אִם וְהִיא לֹקַחַת אָבִיו רוֹצַחַת נִפְשׁוֹ אָמוֹ.
זֶה הַיָּלֵד נִלְקַח בְּאֶהְבָּתוֹ וְאִשָּׁם בְּאָמוֹ
וְאָבִיו לֹא יִצִּילוֹ וְלֹא יִשְׁמְרוּ מֶרַע וְלֶכֶן
יִמִּיתוּ הַיָּלֵד בֵּינוֹ לְבֵינוֹ וְיִפְלֵל לְמוֹתוֹ
וְיָמוֹת הָאָב וְהַיָּלֵד נוֹלֵד אָב לְעֲצָמוֹ
רוֹצַח אָבִיו.

4.

לְאָבִי, זְכוּרֹן: אֲנִי, יֶלֶד. אָמִי, אָבִי
עַל אֲמִי צָעֵקָה: פָּרָה מְטַמְטֶמֶת. שְׁבִירַת קַעֲרָה, צְבֻעוֹנִית, יָפָה
טְרִיקַת דָּלֶת וְחֶסֶל. וְאֲנִי קֶטֶן
וְאֲמִי מוֹלֵי דְמוּמָה, אוֹסֶפֶת שְׁבָרִי
קַעֲרַתְנוּ, מֵאָה דוֹלָר, לְכָאן אוֹ לְכָאן.
עַל מָה כַּעַס, שְׁנֹכְנֵעָה. וְהוּא הַמְכַנֵּיעַ, לֹא
פָחוּת: פָּרָה מְטַמְטֶמֶת, זְכוּרֹן יֶלֶד.
וְאֲנִי, קוֹטֵעַ שְׂרִשְׁרֵת אֲבוֹת, בְּלִבִּי אֲוֹ
לֹא אֲמַרְתִּי וְלֹא צָעֵקְתִּי וְלֹא לְחַשְׁתִּי וְלֹא חֲשַׁבְתִּי
אָבִי, פָּרָה מְטַמְטֶמֶת. אָבִי, אֵתְּהָ מְטַמְטֵם, אֵתְּהָ
פָּרָה. אֵתְּהָ חִיָּה נוֹטֵשׁ יֶלְדָיו וְאִם יֶלְדָיו
וּמְקַרֵּב עוֹלָמוֹ שֶׁל יֶלֶד עֵבוֹר פְּלֵשׁ סְדִינִים
וְהָאִם דְמוּמָה, מְקַבֵּלֶת עַל אָב, אוֹסֶפֶת שְׁבָרִי קַעֲרָה
וְהֵילֵד, אֲנִי, אָב, אִם, שְׁנֵי שְׁבָרֵי עוֹלָם מְאָחִים
בְּגוֹפּוֹ שֶׁל יֶלֶד, שְׁבַר יִלְדוֹת

5.

וְעוֹד: הָאִם בְּטִיסָה. הֵילֵד, דְּפִיקָה בְּדֶלֶת. אֲשֶׁה כְּתֻמָּה
יָפָה, בּוֹכָה: רַעְבָּה. וְאֲנִי יֶלֶד. הַכְּנִסְתִּיהָ.
הַצְעֵתִי לָהּ אֲכָל, סְרָבָה, חִיָּכָה
מִתּוֹךְ רַעְבוֹנָה וְאִמְרָה: אַחֲקָה לְאָבִיךָ.
וְאָבִי שָׁב מֵהִלְכוֹתָיו וְרָאָה וּנְגַשׁ, כֶּסֶף
נָתַן אוֹ מָה וְאֲמִי עַד עֵצָם הַיּוֹם הַזֶּה
לֹא תִדַע וְאֲנִי יֶלֶד שׁוֹמֵר סוּד
אָבִי. וְהָאֵב לֹא בְקֶשׁ וְאֲנִי
יֶלֶד, וּבִמָּה אֶסְפֵּר לְאֲמִי.
יֶלֶד עֵצָב בְּחִמְרֵי שְׁקָר אָב מְרַעִיף אֶהְבֶּה
וְרָה, מְחַרֵּב נַפְשׁ בְּנוֹ

6.

אָבִי קֶטֶן וְאֲנִי גְדוֹל
יְדוֹ בִּידֵי, אֲנִי מוֹבִיל אוֹתוֹ אֶל מוֹתוֹ
הוּא בּוֹכָה, הוּא פּוֹחֵד, הוּא רוֹצֵה לְאָבִיו
וְאֲנִי אָבִיו, בְּנוֹ, מוֹבִיל אוֹתוֹ אֶל מוֹתוֹ

*

יְלֵד שְׁלִי
אֵל תִּהְיֶה חוֹלָה
הַדְּמָעוֹת שְׁלֶךְ חוֹנְקוֹת לִי אֶת הַגְּרוֹן
יִשֵּׁן לְךָ עֵכָשׁוּ בְּתוֹךְ הַגּוֹף הַקָּטָן שְׁלֶךְ
כְּמוֹ בְּתוֹךְ מְקַדָּשׁ
הַבֶּטֶן הַקָּטָנָה בְּצוֹרֵת אֲגָס
עוֹלָה וַיּוֹרֶדֶת בְּקֶצֶב נְשִׁימוֹתֶיךָ
הַקְּצוּבוֹת, הַדְּקִיקוֹת
נִזְהָר לֹא לְפָרֹץ בְּבָכִי
מֵעַל הַמְּטָה שְׁלֶךְ בַּחֲשֵׁךְ
עוֹמֵד וּמְבִיט בְּךָ מְלַמְעָלָה
מִתְאַפֵּק לֹא לְלִטֵּף
וּבְטָעוֹת לְהַעִיר אוֹתְךָ
כְּמָה אֶתָּה יְפֵה בְּעֵינַי
כְּמָה חַיּוֹת שׁוֹפְעִים נִימִי הַעֲפָעְפִים הַסִּגְלִים שְׁלֶךְ
מִתוֹךְ הַפּוֹפִיק אֲנִי אוֹהֵב אוֹתְךָ
בְּלִי חֲצִיצוֹת
פּוֹפִיק לְפּוֹפִיק
יְלֵד שְׁלִי
אַהֲבַת חַיִּי
אֵל תִּהְיֶה חוֹלָה
בְּבִקְשָׁה
רַק אֵל תִּתֵּן לִי סֶבֶה
לְדַאֵג לְךָ

*

הִלְכּוּ הַמְּלִים לְאַהֲרֹן
וְאַהֲרֹן בְּטוֹב
לֹא מִתְלוּנָן
לֹא כּוֹפֶה אֶת עֲצָמוֹ עַל הַדְּבָרִים
מִסְתַּפֵּק בְּקִפּוֹה וּבְזִמְנֵי הַחֹלֶף
הוּא חוֹשֵׁב עַל הַמְּנוֹת וְעַל הַזְּקִנָּה
לוֹגֵם מִהַקְּפָה, מִבְּסוּט
כְּשֶׁהוּא חָרֵד, הוּא לוֹקֵחַ קְלוּנָקֶס
וְנֹרֵדִם צ'יק צ'ק וּכְשֶׁנִּמְאַס לוֹ לְרֹאוֹת
סְרָטִים זוֹלִים הוּא מְשׁוֹטֵט בְּאַתְרִים
שֶׁל טִירוֹת יְקָרְתִּיּוֹת, מִפְּנֵטֹז עַל
חַיֵּי נִצָּח. חַיֵּיו שֶׁל אַהֲרֹן חוֹלְפִים בְּנְעִימִים,
בְּעֲצֻלְתֵּימָם, כְּאִלוֹ הֵיָה מְשִׁיל מֵעֲלָיו מִשְׁקָל
עוֹדֵף שְׁכַל הַשָּׁנִים רַק הַעֵיב עַל אַהֲרֹן
וְעַם הַשָּׁנִים הוֹלֵךְ וְחוֹשֵׁף, הוֹלֵךְ וּמְגַלֶּה
עַד הַנְּקֻדָּה שְׁבָה יַעֲשֶׂה אַהֲרֹן
לְאַהֲרֹן, וַיְהִיָּה סוּף כָּל סוּף אַהֲרֹן
שְׂבֵאֲהֲרֹן.

*

בְּלִילָה בְּלִילָה, כְּשֵׁאֲהָרוֹן מִתְקַשֶּׁה לְהֵרֶדֶם
הוּא הוֹלֵךְ אֶל מְלוֹתָיו הַטּוֹבוֹת
וְהֵן מִנְחָמוֹת אוֹתוֹ
וְהוּא מְרִיק לְתוֹכָן אֶת פְּחָדָיו
אֶת עֲרוֹתָיו
וּכְשֵׁאֲהָרוֹן מְסִיִּים,
הוּא מְכַבֵּה אֶת הָאוֹר
שֶׁקָּט בְּנִקְיָיו
אֵט אֵט הַמְּלִים מִתְעוֹפְפוֹת מִמֶּנּוּ
כְּמוֹ עֵשׂ מְרַמֵּץ אַחֲרוֹן
הוּא עוֹצֵם אֶת עֵינָיו
מִבֵּיט בְּהֵן כְּמוֹ
בְּנַחִיל שֶׁל נְמָלִים הַנְּעֵלִים בְּאֲדָמָה
וְהוּא כֹּבֵד אֵינּוֹ אֲהָרוֹן
וְאֵלֶּה כִּבְרֵי אֵינֶן מְלוֹתָיו
עֲכָשׁוּ הַלִּילָה מְדַבֵּר

*

מָה שֶׁאֲהָרֵן אָמַר עַל הָעֶגְבָּנִיָּה
אֲנִי גַם אוֹמֵר
מְלָה בְּמְלָה
כִּי גַם אֲנִי אֲהָרוֹן
וְגַם אֲנִי אוֹהֵב וּמְרַגֵּשׁ וְחוֹשֵׁב אֶת מָה שֶׁאֲהָרוֹן אָמַר
וְגַם אוֹתוֹ חֲשָׁף מְכֻסָּה אוֹתָנוּ בְּסוּף.
לֹא, אֲהָרֵן?

ובעבר האחר נזעי חשמל

בינ גלי החשמל

א.

מה ראית מבעד לרוח,
מבעד לעינים הפקוחות,
מבעד ליריעת ההפכה?

שרף העץ

בלא עץ,

צל העץ

בלא עץ,

האש האוחזת בעץ,

צפור השיר על ענף האפר,

אלם קולה.

ב.

והימים בהם הייתי ולא

הייתי, הימים בהם שכבתי

מרתק, מתחת למים,

ורק מראה פניך מתוך מסך המלח,

ורק מראה פניך מתוך הקצף

ומנוד הגלים והגאות שלא חדלה,

הציל אותי

אם בחשף שלחת יד אל לחיי.

והימים בהם בקשתי את נפשי

ובקשתי לשלח יד לעצר את הגופנפש

ובקשתי שתתן לי לטעם מן התמרים

שאוכל למות, הגלעין הנצב

כחלוק באפיק הושט.

והימים בהם אחזתי בידך,
מנסה להגניב אל כיסי את טבעת הארוסין,
והימים בהם בכיתי ללא הפסק,
ערפי מפנה אל פניך,
ודי במלה לסדק את זג הרוח.
משכנע שנגרש מהבית,
משכנע שנשב בשלג רק מעיל לגופנו,
משכנע שסוכני ICE יאסרוני,
משכנע שהרופאים האחיות
המקיזים את דמי באים ללכדני.
ומאנתי להביט בפניך,
הסטתי את מבטי אל האדמה,
או אל השלג היורד בחלון.

ג.

רק רבוע החלון
והשלג,

רק רבוע החלון
ופתותי השלג,

רק רבוע החלון
ופני השטח הלבנים,

רק רבוע החלון
והשלג,

אפלו לא רבוע החלון,
רק החדר, המטה

ופני אמי בחלון,
וקול אמי, בכיה

בשלג, מעבר לחלון.

ד.

לפעמים, בהתבהרות,
שמעתי את קולך מרחוק,

קולך הצלול, העמק,
קורא בשמי לשוב

אלך, מתוך החשך.

השתקפות פניך בחלון

מאור מבטה, מגדלור

בין גלי החשמל.

זה כל האדם

עֲכָשׂוּ אֶת מִסְפַּרְתִּי לִי כִּי־צַד
בְּבֵית הַחֹלִים הֵהוּא,
בְּמַחְלָקָה הֵהִיא,
סִרְבֹּתִי וְשָׁכַבְתִּי עַל הַצַּד,
מֵאַנְתִּי וְנִפְרַדְתִּי כְּאִי,
בְּשִׁקְטִי, מִיְּבֻשֶׁת הַחַיִּים,
הַטְּלִיתִי, בְּעַמֶּק הָאוֹקֵינוֹס,
אֶת עֵגֶן הַשְּׁתִיקָה, וְאִם
לְחַשְׁתִּי חָרַשׁ, בְּקִשְׁתִּי לְנוֹס
בְּקִשְׁתִּי לְקַרֵּעַ קֶרַע
בִּירֵיעַת הַיֵּשׁ, בְּקִשְׁתִּי
לְרַקֵּעַ אֶת רִגְלֵי בְּקִרְקַע,
בְּקִשְׁתִּי לְפָרֵעַ אֶת הָעֶרֶב וְהַשֶּׁתִּי,
שֶׁל רְקֻמַת הַזְּמַן, וְלִשְׁוֹנֵי שְׂאֵל הַחֶךְ
דְּבִקָּה, דְּוִקָּא בְּקִשָּׁה לֹמֵר דְּבַר,
אֶךְ מְלַל בְּלִי מוֹבֵן דְּלֶף, וְאִיךְ
יְכַלֵּת אֲזוֹ לְהַבִּין, בְּזְמַן הַזֶּה, שְׁכָלוֹ הוֹוֶה,
זְמַן חֲשׁוֹךְ עֵתִיד, חֲשׁוֹךְ עֶבֶר,
בְּרִגְעַת הַזֶּה, הֶרֶף, שְׁדַרְכוּ עוֹבֵר
הָאוֹר, הָעֵז, הַמְּסַנֵּנֹר,
שָׁבוּ שְׁכַבְתִּי לְרַגַע כְּעוֹר,
וְהָאֵלִם הָאֵלִים הָלֵם
בְּגוֹף, וְכֹל מָה שְׁדַבֵּר נֶדֶם
וּמִתּוֹךְ הַלֵּב קָלַח הַדָּם,
וְאֲזוֹ, בְּלִי מַלְיָם, יִדְעֵתִי,
זֶה – הוּ, אֹר יִקָּר – כֹּל הָאָדָם

*

וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר אֹר פְּרוּץ
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר חֶשֶׁד
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר מְלֹאכִים
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר הַסֵּתֵר פְּנִים
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר חֲבֵלָה
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר כְּלוּאִים
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר זֶהָב שְׁחוּט
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר נֹזְעֵי חֶשְׁמֵל
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר לְהַבּוֹת
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר צַעַר כְּלוּא
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר כְּלֵמָה
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר יְפֵי חֶסוּם
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר צֶלֶם בּוֹעֵר
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר נְהָרוֹת נְהִי
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר תַּחְנוּנִים
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר שְׁבֵלֵת כְּחֻלָּה
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר אֲלִימוֹת עֲנָגָה
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר פְּעֵיִת הַגְּדִי
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר פְּגִיעוֹת זוהָרֵת
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר יְתֻמוֹת
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר גֶּשֶׁם אֶפֶל
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר זִיו עָמוּם
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר מְשֻׁבְּרִים
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר קוֹלוֹת קוֹרְאִים
וּבְעֵבֶר הָאֲחֵר בְּכִי אֶפֶל – – –

וּכְנָגֵד כָּל זֶה מְזוֹר מִבְּטָךְ
הֵרֶךְ, הַפְּתוּחַ

*

עם חפן העפר ביד אחת
והמטה הפורח בשניה
הגש לי את מטבע השיר
זה הנפרט לפרוטה
זה המצפה זהב
אניח עליו שן לבנה
לבדק את שויו.

ראה, הירח שולף את להבו
מגדן החשך.

מה – הלילה, ידיך היחפות,
הד קולך –
נוקש בשקט על דלתי.
בוא.

אזן, אני אומר, ראי.
עין, אני אומר, שמעי.

הירח דוקר את לבנו.
שמנו חלול.
ראה, זהב המלה נוצץ על מפתננו.

תחריט

לעילוי נשמת אבי, מוטי מרדכי בן אידה בוחבוט ז"ל

פרולוג

הִנֵּה לָכֶם, אַתֶּם, הַקּוֹרְאִים בִּי לְמִשְׁמַע קְרִיאַתְכֶם,
כִּן לְבוֹא וּלְגַרְשְׁכֶם מֵעֲלֵי כְּאֵלוֹ בְּמִכָּה כְּרוּכַת שְׁחִיקָה
מִפֶּת שְׁקִיקָה כִּה זְקוּקָה אֲשֶׁר נִתְקָה כְּעֵלְוִקָה
מִשֵּׁד אִם מְנִיקָה; כִּן לְבוֹא וּלְגַרְשְׁכֶם, אַתֶּם
הַקּוֹרְאִים מֵעֲלֵי לְמִשְׁמַע קְרִיאַתְכֶם,
הַכּוֹרִים בִּי הַלֵּילָה אֶת קִבְר מוֹתְכֶם;
דְּעוּ לָכֶם, אַתֶּם, כִּי אֵין זֶה קַל
לְגַרְשְׁכֶם מֵעֲלֵי כְּאֵלוֹ בְּמִכָּה חֶסֶרֶת-מִשְׁקַל.

הִנֵּה לָכֶם, אַתֶּם,
הַקּוֹרְאִים בִּי לְמִשְׁמַע קְרִיאַתְכֶם:
אָנָּה, קַחוּ אוֹתֵי אַתְכֶם. קַחוּ אוֹתֵי אַתְכֶם לְגַרְשְׁכֶם.

.1

הַשָּׁמַיִם נוֹשְׁפִים
בְּעַרְפֵי רִיר מְפִיז
שֶׁל יָרֵחַ חֲרָפִי
בְּתַחְרִיט סָחִי וּבְכִי
הֵם נוֹשְׁקִים לְמִצְחִי
וּבְכַף-יָד לְחִלּוּחִית
הֵם לוֹפְתִים בְּגֵרוֹנֵי
וְעַל סֶף לְשׁוֹנֵי
סֶתֶם הוֹלְכִים.

.5

ובלילות בלי שמים עיניו רקיעים
תשושים שאם יעצם בו יחלם
שמים מרקיעים אשר רובצים בתחתיתו, החולם על פניהם, תחת מטתו
יעצם את רקיעי עיניו התשושים –
הנוטשים את הנטושים
כמותו?

.6

רקיע שתוי רוקע ברגליו מעליו
אך ילד יתום יחריש מעלליו באשר יחלם
עולם שמימי באור היום שחי בלילה. ילד יתום
יקיץ כארנבת אל פיו של נחש הדמיון
שילפת ויתיר
את חבלו הטבורי
מסבך הרחם הטרי
תחת שמים טהורים;
שירה יתיר.

.7

והשמים כשנים טוחנות מעל שיריו
הם נושפים בערפם מלדה ואונסים
לחלם אותם בעמידה ולהמוג
כמחוג חצות
בטריפ עשן שואה-
פים השמים זה זמן
ללעס את שיריו
כאשמדאי חרמן.

.8

הַשָּׁמַיִם מִרְתִּיחִים עָבִי עַד
אֲשֶׁר כָּמְלָאֲכִים יְבִיטוּ בְּעַד
לְרֹאשֵׁי וַיִּקְלִיטוּ שִׁירַת אִישׁוֹנָיִם
וַצִּלִּיִּים מִמַּבֵּט
הָאָדָם בָּם לְעַד.

הַשָּׁמַיִם נוֹבְרִים בְּחִדְרֵי
מִתִּירִים אֶת נִדְרֵי
שׁוֹזְרִים אֶת כְּתָרֵי
וּבּוֹצְרִים אֶת סִפְרֵי.

.9

שָׁמַיִם שְׁחָרִים בֵּיתוֹם הֵם שִׁירִים טְהוֹרִים.

לְעִמוֹס'

פואמה

.1

מת באחד הימים הקדושים שבין חג המולד להלדת השנה החדשה, הימים שעליהם כתב פסטורנך בשיר ב"דוקטור ז'ואגו": שלג רד, שלג רד. כל כך רצייתי לספר לך על ברויגל, על רדת השלג הסמיה, הקוצני, הרך, שבאחד הצעירים: המלכים באו לכבדך נולד אחד בכפר פלמי קטן, אך בצעיר לא רואים לא את המלכים ולא את התינוק, אלא רק את אנשי הכפר העסוקים איש ואשה בשלהם, את הארוות עם הגג המחרר, את אור הדמדומים השפוף ואת השלג היורד, הסמיה, הקוצני, הרך.

.2

אתה לא באמת מת,
כל זה חלום רע.
אני אתעורר ביבש פה ובהלם ראש,
אשטף פנים,
אצחצח שנים,
אשלים את המכתב,
אגש לדאר
ואשלה.
ותכף אתחיל בצפית יומיום
למכתב תשובה.

.3

לא על מותך אני אבלה,
אלא על מותך ממני.
האבל שלי אנוכי,
ממלא

1 קטעים מהפואמה התפרסמו בגרסה מוקדמת במוסף "תרבות וספרות" של עיתון 'הארץ' אחרי מותו של עמוס עוז. זהו פרסום ראשון של הפואמה בגרסתה המוגמרת.

עוֹלָם
בְּאֵנָה,
מֵאִפְקוֹ
וְעַד
אִפְקוֹ.

.4

לְפָנוֹת בְּקֹר חֲלֻמֹתַי בְּעוֹת,
וּבְצִהָרִים, בְּמִסְעָדָה, רְאִיתִי שָׂד.
הוּא יָשָׁב בְּשִׁלְחֹן מֵאַחֹר,
וְתָלָה בִּי מִבֶּט שׁוֹטִם,
וְקָלַל אוֹתִי חֲרָשׁ.

בְּשָׁעָה שְׁקָם לְעוֹב,
גּוֹרֵר רֶגֶל שְׁמָאֵל,
נוֹדַע לִי
שְׁמֵתָ.

.5

אוֹמְרִים, אִישׁ זָקֵן
מֵת.
עֲבוּרֵי לֹא הָיִיתָ זָקֵן.

אוֹמְרִים, אִישׁ חוֹלָה
מֵת,
הִמְעֵיט אֶת מִכְסֵת יְסוּרָיו.

אֲנִי שׁוֹמְעֵת:

— — —

— — —

— — —

יְסוּרִים.

אוֹמְרִים, אִישׁ עֵטוֹר תְּהִלָּה מֵת,
סוֹפֵר בְּעַל שֵׁם בְּעוֹלָם.

עבֹרֵי הַיֵּית אָדָם
יָקָר וְעוֹלָם
וְכָל הַשְּׂמוֹת.

מִקֵּץ הַשָּׁנִים הַלְכָת
בְּדֶרֶךְ אֲבוֹת.

לְמִדַּת אוֹתִי
כִּי "אָב" וְ"אוֹהֵב"
עֲשׂוּיִים מֵאוֹתָן אוֹתִיּוֹת.

.6

לְמִדַּתִּי לְחֶסֶם פָּנִים וּפֶה
מִפְּנֵי עֵין הָעוֹיֵן,
מִפְּנֵי פִי הָרָשָׁע – – –
וְאֵין עוֹיֵן,
וְאֵין רָשָׁע,
רַק בְּעֵינֵי,
רַק בְּעֵינֵי.

הִנֵּה גְרוֹשְׁנָקָה שְׁלֶךְ
הוֹלְכָת,
בְּבֶץ בֵּית הַקְּבֻרוֹת
הוֹלְכָת,
לְבָכוֹת עַל מַת לֹא שְׁלָה
הוֹלְכָת.

.7

הִיפִי מִפְּצִיעַ מִבֵּין הַסְּדָקִים.
הָעֵלִים כְּרוּכִים אֵלוּ בְּאֵלוּ
כְּאֶצְבָּעוֹת קְפוּצוֹת –
מִבְּקָשׁוֹת קִמְצוֹץ נְהָרָה

לְבוֹק
מֵעַל
הַחֶשֶׁךְ.

8.

טיבו של האבל להתקדש
עם רדת החשך לארץ.

טיבו של האבל להגדש
עם רדת הגוף למטה.

טיבו של האבל להגדש
עם רדת הראש לכרית.

היד מגששת אחר נחמה
פְּעוּטָה בֵּין הַיְרֵכִים.

העין שואלת מאור הפנס
שבין חרפי התריס.

ואיש לא יאמר,
"מסמטת עקורים מאפלת..."²

ואיש לא יאמר,
"אצלי, בששי, לקפה."

9.

אני חושבת עליך הרבה.
יום ביום,
יום ביומי.

הרבה מתוך זה – במקלחת.
העור המקרצף מאדים
תחת המים הרותחים,
הגוף הקשוי הופך רך,
העיניים – שחרות ושלוקות,
והפה ממלט יבבה

2 מתוך שירו של אוסיפ מנדלשטם, בתרגומה של ריטה קוגן.

שְׁנֵשֶׁטְפֶת עִם מוֹךְ הַסְּבוּן
אֶל פִּי הַנְּקוּז הַשְּׁעִיר.
אֲחֵר צֵאתִי מִן הַמַּיִם
דְּמַמַּת הַדִּירָה מִכָּה בִּי
בְּמִצְלֹתַיִם חֲרִישִׁיִּים:
בוֹם! דְּמָמָה.
בוֹם! דְּמָמָה.
טְרִי לָה לִּי,
טְרָה לָה לָה,
לְפֹל
לִישׁ
נָה.

10.

פְּנִיתִי לְעֶסְקֵי הַסְּפָרוֹת
כְּדִי לְמַצֵּא חֵן בְּעֵינֵי אִמִּי,
וּמִצְאָתִי חֵן בְּעֵינֶיהָ.

כְּתַבְתָּ לָּהּ בְּלִשׁוֹן פְּשׁוּטָה:
"בְּתֶךָ מְשׁוֹרְרֶת טוֹבָה,"
כְּמוֹ בְּקִשְׁתְּ שֶׁתְּכִיר בִּי,
גַּם אִם בְּעֵבוּרָהּ בְּלִבָּד.

אִמִּי שֶׁטוֹבָה בְּלִנְתֶּךָ מַעֲלִיָּה
קְרוֹבִים־רְחוּקִים,
אֲרָצוֹת וַיָּמִים,
נִנְדַת־תְּמִיד שִׁינְדַעַת
לְבָרָא בֵּית אֲחֵר בֵּית
בְּתוֹךְ קִלְפָּה שֶׁל אַגוּז.

.11

מעֵתָה לְכֹל דְּקָל
הַזֹּקֵף אֶת רֵאשׁוֹ הַשְּׁמַיְמָה
אֶקְרָא עָמוּס,
לְזָכַר הַדְּקָלִים מְקַרְחֵי הַגֹּזַע
שֶׁשָּׁזְפוּ אֶת כְּפוֹתֵיהֶם
הַמְּפֹלְשׁוֹת, הַסְּרוּקוֹת,
בְּקֶרְנֵי הַשֶּׁמֶשׁ הַחֲרָפִית,
עַת אַרוֹנָה הַמְּלֵא, הַרִיקָ,
הוֹצֵא מִתּוֹךְ רֶכֶב הַשָּׂאוֹל,
וְנִטְמַן בְּבֶץ הַרְהָ,
וְכֶסֶה בְּזַרְדִּים רְשָׁמִיִּים
אַרוֹזִים בְּסַרְטִים אֲמָצִים.

וְסוּלְיוֹת מִגְּפֵי שְׁקָעוּ בְּבֶץ,
וְשָׁעַר רֵאשֵׁי נְדָלָק וְכֶבֶה
בְּשֶׁמֶשׁ הַמֵּתִמְעֵטֶת.

.12

הַשְּׁנָה הַסְּתַכְמָה בְּמוֹתָהּ,
בְּמוֹתָהּ אֲשֶׁר בְּשִׁנְתָּהּ,
בְּשִׁנְתָּהּ הַשְּׁלוֹהָ,
בְּפִטְפוּט אֲשַׁכְּבָהּ,
הַסְּתַכְמָה הַשְּׁנָה הַטּוֹבָה.

לֹא בְּדִלְחָה, לֹא בְּהָרָה,
רַק בְּבֶץ אֶפְרַיִם שְׁחָרְחַרְהָ,
שָׁנַע
תַּחַת
רְגְלִים
שֶׁבִקְשׁוּ נְדָבַת זְכָרוֹן,
שֶׁדָּרְשׁוּ חִלְקֵי זְכָרוֹן,
וְאִישׁ מֵהֶם לֹא נִכְלַם
לְרַגְלֵי חֲבִיּוֹת הַשְּׂרִיזוֹן,
שֶׁבָּהֵן תִּסַּס יְיָ, לֹא דָם.

.13

לְנַעֵץ צַפְרָנִים שְׁקוּפּוֹת,
לְנַעֵץ אַגְדוֹת אַפְלוֹת
בְּבִשׁוֹ הַיֶּלֶד שְׁלֶה,
כְּדֵי לֹא לְטַבֵּעַ.

וְאִזּוֹ לְשַׁחֲרֵר בְּאַחַת,
לְהַנִּיחַ לְשִׁרִיר לְהַרְפוֹת,
לְפַעוֹר שְׁעָרִים בְּגוֹף,
לְהַנִּיחַ לְמִים לְשִׁטֹּף.

לְהַשְׁמִיט, אֶט-אֵט,
אֶל עַרְסֵל אַפְלֵה.

הַיֶּלֶד יִמְשִׁיךְ לְשֵׂאת
אֶת כְּבֹד גּוֹפֶה הַצּוֹלֵל,
אֶת מִתְקַן שְׁרִיטוֹת צַפְרָנִיךָ,
אֶת רַעַל אַגְדוֹתֶיךָ,
עַד יוֹם מוֹתוֹ
וְאַחֵר.

.14

בְּהַעֲדָרוֹ, הַסֵּדֵר בְּבֵית הַתְּרוֹפֶה בְּאַחַת: מוֹשְׁבֵי הַסְּפוֹת שֶׁקֵּעוּ תַחְתֵּיהֶן, הַמְדַפְּסִים נִמְלְאוּ
אֶבֶק, הַסְּפָרִים הַתְּרוֹחוּ וְאִבְדוּ מֵעִמִּידָתָם הַזְּקוּפָה, נִשְׁעָנִים זֶה עַל זֶה בְּמִלְכָּסְנוֹת מִיַּגְעַת.
כְּמוֹ יָרְדָה עַל הַבֵּית הַתְּרַפְּטוֹת פֶּתְאִם, שֶׁעַל אִף הַיּוֹתָה מְעַדְנָת, שֶׁפָּכָה עָלַי עֶצֶב עֶכוֹר.
מֵה מְשֻׁנָּה הַשְּׂאֲרוֹת הַחִפְּצִים אַחֵר לְכַת הָאָדָם. הַכְּרִסָּה עוֹדְנָה אוֹתָהּ הַכְּרִסָּה, נִצְבֵּת
בְּאוֹתָהּ הַזּוּיָה בְּדִיּוּק, עוֹרָה הַשְּׁחוּק עוֹד מְשֻׁמֵּר אֶת קִמּוּרֵי הַגּוֹף שֶׁנֶּחַ בָּהּ תְּדִיר. הַגּוֹף
כָּלָה, נוֹתְרָה הַכְּרִסָּה, וְאִם אֵעֶצֶם אֶת הַעֵינַיִם תִּזְק וְאִזּוֹ אֶפְקַח בְּכַת אַחַת לְרוֹחָה, אֶרְאֶה
אוֹתוֹ לְשִׁבְרִיר שְׁנִיָּה יוֹשֵׁב מוֹלִי, יִפֶּה תֵּאֵר, תִּכְלַל עֵינַיִם, מְחִיךְ.

.15

שוב אני מחליקה לשנה הקטנה, ואתה
מספר לי ספור על התן שגלגלך למיתה,
ךך פרוה ושנים, לחלוחית חלבית על אפו –
הוא בקש חשכה וחרות, וכרסם את כפו.

אני צפה-שוקעת בחשה, בשנת בלהות,
ואתה בשלה, בשקיעות עמקים סגלגלות,
ובמתק ריחם של עצי פרדסים באביב,
ובנער המת ובשכול המיחל של אביו.

ואני באויר הנדחס בכנפי עפרוני
שנודד על פני עמק סגל אלי יער צפוני.

השוּגְר־דְּדִיז שְׁלִי מַחֲכִים לַמּוֹת

אב רוחני

א.

הַחֲבֵרָה קִדְּשָׁא רוּצָה שְׁאַחֲזוּר אַחֲרֵי קִדְּשֵׁי יְתוּם
גוֹהֵר לְקַרְעַ אֶת חֲלֻצַת הַלְוִיּוֹת שְׁלִי, לְנַחֵם עַל הָאֵב.
בְּמִצְעַד הַתְּמִידִי אַחַר אַרְוֹנוֹת, מִשְׁהוּ תוֹפֵס לִי אֶת הָעֵינָן,
אֲנִי עוֹזֶבֶת אֶת הַנְּגוּנִים הַמִּיִּפְחִים וּפּוֹנֶה שְׁמֵאלָהּ
אוּ יְמִינָה
לְפָגֵשׁ אֵב חֲדָשׁ.

ב.

הַשׁוּגְר־דְּדִיז שְׁלִי מַחֲכִים לַמּוֹת כְּדֵי שְׁאוּכַל לְרַשֵּׁת אוֹתָם,
לֹא יוֹדְעִים שְׁאֲנִי לֹא נִשְׁאַרְת לְקַבֵּרָה.
שְׁאֲנִי שׁוֹרְפֶת אֶת הַמְּסַמְכִים,
תּוֹלָה אֶת תְּמוֹנָתָם בְּאֲרוֹן הָאֵפוֹר,
וְסוֹגְרָת.

ג.

הָאֵבוֹת שְׁלִי מְסַתְּבִים בְּצִמְתִּים סוֹאֲנִים.
אֲנִי מְזַהֶה שֶׁפֶם אוּ פֶּאָה, חוֹשֶׁבֶת שְׁאוּלֵי הַפֶּעַם,
אֲךָ הֵם מְפָנִים אֵלַי פָּנִים לֹא נְכוֹנוֹת
וְחוֹלְפִים זָרִים בְּרִמְזוֹר.

ד.

כְּשֶׁאֲנִי רָצָה אוּ לוֹעֶסֶת מְזַדְמְזֵם לִי בְּרֵאשׁ רְקוּיָאם
וְכִשְׁאֲנִי מִתְעוֹרֶרֶת מִשְׁנָה אֲנִי נִכְנָסֶת לְאַתֵּר הַכְּרִיּוֹת
רוֹשְׁמֶת: קֶשֶׁר לְטוּחַ קֶצֶר, אֵב, סְטוּדְנִטִּית לְפִילוֹסוֹפִיָּה וְלִכְלֵל הַשְּׁאָר
וּבוֹהֶה בִּירַח מִתְמַלֵּא וְנִחְסֵר עַד שֶׁתִּמְצָא לִי הַתְּאֵמָה.

ה.

מְתֵי יְלֵדָה הוֹפְכֶת לְאַבָּא
מְתֵי הִיא מוֹצֵאת אִשָּׁה וּמְבִיָּאה יְלָדִים,
מְתֵי יְלֵדָה נִכְנַסֶת סוֹף סוֹף לְעִזְרַת הַגְּבָרִים,
עוֹשֶׂה קְדוּשׁ וְהַבְדָּלָה בְּמַנְגִּינָה הַנְּכוּנָה,
וְלוֹמְדַת לִיתָם יְלָדִים

*

הָרֶס עֲצָמֵי בְּלִילוֹת קָרִים
בְּשִׁכְיָבָה שְׁקֻטָּה,
יְעִידוּ שְׁמִיכָה וְכֹרִית –
הַכֹּל בְּשִׁלְיָטָה, הַכֹּל בְּשִׁלְיָטָה.

הָרֶס עֲצָמֵי הַלֵּילָה הַזֶּה,
אֶפֶס קְצוֹוֹת חַדִּים.
הָרֶס עֲצָמֵי דֵל וְרוּזָה,
רוּחַ קָדִים
בְּחֵלוֹן,
פֹּה הַכֹּל בְּשִׁלְיָטָה.

הַכֹּל בְּשִׁלְיָטָה וְהַשְׁקֵט קוֹרֶס
אֶל תוֹךְ הַמְטָה
הַשְׁקֵט דוֹרֶס
וְהַכֹּל בְּשִׁלְיָטָה.

*

ואיך תסדק את המרחק שבין העור והמתכת.
איך תעמעם את הרשרוש שחי בי בלילות;
שחי בחרפים שכוּחֵי־חמלה, שכוּחֵי־ירח,
באפלוּלית החדרים והשמיכות.

איך תמוסס את קבית הקרח הנצחית,
שמקרקשת בי בכל תנועה חדה;
שבגללה אני כעת ילדת מטות כנועת־שטיח –
נמנעת מכבישים ומדרכות.

ואיך הורגים יתוש פנימי
שמזמזם מאז הקיץ.
ואיך בכלל הורגים חיים
המתדפקים בי בתביעה:
להיות עכשו, סוף סוף, קלה,
סמוקת חיים, גמולת־קבים.

ואיך תשבר את המרחק
בין המתכת והעור.

רואי רביצקי

דורי בעוכרי

*

כְּשֶׁעוֹד הָיָה לִי שְׁלֹחַנִי, וְהוּא הִרְצָה,
הֵייתִי עוֹל וּמְעוֹט מְעוֹת מְלֶהֱקָשִׁיב,
הַיּוֹם שָׁלֵם כְּבָר עוֹנִי וְלֹא נִרְצָה –
אֲנִי עוֹד אֵב מִקְטָף, הוּא אֵב אֵין לְהִשִּׁיב.

אֲחֵר הַגֶּשֶׁם מִתְבַּהֵר כַּמָּה אֵינִי
אֲחֵר הַרְעֵשׂ רֹאשׁ גְּדוֹשׁ מְעַקְשִׁים
מִשְׁעֵן הָיָה לְקִנְיָה מְעִידָה, צוֹר לְמַעֲיָנוֹ-
אֲכֹזֵב. הֵהֵד עָמוּם עוֹדוֹ נִשְׁמַע כְּשִׁיר?

כְּשִׁיר מִמִּי שְׁטָרֵם מוּם הָיָה אָבִי,
אָבִי יוֹשֵׁב מוֹלֵי שְׁחוֹחַ וּמְחִיקָה,
אֶת גְּעוּגוּעֵי עֲלָיו נִגְזֵר עָלַי כַּחֲד

שְׁלֹא יִבְחִין אֵיזָה מְרַחֵק בְּלִתִּי עֲבִיר
נִמְתַּח בֵּין נֶס נֹכַחֹתוֹ וְאֲחוּיִם
שֶׁל אֵיבָרָיו לְנוֹס לַחֹה. זֶה לְקַח הַד

אָב, אֲבָדָה – אֵיךְ יִדְעֵ מַה יַעֲבִיט
וְלֹא יִפְדֶּה, מַה יִּמְשַׁכֵּן בְּדַמִּי חַיִּיו,
וּמִי יִנִּיחַ לְפִלְטָה אֶתִּי.

קַח אֶת

בֵּינָה,

אֶת חֲדוּתָהּ,

וְהַעֲלֵם.

אֲנִי אֲשִׁים אֶת מְבֻטְחִי לְאֵל וְלֹאֵם.

ההלך נגש למדף הספרים ומעלעל בעלבון:
הנה הפרוודור. הנה הטרקלין. ותו – רק כתלים.
לא נשארה זולת דלת אמות, שירת קיטון וחנק,
הסתופפות קלאוסטרופואטית בפאתי,
בירכתי הכאן, מתחת לתנור.
לא באים באפו הפרצים
הנחוצים כחוצות לנשימה
לשוא מכתרים את השיר המבית,
המבצר, אין יוצא ואין בר.

אחר הדלת נשארו,
אם תוכל לספר אתם,
האפשר הנפרש והפרא.
צא מן הכתיבה בצמצום הצמרות ובמתון תנים עד בלי ירח.
פנה ההרה הלאה עד אי אן אל יער ת"ק תלין בכפר
תור לה דרך לרעות שדות רזים, לרדות שרף פרוים,
לרתם תעיה למרכבת השיר.

*

דוֹרֵי בַעֲכָרִי. אֲנִי נִתְבַּע, בְּשִׁבִּיל הַטַּעַם,
לְמַהֲל בְּזֶרַע וּבְחֶרֶן תּוֹצֵרֶת מְקַנֵּס סֶלֶשׁ לִיבְלִין.

סֵהְדִי בַתְּקָרָה. אֲנִי נִשְׁבָּה בְּשִׁבִּי הַתְּאֲנִיָּה
מִתְחִיל בְּגִנּוֹת וּמְקַנֵּחַ בְּקִינָה.

אֲלִיטָה שְׁמִיטָה. הַבְּנִים עוֹלָה.
אֲנִין יְשׁוּעַ בִּישׁ. בִּי הַתְּאֲוָה
לוֹמֵר נוֹאֵשׁ
וְאֹמֵר כָּל הָעַם אֲמִן בְּרָאבוּ אֲנִקְוֶרָה נֶאֱפֵ אֶ מְאֵל.

עברית, פרפר וגולם

שיר על שלוש לשונות

א – לשון ערב

לְזַהַר בְּעִרְבִית זֶה לְצַמֵּחַ.
לְדַפּוֹק בְּעִרְבִית זֶה לְזוֹרֵם.
בְּעִרְבִית לְאַסֵּף זֶה לְגַמֵּעַ.
בְּעִרְבִית לְנַעַר זֶה לְבְרֵא.

לְחַפֵּץ בְּעִרְבִית זֶה לְשָׁמֵר.
לְהַקִּיז בְּעִרְבִית זֶה לְגַאֵל.
בְּעִרְבִית לְהַטְמִין זֶה לְטָמֵר.
בְּעִרְבִית לְהַאֵט זֶה לְמַהֵל.

לְשִׁתֵּק בְּעִרְבִית – לְהַסְכִּית –
לְשִׁתֵּק בְּעִרְבִית – לְהַצְמִית –
בְּעִרְבִית לְסַב – לְקַלֵּל
בְּעִרְבִית לְשִׁתֵּת – לְמוֹלֵל.

ב – לשון ששך

בְּאַכְדִּית שְׂתִיקָה הָרִי הִיא קוֹל
וּלְשִׁלָּם בְּאַכְדִּית – לְשִׁקֵּל.
בְּאַכְדִּית חָכָם חָשׁ וְקָיָם בּוֹשׁ,
שְׂדָה הוּא הַר, וְהַתְּהוֹם הִיא יָם בָּהּ.

בְּאַכְדִּית לְשַׁכֵּן זֶה לְהַנִּיחַ,
וּלְעֵלוֹת – לְתַבְעֵ אוֹ לְשִׁקוֹת.
פְּזוּר הוּא הַסְּתֵרָה וּלְהַדְלִיחַ
זֶה לְהַפְרִיעַ. וּלְחַלֵּל זֶה לְנַקוֹת.

בְּאַכְדִּית סֶעֶף – כַּף רְגֵל, שֵׁב – עַד.
בְּאַכְדִּית אֹוִיל הוּא בֶּן אָדָם.
שְׁלֹשׁ הַשְּׁפּוֹת חוֹלְקוֹת מְלֵה לְמוֹת,
כְּאֵלוֹ לֹא הוּא שְׁהַרְחִיק אוֹתָן.

ג – לשון עבר

וּבְעִבְרִית מַה יֵשׁ? חֲלִי וְחֲלִי,
הַחֲרַב מִחֲרִיבָה, אִשָּׁה מֵאִישׁ,
אֲזוֹן רְצוּעֵ אֲזוֹן, זוּג וְעַל. אֵיךְ
צְלִילָה אֶל עֵמֶק הָעִבְרִית הִיא עֵסֶק מִיָּאֵשׁ.

מדריך לקורא

זֶה צְרִיךְ לְלַכֵּת לְמַלְכָּךְ,
אֶל מַעֲמָקֵי אֶטּוֹל אֶטְלֹנְטִים,
שֶׁם צְלוּפָח מְשֻׁמָּן וּמְשֻׁלַּח
רָסֵן יִגְרֵס: פֶּגַ. לֹא רִלּוֹנְטִי.

זֶה עֵבְרִית, נִשְׁעֵן עַל קִצֵּה הַחֹטֵם,
בֵּר לְמַחְצָה וְעֵרְמוּמִי.
חִסִּידִיָּהּ בִּימִים וּבְאֲמוֹת שְׁנָסוּ הַמּוֹתֵן
לְבַכֵּר תֵּלְחֹן הַמַּמִּית.

מַעֲכָשׁוּ, אֶל תְּאֲמִינוּ לְמֶלֶה
שְׂאֲתֵם קוֹרְאִים, אֶל תְּקַרְאוּ,
תְּקַרְאוּ, רַק לֹא אֶת הַנְּקוּד,

כִּי שִׁפָּה אֲנִדְרָטָה מַעֲלָה
אֶלְפֵי שְׁנַיִם עֶשֶׂן שְׁחַר וְרִיחַ מוֹת, מְשָׂא סוּל אוּ מְשָׂא אוּ,
טוֹבַעַת אֶךְ תּוֹבַעַת עוֹד רְקוּד.

שיר עברי

עברי, אהובתי, צל קיקלון,
צאי מחשכת ימי בינים שלך.
הטהר מתנפח כמו בלון
וכמו בלון קפוא הוא יתנפץ, ישלך.

עברי, טהורתי, את זרם נחל
שבילת השועל, חרגי מכלוב,
הגיע זמן שלא תהיי מזנחת
וזכר תשוקתך לא עוד יהיה עלוב.

עברי, עלובתי, תקופה טובה,
אמצי אל לבך את חם החשך,
'כנסי אל תפת, שחי בלהבה,
שחי ותגל לך סוד התוף מתכות חרשת:

עברי את זמר מבושיה, שכחי
שפעם את היית שפת הירדן.
עכשו את שפת הים. הרחק מתחת
לשלמתך יש זנב שלפקת מתאדם.

עברית, מזל זאב, קיטון מחפר,
שאי חפתנו אל מבטח קבוע,
עזבי את זכר השנון הקר,
תביאי קרם של הגנה ומצב רוח.

עברית, פרפר וגלם, צרי ופצע,
הנה הנך 'פגרת אחרי
הנחשלים, הנה את מתעפצת,
קבלי את נטל ההווה המחריף.

השלמה

זֶרֶם עִם הָעָרֶב. קִבַּל אֶת הַזֵּינִן.
מָחָר נִצְבַּע לְבָן אֶת הָאֹוִיר.
בְּכָל אֲשֶׁר שָׁמַן בּוֹ, הֵן אֶתְּהָ מַיִם.
נִשְׁם חֲזָק אֶת דֵּינִי הַכּוֹכָבִים.

קָרָא בְּתַנּוּ"ךְ: סִבְלָךְ מְעַרְהָ מְדִי.
הֵיכֵן שִׁשְׁקַע יֵשׁ – שִׁים מִפְּצִיל.
כָּל שְׁעֵתִים שָׁלַשׁ אֶת הַרְמָדִי
טַל בְּפֶה מוֹבֵס, בְּחֹךְ עֲצֵל.

בְּעַר בְּחֵלוֹם וְהִטָּף בְּהַקִּיץ.
וְלֹא – זַעוֹת קָרוֹת פְּנִיךְ יְכַסֵּימוּ.
מְסוּךְ לָךְ שָׁמַן וּמַיִם בְּמִיץ
וְקָרָא בְּקוֹל לְחֹמוֹתֶיךָ "קוֹמוּ".

מז'יניק

“It’s time that the tale were told
of how you took a child and you made him old”

Morrissey

“فماذا فعلتُ أنا يا أبي؟ ولماذا أنا؟
أنت سميتني يوسفًا”

محمود درويش

קבעתי תור לפסיכולוג אבל בטלתי שוב.
רציתי להוציא את מה שאת גרוני תמיד
מצמית, אליו גרון קשוב (לחלב חמת עכשוי):
מוזר הייתי לאחי, נכרי לבן אמי.

נכרי עד שבגיל ארבע סכין אחז במו
לקחת את נפשי, "כמו סקאר" אמר, שנים אחר
כך לא הבנתי איזה אח לסקאר ירצה לדמות.
אחרי שנים כל זה שכן. גרון כבר משחרר,

אך לא אשכח: ירק ירק, הבעית, השביע אלים,
זרק בגדים אסלה, מאז דבק בי חורון,
כל לילה בדמעה השחה, ערשי המסיתי אלף
בפחד משוסף גרון ומשברון חרון

שיחורר, שיקים כל הבטחות ההרס:
ישרף אותי חיים, ישליך אותי מהחלון.
עד גיל אחת עשרה סגר עלי ארון, ובך
קשטה את זרועותי בסימנים כחלי קלון.

מגיל ארבע עד גיל אחת עשרה הייתי שק
עד שלאבא, קול חנוק, שפכתי מלא גרוני.
וזהו זה, אם לא שכחתי שום דבר מדחק.
(אולי זה למה שתמיד כל כך אני).

עמנואל יצחק לוי

אחיר החילזון

חמש מאות מיילז

לורד, אני חמש מאות מיילז הרחק מביתי,
אני עצמי חמש מאות מיילז. ללמדך שאצל האמריקאים,
אדם הוא סך האינצ'ים שמפרידים בין ביתו למקומו הנוכחי.
רוצה לומר, אדם בביתו אינו אלא אפס מאפס. ועתה

תן דעתך על אחיר החילזון (אחיר, אחיר). שהוא אפס מתניד על גחון,
נושא על גבו את הטינה לאמכם החורגת לכל מקום ואתה,
וגם באלבקרקי, הוא אפס מיילז מהבית. והוא אפס מאפס! פזמון:
עד שלא יתישר השבלול האמא תשאר חורגת.

ומי עוד יותר גרוע מן החילזון? אתה.
כי החילזון יודע שהוא אפס, ואלו אתה
אחד, אתה שנים, אתה שלשה, אתה ארבעה,
ככל שאתה מתרחק מהבית אתה מתפצל כמו תא
(ובכלל מצחיק שקראו לזה תא, כאלו הוא שמאכסן אותנו, ולא להפך).
במה דברים אמורים? למשל בגרושי הורים ובנשואיהם השניים
ולאחר מכן בגרושיהם השניים, ובנשואיהם השניים של בני זוגם
ולאחר מכן בגרושיהם השניים של בני זוגם. שנים, שלשה,
עשרה בתים, וזה הדבר מפחיד מאד ואין לו סוף.
שבסוף אתה נמצא בכל
כלמקום הבית שלך ושומקום הבית שלך,
וכך או כך אתה נושא אותו על גבך
ולורד אני אחד, לורד אני שנים,
לורד אני שלשה, לורד אני ארבעה,
אתה יודע מה אמורים על כך האמריקאים.

יוסטון

בְּחֻצֵי הַלֵּילָה יִצְאָה הַחֲלָלִית אֶל הַיָּרֵחַ
בְּלֵי שְׂאֵי פֶעַם נִתְקָה מִכֵּן הַשָּׁגוֹר,
וְנִשְׁאַה עִמָּה אֶת מִרְכּוֹ הַבִּקְרָה בְּיוֹסְטוֹן
וְאֵת טְקֶסַס כְּלָה מִבְּעַד לְעֵנָנִים
לְעֵינֵיהֶם הַמְשַׁתְּאוֹת שֶׁל אֲבִירִים צוֹנְפִים
וּלְמִצְהָלוֹת הָאֵינְדִיאָנִים הַמְצַנְפִים.
שְׂרִיף פֶּאט גָּאָרְט נִקְלַע לְמִסְלוּלִים הַלוֹינִיִּים וְאָמַר:

יוֹסְטוֹן, יֵשׁ לָנוּ בְּעֵינָהּ, יוֹסְטוֹן, כְּדוֹר הָאָרֶץ נוֹחַת עַל הַיָּרֵחַ,
וּבִזְאוֹת כּוֹנְנֵתִי לֹמַר לָךְ שְׂלֵא אוֹכַל לִירוֹת עוֹד כְּדוֹרִים בְּחֲלָל הַתּוֹעָה,
שְׂלֵא אֲשֵׁא עֵינַי עוֹד אֶל הַכּוֹכָבִים הַצְּהָבִים מִמִּסְבָּאוֹת קֶנְטָאקִי, שְׂאֵת שִׁירָם אֵינִי
שׁוֹמֵעַ עוֹד מֵאֲחוֹרַי
מִמֶּרְחֻקִי דְמָמָה, שְׂלֵא אֲשִׁיר עוֹד לְעִצְמִי "אֲנִי חוֹזֵר לְהֶאֱרָלֶן" כְּשֶׁאֲנִי יוֹדֵעַ שְׂלֵא גִפְרֵד עוֹד,
שְׂאֵת יָפָה מְכַדִּי שְׂאֲאֵלֶץ אֵי פֶעַם לְרֵאוֹת מֶרְחוֹק, יוֹסְטוֹן שְׂלֵי פְלֵאִית וּבִלְעָדִית –
אֲנִי חֵשׂ אֵת קְפְלֵי הַשָּׁמַיִם נִמְתַּחִים בְּנִסְיָקֵתְנוּ

מחוץ לאמריקה

לעתים רחוקות אני מזדמן מחוץ לאמריקה, היכן
שהכוכבים דולקים בשביל עצמם. ושם אני יודע:
צלענן גדול כבד מרחף על העולם הזה, ושמו גן עדן.
ותחת הצלענן הזה מתהלכים הננסים הורדים
ומחפשים נרות להאיר את ורדותם
בלי דעת מה שם יקרא לאותו צלענן
המקדיר מעיניהם את בבואתם.

אנחנו, חסרי המולדת

*

בַּתְּחִלָּה הֵיינו פְּרֵעָה שְׁלֵא יָדַע אֶת יוֹסֵף,
שְׂכוּרִים מְבוּרוֹת וּמְכֻחַ, וּבְמִלָּה אַחַת – נְעוּרִים,
וְחֻשְׁבֵנו שְׁאַנְחֵנו יוֹדְעִים אֶת סוּד לְדַתְנוּ, אֶת עֵיר
תְּשׁוּקָתְנוּ, אֶת שְׁפֵת לְשׁוֹנְנוּ, אֶת רֶק לְסִתּוֹתֵינוּ, אֶת חֵם
הַשְּׁעַר עַל עוֹרְנוּ. וְרִצִּינוּ רֶק לְהַחְזִיק
וְלֹא לְשַׁחֵרֵר אֶת מִי שֶׁתִּפְסְנוּ אֶל בֵּין הַזְרוּעוֹת.

וְאַחַר כֵּן הֵיינו יוֹסֵף שְׁאוֹתוֹ לֹא יָדָעוּ,
לְיוֹסֵף שְׁנִשְׁפַּח, אֶךְ אֵינְנו שׁוֹכַח דְּבָר,
שֶׁסוּד לְדַתּוֹ נִחְשֵׁף לְעֵינָיו בְּהִלּוּךְ לְאַחֹר שְׁאַיִנְנוּ נִגְמַר:
עֵיר אַחַת, וְאַחַת שְׁקַדְמָה לָהּ, וְזוֹ שְׁעוֹמְדָת, וְזוֹ שְׁחֻרְבָה,
וּשְׁפֵת אִם מִתְחַלֶּפֶת עִם לְדַתָּה שֶׁל כָּל אִם חֲדָשָׁה,
וְאַהֲבָנוּ כָּל כֵּן שֶׁהִנַּחְנוּ לְאַהוּבִים לְעוֹב,
כִּי הַחֶפֶשׁ מִתְחִיל בְּמִקּוֹם שְׁבוֹ אֲנַחְנוּ יוֹדְעִים,
אֶךְ אוֹתְנוּ כִּבֵּר אִישׁ לֹא יוֹדַע, כְּמוֹ עֵיר שֶׁהִיָּתָה.

וּבְאַמְצַע הָיָה רֶק רִגַע קָצֵר שֶׁל קְרִיאַת חִלּוּמוֹת.
כְּמָה קָר וּמְפַחֵיד בּוֹדְאֵי הָיָה לְיוֹסֵף עַל הָאֲבָנִים הַחִמוֹת.
מִי קִבֵּל פִּירְמִידָה לְבַד, מִי – קְבוּרָה בְּקוֹמוֹת,
הֵינּוּ הֵךְ – זוֹ שְׁנָה בְּלִי חִלּוּם, סִפֵּר רִיק מְאוֹתִיּוֹת סִפּוּרוֹ.
כְּמָה רִיק הָיָה לֵב יוֹסֵף, עַד שֶׁסוּף סוּף הָיָה מֶה לְקַרְא!
וְאַחֲרֵי שְׁקָרָאנוּ מִסְפִּיק חִלּוּמוֹת, יָדָעְנוּ שְׁנֵאֲבָד, שְׁנִפְל
כְּמוֹ טִפָּה בְּתוֹךְ יָם, לֹא כְּמוֹ מִים בְּחוּל.

תל אביב, 2 בנובמבר 2019

*

כְּשֶׁהֵיךְ הַתִּיכּוֹן מִצְטַמְצֵם לְמֶלֶךְ קְצָרְצָרָה בְּעִבְרִית,
וּמְחַסֵּר תְּנוּעָה הַמְרַחֵב מִתְגַּלְגֵּל לְתַנּוּחָה עִבְרִית,
וְכָל אֶרֶץ זָרָה אֲבָדָה אֶת הַנוֹף וְהַפֶּכֶה לְשִׁפְהַ טְהוּרָה –
פְּעֵלִים וְשִׁמוֹת עֵצִים וְזִמְן שֶׁהוּמָר לְשִׁירָה –
זֶה הַזִּמְן שֶׁבּוּ אֵין מָה לְרְאוֹת, הַפְּסָלִים, הַהָרִים, הָאוֹרוֹת
יַחֲכוּ לָךְ לְשׂוֹא בְּעָרִים אַחֲרוֹת, וְתִשְׁרֹט
אֶת עוֹרְךָ רַק מְלָה בְּמִקּוֹמוֹ שֶׁל אֵיזָה וְרַד רַחוק,
וְצָרִיךְ לְאַפְסֵן אֶת כָּל הַמְּפוֹת עִם כְּתוּב מִיֵּאֵשׁ: "לֹא לְמַחֲקִי!"
הַשְּׁפוֹת מִתְיַתְמוֹת מְאַרְצָן, מְאַבְדוֹת אֶת הָאֲרִמִּי וְגַם אֶת הַפְּלֶאֶט
וְהוֹפְכוֹת מִחֲדָשׁ לְנִיבִים, כִּד כֶּלֶן תִּהְיֶינָה שׁוֹוֹת.
וְאַנְחֵנוּ, חֲסָרֵי הַמוֹלְדֵת, שׁוֹב נְמִיר אֲדָמָה בְּמֶלֶךְ,
גְּעֵגוּעַ, קָלְלָה, עֲלִילָה לֹא צְלוּלָה, גְּאָלָה.

תל אביב, 3 באוקטובר 2020

נישואי תערובת

.1

יבגני דוברובסקי, בילרוסי,
התאהב בבית הספר בסלון מלכין,
יהודיה ובת של אפר יהודי,
לא חלוץ, סתם יהודי לא חדש.
כשהחלה המלחמה, מלכין ושני ילדיה
הספיקו להתפנות למזרח.
דוברובסקי נשאר וארגן קבוצת פרטיזנים.
ביער הוא חי עם אשה אחרת.
הוא הסביר לה ב'ישר': כשהמלחמה תגמר,
אחזר לאשתי, אם היא רק תשרד את זה, מתק.

אחרי המלחמה מלכין וילדיה חזרו,
דוברובסקי יצא מן היער, יצא מן היער,
דוברובסקי ומלכין חיו יחד באשר,
עבדו בבית ספר והולידו עוד שני ילדים.
לא כתוב מה עלה בגורלה של האשה האחרת,
ולאיזה לאם השתייכה.

.2

לובה הייתה יהודיה נשואה ואמא לשניים.
בעלה היה איכשהו לא בשר לא חלב.
פעם לובה יצאה לסדורים ברצל,
עצרה משאית ובקשה הקפצה.
לנהג קראו טולקצ'וב קולקה, רוסי.
הוא הקפיץ אותה והתאהב בשיא הרצינות.
הוא התחנן שתעזב את בעלה לא בשר לא חלב
ותהיה לאשתו, שתבוא ביחד עם ילדיה.
כל העיר צחקה ונסתה לשכנע את קולקה
לא לעשות צעדים נמהרים
והאשימה את לובה בהפקרות.
שום דבר לא עזר: לובה עזבה את הבעל,

לְקַחְתָּהּ אֶת יְלִדֶיהָ וְנִשְׂאָהָ לְקוֹלְקָה.
הֵם שָׂרְדוּ אֶת הַמְלַחְמָה וְחָיו יַחַד בְּאֶשֶׁר,
לֹא כְּתוּב מָה הָיָה בְּסוֹף עִם בְּעֵלָה הַרְאִשׁוֹן,
אֲבָל אֲנִי מְנַחֶשֶׁת שֶׁהָיָה יְהוּדִי.
בִּיהוּדִית יֵשׁ מְלָה מִיַּחְדָּת לְלֹא בְּשָׂר לֹא חֶלֶב.

3.

הַמּוֹרָה לְסִפְרוֹת רוֹסִית נִשְׁלַח לְבֵית הַסֵּפֶר מְעִיר אַחֲרֵת
וְהִתְאַהֵב בְּבִתָּיהָ, גַּם יְהוּדִיָּה וְגַם תְּלַמִּידָה.
אֲחֵרֵי בְּחִינּוֹת הַבְּגָרוֹת בְּתֵיהָ נִסְעָה לְלַמֵּד רְפוּאָה בְּוֹרוֹנוֹ.
הַמּוֹרָה הִמְאָהֵב הַתְּפֹטֵר מִבֵּית הַסֵּפֶר וְנִסַּע אַחֲרֶיהָ.
אֲחֵר כִּף הָיְתָה מְלַחְמָה, וְהִקְשֵׁר אֶתֶם נִתְקַ.
לְכֵן לֹא כְּתוּב מָה קָרָה לָהֶם בְּסוֹפוֹ שֶׁל דְּבָר.
אֲנִי נוֹתֵנֶת לָהֶם סְכוּי חֶלְקִי,
כִּי רַק הֵצֵד הַמְעַרְבִי שֶׁל וֹרוֹנוֹ נִכְבָּשׁ,
וְקוֹ הַחֲזִית עָבַר בְּמִרְכּוֹ הָעִיר.

4.

לְיִדְיָה, בְּתוֹ שֶׁל הַחֹבֵשׁ הַזֶּקֶן קְרֻצְקִין,
לְמַדָּה לְבִינְגֵרְד וְנִשְׂאָה שָׁם לְסְטוּדֵנט יְהוּדִי, נִפְתּוּלִין.
בְּתֵם הָיְתָה מְגִיעָה לְסִבָּא וְסִבְתָּא בְּחִפְשׁוֹת הַקְּיִץ.
בְּקִיץ 1941 הַחֹבֵשׁ הַזֶּקֶן הִבִּין
שֶׁלֹּא יוּכַל לְהִשָּׂאֵר בְּעִיר עִם נִכְדָּתוֹ הַיְהוּדִיָּה.
הוּא לָקַח אוֹתָהּ וְהִצְלִיחַ לְהַתְּפַנּוֹת לְמִזְרַח.
לְיִדְיָה שָׂרְדָה אֶת הַמְּצוּר עַל לְבִינְגֵרְד, וְלֹא כְּתוּב מָה אֲכָלָה שָׁם.
נִפְתּוּלִין נִהְרַג בְּחֲזִית.
הָיְתָה בִּינֵיהֶם אֲהָבָה גְּדוּלָה,
וְלִיִּדְיָה לֹא נִשְׂאָה מְחֻדָּשׁ.

5.

שְׁמוּאֵל בְּסִקִּין לֹא הָיָה קְרוֹב שְׁלִי, אֲבָל זֶה לֹא מְשֻׁנָּה,
כִּי בְּדִיוֹק כְּמוֹ קְרוֹבִי הוּא הִגִּיעַ מִמְשֻׁפְּחָה
יְהוּדִית פְּשׁוּטָה וְהָיָה חֵיט.
בְּנִסְיַעַת עֲבוּדָה לְכַפֵּר הוּא פָּגַשׁ בְּחוּרָה מְקוּמִית.

שָׁמָּה הָיָה וְרָקָה, הוּא הַתְּאֵהָב בָּהּ וְשָׁלַח לְהוֹרִיָּה שְׂדֵכָן.
 וְרָקָה הָיְתָה בַּחוּרָה נֹעֶזֶת וְעֵשְׂנָה טֹבֵק גַּם,
 אַף אֶחָד לֹא רָצָה לְשֵׂאת אוֹתָהּ לְאִשָּׁה.
 הוֹרִיָּה חָשְׁבוּ וְהִסְפִּימוּ שְׁתַּתְּחַתֵּן עִם שְׁמוּאֵל הַיְהוּדִי.
 וְרָקָה יִלְדָה לְשְׁמוּאֵל שְׁלֹשָׁה בָּנִים,
 שׁוֹבְבִים שֶׁהָלְכוּ כָּל הַיּוֹם מִכּוֹת.
 וְרָקָה לֹא טָפְלָה בָּהֶם, הָיְתָה חוֹלָה לֹא בְרוּר בָּמָה,
 יֹשְׁבָה יָמִים שְׁלָמִים עַל מִפְתֵּן הַבַּיִת וְעֵשְׂנָה טֹבֵק גַּם.
 שְׁנַתִּים לְפָנָי הַמְּלַחְמָה וְרָקָה מָתָה.
 שְׁמוּאֵל הַתְּגַעְגַע אֵלֶיהָ מְאֹד.
 בְּנֵי מִשְׁפַּחְתּוֹ שִׁכְנְעוּ אוֹתוֹ שְׁצַרֶיךָ אִשָּׁה בְּבֵית.
 מְצָאוּ לוֹ יְהוּדִיָּה כְּשֶׁרָה, אָבֵל כְּעֵבֶר שְׁנָה
 שְׁמוּאֵל הַחֲזִיר אוֹתָהּ לְהוֹרִיָּה.
 לְאַחַר מִכָּן נִסַּע לְכַפֵּר וְהִבִּיא אִשָּׁה חֲדָשָׁה,
 בְּלוֹנְדִינִית גְּבוּהָה וַיְפָה, שְׁיִלְדָה לוֹ בַת.
 כְּשֶׁהַחֲלָה הַמְּלַחְמָה, שְׁמוּאֵל הֵלֵךְ אֶל הַפְּרִטִיזְנִים
 וְהִשְׁאִיר אֶת מִשְׁפַּחְתּוֹ בְּעִיר. הוּא חָשַׁב שֶׁהַגְּרָמָנִים
 לֹא יִגְעוּ בְּאִשָּׁה בִּילְרוֹסִית עִם יְלָדִים.
 שְׁמוּאֵל טָעָה. הַגְּרָמָנִים תָּלוּ אֶת כָּלָם,
 רַק אֲדִיקָה, הַבְּכוֹר, זֶה שֶׁהֵלֵךְ כָּל הַיּוֹם מִכּוֹת,
 הַצְּלִיחַ לְבָרַח וְנִצַּל. אַחֲרֵי הַמְּלַחְמָה הוּא נָשָׂא לְאִשָּׁה
 בַּחוּרָה יְהוּדִיָּה. לֹא כְּתוּב מָה קָרָה לְאִשָּׁה שֶׁנִּשְׁלַחָה אַחֲרֵי שְׁנָה הַבֵּיתָהּ.
 אַחֲרֵי הַמְּלַחְמָה הָיוּ בְּעִיר עוֹד כְּמָה נִשְׁוֹאֵי תַנְעוּבָת,
 כָּלָם מִתּוֹךְ אֵהָבָה גְּדוּלָה,
 וְזֶה הַדְּבָר הָאֲחֵרוֹן שֶׁכְּתוּב בְּמִסְמָךְ הַזֶּה.

תל אביב, 23 באוגוסט 2019

להגר או למות

שָׁכַח

סע מערבה.
אל תתפתה
לצלל לעמק
המים הגדולים
המכסים את הדרך.
מעבר לחוף מחכים
אנשים לשנא
אותך, לאהב.
גם שם פניך
זרות-מכרות.
גם שם שתי בררות:
להגר או למות.

כָּאֵן דְּבַר לֹא מִמֶּתִין
לָךְ עוֹד. בָּחַר
אִם לַחֲכוֹת. מָה
נִשְׁאַר מִמֶּךָ פֹּה?
מִי יִבְחִין אִם לֹא תַחֲזֹר,
פָּרַט לַחֲתוּל שָׁחַר?
מִי יִטְרַח לַפּוֹר צַעֲצוּעִים
שְׁאִסְפֶּת כָּל הַדֶּרֶךְ?
כֹּאֲלוֹ אֵי פַעַם הִיִּיתַת יֶלֶד.
סע מערבה, וְאֵל
תִּכְנַע לַגְּעָגוּעַ.

שָׁכַח אֶת הַגּוֹף.
עֹזב גַּם אוֹתוֹ מֵאַחֲזֹר.
כָּרַת כָּל אֵיבָר
הַמְּכַבֵּד עַל הַבְּרִיחָה.
שָׁבַר אֶת כָּל הָעֲצָמוֹת
עַד שֶׁתַּעֲבֹר בְּשַׁעַר.
רוּץ עַל נַפְשֶׁךָ.
וְאֵל תַּחֲזֹר.

אתה לא נולד גבר

אתה לא נולד גבר.
תחלה על זכרון אביך
לפצע את אצבעותיך
בבהלת לילות.
אחר כך קולך –
עליו להשתנות.
אחר כך גופך –
עליו לבגד בילדותו,
ללמד לנדה,
כמחטי ארן שצמחו
בינך ובינו
ונשרו בטרם הקיזו דם.
פרוודור הימים
בינך ובינו,
בגידת גופו
הידועה מראש,
התרסקות מסדרון
הזכוכית בין החיים
שלפני והחיים שאחרי –
מסדרון שבו נגזר עלינו
לעמד לנצח,
עליך ועלי.
ובתוך בינינו –
סוס טרויאני.

שעת ההיעלמות

אתה מדבר עם הלילה
בשעת ההעלמות.
היום כמעט הצלחת
לא לאבד דבר.
צביר התאים המת
בלב כף ידך
אינו יודע שהוא פנינה.
הפנינה עצמה יודעת
שכלה נתונה
בכפף, נדונה.
אתה מדבר בלילה
והלילה אינו משיב.
הפנינה שותקת,
זורחת.
החיות מדברות
עם הלילה.
והלילה עונה.
ביניהם
אין עוד פחד.
ירח שפתם
שסוע ביניכם.
חלפה נקדת המפנה.
מפאן לא תוכל
להבין את הלילה,
גם אם תנסה.
גם אם יעזרו
החיות.
גם אם תבין
הפנינה.
גם אם הלילה
ענה.

אולימפוס

בְּאֵתִי שׁוּב, אָבֵא,
לְשֵׁאל אֶת הַמַּיִם,
אֵךְ הֵם עֲדִין
אֵינָם יוֹדְעִים
אֶת עִמְקֵם הַנּוֹרָא.

אֲנִי יוֹשֵׁב בְּמִקְוֵה,
בְּגוֹף יִרְשָׁתְךָ הַיְחִידָה,
מִבֵּית מְרַחֵק
בְּאוֹלִימְפּוֹס,
סוֹפֵר הָרֵי אֵיִם
הַמְזוֹדְקִים כְּאֲזֵהֶרָה
עַל פְּנֵי הַמַּיִם,
וְאֵינִי זֶה, כְּמוֹךָ.
אֶלְבֵּטרוֹס שְׁחֹר
מְרַצֵּד לֹא נוֹגֵעַ
בְּמִסְךָ הַיָּם,
אוֹ בְּרַעַד הַגּוֹף
הַנְּעֵלָם.

וינסנט

איני יכול שלא למצא נחמה
בצלקות היפות שהותיר על פני
אריה שהיה לאדם ובקשתי
להתלות מרעמתו בדהרה
לגלות את גבולות
היפי המר,
הבשר הנמסר,
הבהובי העינים
בהבל הפה הזר.

בגוף החבול, בלב הרעב,
ראיתי שני נערים מקפלים
זה אל תוך זה כמו פרח לוטוס,
פסלי שיש חיים חורים,
בשרם מעגל סגור פועם,
חי נושם רוטט באור,
כל מה שלא אוכל לתת,
כל מה שלא אוכל להיות.

יואל טייב

כוכבי החלציים

חגורת אוריון

בבסיס האור הנצו כוכביה,
בקד הסתו הנצו כוכביה,
ברעש הרחוב הנצו כוכביה,
מעל העיר פריז הזאת הנצו כוכביה,
מעל כתום בתי העיר הנצו כוכביה,
מדם הרקיעים שבי הנצו כוכביה,
מדם הרקיעים כחלים הנצו כוכביה ונרחו.
מנפש מחטים אשר דוקרים בגוף הנצו כוכביה ונרחו.
באור הירחים ההם בנגה שעלה מהם הנצו כוכביה ונרחו.

הנצו כוכביה בידיים. הנצו כוכביה ברגלים.
ושלשת כוכביה – הבשר של כוכביה –
התחשרו בי

כי כוכבי

החלצים

התעברו.

דמדומים בבוקר

כָּכֵל שֶׁהַתְּעֵבֶתָהּ הַחֲשֵׁכָה,
כָּכֵל שֶׁהַתְּקֵדָר הָעֵרְפֵל,
כָּכֵל שֶׁהַצֵּנָה פְּרֻצָה בְּגוֹף,
כָּכֵל שֶׁהַשְּׂתִיקָה עֲלֵתָה יָפָה;

כָּכֵל שֶׁהַתְּכִסּוּ עֵנָן עָבָה
צְרִיחֵי הַכְּנִסְיָה הַמְּחַדְדִים,
כָּכֵל שֶׁהַשְּׂתָרְגוֹ וְהַסְּתַבְּכוּ
זֶרְעֵי הַנְּשִׁמָּה הַיְּהוּדִית

בְּגוֹף הַמְּבֹהֵל וְהַקְּטוּם –
הַסְּמִיקָה הַחֲמָה אֶת הַמְּזֹרַח.
(אִם עֲפַעְפִי רְאוּ אֶת הַמְּזֹרַח
הָיָה זֶה בְּוֹדָאֵי חֲלוֹם עֲמוּס).

בְּעֵשֶׂר שׁוֹב פְּרִיזוֹ הַתְּעוֹרְרָה – –
וּכְמוֹ דְּבַר מְכֹל זֶה לֹא אֲרַע.

שלושה שירי גוף

א. הרובע השמונה עשר (פריז)

לסדריק

אָמַר לִי
עַל מָה יֵשׁ לְהֵבִיט, אִם
הַנֶּפֶשׁ חִלּוּדָה וְעֲצוּבָה?
הֵבֵט בִּי וְסִפֵּר לִי שְׂפִיטִי,
וְשֶׁהָאֵהָבָה שְׂבִי מְרוּהָ.

רַק דַּע: מִימֵי מְרִים. הַגּוֹף שְׁלִי עִירָם.
צְלוּ מִטִּיל בִּי פַחַד. דַּע: הַנְּשִׁיקָה
תָּבֵל. תָּבֵל מֵהָר. סְדְרִיק, בּוֹא תַעְרָם
תִּקְוֹת רְעוּת-בְּשׂוֹר עַל אֲדָמָה טוֹבָה.
בּוֹא וְהִיָּה שְׁתוּל עַל אֵהָבָה, וְהִיא מְרוּהָ.

ב. וילז'ואיף (פריז רבתי)

למעמד

שְׁאֲכֹזְבִתִי אוֹתָךְ וְאֲכֹזְבִתִי אֶת עֵמֶק עֲצָמִי.
שְׁהִיֵּן עֵמֶד וְהַנֶּפֶשׁ נוֹתֶרָה רְפוּיָה
כָּל הַלַּיְלָה הַהוּא. שְׁהִיֵּן הִיָּה לִי מֵתוֹק
וְשׁוּעָתִי לְעֶצֶב אַחַר וּבְכִיתִי הַרְבֵּה בְּחִיקָךְ

שְׁבִקְשִׁתִּי לְחֹושׁ אֶת הַנֶּפֶשׁ נִזְקָפֶת בְּגוֹף
וּבְכִיתִי הַרְבֵּה

שְׁאֲכֹזְבִתִי אֶת עֵצָם עֲצָמִי
כָּל הַלַּיְלָה הַהוּא

שְׁפַגְעָתִי בָךְ.

ג. נוה יעקב (ירושלים)

לנעם

נִזְכַּרְתִּי עֲכָשׁוּ כְּשִׁחַתְכֶּתִי סֶלֶט
וְעִלְתָּה בִּי רִכּוֹת
שֵׁישׁ אֵיזָה רָגַע כְּזֶה. אֵי בְּזָה:

בְּפִי דָם וְרִידֵי הַהוֹלָמִים
וּבִידּוֹ הַפְּרוּשָׁה הַחֲמָה הוּא עוֹטֵף אֶת פְּנֵי
מִלְמָטָה.

וְעַד הַגְּרוֹן לְכֹל אַרְךָ הַלְּסֵת בִּי הוּא,
וְהַטַּעַם נִקְרָשׁ בְּעִנְבָל וְהַעֵין דּוֹמַעַת.

הַחֲרָף נִשָּׁב בַּחלוֹן שְׁפָנָיו אֶל הָעֵמֶק:
אֵיךְ אֲזוּ עַל גְּדוֹתֶיהָ
כְּמוֹ תֵּאנָה שֶׁהִכְשִׁילָה,
הַנֶּפֶשׁ פְּקָעָה.

פסגת זאב, לילה

זֵינן אוֹתִי בַתַּחַת אֵינָה עֶרֶס.
בַּחֲנִיָּה. בַּחֲשֶׁה. עַל שְׁמִיכוֹת.
שְׁכַבְתִּי וְהִנַּחְתִּי לוֹ לְשַׁחַט
בְּעֵטְרָתוֹ אֶת הַמְּעֵי הַגָּס.

הוא לא רָאָה בַּחֲשֶׁה אֵיךְ עֻוֵית
הַשְּׁקֵט הַדוֹהֶרֶת בְּתוֹכִי,
הַדְּבִיקָה לִי מוֹרֶשֶׁת וְתוֹיֵת
וְהַתְּמַצָּקָה לְרַעַשׁ וְלִסְחֹי.

בְּרַחוּב מִשֶּׁה שְׁמִיר מְסַפֵּר אַרְבַּע
נִשְׁקָתִי לְגוֹפּוֹ וְלֹא לְפִיו.
רְאִיתִי בְּרוּחִי כִּיצַד הָרֶבַע
הַיֵּלֶד שֶׁהַפַּעַם לֹא אָנִיב,

וְחֻשְׁתִּי אֵיךְ גּוֹפִי לֹא מֵאֲחֵר
לְקַפֵּא בְּלֵב קַפּוּץ וְלִצִּיֵּת.
מֵאֲזוֹ אוֹתוֹ הַיּוֹם אֲנִי בּוֹחֵר
לְסַגֵּד לְזֵינן בְּלִי לְהַתְּפַיֵּט.

אָבִישֵׁי חוּרֵי

להרוג את הילד

אסיר מספר שתיים

אָנִי, אָבִישֵׁי חוּרֵי,
אָסִיר מִסְפָּר שְׁתַּיִם בְּאֶגֶף הַשְּׁמוּר שְׁבִמְחִי,
מִתִּיר עֲצָמִי עֲכָשׁוּ מְעוֹן הָאֲשָׁמָה
עַל שְׁלֹא עֲצַרְתִּי בְּעַד אָמִי מִלְּהִתְחַתֵּן עִם אָבִי,
וְלֹא הִצַּלְתִּי גְרוֹנוֹת אֶפְרוּחִים מִרְגְּלֵי
הַפִּיל שְׁלוֹ וְסִלַּחְתִּי לְאָבִי
כְּשֶׁהִפִּיל חֲבֵלִי שָׁנָה, כְּשֶׁכָּתַשׁ,
וְהִתְגַּעְגַּעְתִּי אֵלָיו כְּשֶׁנָּטַשׁ.

אָסִיר מִסְפָּר שְׁתַּיִם מְעַנִּיק לְעֲצָמוֹ חֲנִינָה מִיַּד הַיְלָדִים
שְׁכַתְּבוּ בְטוֹשׁ זוֹהָר "אָבִישֵׁי חוּרֵי בֶן זוֹנָה"
עַל הַקִּיר וּמִתְחַת לְעוֹר קַעֲקָעוּ בִּי אֶת הָאֲמוּנָה,
וּמִיַּד מְחַנְכִּים מְזַקְנִים, נְשָׂאֵי אֲשָׁמָה,
עַל שֶׁהִזְרַמְתִּי דָמִים לְאֶזוֹר הַחֲלָצִים
כְּשֶׁגָּבְרִים יָפִים
רָפְאוּ לִי אֶת הָעֵינַיִם.

אָנִי, אָסִיר מִסְפָּר שְׁתַּיִם,
מוֹצִיא עֲצָמִי עֲכָשׁוּ בְדַעַה צְלוּלָה
מִבְּתֵי הַכְּנֶסֶת וּמִיּוֹם הַכְּפוּרִים, מִכַּח הַהִבְטָחָה
שֶׁמִּהְדַּהְדַּת בְּעוֹרֵת הַגְּבָרִים:
מְחוּל לָךְ,
מְחוּל לָךְ,
מְתֵר לָךְ
לְתַנּוֹת אֶהְבִּים כְּשֶׁנִּתְנָה
תִּקְוָה קְדוֹשֶׁת הַיּוֹם מִתְקַוָּה
הַתֵּרֶת הַנְּדָרִים וְהָאֲשָׁם הַמִּתְגַּבֵּר
וְהוּא נוֹרָא וְאִים.

עַל הָאָסִיר הָרֵאשׁוֹן לֹא אֲדַבֵּר.

להרוס

לא יודע איך זה קרה לי, אמא.
אני מצליח לחיות.

איש אחד קם בבקר והחליט שהוא אוהב אותי
(בטח משגע).
אפיתי לחם מכסמת, קרצפתי את החצר והדירה,
מס הכנסה חייב לי כסף (ולא להפך),
משלמים לי לקרא שיירה.
קניץ שלם נחרך והבזיליקום
עוד לא נחנק.
אני נרדם ואין פה צלופחים,
אין ספור אימה לפני השנה,
תלתלי עשן הם זכרון פרקטלי
בפנים קנה הנשימה.

אדם זקוק לבטחונות, אמא.
אני לא ממש זוכר אותי לפני החרדה
(שנים נאחזתי בחוזה:
אני מותר על החיים והם
מותרים לי בחזרה).
עכשו דחוף מאד להרס את כל זה
בכחות עצמי, לפני
המגפה הבאה.

להרוג את הילד

שָׁנִים נִסִּיתִי לְהַרְגֵּךְ אֶת הַיֶּלֶד
בְּטֹפּוּלֵי לִיזָר. בְּשִׁירֵי אֲשֻׁכָּבָה.
בְּקִרְטוֹנִים שֶׁל גְּלִידָה. בְּטֹפּוּלֵי הַרְעָבָה.
בְּגֵרוּשׁ נְרוּת, בְּהַבְעֵרַת שָׂדִים,
בְּכֹל מָה שֶׁמִּתְנַסֶּסֶת מֵעֲלִיו אֲזַהְרֶה
”לְהַרְחִיק מִהֶשֶׁג יָדָם שֶׁל יְלָדִים”

שָׁנִים נִסִּיתִי לְהַרְגֵּךְ אֶת הַיֶּלֶד
וְאַף דֶּרֶךְ לֹא הִיתָה סִכִּין מַדִּי.
יִלְלָה לֹא הִיתָה לְחֻמְלָה.
אֲזַהְרוּת לְנַפֵּשׁ לֹא קָרְרוּ
אֶת לֵהט הַהַחֲלָטָה.

שָׁנִים נִסִּיתִי לְהַרְגֵּךְ אֶת הַיֶּלֶד.
מוֹל הַחֲלוֹן, מוֹל הָאֶסְלָה, מוֹל שְׁלָחַן
עָמוּס מֵאֲכָלִים וְתַרְעֵלָה
הִיִּיתִי שׁוֹמֵט וְנִשְׁכָּן,
וּמְקִיא וְדִקְרָן וּפְצָחַן.

אָבֵל הוּא יֶלֶד-עוֹף-חֹל, עַר לְעֵיפָה,
פְּטָרִיָּה חוֹזֶרֶת, פְּצָעוֹן בְּקִצָּה שְׁפָה,
כְּתֻבַּת קַעֲקָע,
גְּדוֹל וּגְרוּרָה,
הוּא הַקְּלָלָה הַרוֹדֶפֶת
אֲפֻשְׁרוֹת יַחֲידָה לְגֵאֲלָה.

הלבשתי את ההומו בכיפה וציצית

אב

בְּחִלּוּמֹתַי אָנִי בּוֹדֵה לִי אָב,
מִדְּמִינָן רַק אֶת שְׁנֵינוּ יוֹשְׁבִים עַל גְּדַת הַנֶּהָר
בֵּין הָעֵשֶׁב הַפְּרִיךְ כְּנִיר, שׁוֹלִים דְּגִים.
וְאַחַר כֵּךְ בְּלִילָה, תַּחַת זֶנֶב שְׁבִיטִים,
אָנוּ צוֹלִים אוֹתָם עַל הָאֵשׁ וּמְכִינִים אַרוּחָה מְפֹאֶרֶת,
כְּזוֹ שָׁגִם הַמֶּלֶךְ הָעֵשִׂיר בְּיוֹתֵר בְּעוֹלָם
מְעוֹלָם לֹא אָכַל.
וּבִבְקָר הַנוֹסֵף אֲוִיר קָר עַל הָעֵמֶק
אָנוּ נִכְנָסִים לְרַחֵץ בְּנֶהָר רַחֲצַת שְׁעַת שַׁחַר מְקַדְּמָת,
רַק שְׁנֵינוּ, וְהַדְּגִים הַקֵּטְנִים, וְהַצְּבִים שְׂצָפִים מֵעַל פְּנֵי הַמַּיִם.
בְּחִלּוּמֹתַי אָנִי בּוֹדֵה לִי אָב,
מְחוּטֵי אַרְגָּמָן וְזָהָב,
אֶךְ כְּשֶׁאֲנִי פּוֹקֵחַ אֶת הָעֵינַיִם
חַיֵּי פְרוּמִי אָב,
וְאִין מִנִּין לְהַשְׁבִּיעַ
אֶת הָרַעֲב.

גרוויטציה

אָבָא שְׁלִי גָר בְּעִיר הַסְּמוּכָה עִם מְשַׁפְּחָתוֹ.
מִפְּרִידִים בֵּינֵינוּ 1.7 קִילּוֹמֶטְרִים בְּדִיוֹק.
אָבֵל לְמַדְתִּי שֶׁהַמְּרַחֵק אֵינוֹ נִמְדָד לְפִי הַתּוֹאִי,
אֶלָּא לְפִי מְדַדֵּי הַמְּגוּוֹט שֶׁל נֶפֶשׁ לְנֶפֶשׁ.
כִּי גַם אֱלֹהִים וְהָאָדָם קְרוֹבִים הַיּוֹם מֵאֵי פַעַם
עַל אֶפֶס הָרַחֲוִיק.

הפחד

פְּחַדְתִּי מִדּוֹד שְׁלִי יוֹסִי שְׁצַעֵק בְּמִרְפֶּסֶת
שְׁצַרֶיךָ לְסִקֵּל אֶת כָּל הַהוֹמוֹאִים.
פְּחַדְתִּי מִדּוֹד שְׁלִי אֵילָן כְּשַׁחֲזֹר מִבֵּית הַכְּנָסֶת
וְסִפֵּר בְּשִׁלְחָן הַלֶּכֶה עַל אֲסוּר מִשְׁכַּב גְּבָרִים.

פְּחַדְתִּי בְּבֵית הַסֵּפֶר כְּשִׁחְצִיתִי אֶת הַמַּגֵּרֵשׁ
וַיְדוּ לְעֵבְרֵי מְקֻלוֹת וְצַעֲקוּ לִי מִתְרוֹמִים.
פְּחַדְתִּי כְּשֶׁהִמּוֹרָה יוֹנְתֵן בְּשַׁעוֹר תַּנּוּךְ
הַפְּצִיר בְּנוֹ לְהִזְהַר מִנְּסִיוֹנוֹת זָמָה
בְּפָרְצוֹף זוּעִים.

פְּחַדְתִּי כְּשִׁכְמָה נְעָרִים הַתְּגוֹדְדוּ סְבִיבִי
מֵאַחֲרֵי הַמֶּרְקֵט "הַכִּי זוּל"
וְצַעֲקוּ שְׁבַגְלֵי בֵּית הַמְּקֻדָּשׁ נַחֲרָב.
פְּחַדְתִּי מִהַשּׁוֹר רְפִי פֶרֶץ כְּשֶׁרָצָה לְשַׁלֵּל
אֶת חֲרוֹת הַנֶּפֶשׁ בְּטַפּוּלֵי כָזָב.

פְּחַדְתִּי מִדְּבָרָיו שֶׁל הָרֵב אֵלֵי סֵדֵן מִחֲבַל הַשּׁוֹמְרוֹן,
וַיֵּאִידְאוּלוֹגִית הַשְּׁמֵדֶת הַלֵּהֵט"ב,
אֲזוּ הַלְּבַשְׁתִּי אֶת הַהוֹמוֹ בְּכַפֵּה וְצִיצִית
וְעַנְדְּתִי עַל צְנָאָרוֹ תְּלִיּוֹן מִגֵּן דָּוִד,
עָשׂוּי זָהָב.

נפש מרגרינה

ניתוח

הייתי עובר את הפרוצדורה החורגת.
ללא הסוס ללא פחד ממות.
נרשם אצל פקידת הקבלה, ממלא טפסים וחורט
חתימה אחרי חתימה.
לא רוצה הרדמה. לא כללית גם לא
מקומית. רוצה שזה יכאב. רוצה לשמע
אותי צורח. להריח את ריח הבשר הנצרב.
רוצה לשכב על הגב לראות איך חותכים את החזה
שלי בחתך הזהב. רוצה להיות שתף
של הנתוח. שתף מאחורי וילון לבן מתוח.
רוצה לשכב על הגב, רוצה לחזות,
להרגיש את ידו של הגואל
נדחקת אל בין ראותי, מדממת אותי,
על סף מות – הרי חתמתי שאני מאשר –
הו, החזיון הזה מפלא מדי לעיני בשר סרוח!
פתחו את התבה, יאמר המשיח
לאנשי הרפואה המודרנית וכמו בסרט
ברקע תנגן הפסנתרנית את הלקרימוסה
של מוצרט, ידו של הגואל תגיח מנבכי גופי,
אוהזת פרי בשל אדם פועם ואני אמר בסלידה,
זהו לבבי, אך לא אתעלה, לא, אני אפקח עינים
לספר איך טמן השליח את לבי בתבה
ומלאכים לבושי לבן סובבים אומרים לו שירה,
מנגנים לו וסוגרים אותו בתוף.
פנרית אחת תגיד: זה כמו לדה,
וחברתה תלחש: הוא משלם.
אחר-כך יתפרו את הבשר שלי יפה-יפה
ויקחו אותי לחדר התאוששות

שֵׁם יִגִּיעוּ מִשְׁפָּחָה וְחֻבְרִים לְדָרֵשׁ לְבְרִיאוֹתַי.
אַחֲרֵי יוֹמִים אֶקְבַּל טַפְסֵי שְׁחֻרוֹר
אֶגֶּשׁ לִפְקִידַת הַקְּבֵלָה וְאֶבְקֹשׁ אֶת לְבִי.
הִיא תַחֲיֶה וְתִגֶּשׁ אֶל חֹדֵר הַלְּבָבוֹת
וְכַעֲבֹר שְׁתִּי דְקוֹת תַּחֲזוֹר עִם תְּבֵה נְעוּלָה
אֲשֶׁר נִקְשַׁר בָּהּ פֶּתַח עִם שֵׁם וּמִשְׁפָּחָה.
אֲצַא מִשֵּׁם עִם חֵיוֹן עַל שְׁפָתַי וְתְּבֵה בְיָדִי
וְאֶסַּע עַד קְצֵה הָעוֹלָם לְהַחֲבִיא אוֹתָהּ מִפְּנֵי.
אַחֲרֵי שְׁנַיִם, כְּמוֹ בְּסִפּוֹר, אֲשַׁלֵּם אֶת הַמַּחִיר,
אֲצַמַּח לְהִיּוֹת אִישׁ חֶסֶר-לֵב, מְרִיר וּמְכַעֵר,
אֶרְקַב לְבַד בְּדִירְתִּי עִם שְׁנֵאתִי לְאַהֲבָה,
וְהֶעֱקַר הוּא
שְׁאֲשַׁכַּח שְׂאִי פַעַם אֶהְבֵּתִי אוֹתְךָ.
הֶעֱקַר הוּא שְׁאֲשַׁכַּח שְׂאִי פַעַם אֶהְבֵּתִי אוֹתְךָ.
כָּל כֵּן אֶהְבֵּתִי אוֹתְךָ עַד שֶׁ –
עַד שְׁלֹא יִכְלֹתִי אֲלֵא לְנַעַל אוֹתְךָ בְּתוֹךְ,
וְלִקְבֹר אוֹתְךָ עִמָּךְ בְּאֲדָמָה מְעַבֵּר לְכָל הַמְּכַר
לְאָדָם, הַרְחַק מֵעֵינַי וְהַרְחַק מֵעֵינַי הָעוֹלָם.
אֶרְקַב לְבַד בְּדִירְתִּי עִם שְׁנֵאתִי לְאַהֲבָה,
וְהֶעֱקַר הוּא שְׁאֲשַׁכַּח אוֹתְךָ, אֲשַׁכַּח אוֹתְךָ,
אֲשַׁכַּח אוֹתְךָ, אֲשַׁכַּח אוֹתְךָ.

נפש מרגרינה

אבל הילדים רוצים / והם ילדים / ואני יונתן
יונה וולך

אמא תמיד קראה לו נפש מרגרינה.
מרגרינה שלי. ככה אמא תמיד קראה לו
(איזה ילד מרגרינה יש לי!)
וכל הילדים הרעים בכתה אהבו להציק לנפש מרגרינה.
לא כי הוא אהב לקרא ספרים בהפסקות,
או להתחקות אחר נמלים וחלזונות,
ולא כי הוא היה ילד הומו,
לא. זה לא זה.
הילדים היו תמיד מציקים,
כי ילדים עם נפש מוצקה אוהבים להציק
לילדים עם נפש מרגרינה.

זוג כרישים

כמו זוג כרישים בהזדווגותם, הנשמה והגוף
קפואים בחבוק אחרון, בדומיה רכה, בלפיתת אוהבים
מעין האבקות, מעין מחול אוהבים
הנשמה שוב צריכה לבתק את עצמה, כמו מכל הגופים שהיו
היא יודעת שלנצח נגזר עליה להפרד מגופים רבים, רבים
עד שהזמן יעצר, עד שיסור מר המות, עד שיפסיקו הכוכבים.

הגוף משחרר את הנשמה.
הגוף, קל לו.
הגוף עושה את שלו, והולך.
הגוף, אין לו מחיבות. הוא יודע שהוא נגמר.
הגוף עושה את שלו, והולך.

מטמורפוזה

לסבתא פרסיאדה

לִילָה אֶחָד בְּכַתָּה פְּרִסְיָאדָה וְנַחַל דְּמַעוּתֵיהָ הַזֶּדֶחַל תַּחַת דְּלַת חֲדָרֵי.
בְּאַתִּי לְחֲדָרָה וּמַחִיתִי אֶת גְּעַגּוּעֵיהָ לְאַהוּבָה שֶׁהִיא,
מִשְׁלֵא חֲדַל בְּכִיָּה הֶלְכְתִּי וְנִשְׁכַּבְתִּי לְיַד פְּרִסְיָאדָה,
וְעֻטְפְתִּי אוֹתָהּ בְּכָל גּוּפִי, רֵאשָׁה הַמְתַּלְתֵּל נַח בְּחֹזִי,
וְעֵינֶיהָ הִטְבִּיעוּ אֶת בְּגָדֵי. בְּבִכְיָה מְלַמְלָה אֶת שְׁמוֹ שֶׁל סְבִי
שֶׁהוּא גַם שְׁמִי שְׁלִי אֶךְ אֲנִי יֹדַעְתִּי שֶׁזֶה לֹא אֲנִי,
וְכֵן נוֹתַרְנוּ פְּרִסְיָאדָה וְאֲנִי כָּל אוֹתוֹ הַלִּילָה חֲבוּקִים בְּמִטָּתָהּ.

וְאֲנִי שְׁכַבְתִּי בְּצַד שֶׁל סְבִי. רֵאשִׁי עַל הַכַּר שֶׁל סְבִי.
מִעַל רֵאשִׁי תְמוֹנֵת אֲמוֹ שֶׁל סְבִי. זְרוּעוֹתַי סְבִיב אֶהוּבָתוֹ שֶׁל סְבִי
וְרִיחֵי כְרִיחַ סְבִי. וְכָל הַלִּילָה הֵהוּא הֵייתִי סְבִי.
עֻטְפְתִּי אוֹתָהּ בְּגוּפוֹ שֶׁל סְבִי. רֵאשָׁה הַמְתַּלְתֵּל עַל הַחֹזֶה שֶׁל סְבִי.

שְׁמִי לֹא הִשְׁתַּנָּה, אֲבָל כְּלִי הֵייתִי אַחֵר.

במותי, אצוה לשתל עץ ערבה על קברי. או איקליפטוס, כי איקליפטוס יינק את נוזלי גופי אל תוכו וישכיח מבשרי את כל החלי ואת נזקי הזמן, כמו שלמדה המורה גאלה בכתה ד': האיקליפטוס יבש את בצות ארצנו ועזר לחסל את המלריה. המורה לביוולוגיה הוסיף שאילו הם יחסים של סימביוזה. האדם עוזר לאיקליפטוס והאיקליפטוס עוזר לאדם.

איקליפטוס נכבד, יבש נא את בצת-גופי, קח לך כל נוזל שתמצא: דם, רק, זרע, מים. הכל שלך. אני אתן לשרשיך לזחל על גופי, לחדר אל בשרי כמו נחשים קטנים וגדולים, להפרך סביב איברי הפנימיים ולמצץ את לשדם. אולי תמצא שם תולעים קטנות. הנח להן. אין בהן כל רע, גם הן יחיו שם בסימביוזה עם גופי.

במותי, אין לי ענין בדברי תורה סתמיים שלא אהבתי בחיי מפייהם של רבנים שלא אהבתי בחיי. בשבעה של סבתא פרסיאדה היו רבנים שדברו משקל רב של הכלים. לא אהבתי אותם. בקולם המטיף הם ספרו על אהבתה לארץ הקדש, על מסירותה למצוותיו של הקדוש ברוך הוא, ואפלו, אם אינני טועה, דברו על קרבתה לתורתו של רבי נחמן, כי פרסיאדה שוה רבי נחמן בגימטריה. ואם כי סבתא פרסיאדה אהבה את ארץ הקדש, היא אהבה הרבה יותר את ילדיה, ועל כף לא דברו הרבנים. ואף שהיתה מסורה במדה למסרת היהודית, היתה מסורה הרבה יותר לטלנובלות הספרדיות בערוץ ויוה; ואף שהיתה אשה חכמה ביותר, מספקני אם שמעה אי פעם על רבי נחמן (אולי במקרה, בחדשות של שמונה, כי גם לחדשות היתה מסורה).

במותי, אנא מכם, זכרו: אין לי ענין בדברי תורה סתמיים שלא אהבתי בחיי מפייהם של רבנים שלא אהבתי בחיי. אני מכיר את הנהל הזה. תמיד יש מישהו שקם ורוצה לומר דברי תורה לעלוי נשמת המת. אף פעם לא מביאים ילד או חבר שסיפרו ספור יפה או יקריאו שיר של זלדה. זה תמיד חייב להיות קשור לפרשת השבוע, או משהו עם גימטריה של שם הנפטר. תמיד יש גימטריה אצל רבנים, בחתנות או בבית אבלים. יגידו עלי, צור בגימטריה שוה: אני מאמין באלוהים.

במותי, אם בכל זאת יבוא רב וידבר בגימטריה, כי הם תמיד באים בסוף, אבקש שתעמדו בכבוד והסבירו לכלם: צור בגימטריה שוה: בולבול ענק. וגם: איקליפטוס.

מכתב אחרון

פָּרַקְנוּ אֶת הָאֲרָגִזִים וְקִרְצַפְנוּ אֶת הָרִצְפָּה וְסִדְרְנוּ אֶת כָּלִי הַמָּטָה בְּאָרוֹן, הַסִּכּוּ"ם בְּמִגְרוֹת, הַסְּפָרִים בְּמִקְוֵם עַל הַמִּדְּף, וְגַם הַתְּשׁוּקָה הַסֵּתֶדְרָה בְּגוֹפִים, אֲבָל אַל תִּסְתַּכַּל, אַל תִּסְתַּכְּלִי עָלַי, וְטַמְנוּ סוּדוֹת בְּחוּרִים בְּקִירוֹת, שִׁשְׁשָׁשׁ אֶל תִּגְלָה, אַל תִּגְלִי לִי, אֲבָל הַמוּזִיקָה נִכְנְסָה יִשָּׁר לְתוֹךְ הַסֵּלֶוֹן, צְלִיל תְּחִנָּה וְאֵז זַעַם, וְנִרְדְּמָנוּ וְקִמְנוּ לְצִלִּיל הַשְּׁעוֹן, לְצִלִּיל שֶׁל כָּל בְּקוּבְקֵי הַיַּיִן, שִׁשְׁשָׁשׁ אֶל תִּדְבְּרִי, אַל תִּדְבֵּר עִכְשָׁו, וְרִצִּינוּ לִהְיוֹת מְאֹד, מְאֹד זְהִירִים (אַל תִּשְׁבֵּר שׁוֹם דְּבַר, אַל תִּשְׁבְּרִי אֶת זֶה).

אִז פָּרַקְנוּ אֶת הָאֲרָגִזִים וְקִרְצַפְנוּ אֶת הָרִצְפָּה וְסִדְרְנוּ אֶת כָּלִי הַמָּטָה בְּתוֹךְ הָאָרוֹן, אֲבָל הַדִּירָה נִשְׁאָרָה בְּכָל זֹאת רִיקָה, רַק הַסְּפָרִים עִמְדוּ עַל הַמִּדְּף, מִבֵּיטִים בְּנוּ. כִּמוֹ הַעֲבָרִים שְׁלֹא עָשִׂינוּ. אַחַר כֵּן הִסְתַּבְּכְנוּ זֶה סָבִיב זֶה בְּדִירָה הַשְּׁקֵטָה. נִשְׁכְּנוּ שִׁפְתֵימֵינוּ. מִתִּי תִתְקַרֵּב אֵלַי? וּמִתִּי אֶת תִּתְקַרְבִּי? רִכְסָנוּ הֵיטֵב אֶת שְׁרוּכֵי הַנְּעִלִים, הַכַּפְתּוּרִים בְּחִלְצוֹת שְׁלָנוּ. מִתִּי נִתְחַבֵּק? מִתִּי תִנְשֵׁק אוֹתִי? אַחַר כֵּן הִדְלַקְנוּ וְכִבִּינוּ אֶת הַמְּסָךְ בְּסֵלֶוֹן. וְאִז הִדְלַקְנוּ שׁוֹב. דְּמִיּוֹת מִסְפּוֹר אַחַר רִצְדוֹ לְפָנֵינוּ. מִתִּי תִנְשֵׁק אוֹתִי? וּמִתִּי אֶת תִּנְשֵׁקִי? הַבֵּית עָלָה וְעָלָה עַל גְּדוּתֵינוּ. הַפְּלָגְנוּ מִחֲדָר הַשְּׁנָה לְסֵלֶוֹן וּמִהַסֵּלֶוֹן לְמִרְפֶּסֶת. הִיָּה שָׁם מְרַחֵב, וְגַם לֹא מַעֲט זְמַן הָיָה לָנוּ. אִז לֹא שְׁאַלְתִּי מִתִּי תִתְקַרֵּב, לֹא שְׁאַלְתִּי מִתִּי אֶתְקַרֵּב אֵלַי. בְּמִקְוֵם זֹאת יִצְאָנוּ כָּל עָרֵב לְקָרֵב, הַתְּשׁוּקָה בְּחִרְכִים שְׁבִין הַגּוֹפִים, הָאֵיבָרִים נִחְלָצִים מִלְּפִיתֵת הַבְּגָדִים שְׁעֲלֵיהֶם, וְעָשִׂינוּ תְּנוּעוֹת הַפּוּכוֹת וְרִבּוֹת, אַל תִּגְעֵי בִי עִכְשָׁו, אַתָּה, אַל תִּגַּע בִּי, וְהַסּוּדוֹת צָחְקוּ עָלַי מִתּוֹךְ הַקִּירוֹת, מָה, מָה תַּעֲשִׂי בְּנוּ, וְרִצִּיתִי לִהְיוֹת אַחֲרֶיךָ כָּל כֵּן, אֲבָל הַעוֹלָם הִתְרַהַר בִּי. לְבִסּוֹף הַקְּשֵׁבְתִי לְמוּזִיקָה שְׁנִכְנְסָה לְתוֹךְ הַסֵּלֶוֹן, הַקְּשֵׁבְתִי הֵיטֵב הַפֶּעַם, וּדְמוּתְךָ הִיפָּה נִחְרַתָּה בְּתוֹךְ הַצְּלִילִים, עִכְשָׁו בְּלִי כַּעַס, וְרַקְדְּתִי וְשִׁירִי לְךָ שִׁיר אַחֲרוֹן, וְאַתָּה הַקְּשֵׁבְתִי:

מָה יִשְׁאָר אַחֲרֵינוּ? כּוֹס סוּדוּקָה, מַחְבֶּרֶת פְּתוּחָה, דְּבַר מָה אוֹ אַחַר שְׁלֹא נֶאֱמַר, וְהַזְכָּרוֹן, מָה שְׁלֹא הָיָה, בִּינֵינוּ. מָה יִשְׁאָר? בְּדֶל מַחְשָׁבָה, סִפֵּר שְׁנִקְרָא וְנִזְנַח, רִיחַ שֶׁל אוֹפִיּוֹם וְדָם, מָה זֶה מָה? לֹא יוֹדַעַת. מָה יִשְׁאָר? מִזְג אוֹיֵר מַחְרָבָן, יֶלֶד אוֹ שְׁנַיִם, כְּרִטִּים בְּרַכָּה: מְזִלְטוֹב. אִז מָה יִשְׁאָר? שִׁיר אֶהוּב, סוּס בְּשִׁלְג. מִכְּתָב אַחֲרוֹן, הַמְּלִים: סֶלַח לִי. פָּנֵי הַמַּיִם עָלוּ זֶה מִכְּבָר. מָה יִשְׁאָר? לֹא יִשְׁאָר שׁוֹם דְּבַר.

הרבה אחרי אמצע המסע של חיינו

פנייה שנותרה ללא מענה

אלהים עור וכתבתי לו בקול, ואתה חרש וכתבתי לך באור. שניכם נראים רחוק ואין קרובים מכם. חמשה עבים, ארבעה עצים, שלשה עטלפים, שני פלאות, אחד לב שבשמים ובארץ. זה שיר לילה, זה שיר בידים ריקות, זה שיר שדי בו כדי להמשיך עוד חדש. אתה יכול לומר: ידך פותחת שערי עינים. אני אמר: זו עין שרואה את האין-נולד. מצד עצמנו זה מובן. מצד אחר זה לא מוגן. אני נוגעת במה שנגעת. אני נוסעת לאן שנסעת. אני קימת כמו תפלה, בלי שתסבר עד תם. כמו קיר, אתה מחזיר אלי את אדון עולם שלי בהד כפול. הרימי ראש, הרימי ראש, הרימי ראש. את רואה את האבן הזאת, היא תתפורר כאן אחרי שתלכי. ויש לנו קירות וביניהם מיללת חתולה, נולדת שממית, הברכים מקפלות.

אדום

הרבה אחרי אמצע המסע של חיינו מצאנו את עצמנו מתחת לעץ אדם. מפת העולם היתה מלאה דרכים נכונות. אנחנו חפשנו דרכים מסכנות. לאן? אני שואלת אם כי אני יודעת. מתי? אתה שואל ומשתומם על מה שטרם קרה. אני מתבוננת בפה שלך כאשר אתה צוחק. אני מתבוננת ביד שלך כאשר אתה מוחק.

משהו מת בעולם. לקח לו הרבה זמן למות, אבל עכשו הוא מת ואומרים שאף אחד לא הרג אותו. מה שבטוח, אף אחד לא הציל אותו מסדום, אף אחד לא חפר אותו בקרדם. אף אחד לא תלה אותו על גרדום. לפעמים התעוררה הרגשה אימה בגלל כמה ענינים, אבל לא בגלל זה. אימה של עני ושל עוד דבר. שלא נלך לאן שכבר היינו. הרי קולות השקרים יהיו קשים בין שאריות התם ואלהים יודע שאנחנו לא מבינים המון. אלהים מכיר כמה אנשים שירצו למות למען רעיון.

אבל אלהים אינו רעיון. ואדם חי ומת על מה שהוא אוהב. ומה שעל העץ יפה, ומה שנשר לכלוף. בחרף עוד היה זה צאלון ריק, עץ של אויר ואור וצפרים של עיר מבקר לבקר. אחר כך כל העולם היה עשוי אביב אביב. היינו קרובים לירח יותר מאשר לפרחים. ואז באו העצים האדמים, בא הקיץ, בא סבך החם, בא אדם. מיד נגלה בעץ גורל. תחת ענפים שאז היו קצת ואויר וציוץ ותרוץ. אני רוצה כלפי חוץ. אתה מוכן לרוץ.

השיר ליד האש

לִיד הָאֵשׁ כְּשֶׁאֲנַחֲנוּ מְדַבְּרִים וְשָׂרִים,
לִיד הָאֵשׁ כְּשֶׁאֲנַחֲנוּ רוֹצִים לְגַעַת.
כָּל הַשָּׁנִים אֵין וְעַכְשָׁיו יֵשׁ. לִיד הָאֵשׁ
שָׁנִינוּ חַיִּים וְיֹדְעִים מִסְפִּיק, כְּלוֹמֵר
בְּדִיוֹק אֶת מַה שְּׁצָרֶיךָ כְּדֵי לְשַׂרֵּד.
אִישׁ אֵינוּ יֹדֵעַ שֶׁאֲנַחֲנוּ בֹרְחִים.
תְּבוֹאֵי אֵלַי מָחָר, נְדַבֵּר וְנִשְׂרֵר לִיד הָאֵשׁ.
רְקוּד מְגִשֶׁם, הַפְּרַת תּוֹדָה, דְּבָרִים שֶׁהִתְבָּאוּ הֵיטֵב.
לִיד הָאֵשׁ הֵהִיא כְּשֶׁדִּבַּרְנוּ וְשָׂרְנוּ,
לִיד הָאֵשׁ הֵהִיא כְּשֶׁאָף אֶחָד לֹא יָדַע
מִי הֵינּוּ לִיד הָאֵשׁ. אֲכַל, מִיִּם, גַּג, מִטָּה.
כָּאֵן חַיִּים וְאֵז חַיִּים מִחֲדָשׁ, כְּלוֹמֵר כָּאֵן שִׁיר.
אֲנִי כְּתַבְתִּי כִּי אֲנִי יֹדְעָתִי. כָּל מַה שְּׁחִי יֹדֵעַ מִסְפִּיק.
בְּדִיוֹק אֶת מַה שְּׁצָרֶיךָ בְּשִׁבִיל לְשַׂרֵּד.
הַטּוֹב מְנַצֵּחַ מְדֵי יוֹם, וְיֵשׁ שְׂאֵדִם זֹכֵר
אֶת מַה שְּׁמַעֲנָג יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר אֶת מַה שְּׁכּוֹאֵב.
לִיד הָאֵשׁ הָיוּ אֲנָשִׁים שֶׁהִפְעִילוּ מְכוּנּוֹת גְּדוּלוֹת.
הֵם לְקַחוּ אֲבָנִים מִן הַהַר. הֵם לְקַחוּ גֹז מִן הָאֲדָמָה.
פְּחָדְתִּי לְלַכֵּת לִיד הַבּוֹרוֹת, פְּחָדְתִּי לְקַצֵּר אֶת הַדֶּרֶךְ מֵאֲחֹר.
סִכְנָה, תְּהוֹמוֹת, דְּבָרִים שְׂאֵינָךְ מִבֵּין.
כְּאֵתִי אֵלֶיךָ בְּעֵדָן, אֲבוֹא אֵלֶיךָ עוֹד,
לֹא אֲבִיא אֶת הָאֵשׁ. אֶהְיֶה שׁוֹב כְּמוֹךָ, לִידָה.

הרי עוד נשאר כל כך הרבה

חוץ מאתנו אני מכירה רק את הגלים
וקשה לי להשלים עם המחשבה
שההוד הפרוע הזה הוא בסך הכל נוזלים
וזכרונות מטפשים של מלחמה ואיבה.

שמענו על כרחנו את החדשות,
חתמנו על כרחנו על תנאי ההעסקה,
מנינו על כרחנו את החלשות
וברחנו על כרחנו עם השמע האזעקה.

תנועה נואשת כלפי המים,
אתה יושב לידי ואינה רואה דבר.

בעולמם של אוהבים כלל אין שמים,
ואתה הרי כבר גבר מבגר.

זו שמש פורצת ממול, אלה קרניים,
זה יצור מכנף עשוי אש וענן. זה נגמר.

יודית שחר

זין עליכם, שירים עצובים!

לא שמע

כָּל הַיּוֹם הֵיִתִּי יוֹסֵי יוֹסֵי יוֹסֵי
שָׁמַשׁ נִבְלָלָה בְּמַסְלוּלָה יוֹסֵי יוֹסֵי
מִשֵּׁב רוּחַ נִשֵּׁב יוֹסֵי יוֹסֵי
צְמָרוֹת רָחֲשׁוּ לְחֲשׂוּ יוֹסֵי יוֹסֵי
עָנָן שָׁמַנְמָן רָכַן יוֹסֵי יוֹסֵי
צְפָרִים עָגוּ חָגוּ עֲגוּלִים עֲגוּלִים
מְשׁוֹרְרִים יוֹסֵי יוֹסֵי יוֹסֵי

כָּל הַיּוֹם דִּבַּרְתִּי יוֹסֵי יוֹסֵי יוֹסֵי
לְלֹא קוֹל סִפְרֹתֵי הַכֵּל יוֹסֵי יוֹסֵי
צָלָלִים מְרַקְדִים בֵּינֹת לְעֵלִים
הַתְנַמְרוּ וְזָמְרוּ יוֹסֵי יוֹסֵי
נוֹפְרִים בְּבִרְכָה צָהָבוּ לְהָבוּ
הַתְקַשְׁטוּ בִּיהֲלוּמֵי מְזַרְקָה
לְאַטוּ יוֹסֵי יוֹסֵי יוֹסֵי

וְרַק יוֹסֵי לֹא שָׁמַע.

פּלַח תּפּוּחַ זְנוּחַ

הַסּוּס הַשְּׁחֹר קְלִיק קְלִיק קְלֵאק
קְלִיק קְלֵאק
הָיָה כֹּה נֶאֱוָר כֹּה אֶלְגֵּנְטִי
בְּפָרְסוֹת מְנַמְסוֹת חָג סְחֹר סְחֹר
עַד שֶׁסְּחַרְרָתִי
קְלִיק קְלֵאק קְלִיק קְלֵאק

הַסּוּס הַשְּׁחֹר קְלִיק קְלִיק
קְלִיק קְלֵאק
נֶשֶׂא עַל כְּתַפּוּי אֶת מִשָּׂא
כָּל הַסּוּסִים הַשְּׁחֹרִים
כֹּה הַדּוּר כֹּה נֶחְשֶׁק
קְלִיק קְלֵאק קְלִיק קְלֵאק

כַּמָּה כַּמָּה תֵּי לְדָהָר עִם הַסּוּס הַשְּׁחֹר
קְלִיק קְלֵאק קְלִיק קְלֵאק
לְהֵיוֹת שְׁחֵרָה מִשְּׁחֹר וְתַמִּיד צוֹדְקָת

הַסּוּס הַשְּׁחֹר קְלִיק קְלֵאק
קְלֵאק קְלֵאק
חֶמְקֶמֶק כְּמוֹ צֶל
אֶפֶל כְּמוֹ רוּחַ
הוֹתִיר אוֹתִי עַל עֵמְדִי
וּבְיַדִּי הַפְּשׁוּטוֹת הַמוֹשְׁטוֹת
פְּלַח תּפּוּחַ זְנוּחַ
קְלִיק קְלֵאק קְלֵאק קְלֵאק.

שוב שכח

הַשְּׁמִים כֹּה קוֹרְנִים,
שְׁמֹשׁ מוֹשֵׁי מִצְדֵּיבָה.
שׁוּב שָׁכַח אֱלֹהִים
לְהַקְדִּיר חֲרָף.

זִין עֲלֵיכֶם, שִׁירִים עֲצוּבִים,
זִין!
בּוֹאוּ, חַיִּים רַעֲבִים.

יפתח אלוני

אסימונים בחריצי השמיים

לשכוח לך

מֵאֵל זְכוֹנוֹת בְּשָׂר וְעֲצָמוֹת,

בְּשֵׁק

לְפֶתַח אָמִי: לְדִי

אֶת מוֹתִי מִחֲדָשׁ.

לְמִשְׁחָק טוֹב הַקְּלָפִים.

מְדִי בְקָר שְׁמֵשׁ, גְּבֵרַת תְּמָרוֹרִים

עוֹצֶרֶת בְּשָׂדֶה, שָׁם אָמִי,

גְּבוּהַת רַגְלִים, שְׂדֵיָהּ נוֹטְפִים,

שׁוֹב וְשׁוֹב מִשְׁלִיכָה –

זֶה הָעֵנִין, בְּנִי: בְּסוֹפוֹ שֶׁל הַיּוֹם,

הַיָּד הַרִיקָה מִנְצַחַת.

הִלְכְּתִי עַל כָּל הַקֶּפֶה, אִמָּא,

תְּחַבְּתִי אָסִימוֹנִים בְּחָרִיצֵי הַשָּׁמַיִם,

בְּסֶדֶק דְּלֹתוֹת, בֵּין אֲדוּוֹת הָעֵתִיד. הַתְּמַכְרֶתִי

לְשִׁלְחֵן הַקֶּפּוּא, לְאַפְלַת חֲדָרִים.

לְכַבֵּד הַקְּלָפִים אֵין שֵׁם, רַק מִשְׁקָלָם

עוֹצֵר

זוֹ הַהֲתַמְכְּרוֹת,

לְשִׁמְעֵ אֶת קוֹלְךָ

וְלֹא לְשִׁמְעֵ לּוֹ,

לְבַקֵּשׁ: טֹרְפוֹ אֶת הַקְּלָפִים. עוֹד,

עוֹד.

בְּשָׂר וְעֲצָמוֹת.

לְלַמֵּד

לְשַׁכַּח לְךָ.

לחן שבור

1.

הַמַּיִם שֶׁל מַאי עֶכוּרִים.
שְׁלוּלִיּוֹת הַמְדַרְכָּה – עֵינַיִם יִרְקוֹת קוֹדְרוֹת.
בְּמַדְרָגוֹת שֶׁל שֶׁמֶשׁ הַשֶּׁמֶשׁ מְטַפֵּס,
שׁוֹפֵךְ זֶהָב לְתוֹךְ עֵינַיִם גְּדוּלָה בְּקִצָּה רַחוּב הָעֵבוּדָה. הַנֶּכֶד
עוֹרֵם אוֹתוֹ בְּכַף טְרַקטוֹר צֶהָב, חֲצִי שָׁר:
"תַּעֲזֹב אֶת זֶה", "אֵינְךָ סְכוּי", "לֹא הַיּוֹם".
קוֹלוֹ מְגִיעַ עַד הַנְּאֻדִי.
שֵׁם,
בֵּין כְּתָמִים כְּהִים שֶׁל עֵשֶׁב,
שֹׁכֵב גּוֹפֵי הַיְלָדִי,
לוֹמֵד בְּדִידוֹת רֵאשׁוֹנָה.
קָרָאתִי לָהּ ג'וֹן,
וּמְמַכְרוֹת הָרוּחַ הִיא חֲצֵבָה
אֶת נְשֵׁמַת סוּסֵי הַקֶּטָן.

2.

יוֹנֵי אָפוּף אֶבֶךָ מְזֻרְחִי.
הַלֵּת חוֹל מְטַשְׁטֶשֶׁת אֶת דְּמוֹת הַבְּתִים.
תּוֹלַעַת אֶבֶךָ, מְכַרְסֶמֶת חִלּוֹנוֹת.
הָאֶסְתֵּמָה שֶׁהִיְתָה שְׁלִי,
שֶׁהִיְתָה שֶׁל אָבִי, שֶׁהִיְתָה שֶׁל אָבִיו –
שׁוֹרְקֶת לְחֵית הַקֵּיץ.
וְעַכְשָׁו הִיא שְׁלוֹ, הַשְּׂרִיקָה,
הַלֶּחֶן הַשְּׁבוּר.

3.

בְּיֹלֵי הַתְּקַלְקַל הַמְזוּגָן. יִצְאָנוּ לְחֶצֶר, הַשֶּׁמֶשׁ כָּתַר אוֹתָנוּ,
יָם צֶהָב. הַנֶּכֶד קִפֵּץ אֶל לְבוֹ. נִפְחָתִי
גְּלָגַל לוֹ צוּאָר סוּס קֶטָן.
יִשְׁבָּתִי עַל כֶּתֶם הָעֵשֶׁב שֶׁצִּמַּח בְּתוֹךְ זְקֵנָתִי,
מִבֵּיט מִבְּעַד לְסוֹרְגָיו אֶל הַדָּשָׁא הַקְּדָמִי,
מִחֲפֵשׂ אִמְץ.

.4

אוגוסט. השמש

סוס מרנבה, כידוני הלוחמים מהלכים אימים בצוחה.
סבא, דיו! דיו, סבא! הנכד מאיץ בין צללי העצים בשדרה,
קולו מושך מתוכי את הקטיפה.
אני כובש את הרעידות של לחיי,
מחזיר לעצמי את האמון בשפתו.

.5

בחמשה-עשר בספטמבר הקרינו על קיר הבית את "זכרונות" של פליני,
קולות בקעו מן הטיח. בכיתי.
איני מפסיק להולד.

נִיר אֵילוֹן

הצעקה שבין אדם ופרי מעיו

תפילה

מִי יִתֵּן וְלִבִּי יִקְבֵּר תַּחַת יְלָד
מִי יִתֵּן וְלִשׁוֹנִי תִדְם תַּחַת שְׁנֵי יְלָדִים
מִי יִתֵּן וְאַצְבָּעוֹתַי תַּעֲלִינָה יְבִלוֹת תַּחַת שְׁלֹשָׁה יְלָדִים
מִי יִתֵּן וְגִבִּי יִכְרַע תַּחַת אַרְבָּעָה
מִי יִתֵּן וְאַזְנוֹי יֵאָטְמוּ תַּחַת חֲמִשָּׁה יְלָדִים
מִי יִתֵּן וּבִטְנִי תִתְמַלֵּא תַּחַת שֵׁשָׁה יְלָדִים
מִי יִתֵּן וְרַגְלֵי יִכְשְׁלוּ תַּחַת שִׁבְעָה יְלָדִים
מִי יִתֵּן וְעֵינַי תִּכְהַיְנָה תַּחַת שְׁמוֹנֶה
מִי יִתֵּן וְדַמְיוֹנִי יִחְלַשׁ תַּחַת תְּשׁוּעָה יְלָדִים
מִי יִתֵּן וְרֹאשִׁי יִשְׁקֹט תַּחַת עֶשְׂרֵה.

עץ השסק

בְּסוֹף הַחֶרֶף חֲזַרְנוּ אֶל הַשֶּׁסֶק.
עֲטַפְנוּ אֶת עֲנָפֵי הָעֵץ נִיר עֵתוֹן.
כִּי־סָנוּ אֶת הַבֶּסֶר
שְׁלֹא יִשְׁחִית עוֹרֵב,
שְׁלֹא תַחְדֵּר צִנַּת הַבֶּקֶר.

בְּסוֹף הַחֶרֶף חֲזַרְנוּ אֶל הַשֶּׁסֶק.
הַפְּרִי הִיָּה יָרֵק.
כִּי־סָנוּ שְׁקָר,
כִּי־סָנוּ שְׁבֵר,
בְּסוֹף נוֹתַרְנוּ רַק עִם שְׁקֵט.

חֲזַרְנוּ אֶל הַשֶּׁסֶק
גַּם כְּשֶׁנִּפְעַר תְּהוֹם בּוֹ.
אֲנִי אֲמַרְתִּי, אֲנִי הוֹמוֹ.
בְּעֵתוֹנִים קָרַעְנוּ שְׁסַע.

וּבַפְּנִים?

כְּתַם הַשְּׁבֵר,
כְּתַם הַשְּׁקָר,
עֲכָשׂוּ אֲנִי כּוֹרֵת אֶת עֵץ הַשֶּׁקֶט.

*

שנאתי את השקט
לכן ערפתי את אגודלי
והשלכתי
בשדה השעות הקמלות.

היכן הצעקה שבין אדם לפרי מעיו?
היכן הפחד המחיה מהאבדן?
רציתי צעקה, רציתי שיכאב,
רציתי לשתות את דמי כמעדן.

שנאתי את השקט.

רציתי שמישהו ירגם את הדממה
כמו קול פקיעת בלוט בערבה,
אתה מבין?

רציתי רק לחיות, וזה הכל.
רציתי רק לחיות,
כאב ואהבה,
וזה הכל.

נעמי חשמונאי

שלעולם אינו טבע

גֶּעְשׂוּ בִּי כַחוֹת מְקַרְיִים
שְׁבֹהֶם הוֹלְדֹתַי אוֹתְךָ,
יְלָדִי, בְּשִׁקֵּט רֹב, בְּאַלְהִים אֲדִירִים
הוֹלְדֹתַי אוֹתְךָ
בְּאַלְהִים
הַעוֹבֵר עֲכָשׁוּ בֵּינֵינוּ יַחַף בְּדַמְמָה

כֶּךָ בָּא אֵלַי הָאוֹר הַמְקַרֵּי, אוֹרְךָ
שְׁלֵעוֹלָם אֵינוֹ טֹבְעִי
שְׁלֵעוֹלָם אֵינוֹ נֹסֶתֶם
שְׁלֵעוֹלָם אֵינוֹ מְנִיחַ דַּעַת
שְׁלֵעוֹלָם לֹא אוֹכֵל לְהַתְרַגֵּל, אֶל
הַפְּלֵא הַזֶּה

כֶּךָ בְּאֵת אֵלַי
יְלָדִי, כְּשֶׁנֶּהְרָסוּ בִּי עוֹלָמִים –
וּמָהֶם הַגְּעֵת,
וְלִבְךָ בֶּן הַשֵּׁשׁ
הַנוֹפֵל אֵלַי בְּחֻבְלִים –

אישה מהלכת ובנה מת

א.

אִשָּׁה מְהַלֶּכֶת וּבְנָה מֵת,
וְחַיִּיהָ אֵינָם מֵתִים.

מִכַּח הַגְּעֻגוּעִים לְשִׁמּוֹשׁ, שְׂרָשֵׁי הָעֵצִים
פּוֹרְצִים אֶל פְּנֵי הָאֲדָמָה.
פְּרוֹת מִתְעַגְּלִים, מִתְפַּקְעִים מֵעֵסִים
בְּנִשְׁיֶקֶת שְׁפֵתִים מִתּוֹקוֹת.
בְּחִלּוֹנוֹתֶיהָ עוֹלִים פְּרָחֵי אֲרָגְמָן
לוֹהֵטִים, וְיִלְדוֹת חוֹפְרוֹת תּוֹלְעִים
שְׂמֵנוֹת מִתּוֹךְ הָעֶפֶר הַלֵּח.
בְּעָרֵב נִפְרָשׁוֹת אֲנָחוֹת אוֹהֲבִים
כַּחֲפָה עַל גְּגוֹת הָעִיר הַלְּבָנָה,
וּנְשִׁימוֹת הָרוּחַ הַמֵּי־נֶעֱת
בְּאוֹת מְרַחֵק.

פַּעַם הֵיטָה הָאִשָּׁה עֲגָלָה כְּיָרַח,
אֲחֵר כֶּף הָיָה לְבָהּ שְׁלֵם וְזוֹהַר כְּמוֹתוֹ.

וְעֵתָה הַיָּרַח הוֹלֵךְ וּמְאֹבֵד כָּל הָעֵת,
הוֹלֵךְ וּמְאֹבֵד.
הוֹלֵךְ וּמְאֹבֵד.

ב.

בַּיּוֹם, צָבָא עוֹרְבִים צוֹבֵא עַל דְּלֶתָהּ,
אוֹרֵב לְצִאתָהּ, וְהִיא יוֹנָה שְׂחָרָה,
כְּבִדַּת כָּנָף,
אֵינָה מוֹצֵאת מְנוּחַ.

בְּלִילָה חֵיוֹת טָרֶף טוֹרְפוֹת
אֶת נַפְשָׁה בְּכַפֵּן, חֲצֵי יָרֵחַ
מֵאִיר וְחֲצֵי מַחְשֵׁי. הַמְקוֹנְנוֹת
מְזַמְרוֹת יְגוּנִים בְּחִדְרָה,
וְהִיא בְּחֲצֵי הַלֵּילָה
תּוֹלָה אֶת נַפְשָׁה כִּי־רַח בְּחִלּוֹנָה.

לְפַעֲמִים הִיא זוֹעֶקֶת:
הַנִּיחוּ,
תָּנוּ לִי מְנוּחָה נְכוֹנָה!
אַחַר כֵּן הִיא שׁוֹתֶקֶת, וְכִמוֹ
כּוֹכֵב־לְכֶת בְּמַסְלוּלוֹ הִיא שָׁבָה
לְשֹׁמֵר וּלְהַשְׁלִיךְ,
לְבָכוֹת וּלְשִׁחָק,
לְסִפּוֹד וּלְרִקְדָּה,
לְבִקֻּשׁ לְעוֹלָם אֶת שְׁאֵבְדָה.

וּבְאַבִּיב מֵדֵי שָׁנָה נִיחוּחַ
הַיִּסְמִינ לֹא מְנִיחַ לָהּ.

ג.

אֲשֶׁה מְהֻלָּכֶת וּבְנָה מֵת
וְחַיִּיהָ אֵינָם מֵתִים.

גּוֹפוֹ מְנַח כְּעֵת בְּאַרְץ רְחוֹקָה.
הַצִּפְרִים נִתְּנוּ אֶת שְׁמוֹ לְעֵנְנִים,
וְהוּא נִמְטָר אֶל רִגְבֵי עֵפֶר מְתוֹק
בְּרִסְסִים שְׁקוּפִים שֶׁל שְׂכָחָה.

אֲשֶׁה עוֹבְרֶת בְּרַחוּבוֹת גְּדוּשֵׁי בָתִּים,
מְסַמְאֵי כְּתָלִים וְאֲדִישֵׁי חוֹמוֹת.
חִלּוֹנוֹת בּוֹהִים לְסַמְטָאוֹת
אֶךְ אֶת פְּנֵיו לָהּ מְסַרְבִּים הַחִלּוּמוֹת.

היא חולפת במקומות פלאים:
במזרקות מי זהר מתקשטים,
בכנסיות פעמונים מונים אמונתם
אך המתים לא יקומו ממותם.

אשה עוצרת בכפר העיר:
שם מצמיחים מלאכים פנפי שיש צהרות
כפרחי אבלות לבנים
תחת שמי השכה.

נוטלת את הלחם מתוך שפתיו

ארבעה שירי מבחן למאמינים

*

*

אֶפְשֶׁר לְזַמֵּן כָּל דְּבָר
עַד שֶׁהַכֶּסֶף יִגְמַר.
בְּתַעֲלוּל הַבָּא
הָאֲצִבְעוֹת שְׁלִי
יִפְגְּעוּ זֶז בְּזוֹ בְּקַרְקַעִית.

מִי שְׁעוֹלָה בָּהָר
מְבִיא אֶת הַמֶּלֶח וְהַלֶּחֶם,
אֶת יִתְרַת הַלֵּב.
אֲנִי נוֹטֵלֶת אֶת הַלֶּחֶם מִתּוֹךְ שִׁפְתָיו.
אֵין לִי דְבָר לְתַת בְּתַמוּרָה.

הַתְּזַמְרֶת מְנַגֶּנֶת בְּפֶס הַהֶקְלָטָה,
אֲנִי מַחְלִיקָה עָלָיו בְּאֲצִבְעוֹת מְשֻׁמְנוֹת,
מְשַׁכְּנַעַת עֲצָמֵי לְהַרְגִישׁ
חַד וְחָלֵק וּמַהִיר –
אֶתָּה בְּתִי.
אֶת בְּעָלִי.

שְׁלֹשָׁה מְלֹאכִים פְּרִי דְמִיּוֹנִי,
שְׁלֹשָׁה שְׁלִיחִים יוֹרְדִים בְּמַדְרָגוֹת.
אֲנִי מִתְפַּיְחָה לָחֶם לְשׂוּא,
מְכַבֶּסֶת אֶת בְּגָדֵיכֶם,
אֵינְנוּ יוֹצְאִים מֵהַבֵּית.

*

שָׁנִים עַל שָׁנִים בְּבֵית הַזֶּה
בְּלִי תַחֲזִית לְעֵתִיד.
שָׁנִים עַל שָׁנִים
הַחֲשֻׁבֹנוֹת נַעֲשִׂים יְסוּדוֹת,
נִד מִים מְעַל רְאִשֵׁינוּ.
מִי זֶה, הִילָדָה שׁוֹאֵלֶת
אֶת הַמְצַלֵּץ בְּפַעֲמוֹן הַדֵּלֶת,
נוֹתְרוּ לָהּ עוֹד שְׁתֵּי שְׁאֵלוֹת.
בְּפֶתַח הַבַּיִת,
תַּחַת הַקּוֹרָה
מִים עוֹמְדִים.

*

זְמַן קוֹפֵץ עַל צְוֹאֵרֵי וְכַפּוֹתָיו כְּבִדּוֹת,
הוּא מְתַעֲנֵן אִם אֲנִי נֶחֱנָקָת.
אֲנִי מְתַאֲרֶת קְשִׁיִּים בְּנִשְׁמָה.
אִם אֶקְפֹץ מֵהַגִּלְגַּל אֲאַשֵׁר שֶׁהוּא קִיָּם,
אִם אֶקְנֶה מִטְרִיָּה אֲאַשֵׁר
עוֹנָה שֶׁהִתְחַלְפָה.
הַעוֹר דוֹבֵר שְׁקֵרִיו: הַכֹּל בְּסֵדֶר.
זְמַן רוֹכֵן בְּעֵנִין קָל מְאֹד מְעַל עֵינָי.
אֲנִי מְדַבֶּרֶת עַל מְעִילֵי גֶשֶׁם, אַרְוֹנוֹת מְטֵבָה,
פְּקָעוֹת שְׁשֶׁת־לֶתֵי מְאַחֵר מְדִי בְּעִצִּיצִים.
שׁוֹם דְּבַר אֵינּוּ מְכַרִּיז עַל מוֹתוֹ
אֲבָל הָאֲדָמָה לֹא מְשַׁקֶּרֶת.
הַכְּפּוֹת נִתְקוֹת מִמְּנִי
אֲנִי עֵדִין מְאֻמֵּנָה בְּגִלְגָּלִים,
בְּמִכּוֹנִיּוֹת, בְּמִטְרִיּוֹת, בְּכֹנְנוֹת טוֹבוֹת וְרָעוֹת,
בְּסֻבוֹת,
אִךְ יִתְכַּן שְׁאֲנִי עֵדִין נוֹשְׁמֶת.

הנחיות משרד הבריאות לבידוד בית

המבט של תמר

המבט של תמר משתקף בעיניה.
המבט של תמר מרחף בחלום.
המבט של תמר מתפתל בין ידיה,
המבט נעדר אף ממשיך להלם.

המגע של תמר הרועד על העור.
המגע של תמר מלטף בשנה.
המגע של תמר כשכבית את האור.
המגע העוטף, כשתמר כבר אינה.

המבט של תמר כשאינה מסתפקת.
המגע על גופה, כשתמר בחדרה.
מבטה לא רואה, הנה שוב את נופלת,

המגע מלטף באבדן הכרה.
המבט של תמר על בשרה הרפה.
המגע הוא רק הד העדרה בגופה.

הנחיות משרד הבריאות לבידוד בית

אין סימן מחלה, אין סימן החלמה.
(אף חובה לנטר הופעת תסמינים).
להקפיד על חטוי וכסוי הפנים.
(להותיר פתח צר, לאפשר נשימה).

יציאה תעשה רק כשאינ כל בררה.
(פעלה הכרחית: שרותים, אכילה).
לעטות מסכה, ולשוב במהרה.
(להמשיך לאתר תסמיני מחלה).

הכנסת מבקרים אסורה בהחלט.
(עוד שבוע חלף, זה כבר תכף נגמר).
חובה לודא שהחדר סגור

(רק שבוע חלף והקרד משתלט),
או אל תתפתי להכניס את תמר.
(בחלום, מרחוק, היא צועקת לך: "גור").

בובת סמרטוט

את לא ילדה קטנה, הפסיקי כבר לבכות.
זו רק בבת סמרטוט, חוטיה כבר תלושים,
שפתייה קו עקם, עיני קריסטל סדוקות,

ושמלטה קרועה, ידיה מתפרקות.
היא כבר אינה שלך, אז אל נא תתעקשי.
את לא ילדה קטנה, הפסיקי כבר לבכות.

נגבי את הדמעות, לכי להתנקות,
הרי את לא ילדה, הבכי הוא טפשי,
שפתיך קו עקם, עיניך נסדקות.

היא כבר אינה שלך, הפסיקי לחכות,
היא בטח כבר בפתח, בין כל הננטשים.
את לא ילדה קטנה, הפסיקי כבר לבכות.

זו רק בבת סמרטוט, בסוף הן נזרקות.
מדוע את בוכה? היא כָּלֵל לא אנושית,
שפתיים – קו עקם, עיני קריסטל סדוקות.

אמרי תודה שלא קבלת עכשו מכות.
בגדיה, לא בגדיה, הם הנפלשים.
את לא ילדה קטנה, הפסיקי כבר לבכות.
שפתיך קו עקם, עיניך נסדקות.

צָחֹר גּוֹפָה, לֹא עֵטוֹר תְּהִילָה, לֹא חֲטוֹב

שִׁיבָה לַחִיפָה

1.

מִתַּחַת לְחֵלוֹן רוֹעֵד, דְּקוֹר מְאָרְנִים,
בְּרִיחַ הַחֲרוֹב הָעֵז אֲשֶׁר שָׁלַט בְּכָל
פְּנֵה וְכָל קִיטוֹן בְּמַעֲוֹנוֹת שֶׁל הַבָּנִים,
שֶׁכָּבְנוּ בְּמִטַּת יְחִיד חֲכִינוּ שֶׁתִּפְּל

עֲלִינוּ הַשְּׁלוֹה שְׁבָה לָרָגַע לֹא נִזְכֵּר
אֵת מֶה שֶׁהִתְאַמְצָנוּ לְהַשְׂכִּיחַ כְּבָר שָׁנִים,
שֵׁישׁ בִּי עוֹד חָלָל אֵלָיו אֶף פֶּעַם לֹא תִחַדֵּר
(אֲבָל זֶה לֹא הַזְּמַן, וְשׁוֹב תְּקוּפַת הַמְּבַחֲנִים).

מִתַּחַת לְחֵלוֹן, רִיחוּ שֶׁל הַחֲרוֹב הָעֵז
דָּחַק אוֹתִי לְקִיר. אוֹלֵי זֶה לֵילָה אַחֲרוֹן.
עַל הַשְּׁלֶחַן הַמְּשׁוֹאָה שֶׁל אוֹיְלָר וְלִגְרָאנֹז'
שֶׁתְּקֶה כְּמוֹךְ בִּיפְיָה, רִיקָה מְכַל פְּתָרוֹן.

יִרְדְּתִי שְׁקָטָה מִמִּטַּתְךָ וְהִדְמָעוֹת
שֶׁלְךָ יִרְדוּ בְּעַקְבוֹתַי בְּפִתּוּלִים שֶׁל פְּרוֹיֵד.

"תפוח זהב
 אהב את אוכלהו,
 אהב את מכהו
 בכל אבריו."
 דליה רביקוביץ'

מתוך חדרך על הפרמל חלון נפער לנאדי.
 החרש התפרץ אל תוך הבית לח וזר,
 כמו ההתרגשות האפלה שנפערה בי,
 כשעיניך נצצו בזהר המכר,

כשעיניך נצצו בזהר המכר לי
 היטב, למרות שרק עכשו לראשונה פגשתיו.
 נכנעתי כשפרצה הסערה ההורמונלית.
 הארנים שלחו זרועות חדות אל תוך נפשי,

אל תוך נפשי החפצה שנשכבה רוטטת
 לרגליך וידעתי: זו לא אהבה,
 זה רק הענג בכניעה, סוחפת ומחלטת,
 בהמתנה המסחררת לכאב שבא

בשלל צורות שהן אחת: רק צפיה אטית
 לתער קר וחד, ליום בו תעזבי אותי.

*

השוקים שלך לא לטשו במתכת.
ומרוץ גזרתך כלל אינו מפנק.
משבילי ירכיך אני אלחך את
שבלי השריטות, סימני האבק,

האבק הכבד, הדוקר, של העיר.
בשאון הלוהט, אחכה שתבואי,
בזעת הלוכה הפאוב, המהיר,
התועה מבלבל במבוך המינואי.

ירכיך סוגרות ולופתות את ראשי.
שאון העיר נעלם ואני בתוכך.
צחור גופך, לא עצור תהלה, לא חטוב.

את פועמת סביבי בחבוק נחשי.
במפל השוצף של מרוץ גזרתך,
הרכות משכרת, המתק חשוף.

דָם

נִפְלְטָנוּ מִזִּירַת הַפֶּשַׁע לְמַקְלַחַת,
כִּי לֹא הִיְתָה בְרָרָה, לְמֵיִם הַקָּרִים.
הַדָּם נִשְׁטַף מֵעַל גּוֹפְנוֹ אֶל מִתַּחַת
לְרֹצְפָה, לְצַנּוּרוֹת הָעֵכוּרִים.

נִפְלְטָנוּ מִהַחֲדָר בּוֹ אֲנִי וְאֵת
נִגְעָנוּ בְּאוֹצַר וְהִתְכַּסִּינוּ דָם.
נִצְמַדְנוּ זֶה לְזֶה כְּמוֹ בּוֹנֵי וְכְמוֹ קְלִיד,
וְגַם אֲנַחְנוּ לֹא נוֹכַל לְצִאת מִשָּׁם.

הַדָּם נִגַּר, אֲנִי נִצְמַדְתִּי, נִשְׁקַתִּי
לְפִצְעַת הַפְּתוּחַ שֶׁכָּל הַשָּׁנִים
חִכָּה. שְׁקַעְתִּי בְּתוֹכוֹ וְלֹא יָדַעְתִּי
כִּי זֶה שְׁדֵמָמָה הַיּוֹם הִיְתָה אֲנִי.

הַדָּם נִשְׁטַף, אֲנַחְנוּ חִיבוֹת לְחֹזֶר
לְמַצִּיאוֹת שֶׁהֵיָא לֹא סָרְט הוֹלְיוּדִי.
דְּחַפְתִּי כְּבָר טִמְפוֹן וְזֶה לֹא יַעֲצֹר
אֶת הַדְּמוּם שֶׁלְךָ מִבֵּין רַגְלִי, אָבוֹד לִי.

אילי אבידן

פוליאמוריה

מרובעים על פרחים ופוליאמוריה

*

כובע הנזיר טעים,
קנבס גורם לאופוריה.
יש לי שני אהובים
בפוליאמוריה.

*

לורד צבע־דם,
סגלית נפוצה באיטליה.
אני אוהב את יותם,
ואוהב גם את טאליה.

*

חמנית אוהבת אור,
נופר אוהב את האגם.
למה לי לבחור
כשאפשר גם וגם?

*

העלה אוהב את האור
עד שמתחיל השרב.
אהבתי אדם בשם דור,
לעולם שוב אותו לא אהב.

*

ביכש – מלפפון פרח,
בשרב – אבטיח נבט.
אני אוהב כל כך
שטאליה לא בן ולא בת.

הם קופְצִים, הָאָהוּב הָרְחוּק, הַלֹּהֵט
 רַק לָרְגַע קָצֵר, מַעֲכָשׁוּ לְכַעַת,
 מִן הָעִיר הַקְּפוּאָה בָּהּ הִיפִי גֵלֶשׁ,
 וְהַעֲנַג גָּאָה וְהַצִּיף וּפְלִישׁ –

מְבַרְלִין, מְטַפּוֹרֵת סְרוּב מְתוּקָה,
 בָּהּ נַעוֹר הַדְּמִיוֹן מִשְׁנָה עֲמָקָה,
 כְּשִׁילְדוֹן בֵּן שְׁלוֹשִׁים, בְּיַפּוֹ הַמְּסַחֲרֵר
 שֶׁל מְגֵדֵר עַל הָרֶצֶף, אֲחִזּוּ וְשַׁחֲרֵר.

הם בְּאִים, הִיפָּה, וְאֲנִי מְאָהֵב
 בְּעוֹרֵם הַחֶלֶק וּבַחֲסֵן הַגֵּב,
 בְּלִסְתֵּם הַחֲדָה, מִבְּטָם הָעֵדִין,
 וּבְדֶרֶךְ שְׁבָה עוֹר פְּנִיָּהֶם מְאָדִים,

בְּזִקִּיפוֹת הַקּוּמָה וְשׁוֹשֵׁם אֵלַי קָרֵב,
 וּבְזִינְכוּס, פְּלֵא מְתוּק וְשׁוֹבֵב,
 וְגַם בִּי, הַנִּכְנָע לְפָנֵיהֶם כְּרֻעַ,
 מְפָקֵר לְרִשׁוּתָם, כְּלִי מִשְׁחָק, צַעֲצוּעַ.

וְאֲנִי מְתַכְנֵן לָנוּ נַכְבָּה וְיָם,
 וְגַם חוּמוֹס בְּיֶאֱפָא, יְהִיָּה יוֹם מְשָׁלֵם,
 וּבִסוּף בְּשִׁקִּיעָה נִשְׁתַּכֵּר עַד זָרָא
 וּתְשׁוּקָה תִּשְׁתַּלֵּט. כְּשִׁנְקוּם תִּזְרַע

בְּקָרְבָנוּ חֲצִי מִשְׁאֵלָה מְטַפְּשֵׁת –
 לְחֶבֶק זֶה אֵת זֶה מְקַצְוֵי הַיִּבְשֵׁת –
 אֶךְ טְקִסְט מְדַלְדֵל לְצַדוֹ שֶׁל הַגּוֹף
 כְּאִיֵּב מְשִׁתָּק. כְּעַצֵּב חֲשׁוּף.

3 כינוי הגוף "הם" אינו ממוגדר באנגלית, והוא משמש לדיבור בגוף שלישי על אדם שזהותו או זהותה אינה ידועה. דוברי אנגלית שאינם מזדהים כנשים או כגברים עושים בו לרוב שימוש כחלופה לכינויים הממוגדרים "היא" ו"הוא".

הישאר

הזבוב הִיָּה כָּבֵד מֵת שֵׁם בְּמִנּוֹרָה,
וְהֵם חִבְּקוּ חִזְק־חִזְק־חִזְק.
הַגּוֹיף הַחֵם, הַיָּד הַמְּסוּרָה,
עַל גֵּב – לְטוֹף אֶרֶץ נִמְסָה־נִמְתָּק
הַזְּבוּב הִיָּה שְׂרוּעַ שֵׁם חֲלָל,
וּמָה לוֹ וְלָהֶם, הַחֲבוּקִים,
לָבֶם פּוֹעֵם, סְבוּף וּמְפֹתֵל,
וְזוּג פְּנִיָּהִם יָפִים וּמְתוּקִים.
אַבֵּל הַזְּבוּב הִיָּה כָּבֵד מֵת, וְהַגּוֹפָה
שְׂרוּעָה בְּבֵית הָאוֹר כְּמִתְרַפֶּקֶת
עַל חֵם מְתוּק, חֲנֻרֵת וְרֹפֵה.
הַזְּבוּב הִיָּה כָּבֵד מֵת, וְיָד חוֹבֶקֶת
לְפִתָּה בְּכַח קַפֵּל־דֹּפֵק מְסִתֶּתֶר
לְפִתָּה כְּמִבְקָשֶׁת: הַשָּׂאֵר.

עדרו ניצן

הגוף זוכר

הילד הצפון עוד לא יודע
שמים לעולם סמיכים מדם.
גופה עוטה, נוגע לא נוגע.

שמים מרפינים ראשם עדיה
ורעם מר נושא את קול הדם.
הילד הצפון עוד לא יודע.

הראש הלום ולא מתגעגע.
דמעות כפטישים ביום אידם.
גופה עוטה, נוגע לא נוגע.

ספוגי מטר דוקר, כבדים בגדיה.
שוצפים המרזבים, שולחים ידם.
הילד הצפון עוד לא יודע.

הגשם מסתולל, יורק, פוגע
ורעם רם רועם, הכל נדם.
גופה עוטה, נוגע לא נוגע.

בעמק חבוקה הכל רוגע,
הראש כבד, כמעט וכבר נרדם.
הילד הצפון עוד לא יודע.
גופה עוטה, נוגע, שוב נוגע.

תבלול בעין כל הדברים

*

הִיָּה לָהּ תַּפְקִיד בְּחַיִּי,
אֲבָל לֹא הַתַּפְקִיד הַזֶּה. אֲנִי
מֵהַלֵּךְ יְחִידִי, וְגִשְׁם דְּקִיקִי
טוֹפֵחַ זְהִיר עַל כְּתָפִי, מְנַסֶּה
לְהִסָּב אֶת תְּשׁוּמַת לְבִי,
אוֹטוֹבוּס בּוֹלֵם עַל יָדַי וְאֲנִי
עוֹלָה. לְמָה לֹא לְעֵלוֹת? הֵיִתָּה
לָהּ תַּכְלִית בְּחַיִּי, אֲבָל לֹא
הַתַּכְלִית הַזֹּאת. הַמָּטָר
מֵאֲבֵד סְבִלְנוֹת וְנִימוֹס וְנוֹהֵם
וּמְכָה בְּאֶגְרוֹף, מֵתְגוֹדֵד
בְּזִגְגִית בְּרִסְסִיו וְצוּבָא
כְּהֶמוֹן הַצֵּמָא לְדָמִי. אֲנִי
בְּפָנִים וְאִינְנִי שָׁם אֶת לְבִי.
הַזִּגְגִית נִתְכַּסְתָּה עֲרֶפֶל
מֵהַקֹּר. הָיוּ לָהּ פָּנִים
בְּחַיִּי, קִשָּׁה לְזִכְרִי. הַכְּרוֹז
טוֹעֵן שְׁהַגְעֵתִי. לְמָה לֹא
אֲאָמִין? הוֹלֵךְ יְחִידִי, נִכְנָע
לְטַפִּין. אֱלֹהִים יִשְׁמֹר.
מַגִּיעַ לְדָלֶת. פּוֹתַח

תִּרְאוּ מַה זֶה,
כָּל הַזְּמַן הַזֶּה
בְּפָנִים אוֹר

כמה שורות על המתנה

מי

אוֹחוֹ צִיצַת רֵאשֶׁה, מְנִיחֶה
בְּמַצּוֹלוֹת יָמִים
שׁוֹלֵה, עוֹלֵה
מִן הַרְחָצָה
מִי שֵׁט מְשֻׁמִּים
עַל פְּנֵי הַבְּדֵלֶח הַצָּלוּל
בוֹהֵה, רוֹאֵה
אֵשׁ מִ
שְׁתַּבְּרַת, מִי
חָלוּל, מִי בְּלוּל, מִי
תְּבַלּוּל בְּעֵין כָּל הַדְּבָרִים
לוֹחֵץ עַל סְגוּר לְבָהּ, בְּלִי מְבוֹכָה
קוֹרֵעַ לְגִזְרִים
לוֹעֵס הֵיטֵב, מִי מְכַתֵּב
חֲשׁוֹן שְׁלֵא קָיָם
סְגוּר מְחַסֵּר פְּעִילוֹת,
מִי מְעִיר אֶת הַשְּׂדִים מִי
רוֹקֵד עִם הַשְּׂדִים מִי
מְצִיר אֶת הַשְּׂדִים
אוֹחוֹ צִיצַת רֵאשֶׁה
מְרִים אֶל עַל
וּמְתַפּוֹגֵג

בְּשׁוֹרֵה הַרְאִשׁוֹנָה: אֶהְבֶּה
בְּשׁוֹרֵה הַשְּׁנִיָּה: מְשִׁיחַ
בְּשׁוֹרֵה הַשְּׁלִישִׁית: הַלָּחֵם
שֵׁיִצֵּא מִן הַתְּנוּרָה, שֵׁיִפוּץ הַנִּיחוּחַ בְּבֵית,
שֵׁהִיּוֹם יִמְלֵא בְּהִיּוֹם,
בְּסוּף
הֵם עוֹד יִמְחֵאוּ לָהּ כְּפִים

היקינתון שמסתכל בחזרה

ארבעה שירים בעקבות לאה גולדברג

מי

ולא תשאלני: 'מי?'

(לתמונת אימא)

מדוע לא שאלת?

מדוע לא רצית לדעת על הגוף הננשא,
המגיר רק כמו חצוצרה על במה מזהמת?

מדוע לא שאלת מי?

מדוע לא רצית לראות את פניו?

מדוע המשכת לכבס,

וכל בגד שנפשט

חזר ממך רך ונקי?

מדוע עטפת אותי

בניחוח מרככי כביסה

כמו כבשה בעור כבשה אחרת?

מדוע לא חשפת שנים?

רחצת אותי בפריחת התפוז

בניחוח האלפים, בנצת דבדבן

ויערת הדבש, אמא, לא הסתכלת

בתחתית הסל?

נדפתי כמו תחתית האוקינוס,

כמו בכי יסמין ולבנדר והדס,

ולא הסכמתי להוריד את הבגדים, אמא.

הוא הוריד חלצה חמוצה מזעה

ואני רק ישבתי שם

וכל הפרחים חבקו אותי,

כל הפרחים החליקו על עורי

בריח מתוק ומבעת, בריח אמי.

ומה אעשה עכשיו בסוסים ובאיילות

ומה לעשות בסוסים במאה העשרים?
ובאיילות?

(תשובה)

ומה אעשה עכשו בסוסים ובאיילות
ובאבנים הגדולות. מה אעשה בדהרה
ובמפלת. מה אעשה בחיות הצמאות.
בבטני שוחה ילד כמו צב ים גדול
עם שקית נילון בראות. מה אעשה
בילד, מה אעשה באילות, באילות,
מה אעשה באילות,
בעיניהן המבהלות, הנפערות
אל מול האבנים הגדולות,
ומה אעשה בילד.

לא היה לך ילד

לבי ישן את שנתו
ואני ישנה
(למי שאינו מאמין)

לא היה לך ילד, לאה,
כי לבך היה תינוק
ומלא את חיקך.
נשימתו החמה הרדימה אותך,
ובכיו העירך. ידיו הזעירות
חפשו את שדיך, עורקים
וורידים ינקו ממך, הרית את לבך
ונתת לו לבעט בחוזך ושרת לו
עד שהתהפך.

לי יהיה ילד.
אני אשאיר את לבי על מדרגות כנסייה,
אתן ללב שלי לצרח
עד שיכחיל ויחנק. לי יהיה ילד
רך ועדין ומתוק
כמו אפרסק.

ואם הוא יבכה
אשב על ידו כל הלילה,
לא אשיר לו –

בשקט אשב.

שיר פרידה מפסיכולוגית (או: ללכת אל אמי האמיתית ולשיר לה)

לִילָה לִילָה מְסַתְכֶלֶת הַלְבָנָה
בְּפָרְחִים אֲשֶׁר הִנְצוּ בְּגִנָּה
(פזמון ליקינתון)

עֲכָשׁוּ הַצּוֹף נָגַר מִמֶּךָ,
יֵשׁ לָךְ תִּינוּק אֲמָתִי,
עֲשׂוּי אֲבָקָנִים. אֲנִי מִתְגַּלְגֶּלֶת
לְחֶרֶק גְּדוֹל, מְרַבֵּה רַגְלִים
מְזֻמָּזֵם לִיד לְבָהּ. שִׁיר הָעָרֶשׁ
אֵינוֹ בְּשִׁבְלִי, לִילָה לִילָה
אֵינוֹ בְּשִׁבְלִי,
אֶת יָרֵחַ עֵנָק, עֲצוּם עֵינִים
יָשׁוּב עַל כְּרִסָּה.
עָלִי לְפוֹרֵר אוֹתָךְ עֲכָשׁוּ
בְּחֻזְרָה לְאַבְקָה. לְתַחֲלִיף אִם
מָהוּל בְּמִים, לְחֶלֶב הַמְתוּק שֶׁל הַשְּׁתִיקָה,
לְלַכֵּת אֶל אֲמִי הָאֲמִיתִית וְלִשְׁרֹא לָהּ:
לִילָה לִילָה מְסַתְכֶלֶת הַלְבָנָה,
וּלְנַגֵּב אֶת הַצּוֹף מֵעֵינֶיךָ,
לְהִיּוֹת הַיְקִינְתוֹן הָאֶחָד
שֶׁמְסַתְכֵל בְּחֻזְרָה.

משה לביא

ואל תהמהם לי: אין נפש

בעקבות שירי ריקרדו רייש של פרננדו פסואה

*

שְׁנִינוּ יוֹדְעִים אֶת הַמּוֹת,
הַמּוֹת נוֹכַח בְּכֹל.
אֶתְּה קוֹרָא לוֹ לַיְלָה, רִיקְרָדוּ.
אֶתְּה קוֹרָא לוֹ סְפִינָה רִיקָה.
אֶתְּה קוֹרָא לוֹ שְׁפֵל, גְּדָה נְסִתְרָת,
יְבֵשׁ, תְּהוּם, רְפָאִים
צֵל נְצַחִי, קוֹ, גְּלָגֶלֶת,

הַתְּהוּם הַעֲקָרָה, הַסּוֹפְגָת, אֶלְמָת
כָּאֵן אַפְסִיק. לֹא אֲמֻשִׁיךְ
הֲרִי הוּא עוֹשֶׂה אֶת דְּרָכּוֹ.
מוֹטָב שְׂאֵלְךְ בְּדֶרֶךְ.
אִישׁ לֹא נְשָׂאֵר
עַל הַעֲמוּד הַיְצִיב.

*

שְׁלִשָּׁה אָשִׁיב לָךְ עַל הַשְׁתַּוּת הַנֶּפֶשׁ, וְאַרְבָּעָה:

הֲאִם תּוּכַל לֹמַר דְּבַר אֹדוֹת הָאִשָּׁר?
אוֹ שְׂמָא בְּמָקוֹם שָׁבוּ מִשְׁתַּוּיִם אֲנָשִׁים
מִשְׁתַּוּיִם גַּם הַסְּפָרִים?

הֲאִם יִדְעַת אִשָּׁר? הֲאִם יִדְעַת?
אוֹ שְׂמָא בְּמָקוֹם שָׁבוּ מִשְׁתַּוּיִם הַסְּפָרִים
מִשְׁתַּוּיִה גַּם הַבְּשָׂר?

הֲאִם תּוּכַל לֹמַר דְּבַר עַל הָאֵהָבָה, רִיקְרָדוּ?
אוֹ שְׂמָא בְּמָקוֹם שָׁבוּ מִשְׁתַּוּיִה הַבְּשָׂר
מִשְׁתַּוּיִה גַּם הַנֶּפֶשׁ?

(וְאֵל תְּהַמְהֵם לִי: אֵין נֶפֶשׁ,
שְׂמָא לֹא תַהִיָּה).

יהודה, יהודה, ראה מה זה

מתוך: "משיריו האחרונים של ר' יהודה הלוי"

(ברכה ליום הולדתו הארבעים)

יום הַלְדַת שְׁמַחַת, יְהוּדָה, יוֹם הַלְדַת שְׁמַחַת,
עֵנֵב לְעֵנֵב יִצְחָק וְרֵמוֹן יִנּוּה לְכָבוֹד
יוֹם הַלְדַתְּךָ, לָךְ, יְהוּדָה. בְּנֵי סִפְרָד
רְאוּ בְטוֹבָה, רְאוּ כִי חֲכַמְתָּ,
כִּי נְהַדְרַתְּ מְאֹד. שְׁלֹשֶׁת בְּנֵיךָ – גִּפְנֵי,
שְׁתֵּילֵי זַיִתִּים – בּוֹא יְבוֹאוּ לְחוּף דְרוֹם לְבָרְכָה,
בְּיוֹם הַלְדַתְּךָ, לְלוֹוֹתְךָ הַחוּצָה, הַחוּצָה
לְצִיּוֹן.

הַחוּצָה,

תִּגְיַע לְצִיּוֹן,

מִשְׁבְּרֵי יָם לָךְ יִנְעָמוּ, צַעַר לֹא תִדְעַה, שְׁלֹשֶׁת בְּנֵיךָ –
גִּפְנֵי, זַיִת, רֵמוֹן – יַעֲמְדוּ בְּעֵין טוֹבָה לְהַבִּיט בָּךְ,
יְהוּדָה, בְּיוֹם שְׁמַחַת לְבָבְךָ, נוֹסַע. סַע, סַע
מִסִּפְרָד, סַע יְהוּדָה כִּי בְרָצוֹן יִחְכּוּ בְּנֵיךָ לָךְ.

(בתו של יהודה, לחברתה)

לִילָה אֲנִי חוֹלְמֶת
אֵיךְ אָבִי נִבְלַע בְּלֵעַ לוֹיִתָּן.

מוֹתוֹ סָמוּךְ אֵלַי
יוֹתֵר מִבְּדֵי הַלִּילָה שְׁלֹגוֹפִי.

אֲנִי קָמָה לַחֲלוֹן וּמִתְפַּלֶּלֶת –
אֱלֹהִים, אִם לֹא לְבֵיתִי תִבְיָאֲנִי,
שִׁמְנוֹ בְּטוֹחַ בְּיָדְךָ.

כְּמוֹ רְעָלָה
שְׁנֵתִי נִפְרָמֶת מֵעָלַי,
לִילָה אֲנִי שׁוֹכֶכֶת וּמַחֲפָה לַבֶּקָר.

(נער)

יהודה יהודה, ראה מה זה – היין סגל,
הדקל ירק וגבוה, ואני, יהודה, כבר מסמם לגמרי.
אני במקומי, ואיפה אתה הערב
כשהמזרקה משרקת באור אחרון שגנבה, ושלוש צפרים משיחות
חונות עליה, אחת אדמה לפלא, מזכירה משהו
שפעם שרת על צפור. שיר יפה אבל בלתי-זכיר,
שיר ששרת לי באהבה,
שיר שהאמנת שאזכר מרב אהבה, שיר שאמר
אמונה רבה באהבה, יהודה,
איפה אתה הערב כשאני כאן?

(דף מן המחברת)

אלהים בארץ.

ההרים הגבוהים בפאת קרטבה
שוא יגבהו, שוא ירימו ראש.

שמש ספרדית חיים אין בה,
תאנים וזיתים צועקים חוצה.

אלהים בארץ עלי לנסע מכאן.

לכל הרוחות, שימוס

חלון

לְכָל הַרוּחוֹת, שִׁימוֹס, אֲנִי רוֹצֶה חֲלוֹן
כְּמוֹ שְׁלֶךְ בְּגִלְגָּמֹר: מִדֶּךָ שֶׁל יָרְקִים פְּשׁוּטִים
בְּצַנַת הַבֶּקֶר, שְׁנֵי סוּסִים מְקָרִיִּים, מְשׁוּטְטִים
לְאֵט. בְּטִיּוֹל לְוֹסְטִנְדוֹרְף הִיָּה לָנוּ כְּזֶה חֲלוֹן.
שְׁלֵשָׁה יָמִים תְּמִימִים, הִרְגָּשְׁנוּ בְּטוּחִים
בִּיפֵי הָאָדִישׁ לְעֶצְמוֹ שֶׁנִּבְטַט מִחֲלוֹן פְּנֵת הַהֶסְבָּה.
הַכֶּפֶר, הַמְדַשָּׂאָה, הַסּוּסִים שֶׁרָעוּ בְּשִׁלּוּהָ.
אָבֵל עַל מָה בְּעֶצֶם אֲנַחְנוּ מְשִׁיחִים,
אִם פֶּה הַקִּיץ שׁוֹב נִחְבֵּט בְּלִי גְנוּנִים
אֶל הַמְרַפֶּסֶת, וְזֹרְדֵי גְרָנִיּוֹם מִתִּיבֵשׁ
מִתְפַּצְּחִים תַּחַת רִגְלֵים שְׁעוֹרֵן הַקֶּשֶׁה.
לֹא, תִסְלַח לִי שִׁימוֹס, כִּי הַבֶּקֶר מִתְבַּקֵּשׁ
כָּאֵן מִשְׁהוֹ אַחֵר, חֲלוֹן כְּמוֹ שְׁלֶךְ לְמִשְׁלָל,
לְהִבִּיט דְרָכּוֹ בְּהִיר מִבְּעַד לְזִמְנִים.

טיפשות

.1

מי היה זה שהרהיב בצִהרי חצר היסודי
להתעופף ממדרגת האבן השלישית
אל שער המגרש החם, הברזלי?
לרגע מנצח נאחזו והתנופף ואז מעצם
המשקל והתנועה נטה השער וקרס
אל הבטון הגס. אני זוכר ברכים
חרוצות בדם, סרוב תרנגולי
לכל עזרה. "מה, אני נקבה?"
נדמה לי שצעק, דדה משם לאנשהו
פצוע וגאה – (והיו עוד מעשים אז
באותו מגרש שהשתרע ככרכה
ריקה, לוחטת, בין הכתות לצריף
המנהלה. אלוף הכדורגל למשל,
המכונן כדור מטוח אפסי
אל לסתו העגלה של שכני השנוא –
שתי קומות מעלי בבנין ושטני
הפרטי למארבי צהרים וחרם של שלהי
כתה ו'. האם עלצתי? מי זוכר.
סביר שכן. פניו ממרחק עכשו,
ראשו הבווער אחוזו בין ידיו).

כִּף הַתְּרַסְקָתִי גַם אֲנִי, כְּמוֹ טְרָזֶן
 מְשַׁבֵּשׁ, מְמוּט הַמֶּתַח שְׁאֵזֶן בֵּין מְשַׁקּוּפֵי
 חֶדֶר הַיְלָדוֹת, נוֹחַת בְּתַדְהֵמַת אִידִיוֹט
 עַל חֲמֻשִׁים וְשִׁתִּים שְׁנוֹת טַפְשׁוֹת,
 וּמְמַלְמֵל "סְלִיחָה, סְלִיחָה" לְנֶכַח
 שְׁתֵּי בְנוֹתַי, אֲשֶׁתִּי, שְׂנֵבֶהְלוּ לְמִסְדְּרוֹן
 לְרֵאוֹת אוֹתִי, גְּדֵל גּוֹף, שְׂרוּעַ כְּמוֹ פֶּגֶר
 פֶּר עַל חוֹף לְבָן מְכֵה שְׁחָפִים,
 וְשְׁנֵי פְסִים שְׁחָרִים וְכַעוּרִים,
 נוֹתְרוּ עוֹד חְרוּטִים בְּמִשְׁקוּפִים
 הַלְּבָנִים כְּאוֹת וְכַעְדוֹת, וְהַכָּאֵב הוֹלֵם
 בְּצִלְעוֹתַי בְּמַתִּיקוֹת נוֹעֶזֶת, אֲכַזְרִית.

שחר־מריו מרדכי

כמו שחפים בבהלה

חפים בבהלה

(אהבת שני מהגרי עבודה באמריקה)

אֲנַחְנוּ יְשָׁנִים. מְנוֹרַת הַלַּיְלָה מְטִילָה צֶלֶה.
נְשִׁימָה אַחַת נוֹסְקֶת כְּמוֹ שְׁחָפִים בְּבִהְלָה.
נְשָׁמְעֵת רַק הַלְמוֹת פְּרָאִית שֶׁל הַלֵּב.
שְׁלֵף? אֲנִי חוֹשֵׁב.

אֲנִי חוֹשֵׁב: הוּא לְצַדִּי וְכֵה בְּעֵת מְנַגֵּד.
אֲנִי שׁוֹלַח אֶת יָדִי, וְיָדִי אֵינָה מְשַׁגֵּת,
חוֹצֶצֶת בֵּינֵינוּ חֵית־צִיד כְּבִירָה.
כְּפוֹתֶיהָ בְּגְרוֹנֵנוּ. הִיא מוֹתַחַת צוֹאֲרָה.

אֶל תְּשַׁמֵּט, אֶל תְּשַׁמֵּט,
כְּפֶל הַמְּלִים – הַדִּי,
הַד יִרְיֶה נְמוּג. הַצִּיד נִמְלֵט.

שְׁנֵתָה פֶתְאֵם תְּנוּעָה נְמִלְאֵת;
אֶתָּה שׁוֹב בֵּין יָדִי,
בֵּין יָדִי אֶתָּה מוֹלֵט.

היהודי וייס

(וילאנל על בסיס תכתובת בין אדולף אייכמן להיינץ רויטקה⁴)

היהודי וייס, מהנדס תושב ניס, ממחה לרדארים,
רשם פטנט על נורת אור עם ארבעה חוטי חשמל.
האין טעם לדון בענינו באפן פרטיקולרי?

אדוני, ראש המדור. בענין הנורה, הרי שפבר היא
נתנת לשמוש בתאורת לילה לרכבות וטרמינל;
היהודי וייס, מהנדס תושב ניס, ממחה לרדארים

סבור שבעת התקפה אורית, כשהנורה תואר – היא
תסיע לאפול צבאי. בתחנות אתות, למשל.
האין טעם לדון בענינו באפן פרטיקולרי?

ובהתחשב בכך שלהמצאתו יש ערך פופולרי
שכן היא תסיע גם לאזרחים, אולי יש פוטנציאל
ליהודי וייס, מהנדס תושב ניס, ממחה לרדארים.

זה סודי. האם לבצע רשום ליהודי הזה, האקסמפלרי,
לטרנספורט לברגן-בלזן? אולי ישאר בנים וינצל?
האין טעם לדון בענינו באפן פרטיקולרי?

קצין, הואיל ומסמכי הנדון העברו כבר לשלטון הארי,
ונרשם פטנט במשרד הפטנטים ברייך – אין עוד ענין בנ"ל.
היהודי וייס, מהנדס תושב ניס, ממחה לרדארים,
אין טעם לדון בענינו באפן פרטיקולרי.

4 אברהם וייס – יליד 1901, מהנדס יהודי ממוצא צרפתי. היינץ רויטקה (רותקה) – הקצין המיוחד לענייני יהודים בצרפת, כפוף לאדולף אייכמן. חליפת המברקים בין אייכמן לרותקה נמשכה בין 12 בנובמבר ל-17 בדצמבר 1942. ב-20 בינואר 1943 נשלח וייס לאושוויץ, ובו ביום נרצח בתאי הגזים. המברקים מופיעים בספר "לשכה 06" מאת פקד ד"ר יוסי המי.

בלילה

אֶהוּבִי לֹא יֵשֶׁן דֵּי צָרְכוֹ,
כָּל לַיְלָה אֶתְמַתַּח לְאַרְכוֹ,
שְׂרִירֵי זְרוּעוֹת לֹו מוֹצְקִים
וְאִיבְרֵי מִתְלַהֲקִים
כְּמוֹ שְׁחָפִים לְעֵבֶר צִי
שֶׁל אֲנִיּוֹת חֹטֵי זָהָב.
שָׁחַר בָּא, אֶפְרָק חֶפְצֵי,
וְלֹא הִגַּד לְכֶם חֶצִי
עַל אֶהוּבֵי הָעֵר, הַנֶּאֱהָב.

מיכאל קליין

תכולת עיניים וגדלת חֶזֶה אחת

שחר-רע

חלונות בקירות הבית פחורי עש
השמש מחטט לי בקרניו בבית שחיי
אני מקיץ בצִהָרִים
שְׁעֵתִים אַחַר כֶּה אֲנִי נֹשֵׂא מִמַּטְתִּי בְּכֶרֶח גּוֹף
אֲנִי נִדְפָּה בֵּין חֲדָרִים
וּמְחֻלּוֹן צִפּוֹן קוֹלוֹת אִשָּׁה וְגִבֵּר מְשׁוֹחָחִים
וּמְמֻזָּרֵחַ קִרְקוֹשׁ שְׂרָשֶׁרֶת אוֹפְנִי שֶׁל יֶלֶד
וְנִכְנָסִים קוֹלוֹת אֶל בֵּין כְּתָלִים
אַחַר פְּלִישֵׁת הָאוֹר אֲשֶׁר
הַקָּדִים לְשֹׁבֵר אֶת בְּצוּרֵי שְׁנָתִי
עֲכָשׁוּ כְמוֹ בֵּיתָם יוֹתֵר מִשְׁבִּיתִי
הוּא אֲדֹנָי צְבָאוֹת אוֹמְרִים
שֶׁהֲחִזַּרְתָּ בִּי נִשְׁמָתִי
וְאִם לְעַל?
וַיִּצְרַתְנִי נִקְבִּים בַּל יִסְתָּמוּ
הוּא אֲדֹנָי חוֹלָה אֶהְבֵּתִי מְכוֹר
אֲשֶׁר קִבְעַת צֹהַר-עֵין
לְבַח-חֲלוֹל

לְרֹאוֹת תְּמִיד אֶת עֵקְבוֹתֶיךָ עַל פְּנֵי
חוֹל כָּל הַדְּבָרִים וְלַעֲרֹג
הוּא אֲדֹנָי חוֹלָה אֲנוֹשׁ אֲנוֹשׁ

יוֹם וְאֵין בִּי שְׁמֵץ רֵךְ
וְלֹא בְקִשְׁתִּי לְהִקְיץ
אֶךְ אֲחֻזְתִּנִּי בְּקִבָּה וּבְכַמִּיָּה
וּבִתְאוֹת הַנִּיקוּטִין שְׁלִי
וּבְכֹאֵב הַיָּד שֶׁנִּמְחָצָה תַּחַת חֲזִי

ובתְּחוּשֶׁת אֵשׁ גַּם בֵּין הַשָּׂאֵר כְּלַפֵּיךָ
עַל שֶׁהִקִּיץ מִפְּגַן אֲנִי נִשְׂאָר בְּמִטַּתִּי
בְּכֹל הַלְלוּ מְשִׁכְתִּי כְּבָרְצֵעַ
הוּ נֹגֵשׁ יְלִידִים
כּוֹעֵס אֲנִי לְפָנֶיךָ
וּמְצַטֵּעַר

הו בחורה ונפש-חשק

פְּנֵי קוֹדְחִים
כִּי בְעוֹדֵי שׁוֹכֵב הוֹגָה בָּךְ
מִשְׁתּוֹלְלֶת בִּי נַפְשִׁי דוֹלֶקֶת
אַחֲרֵי צִלְמֶךָ כְּמוֹ כֶּלֶב מִתְחַשֵּׁק לַנֶּשֶׁף זָנְבוֹ
הֶלְוֵאִי הֵייתִי כֹּה הוֹגָה בְּאֱלֹהִים בְּמֶרְץ
וּמִתְגַּעְגַּע בְּשִׁקְדָּנוֹת כְּזוֹ אֵלָיו
אַךְ אֱלֹהִים לֹא מֵאַחַל לִי לַיִל מְנוּחָה
וּמְנַתֵּק עַד שֹׁחַר

אֵלוֹ הֵייתִי מִתְאַוֶּה אֶל הַפְּרָחִים
בְּמַגְעוֹ שֶׁל נִיחּוּחַם וּבִלְטָפוֹ
אֶת הַקִּירוֹת שֶׁל מְעֵרוֹת אִפִּי
לְחִים וְחֲשׂוֹכִים הֵם הַקִּירוֹת
אֵלוֹ הֵייתִי מִתְאַוֶּה לְמֵאוֹרוֹת הַמִּתְחַלְּפִים
וְלַעֲדַת כָּל בְּנֵי כִנֶּף עֲפִים מֵעַל רֵאשִׁי
אֵלוֹ הִשְׁמַשׁ נִמְשָׁלָה לְגוֹף אִשָּׁה כְּמוֹתֶךָ
וְלֹא לְהַפְּךָ לוֹ הָיָה "אִי זִיו נָשִׁי" וְלֹא "אִי עוֹר שְׁמֹשִׁי"
מְלוֹא יְמִיו שֶׁל הַדְּבָר הַכֹּה אִישִׁי
הָיָה שְׁאֲנִי חֵי בּוֹ
אֲזֵ הָיוּ יְכוּלִים לְחַלֵּף שְׁתִּיקָה וְתַעֲנוּג

רַק רַחֲשֵׁם הַחֲרִישִׁי שֶׁל בְּלַע רַק
וַיִּנְשֹׁף שְׁפָה וְהִתְחַכְּכוֹת אִישׁוֹן בְּמֶרְקָמִי
מִיָּנִי בְּרוּאֵי הָאֱלֹהִים הָיָה מְנַעִים אֲזַנִּים
הוֹ רוֹצֶה כָּל כֶּךָ אֲנִי בְּשׁוֹב עֵינַיִם
תְּכַלְכְּלוֹת וּמִתְעַלּוֹת זֹוִית כְּתוֹךְ חֵינֶךָ
גַּם עֵת שְׁפַתֶיךָ חֲתוּמוֹת אוֹ אַחֲזוֹת
תְּזוּזִית וּמִתְעַסְקוֹת אַחַת עִם זִוְגָתָה
כְּמָה רוֹצֶה לְרִצּוֹת תְּמִיד בְּכָל יָשְׁנוֹ

הוּ בַת חֲלוּף שְׁאַתָּ
הוּ אֶת כֶּבֶת אָנוּשׁ וְאֶת
כְּרוּחַ הַנִּכְנָסֶת בְּמִפְרָשׁ הַמְקַמֵּט שֶׁל הַיּוֹתִי
הוּ בְנוֹת חֲלוּף שְׁתִּיכֵן אַחַת –
תִּכְלֵת עֵינַיִם וְגִדְלַת חֲזוּה אַחַת –
כְּלִילַת הָאֵינן וְיוֹתֵר מְזֵה קוֹשֶׁה לִי לְתֵאָר
הוּ בַחֲוֵרָה וְנִפְשֵׁי-חֶשֶׁק
כִּי בְעוֹדִי שׁוֹכֵב הוֹגֵה בְךָ
עוֹדִי עוֹדִי עוֹדִי

זה לא היה גופי

בוקר שבת, פרשת וישלח

נְעֻרֹת חוֹמוֹת חֲשׁוּפֹת שְׂדִים חִיכוּ
מְאֻלְבוֹם צִיּוּרִים שֶׁל פּוֹל גּוֹגֵן, אִמָּא הַנִּיחָה אוֹתוֹ
עַל מִפֶּת הַשְּׁלַחַן הַלְבָנָה. מִן הַדְּפִים בֵּין עֲלָמוֹת
טְהִיטִי נִגְלוּ לְעֵינֵינוּ תְּמוּנֹת "חֲזִיוֹן
לְאַחַר הַדְּרָשָׁה: יַעֲקֹב נֶאֱבַק עִם הַמְּלֶאךָ".

כְּמוֹ בְּהַדְּפָסִים יַפְנִיִּים, עֵץ מַחֲלָק
אֶת הַצִּיּוֹר לְשָׁנִים. בְּחֲזִיוֹן רְאִיתִי קָרֵב
ג'וֹדוֹ צְמוּד: יַעֲקֹב כְּמַעֲט מִפְּסִיד בְּאִיפּוֹן,
יְדוֹ שֶׁל בַּעַל הַכְּנָפִים עַל הַעֲלִיוֹנָה. קָהַל
נָשִׁים כְּפָרִיּוֹת מְבָרְטוֹן יוֹצְאוֹת מִכְּנִסְיָהּ
מִבִּיטוֹת בְּקָרֵב בְּדָאָגָה וּבַתְּפִלָּה.

הַשְּׁעָה כְּבָר הַתְּאַחֲרָה. רְצִיתִי
אֶל בֵּית הַכְּנֶסֶת לְהַתְּפַלֵּל לְצַד אָבִי.
בַּעַל הַקּוֹרָא שֶׁדָּר מֵהַבְּמָה קָרֵב
בְּגִמְרָא אוֹלִימְפִי, מְקַצֵּה תְּנַכ"י:
"וַיֵּרָא כִּי לֹא יָכַל לוֹ,
וַיִּגַע בְּכַף יָרְכוֹ;
וַתִּקַּע כַּף יָרֵךְ יַעֲקֹב בְּהֶאֱבָקוֹ עִמּוֹ".

בְּתֵם הַתְּפִלָּה אָבֵא בְרַךְ אֶת רֵאשִׁי
הַעֲנִיק לִי אֶת שְׁמִי מִחֲדָשׁ לְקִרְאֵת בַּר הַמְּצוּהָ.
נְעֻרֹת מְבִישׁוֹת יָרְדוּ מְעֹזְרֵת הַנָּשִׁים,
תַּעֲתְעוּ בְּעֵינַי, שִׁבְשׂוּ אֶת הַלִּיכָתִי.
נִפְלְתִי בַּמְּדַרְגּוֹת
וּנְחַבְּלֵתִי בְּרַגְלִי.

צולע בדרך הביתה
חפשתי מלאך. בפנת רחוב
הרא"ה פגשתי מאבק:
הוידאומט הראה המון שדים
פטמות כסו כוכבים צהבים.

בבית על מפה לבנה בסעדות שבת
נצבו שתי חלות, כסו במפית רקומה
שלא יתבישו מפני הקדוש. הסתתרתתי
מביש בשרותים. מול מראה פרעתי
כפתורים: שערות פרחו, הסתלסלו בחזי,
הגוף היה נדמה מכר אך זה לא היה גופי.

ענדתי את מדלית הארד
מאליפות הג'ודו העירונית
זכר מאבק אחד אחרון
שבו יכול הייתי לעמד.

למ"ד-וויניק

הוא מגיע אלי לעתים. ריח כלור ומחראות
נודף מבגדיו. גורר ברחובות עגלת שוק מלאה
בספרים. תמיד רעב, שדוף כפליט. מסרב לקבל נדבות
מזון או חפצים. נוקש בחזקה בפעמון, דורש
שירים חדשים, חומד מחזורים ארכים (בשעת הדחק
מסתפק גם בטיוטות ובשירים). אינני יודע
היכן הוא ישן, היכן הוא מעביר ימי סערה וגשמים.

אין לי משפט טרי אחד
להאכיל אותו הלילה, אולי
שתים או שלש מלים. עכשו
הוא נוהם בחדר המדרגות, הולם
במעקה, מבהיל את אשתי, מעיר את הילדים.
בידים חשופות שוחט כריכות ספרים על סף הדלת,
משליך דפים. מפתחות מסתובבים במנעולים, צעקות
נשמעות, שכנים מתקהלים, מאימים להזעיק משטרה.

אני מכניס אותו הביתה. הוא נושף בערפי,
מגרגר, מריר. אני כותב מהר על שלחן המטבח,
פרוע ערב, לא מקפיד בפרטים, מקנה שהשיר הזה
ערב לו. יש בעיר הזאת הרבה חולים
אוחזי עטים, משוררים.
אשלח אותו לעשק אחרים.

נדב הלפרין

שיחה על אמונה

וְכַל אוֹתוֹ הַזְמַן צָלִיל
חֲמֵק לֵיד הָאֶזֶן אוֹ הַלֵּב:
הַגֵּב הַמְדַמָּה שֶׁל אֶהוּבְתָךְ בְּאוֹטוֹבוֹס,
הַפְּחָד הַמְצַמִּית שֶׁתִּסְתַּוְּבַב.
לֹא. דְּבִרְ-מָה מְתוֹק מְזֵה
שֶׁעֲלָה מִקֶּץ הַגֶּשֶׁם אוֹ מִפְּרָחִים סְמוּיִים.

צִל פְּרָחִים אֶתְּה רוֹאֵה כִּפְּרָחִים,
אֶת אוֹמְרֵת, זֶהוּ צִל.
יֹתֵר מִהִבְהַב, יֹתֵר עָלוּם,
מֵעֵין הָעֶרְפֵּל.
אֲבָל הֲלֹא הִיָּה לְזֶה גּוֹף!
מֵהוּ גּוֹף? אֶת שׂוֹאֵלֵת,
נִיחוּחַ וְזִכְרוֹן.
זוֹ הִיָּתָה מִשְׁאֵלֵת נְעוּרִים, וְעַמֵּק מֵהֶם,
מִשְׁאֵלֵת יְנִיקוֹת, כְּמַעֵט נְבוֹאָה.
נְעֻדְרֵת מִן הַסְּפָרִים וּבִדְקוֹת,
בְּכֹל זֹאת,
מְאִירָה בָּהֶם כְּמוֹ בְּבוֹאָה.
וּכְמוֹ סֶפֶר זֶה הִיָּה כְּרוּךְ בְּעוֹר:
הִיָּה עוֹר, הִיָּה שְׂכָרוֹן, הִיָּתָה תְּשׁוּקָה!
זֶה לֹא צָלִיל, אֶת אוֹמְרֵת,
זוֹ צְעָקָה.

לֹא,
יֵשׁ בְּזֶה רֵךְ שֶׁל תְּפִלָּה אַחֲרוֹנָה
אֶל שָׁמַיִם דוֹהִים.
זוֹ הִיָּתָה אֶת.
אֱלֹהִים.

משה בלאו

בועות הבס שלך

מתוך המחזור "מלא רחמים"

מנוף

אבל נעלם כפשוטו נעלם.
פרוש נטוש, פרוש נטוש
פרוש הלך לכל הרוחות.
(דליה רביקוביץ)

אני רוצה למשוח אותך בבועותיך:
לנטע את רגלי על המזח, יבש;
לעסות את הכתפים במלח.
ולמשוח את ההבל,
בתנועות רציפות
מהים
לאויר
לצדפות.

אני יושב על ברפי,
ידי רטבות,
מביט בכדידות הבועות.
הן עולות, נתקות, מהים לחלל
ומה הקשר אליך
בכלל

אני חולם אותך

הדיך נודדים לשום-מקום של ההדים
הם בס עמק ואגדי, כדור ורד ואחרון על קצה לשון,
כנפי הזבוב העקורות בידי הילדים:
שברנו כף, עכשו דממה
הולכים לישן.

בועות הבס שלך מעקמות עמוד-שדרה;
בלילות אני חולם אותך, עיף.
הדך עבר לגור בחללי שגרה
והוא נודד מקיר לקיר, יורד ומזיף.

בלילות אני חולם אותך
בשום-מקום של ההדים,
מתחת לבמה, בצל כנפי הזבוב.
קרעים שכבר קרעת, כלם שקופים ולא חדים,
הדך לא מת, אפשר לישן
בשקט הנבוב.

פרידה

זה לא ששכחתי אותך,
זה לא שפסקו הבועות.
רק שהמוזח יבש,
שנשארתי לבד,
שאת אחרונת שערוטיקה טאטאתי
אתמול
מאחורי האסלה. והאות
קעקע, הגלד גלד והרוח
כבר שבה אל בין הצלעות
שם לבי אל לבה חלל – וקטן:
מי תתחתן עם יונתן?

דעאל רודריגו גארסיה

רצח את אלוהיו והתאבד

שיכור מהרים ורוח

כָּאן שָׂרָאִיתִי עָסִיס כְּזֹה דֵק
מִן הַדֵּק בְּכָל אֲוִיר. וְהֵינּוּ
נְאֻסָּפִים. אִשׁ חוֹתָה וְאֲנוּ גְחָלִים.
וּמִשְׁפַּף הַמְּלִים מַעַל מִסְתַּחֲרָר עַל קִדְקֵד.
כָּאן גִּזְרָתִי עַל עֲצָמֵי תַעֲנִיּוֹת
וְהַגּוֹף הַחַל נִדְף בְּרוּחַ
מִפְּשִׁיט עוֹר עוֹר פֶּסֶה אַחַר פֶּסֶה.
קוֹלֵעַ הַיּוֹת בְּשִׁבּוּעָה חֲמוּרָה.

כָּאן צָבָעוּ תַחֲנוּנֵי רְקִיעִים בְּצַבָּעִים עֲזִים מְמוֹת,
כָּאן הֵייתִי נוֹסֵעַ וְחוֹזֵר. מְטָרָף עַל הַיָּם עַל הָאָרֶץ,
תְּלוּי מֵהַשָּׁמַיִם, מִתְנַוֵּד עַל אֲדָמָה, כָּאן הֵייתִי מִשְׁלִיף
עֲצָמֵי אֵל דְּרָכִים בְּהֵן תְּמִיד עֲרַפֵּל וְאֲנִי
נִגָּשׁ בּוֹ. מְקַף אֵי הַבְּנָה שֶׁל הָר בּוֹדֵד.
תּוֹפֵס יָלֵד בְּבֵית הַמְדָרָשׁ
זוֹקֵף אֲצִבֵּעַ, אוֹמֵר לוֹ: הִנֵּה אֲמַצֵּעַ הַחַיִּים.
נִטָּה יָדָה. עוֹג עוֹגָה. הַפֶּה לְתַנְיָן, לְנַחֵשׁ,
לְמִלְאָךְ.

כָּאן הֵייתִי מוֹתַח תְּפִלוֹת שֶׁל צֶלֶף.
כָּאן נִתְתִי עֵינֵי בַתְּלִמִּידִים הַנֶּרְדָּמִים
בְּשַׁחֲרִית שֶׁל שְׁבֻעוֹת.
כָּאן בְּבֵית הַחֲזָה הִרְעִישׁוּ
מִפּוֹלוֹת שֶׁהִרְהַבְתִּי לְנִצָּחַ
לְמַקְהֵלָה פְּתֹאמִית שׁוֹבֵת־לֵב.
וְאֲנִי עוֹר עַד כָּאֵב
וְהָעוֹלָם מִתְּכַלֵּה וְכָלָה
וְהָעוֹלָם עוֹרָג וְלוֹהֵב
נִשְׂרָף בְּעֵינֵי הַגְּדוּלוֹת.

אָבֵל רַק בְּעֵינֵי נִשְׂרָף הָעוֹלָם.
אָבֵל רַק בְּעֵינֵי הוּא הָיָה.

רצח את אלוהיו והתאבד

"ירושלים, שני צעירים נמצאו מתים בדירה בשכונת טלביה" (23.11.19)

"ירושלים, שתי צעירות נמצאו סמוך למבנה ברחוב בית הדפוס כשהן

ללא רוח חיים" (20.1.20)

שָׁמְעוּ צַעֲקוֹת.	מִיִּשְׁהוּ רָצַח אֶת אֱלֹהָיו
אוֹ אֲוִלֵי הוּא הָרִים אֶת יָדוֹ	וְהִתְאַבֵּד.
פַּעַם. אַחַר כֵּן הָרַעַם	אֶת מַחְזִיקָה בְּעֵדֵינוֹת
בְּלַע בְּאַחַת אֶת קוֹלוֹ.	וְשׁוֹאֵלֶת
לְבַדּוֹ. מוֹל מְעַקוֹת	כִּמָּה זֶה כּוֹאֵב.
הַתִּישָׁב בְּנַפְשׁוֹ.	אֶת נְוֹהֶרֶת.
לְהוֹתֵר אוֹ אֲוִלֵי	זוֹ הַיָּד שְׁבָה אֲנִי כּוֹתֵב.
לְוֹתֵר. הָרוּחַ נוֹשֵׁב.	
שָׁמְעוּ. צַעֲקוֹת.	אַחֲרֵי חֲצוֹת הַקָּר מִתְגַּבֵּר,
אָבֵל מִי חֹשֵׁב	בְּלִילוֹת בְּהֶלֶת גְּרוּטָאוֹת
אָבֵל מִי חוֹשֵׁב.	עַל גְּגוֹת. הָרוּחַ עוֹבֵר.
	עַכְשָׁו הַכָּאֵב מְדַבֵּר.
רָצַח אֶת אֱלֹהָיו וְהִתְאַבֵּד.	מִתִּישָׁב בְּנַפְשׁוֹ
בְּכָל מוֹתוֹ הוּא אֶהֱב	לְסִפֵּר.
אוֹתוֹ. כִּמְעֵט וְאֶפְשָׁר	אוֹ לֹא לְסִפֵּר.
הָיָה לְרְאוֹתוֹ.	
בְּחִלּוֹן הַנִּפְתָּח	
בְּיִלּוֹן הָרוֹעֵד.	

שיחה ממתינה

לצבי

שוב אתה. לא עונה.
שוב אתה. כמו תמונה ישנה
מסתגר. מודד במרחק מדיק
את כל גרגרי האבק.
אתה לא מוחה
בממחטה את כל מה
שהצטבר.
עוד ערב עובר,
ועכשיו זה אתה.
אוסף רעש לקונכיית קטנות
ומסדר מתחת המטה,
מנקה את העינים שדבקו בקירות,
בודק את האויר הנכנס אליך
בנשימות הקצרות.
האויר. מי נתן לו רשות.
עוד ערב עבר. מאחר.
המספר שחיגת אינו מחבר.
ומה יאמרו האנשים,
האדמה שבלעה את פיה,
הפנסים הנדלקים כשירד
הערב במדרגות ליד
דלת בלי שלט,
ליד אבא בלי ילד.
מי נתן לו רשות?
שוב אתה לא
עונה לי בהודעות אוטומטיות
מאגרפות ויפות.
"אני באמצע משהו,
שלח הודעה".

באמצע. מה אתה
עכשו?
שוב אתה. לא עונה
לפעמים כבר נדמה
שתזמין את הכאב שבא
להתישב. אבל אתה חושב
בצורה הגיונית. כמו אז שכור
שהזמנתי לך מונית.
שמרת חזק כל הנסיעה
והקאת רק בחוץ.
שוב אתה חושב
דברים יכולים להשבר
במהירות מסימות
הכאב עם כל הכבוד
יכול לחכות.
הדקות. הדקות מתארכות.
יום ועוד יום
אמרת. חמש שנות נשואים ראשונות,
גיהנום. אבל אחר כך תראה.
ראיתי. איזה עירון נפלא
אז היה לנו. ואתה
לא עונה.

אמיר אשל

תנומתו תהלתך

(מתוך המחזור "נובמבר")

*

זה הבא מוסיף לדבר
מְצַרֵּף תְּמוּנָה לְתְּמוּנָה:
זה שְׂנַצֵּב מוֹלֵךְ מְסַפֵּר עַל יָמָיו
בְּשׁוֹרוֹת הָאֲרָמִיָּה הַשְּׁשִׁית מוֹל סְטֵלִינְגֵרְד
נוֹבֵמְבֵר אֶלֶף תְּשַׁע מֵאוֹת אַרְבַּעִים וּשְׁתַּיִם
עַל הָרְגַע בּוֹ נִצְרָכָה בְּעֵינָיו
תְּמוּנַת הָאִישׁ
הַמוּטָל בְּשֵׁלֶג
פָּנָיו פּוֹנוֹת מְטָה
בְּשִׁפְתָיו קְפוּאָה הַהִכְרָה הַנִּדְחָקָת
מִן הָרְאוֹת הַמְתְּרוֹקְנוֹת דֶּרֶךְ הַגְּרוֹן
אֶל חֲלָל הַפֶּה אֶל צִנַּת הָאֲוִיר.
הוא מְסַפֵּר שֶׁלֹּא נָתַן הִיָּה לְדַעַת
אֶת הַמְרַחֵק שֶׁיִּפְתַּח בְּגוּפוֹ
בֵּין גְּדַת אֶז לְגְדַת עֵתָה
שֶׁהָרִי הַכָּאֵב פּוֹרֵחַ בְּמֵלֹא עֶזוֹ
רַק לְאַחַר מַעֲשֵׂה
רַק לְאַחֲרָיו.

זה הַמְדַבֵּר, זֶה הַבָּא
בְּפֶה חֶרֶב אוֹמֵר שֵׁשׁ לְאָרוֹ
אֶת הַבְּלוֹאִים שְׁנוֹתָרוּ
לְצֵאת כְּעַת דֶּרֶךְ הַדְּלֵת הָאֲחוּרִית
כִּי הָרְעָה הַמְבַקֶּשֶׁת כָּבֵד אוֹרְבַת
מוֹל הַמְבוֹאָה
לְנַכַח הַשַּׁעַר הָרֵאשִׁי.

זה הַמְדַבֵּר, זֶה הַבָּא
רוֹאֶה שְׂרָאשִׁי נוֹטָה
שְׂאֲנֵי מְבַקֵּשׁ לְהָרִימוֹ
כִּדִּי שִׁיתְנוֹסֵס שׁוֹב מֵעַל כְּתַפִּי
שֶׁהַמְשַׁקֵּל מוֹנֵעַ בְּעַדִּי
לְשִׁמְעַת אֶת חֲרִיקַת הַחֲלִיּוֹת.

*

דְּמָמָה שְׁבֵרוּחַ הַקְלָה
מַעֲלָה חוֹל דֶּק אֶל עֵינֵינוּ
מְשִׁיבָה דְבָרִים בְּהִירִים
עַל מָה שֶׁשָּׂאֵלְנוּ
שֶׁרָצִינוּ לְדַעַת

רְחוֹק מִכָּאן
מֵהָאוֹר הַהוֹלֵךְ וְנִקְלָשׁ
הָרִים מְחוֹלְלִים
אָנָּה וְאָנָּה
מוֹל נִגְהַ וְשִׁבְתָּאֵי

יֵשׁ מִי שְׁמוֹכִיחַ, שְׁאוֹמֵר:
הַבְּנִים מְלַקְטִים עֲצִים
הָאֲבוֹת מְבַעְרִים אֶת הָאֵשׁ
הַנְּשִׁים לְשׁוֹת בְּצֶק
לְעִשׂוֹת כּוֹנִים לְמַלְאכַת הַשָּׁמַיִם
וְהַסֵּךְ נִסְכִּים לְאֱלֹהִים אַחֲרֵיהֶם.

אֶךְ יֵשׁ מִי שְׁמַנְחֵם:
אֶל כַּעַס
אֶל סִגְף
שְׁהָרִי כָּאן
בְּחוֹף שׁוֹמֵם
גֹּזַע עֵץ שֶׁנִּפְלַ בְּאֵלוֹל
וְנִסְחַף אֶל הַמַּיִם
מִשִּׁיל אֶת קְלִפְתּוֹ
עִרְמוֹ עֲדָנָה
מְנוּחָתוֹ עֵדֵן עַל גְּרָגְרִים
תְּנוּמָתוֹ תְּהַלְתֶּךָ.

נמרוד ברקו

הנה רוחות כבירות, בני

טרום-לידה

שא על רוחות כבירות, בני;
הנה רוחות כבירות, בני;
כל הרוחות הכבירות, בני;
כל האורות הכבירות, בני;
כל הנשיאים הכבירות, בני;
שא הרי-איש, בני;
הנה הרי-הד, בני;
מפני מה תסתתר.

*

אלה זמירות שהפקיעוהו מבית הבליעה שיתומים-מן-הנצח הפקיעוהו;
אלה גלמות-של-עור שהתחלו עלוי-של-נחת
שיתומים-של-אור-סגוף הרקיעו מעליו ואלה אותותיו; שמע –

שעמק טוב – שעמק רע;
שעמק טוב-לא – שעמק לא-רע;
שעמק רום-רע – שעמק רום-טובו;
שעמק-אחרית-לא – שעמק-ראשית-שלא;
שעמק מזדוג-על-טוב – שעמק-משתמט-מרע;
שכל-שעמק-שטוב הוא מפליט לשונות רעות באשר הוא התבקע מאותו בית בליעה
שהפקיעוהו ואלה זמירותיו שהמיש לקראת לילה –

עמדה דמות ונעשו בה חלחולית מפני שנתגדלה על עיניה ועיניה עצמן נראו,
 אללי!
 הזדקפה דמות ועיניה נתבדלו מקרפיה פרצופותיה ונתגדלה פלצות בדקדקת-כל-עין,
 אללי!
 נתפקעה דמות מאברותיה ונתממשו בה החלחולית לב והעפר לב והלשונות הרעות לב,
 אללי!

פתע נמסר:
 מהי הבשורה לפלא בה? –

צלליות מזהרות ומבררות ומסלקות במעמקי-הי
 שהגלו מאצל פרצופיהן כמשלחת מלאכי רעים
 ומעליהן עד-אות ומעליו עד-אות ומעליו מבהק מום
 והחורה בנעשה אצל המום מתחשפת; שמע –

פתע נמסר:
 מנין הקולות לפלא בם? – שמע – הוא, הוא –

פתע נמסר:
 הנה הבשורה, אללי! – שמע – הוא, הוא –

הוא הסובב
 הוא הנצפה
 הוא החי והבשר
 הוא ההיה

(היה: לו אך היה לשון-הבאי בהיותות שנתפצלה-ממנו)

דקדקת-הוא
 גבנת-הוא
 אלוח-הוא
 שהפקיעוהו-הוא
 שהתחלוהו
 שהתבשר לפתע.

שלומי הוד

בזלת של לילות סגולים

לחש־כישוף לשיטפון אדירים

אֶטְלָנְטִי, אֶרְקָטִי וּפְסִיפִי,
עורו עורו עורו –
מַעְבֵּר לְאַפֵּק הַמְצוּלוֹת
חֲשְׁלוּ סִילוּנִים עַל־
קוֹלִים שֶׁל יְלָלוֹת
לְוִיתָן, רֶהֱב
וְתַנְיָנִים גְּדוֹלִים,
מַחְמְדִי,
מִפְלָצוֹת לְבֵי הָאֲבוֹדוֹת.

אֶטְלָנְטִי, אֶרְקָטִי וּפְסִיפִי,
עורו עורו עורו –
שִׁבְרוּ אֲרָבוֹת שָׁמַיִם
וְעֵין,
פְּרָצוּ
שִׁטְפוֹן
אֲדִירִים
דָּרְדְּ
נִקְבֵת
הַדְמָעוֹת.

לשד בבואתך החולפת

כְּשֶׁנֶחֱלַף זֶה עַל פְּנֵי זוֹ בְּרַחוּב
נִתְרַחַח מִקְדָּקָד וְעַד זָנֵב
וּנְעוּרָר לִילוֹת סְגָלִים שֶׁל בְּזֻלַּת
שֶׁהִתְכַּה לְלִבָּהּ.

אֲבָל נִשְׁבַּעְנוּ שְׁבוּעַת גְּלוֹת אֲצִילִית
לְפָנַי חֲצִי־יֹבֵל, וְלִי
נוֹתֵר רַק לְמִצֵּץ בְּפָרְאוֹת
אֶת לְשֶׁד בְּבוֹאֲתָךְ הַחֹלְפֶת עַל רִשְׁתִּית
בְּלִי לְהִסִּיט מִבֶּט.

ירדן בן-צור

גְּמֵרְתִי גְרָנִיּוֹם

רקפת ביולי

כֶּכָּה לְזִקְךָ
קוֹמָה כְּשֶׁכָּל אַחֲיוֹתֶיךָ
שְׁחוּחוֹת כֶּכָּה לְהִרְהִיב
מוֹל הַקִּיר הַמְשַׁפְּרֵץ,
לְהִזְחִיל לַפְּטוּנִיָּה
מִבֶּט. כְּלַכֶּם חֲשַׁבְתֶּם
שְׁגֵמֵרְתִי גְרָנִיּוֹם,
שְׁאִין לִי תוֹחֶלֶת
בְּקִיץ, שְׁאֵשׁוּב
לְבוֹסס בְּעֶפֶר,
בְּנוֹסְטִלְגִיָּה לְקוֹר.

וְהֵנָּה, בְּגִנֵּי אֲדָנִית
הַתְּלוּיִים עַל כָּרֶס בְּנִין,
נִס נִעֲשֶׂה לִי: מִלְּאֵךְ נִתְגַּלֶּה
מִעֲלֵי וְצוּרָה לוֹ מְנוּעַ מְזֻנָּן,
וְצִנּוֹר מִשְׁתַּלְשֵׁל כְּרַפּוּנִזֵּל
מִמֶּס קְרַחוּנִים עַל רֵאשִׁי,
וְנִהִיִּיתִי וְרָדָה כְּשֶׁלְשׁוֹם.

דוֹקָא בִּיּוֹלִי זִקְפֵתִי קוֹמָה,
בְּעוֹד אַחֲיוֹתִי שְׁחוּחוֹת.

פארק החורשות

קִשָּׁה בְּיוֹם כְּזֶה לְהֶאֱנַח
צְמֵרוֹת הַפִּיקוּסִים נַחֲצוֹת בְּצָרִיחַ הַמְסַגֵּד,
שְׁמֵשׁוֹת נְמֵשׁוֹת בְּמִבְטֵךְ
מִבְּאֵרוֹת-דְּוָדִים,
וּבְמִרְפֶּסֶת מְעֻשָׁן בְּנַחַת אִישׁ אֶחָד, נִבְגָד.

וְהָאָדָם, הוּא הָאָדָם הוּא וְרָד!
נְבִיט בְּדֶרְרוֹת שְׁבָגָן הַכְּנִסְיָה הַפְּרָבוֹסְלָבִית
דֶּרֶךְ חֲרָכֵי הַיָּרֵי בְּמִצְפּוֹר.

לְדֵי זָרִים צוֹחֲקִים בְּפֶאֶרְק,
וְעֵטִיפּוֹת מְמַתֵּק מִסְתַּחֲרָרוֹת,
וְאִי אֶפְשֶׁר שְׁלֵא לְשִׁתּוֹת
מִגּוֹן הַלִּילָה שֶׁל הָאוֹר,
וְאִי אֶפְשֶׁר לֹא לְהִטּוֹת
אַחַר הָאוֹר.

ליאת מורבצ'יק

הידיים אוספות את הלילה

מות הלילה

הידים אוספות את הלילה,
גרגירי זהב ללילה
גרגירי זהב לבן ללילה,
שאת פזורה גרגירית במעי הלילה,
נשימתו המימית של הלילה
באור מתכלה גופו של הלילה,
בנהרורי אור מתכלה גופו של הלילה
הידים אוספות את הלילה
לאור.

רקוויאם לכוכב לילי

היא יוצאת אל הנוף הצלילי,
על גבה מטלטל לו הצ'לו,
סערה מספיגה את הכלי.

בבסתן משורר הקיכלי,
מקורו צהבהב לימונצ'לו,
היא יוצאת אל הנוף הצלילי.

עוד רוחף המיתר ומטליא,
אוברטורה בסול פונטיצ'לו,
סערה מספיגה את הכלי.

רקוויאם לכוכב הלילי,
מדמדם בלבו של הצ'לו,
היא יוצאת אל הנוף הצלילי.

זהרו של כוכב ערפלי,
מתאבן בשחר וגולה לו,
סערה מספיגה את הכלי.

רקוויאם לכוכב גחלילי
רקוויאם לכוכב וילונצ'לו,
היא יוצאת אל הנוף הצלילי,
סערה מספיגה את הכלי.

מול הצד האפל

לְעַמּוֹד מוֹל הַצֵּד הָאֲפֵל,
לְעַמּוֹד מוֹל מִרְאֵה מִיִּסְרֶת,
בְּתוֹכָהּ עֲצֻמֵּי הַשָּׁפֵל
מִתְרַקֵּם בֵּין קוֹי הַמִּסְגֶּרֶת.

וְעוֹלָה בְּן דְמוּתָהּ הָאֲבוֹד,
הַכְּבוֹל בֵּין כִּסְפִית וּבֵין דָּם,
עֲרַפֵּל הָעֵתוּי הַלְכוּד,
אֲגָרוּפוֹ רוֹדְפָנִי וַיְתוּם.

וְהוֹלֵם הֵיְתוּם הַכּוֹסֵס,
וְהוֹלֵם אֲגָרוּפוֹ הַמְטָרֵף,
זְעֵמוֹ הַנֶּגֶר הַתּוֹסֵס
כְּעֵלֵי הַשְּׁלֶכֶת נִגְרָף.

הַתְּרָאָה אֶת תּוֹכּוֹ הַפּוֹעֵם?
וַגּוֹ, מִשְׁתוֹחַח אִם רָם?
צְלִיל קוֹלוֹ, חִמְצֵמִץ אִם פּוֹעָה?
וְעוֹרוֹ, קַפּוּדֵי אִם נִפְרָם?

לְאֹמֵד אֶת הַצֵּד הָאֲפֵל,
לְאֹמֵד אֶת דְמוּתוֹ שֶׁל הָעֵלֶם,
לְהִיּוֹת הָעֵלָה הַנּוֹפֵל
אִם צִמְרַת הוֹרֵית אֶל הַתֵּלֶם?

רונית שטראוס קירשנר

המניפה של עצמי

קרבה

בִּשְׁקֵט,

הִלַכְתִּי אִתְּךָ לְבֵית הַחֹלִים וְרֵאִיתִי אִיךָ הַנּוֹרִיּוֹת מְשַׁתּוֹלְלוֹת.

הַפְּרָמְדִיק קִפֵּץ עָלֶיךָ וְהַנְּשִׁים אוֹתְךָ פֶּה אֶל פֶּה.

אַחַר כֵּךְ צִלְמַתִּי אוֹתְךָ כְּמוֹ הַוִּיקְטוֹרִיאָנִים

בְּתוֹךְ הָאָרוֹן בְּאוֹלָם הַלְוִיּוֹת.

אֵל תִּדְאָג, בְּחֶרְתִּי לָךְ אֶת חֲלִיפַת הַחֲתָנָה. עִם אוֹתָהּ הַחֲלִצָה שֶׁבְּחֶרְנוֹ לָךְ.

דְּאֵגְתִּי שֶׁהַצּוֹאֵרוֹן יִהְיֶה מְגֵהֵץ וַיִּשֶׁר.

שֵׁן, שְׁנֵי הַצְּדָדִים בְּדִיוֹק אוֹתוֹ הַדָּבָר.

הַכְּפָתוֹרִים אֲחִידִים וְשִׁקּוּפִים, וְכֻלָּם הָיוּ רְכוּסִים,

גַּם זֶה שֶׁל הַצּוֹאֵר.

צִלְמַתִּי לָךְ אֶת הַפָּנִים.

מֵעוֹלָם לֹא הָיִינוּ כָּל כֵּךְ קְרוּבִים.

לאוקון

.1

פְּתָאם הֵיד נְרָאָתָה כְּגוּף נָחַשׁ,
וְהֵייתִי צְרִיכָה לְהֵבִין אֲזוּ מִיָּד:
גַּם יִפִּי הַגּוּף נְרָאָה כְּסִימֵן מַחְלָה.
לִיפִי כְּזֶה אֵין אֶפְשָׁרוּת לְקָרֵם
עוֹר וְדָם וּבָשָׂר וּוְרִידִים וְשֵׁם.

וְהַחֲיוּנָה דְהַר לְעֵבְרִי,
וּמִתּוֹךְ הַגּוּף נוֹלָדָה מְלַחְמָה
בֵּין זְכָרוֹן שֶׁל רַךְ לְבִין שְׁהוּת,
בֵּין עֶצֶב לְלִפְיָתָה.

הָעֶצֶב וְהַזְכָּרוֹן הֵם שְׁנֵי נַחְשִׁים
הַיּוֹצְאִים מִבֵּין סְדָקֵי הָאֲדָמָה.
הֵם נַפְגָּשִׁים, הֵם רַבִּים, הֵם נִסְרָגִים זֶה בְּזֶה,
עַד שְׁהוֹפְכִים לְסוּפָה.

וְזוֹ הִירְשָׁה שְׁהוֹתְרָת לִי:
דְּמִיּוֹת מְסַרְגוֹת בֵּין נַחְשִׁים
שְׁצַעְקוֹתֵם אֵינָה נִשְׁמַעַת,
וְחִיּוֹכֵם אֵינּוּ שׁוֹאֵב אֶת סְפוּקוֹ
מִמְהִירוֹת אוֹ דְהֶרָה אוֹ רוּחַ,
אֶלָּא מְעוֹרוֹן וּרְמִיסָה.

.2

וְזוֹ הִירְשָׁה שְׁהוֹתְרָת לִי:
פְּרִסַת סוּס עֲשׂוּיָה מְזֻהָב
תְּלוּיָה עַל שְׂרָשְׁרַת דְּקָה
סְבִיב צוֹאֲרִי.

אֵיךְ אֶפְשָׁר לְשַׁמַּע צַעְקָה כְּשֶׁהִיא מְכֻסָּה בִּיפִי?
אֵיךְ אֶפְשָׁר לְהֵבִין צַעְקַת אֲזֵהָרָה
כְּשֶׁהִיא מְכֻסָּה אַבְק שְׁנָיִם?

3.

האם אנחנו יכולים לשמע אמת שאינה מכסה ביפי?
האם אנחנו מסגלים למשות ולהציל אחרים?
האם למות – אפלו מיד אתנה – זו מתנה?
האם הנחשים רצו לבוא?
האם הילדים הבינו את הטעות שאביהם עשה?
האם נאמנות הכהן צריכה להשאיר למסורין של היפי,
או לאדמה?

האם למות – אפלו מיד אתנה – זו מתנה?
האם אתנה נתנה לכהן הזדמנות שניה?
האם הנחשים, כמו שער או צפרנים, המשיכו לגדל גם בבטן האדמה?
האם הכל היה אחרת אלו אתנה לא היתה בתולה?
האם למות – אפלו מיד אתנה – זו מתנה?

מתנה

אָנִי רוֹצֵה לְהִיּוֹת הַמְּנִיפָה שֶׁל עֲצָמִי,
אָנִי רוֹצֵה לְהִיּוֹת הָרוּחַ שֶׁמְנִיעָה אֶת הַמְּנִיפָה,
הַפְּרִיחָה.

חֶסֶד הַנְּדָאוֹת הוּא טוֹב.
אֲרוּ בְּבִקְשָׁה לְמַתָּנָה
עִם הַקֶּפְסָה עַל הָרֵאשׁ שְׁלִי.
קָשֶׁר בְּבִקְשָׁה בְּחוּט אֶרֶךְ מְזֻהָב
כְּמוֹ רֶקַע שֶׁל אֵיקוֹנָה,
וְלִשְׁלַח.

לְשַׁלַּח לְעֲצָמִי בְּמַתָּנָה,
לֹא טוֹב וְלֹא רַע
רַק אֶת מָה שֶׁהוּא עֲצָמוֹ.
אָנִי רוֹצֵה לְהִיּוֹת הַמְּנִיפָה שֶׁל עֲצָמִי,
שֶׁכָּל קְפוּל יִהְיֶה זֶהוּת.
וּכְשִׁיקְרָה הַפְּלֵא הַמְּקָרִי
וְאֶפְרָשׁ אֶת הַמְּנִיפָה,
אוֹר מְבַחוּץ יָכֵה בְּמַנְסְרָה
וְאֶהַפֵּן לְמִשְׁהוֹ יָפָה.

יולי ורשבסקי

בשפך הנבואה

⁵ Созвездие Кит

לסבא איליה

פְּרוֹפְסוֹר מְפֹזֵר, אֵיךְ הַשָּׁעַר צוֹמַח
מִבְּעַד לְעֵשְׂבֵי הַמַּח הַמְהַלֵּל,
כְּדוֹר הָאָרֶץ צָף בְּבִדְלַח הַיָּרַח,
וְהִיקוּם גּוֹעֵשׂ בְּוָקוּם עַל-חֵלֶל.

הַלֶּכֶת לְאֵבוֹד בֵּין אֲצִטְבוֹת הַדְּעֵת,
שְׁבִיל הַחֶלֶב נִשְׁפָּךְ מִתַּחַת לְשֶׁלֶחָן,
כּוֹרֵי הַכּוֹכְבִים הוֹפְכִים כָּעֵת לְפִקְעֵת,
שֶׁתִּלְבַּלֵּב לְעַד בְּצַהַר הַמִּשְׁכָּן.

הוּ יִשְׁמַעְאֵל עֲצוּם שֶׁתֵּר בֵּים הָאֶפֶל,
וּמִתְפַּלֵּשׁ בְּרִיק בֵּלֵב הַלּוּיִתָּן,
נּוֹוט גְרָמֵי הָרוּם יוֹבִיל לְקוֹ הָאֶפֶק,
בְּשֶׁפֶךְ הַנְּבוּאָה לְוִיֵּן יִרְדֹּף לְוִיֵּן.

5 קבוצת הכוכבים "הלוייתן".

שיבת האח האובר

בְּלִיל הַשִּׁיבָה
הֶרְחַם צָנַח.
אֲרִיגֵי הַסּוּרְגִים
נִסְגְּרוּ בְּזֶה אַחַר זֶה,
וְטַפְטוּף שֶׁל דִּיּוּדָם
הִכְרִיז עַל בּוֹאֵם שֶׁל
גְּשָׁמֵי גְּבָרִים.

צִלְקוֹת בְּלֵי צְבָעִים
עֲטְרוּ אֶת הַבַּד הַקָּרוֹעַ.
מִתַּחַת לְנִילוֹן נְצַמֵּד
טְלָאִים שֶׁל עוֹר
הָרָאוּ סִמְנֵי הַחֲלָמָה.

גֹּזַר הַשֶּׁבֶט הַפְּצִיעַ כְּמוֹ בְּרוֹזַל מְלֻבֵּן
בְּכַתֵּף,
בְּקַרְסֵל,
בְּגַפִּים.

הַשָּׁנָה נִגְמְרָה בְּזִמְנֵי פְצִיעוֹת.
אֵין פְּגִיעוֹת בְּנִפְשׁוֹ.
אֵין סִמְנֵים לְדִלְקוֹת.

הורי השותקים כְּעֵלָה

שָׁם

שָׁם הוֹרֵי מְתָנִים וְזוֹרְעִים עֲרוּגוֹת וּמִשְׁקִים וְהִשְׁמֵשׁ עוֹלָה,
וְאֲנִי רְחוּקָה וּפְנֵי נְשׂוּאוֹת וְזוֹחֶלֶת כְּמוֹ שֶׁהָ לְעוֹלָה,
וְהוֹרֵי מִסְּחִים, חֲזִירִים כְּשִׁירָה, חֲפוּנִים בְּעוֹרָם, שׁוּמְמִים,
וְאֲנִי מְגִיעָה וְעֵינַי מְרַצְדוֹת וְאֵין מִתְקַרְאִים בִּי; [סוֹתְמִים].
וְהִשְׁקֵט מְגִבִיר, וְהִשְׁמֵשׁ שׁוֹלֵט, וְנוֹשְׁפִים בְּלֵאוֹת יֶרֶכִי,
וְאִשְׁאֵל אֶת הַהוֹרֵי הַשְׁוֹתְקִים כְּעֵלָה אִם זֹכְרִים כְּעֵלָה אוֹדוֹתִי,

וְאִשְׁאֵל בְּשֵׁנִית: כִּי הַשָּׁנִים פְּלִטוֹנִי – (הֵיוּ חֲבָרֵי הַטּוֹבִים),
וְאִשְׁאֵל בְּשִׁלִישִׁית: כִּי תַמִּיד דָּאָגוּ לִי – (צְלוּ רְגְעֵי הַצְּרוּבִים),
וְאִשְׁאֵל בְּרִבְעִית: כִּי אֱלֹמוֹתֶם מְכַדְרֶרֶת – (עוֹשֵׁנִי, עוֹשֵׁנִי שְׁחוּטָה),
וְאִפְּל חֲרִישִׁית: כִּי אֲנִיחַ שְׁפֹתַע – נִדְמוּ מִתּוֹךְ הַחֲלֻטָּה.

שָׁם הוֹרֵי מְתָנִים וְזוֹרְעִים עֲרוּגוֹת וּמִשְׁקִים עַל מִשְׁכָּן עֶרֶב רֶד,
וְאֲנִי רְחוּקָה וְרַגְלֵי חֲבוּלוֹת וְזוֹחֶלֶת כְּמוֹ עֶצֶם אֶל יָד,
וְהוֹרֵי נְטָלִים, חֲמֻקָּנִים כְּאֶבֶק, בְּבוֹאֵי עַל יָדָם כְּבָר אֲבָדוּ,
וְאֲנִי מְאֻחָזֶת בְּשׁוֹל אֲדַרְתֶּם שְׁנוֹתְרָה כְּסִימֹן שְׁהִיוּ,
וְהִמְשֵׁךְ מְכַבִּיד, וְהִצַּל מִתְעַבָּה, וְנוֹשְׁפִים בְּלֵאוֹת יֶרֶכִי,
אִזְ אִשְׁאֵל אֲנָשִׁים שְׁעֵבְרוּ בְּמִקְרָה, אִם רָאוּ בְּמִקְרָה כְּהוֹרֵי,

וְאִסְרֵק בְּשֵׁנִית: כִּי הַשָּׁנִים פְּלִטוֹנִי – (הֵיוּ לִי מִשֵּׁב בְּשֶׁרְבִים)
וְאִסְרֵק בְּשִׁלִישִׁית: כִּי תַמִּיד דָּאָגוּ לִי – (סִפְקוּ לִי מְזוֹן וְטוֹבִין)
וְאִסְרֵק בְּרִבְעִית: כִּי בְּלֻכְתֶּם אֲנִי מֵתָה – (מֵתָה, מֵתָה שְׁקוּטָה)
וְאִפְּל חֲרִישִׁית: כִּי אֲנִיחַ לְפֹתַע – נְמוּגוּ מִתּוֹךְ הַחֲלֻטָּה.

*

אָמַת: הַחֶבֶל נַעֲשֶׂה יָפֵה יוֹתֵר
עַל פִּי תְהוֹם. הַקְּשִׁירָה נִדְרָשֶׁת,
לִפְטָלִי. בְּמָה יִתְרַבֵּב הַלּוּלָיִן,
כִּי צֵד יִתְפָּרַס הַתְּלִין לוֹלֵא אֲצִילוֹת
הַתְּהוֹם הַגְּדוֹלָה. וּבְאִיזוֹ מְסִירוֹת
וְשִׁתּוֹף פְּעֵלָה עֲלָאִי
חוֹבֵר הַחֶבֶל לְתְהוֹם
לְמַנְגְּנוֹן עֲרִטִילָאִי –

שָׁגַם אִם נוֹטָה הַחֶבֶל,
וְגַם אִם לֹא עֲקָשׁוֹן,
וְגַם אִם בְּכָל קְשִׁירָה
יֵשׁ פּוֹטְנִצְיָאל לְהַתְּרָה –

מִי שֶׁשָּׂם לֵב לְחֶבֶל
כָּבֵר לֹא שׁוֹכַח אֶת הַתְּהוֹם.
וְזוֹ, בְּקִצְרָה,
כָּל הַתּוֹרָה.

דמיאן חזן

מול קלח עיניים

אמי מתחת ומעל

לְחוֹלֵל עַת לֹא נִיעַ	אָמִי מְרַקֶּבָה
אוּ זִיעַ	תַּחַת קֶלַח עֵינַיִם
אוּ נִיד	דּוֹמְעוֹת לְמִשְׁעֵי
אוּ הֶנֶד	בְּדִמְעוֹת שְׁלִישׁ.
וְלִבָּה כְּמוֹ הַלֵּב שְׁלִי.	וּבָה אֵין לֹא נִיעַ
אָבֵל אִמָּא שְׁלִי	אוּ זִיעַ
בְּחַיִּים.	אוּ נִיד
	לֹא הֶנֶד.
	וְלִבָּה
	לְבִלוּבָה כְּשְׁלִי.

מָה אִמָּא נִרְקֶבֶת
מּוֹל קֶלַח עֵינַיִם
דּוֹמְעוֹת לְמִשְׁעֵי
בְּדִמְעוֹת שְׁלִישׁ?

*

וְהֵייתִי שְׁרוּי עַל הַדְּשָׁא הַקָּר
וְנוֹבְחוֹת הַפְּרָצִים וְשִׁכְבְּתִי כְּמַת מְחַכָּה לְמִשִּׁיחַ הַדְּרוֹי;
וְהוּא לֹא בָּא, אִזּוֹ שִׁכְבְּתִי שְׁנִית כְּקוֹרָא לִישׁוּעָה וְאוּלֵי
בְּמַקְרָה וְאִפְלוּ רַק לָךְ שְׁאֵהִי לִי מִשְׁעֶנֶת בְּדִשָׁא הַקָּר.
הוּא קָר, הַדְּשָׁא. שְׁמַעְתָּ? וְאֵת בְּשָׁמַיִם אוּ תַחַת הָאָבֵן
בְּטוֹן קָרָה לֹא פָחוֹת מֵהַדְּשָׁא הַקָּר עָלְיוֹ אֲנִי מֵת.

ולמרות השדים ולמגינת הרוחות

כוח עזר

רַגַע, יֵשׁ עוֹד מִיִּשְׁהוּ
בַּמְסָדְרוֹן. זֶה בְּנֹצִי, כַּח עֶזֶר.
הוּא מְדַבֵּר אֵלַי. אֲנִי לֹא
עוֹנָה לוֹ, לֹא מְבִינָה מָה הוּא
רוֹצֵה. "הֵייתָ כָּבֵד עִם
גָּבֵר?" בְּנֹצִי שׁוֹאֵל. אֲנִי לֹא
עוֹנָה, לֹא מְבִינָה לְמָה
הוּא מְכַנֵּס לִי יָדַיִם
מִתַּחַת לְסוּדֵר.

מִיִּשְׁהוּ לֹא בְּסֵדֶר. אֲנִי
יּוֹדַעַת. אֲנִי הוֹלֵכֶת מִשָּׁם
לְחֵדֶר. הֵייתִי רֹצֵה.
אֲבָל אֲנִי מְסֻוֹלִית.
לֹא מְסַפֶּרֶת לְאֵף
אֶחָד. אֵף פֶּעַם.

כָּבֵד מְאַחֵר בְּעָרֵב.
הִגַּעְתִּי לְכָאן בְּבִקְרָה עִם אִמָּא.
חֶתְמֹתַי לָהֶם. נִתְּנוּ לִי זְרִיקָה.
יִשְׁנֹתַי כָּל הַיּוֹם. הִתְעוֹרַרְתִּי.
נִתְּנוּ לִי תְרוּפוֹת.

אֲנִי מִתְהַלֶּכֶת לִי בְּמַחְלָקָה
כְּמוֹ זוֹמְבִי. אֵיךְ הֵם לֹא יוֹדְעִים
שְׁאֲנִי צְרִיכָה מְשֻׁקְפִים?
הַכֹּל מְטֻשְׁטֵשׁ. אֲנִי נִכְנָסֶת
לְמְסָדְרוֹן הַחֲשׂוּךְ
שֶׁל חֵדְרֵי הָרוֹפְאִים, זוֹכֶרֶת
שֶׁהָיָה שָׁם בְּבִקְרָה חֵדֶר
שְׁרוּתִים. נְעוּל.

חנוכה במחלקה הסגורה

אָנִי בְּפִיגְמֵת בֵּית הַחֹלִים
בְּדִלֵי סִיגְרִיּוֹת זְרוּעִים בְּחֶצֶר
וְאֲנִי בְּיַדִּי פּוֹרֶסֶת
אֶת הַחֹלִים לְשָׁנִים –
”אַתֶּם תִּתְחִילוּ בְּמִי יְמַלֵּל,
אַתֶּם תִּכְנְסוּ בְּפִזְמוֹן”.

וְלִמְרוֹת הַרוּחוֹת וְלִמְגַנַּת הַשָּׁדִים,
כְּשֶׁהַחֶשֶׁךְ רוֹבֵץ עַל פְּנֵי תְהוֹמוֹת,
הֵם מְצִיִּתִים לְתַנוּעוֹת יָדַי
וְשָׂרִים בְּקֶאֱנוֹן.

מֵאֲזוּ הַיָּמִים הָהֵם
וְעַד לְזִמְנָהּ הַזֶּה,
עוֹלָיִם קוֹלוֹת הַמְּקַהֵלָה
מְעַרְבֵי חַג הַחֲנֻכָּה
שָׁבוּ הַפְּכֵתִי לְמִנְצַחַת.

אם לא קוטפים הפרי נופל

אריק החתול

(מתוך המחזור: לאורית הפסיכיאטרית)

יִשְׁבְּתִי מוֹל אוֹרִית, וְאָרִיק הַחֲתוּל
הַצִּיץ מִתּוֹךְ הַכְּלוּב, הַשְּׁמִיעַ יִלְלָה.
הִיא הַתְּנַצֵּלָה, אֲנִי הַגְּבֵתִי בְּבִטּוֹל,
אָבֵל עֵמֶק בְּפָנִים הֶרְגָשְׁתִּי אֲמַלְלָה.
יִשְׁבְּתִי מוֹל אוֹרִית וְאָרִיק הַחֲתוּל.

שְׁתַּקְנֵנוּ רַב הַזְּמַן, רַק אָרִיק עוֹד יִלֵּל.
אוֹרִית אֲמָרָה לִי לְחַפֵּשׂ אֶת הַמְּרֻכָּו,
אֲמָרָה שְׂאֵז הַכֹּל יִלְךְ וַיִּצְטַלֵּל –
”לְשֵׁם הַכֹּל הוֹלֵךְ, וְשֵׁם הוּא מְנַקֵּז.”
שְׁתַּקְנֵנוּ רַב הַזְּמַן, רַק אָרִיק עוֹד יִלֵּל.

אֲמַרְתִּי לָהּ: ”לִי אֵין מְרֻכּוֹ וְאֵין בְּסִיס”,
וְהִיא הוֹצִיאָה מְסַמְכִים מִתּוֹךְ תִּיקָה.
כָּל זֶה הָעִיר אֶת אָרִיק הַמְּסַכֵּן, הַתְּסִיס
אוֹתִי מוֹלָה, וְשׁוֹב שְׁקָעָתִי בְּשִׁתִּיקָה.
אֲמַרְתִּי לָהּ: ”לִי אֵין מְרֻכּוֹ וְאֵין בְּסִיס”.

סוּף הַפְּגִישָׁה הַגִּיעַ, אָרִיק שׁוֹב הַצִּיץ.
רְצִיתִי לְחַבְּקָהּ, אוּ לְלַטֵּף אוֹתוֹ,
אֲךָ לֹא הִעֲזִיתִי, רַק שְׁתַּקְתִּי כְּמוֹ עֲצִיץ.
תְּהִיתִי מָה עֲכָשׁוּ עוֹלָה בְּדַעְתוֹ.
סוּף הַפְּגִישָׁה הַגִּיעַ, אָרִיק שׁוֹב הַצִּיץ.

המורה

עֲמַדְתִּי עַל סֵף הַהֶתְבַּגְרוֹת,
וְאֵת הַמִּתְנַתְּ שְׁאַהֲיָה בְּגִירָה.
הִגִּיתִי בְּךָ בְּכֹל שְׁעוֹת הָעֲרוֹת,
וְזוֹ הִרִי עֲדוֹת שְׁמִסְגִּירָה:
עֲמַדְתִּי עַל סֵף הַהֶתְבַּגְרוֹת.

קִטְפַת אוֹתִי כְּמוֹ פְּרִי בְּשֵׁל מֵעֵץ,
הִרִי אִם לֹא קוֹטְפִים, הַפְּרִי נוֹפֵל.
הִצַּעַתְ לִי שְׁאֲבוֹא לְהִתְיַעַץ,
הִצַּלְתְ אוֹתִי מִתוֹךְ הָעֶרְפֵּל,
קִטְפַת אוֹתִי כְּמוֹ פְּרִי בְּשֵׁל מֵעֵץ.

הָאֵם בְּכֹלֵל הִיְתָה שֵׁם אֶהְבֶּה?
אוֹלֵי אֲנִי הִיְיִתִי רַק מִשְׁחָק?
פְּתָאֵם הָאוֹר הַמְשִׁתֵּף כְּבֵה,
פְּתָאֵם הַכֹּל נִגְמָר, הַכֹּל נִמְחָק.
הָאֵם בְּכֹלֵל הִיְתָה שֵׁם אֶהְבֶּה?

בבואה באגם ברבורים

הצעקה

השמים געגעו פֿרעשן מעל בית הקברות.
חשבת'י שמתים תמיד שחקו מחבואים עם החיים,
ובלילה היו עושים בלילה מהרוח המחליקה על המצבות –
האם הגיע משלוח הורדים אל הקברן הלבקן?
חפינו לקוצים כל הלילה והיה רעיל בלילה
וקיסוס תלה אותנו מענן חסר צורה, ומה שרצינו
לא רצה רצון. רדף לצון.
חשבת'י שהיה ברור מי נספר ומי סופר,
מי בוכה ומי דמעה, מי צוחק ומי מושך –

קברנים עלובים, אורחים דורשי מות,
כל חיי שמעתיכם
מדברים איה אב רחום שמים רב עם אמא אדמה.
כי זה לא שהתרוצצנו
באישונים מרחבים סתם –
אני מוכנה לצאת מכאן.

מספיקה לי דירה מעפשת אף
כי אם תרצו בי שושנת מים
אחליק ברצון, אבל אל לכם לחשב
שאחזיק מעמד על פני המים.
כמה רעש, כמה רעש יש במות –
מה כבר קרה שמוינק חיב לתעד היה?
בסך הכל ראיתם פני צלופח מבעד לאקוריום
מי האמבט.

*

פְּנֵי הַבְּבֵה פִּירוּאָטִיִּים
הַשְּׁעָר טוּטוּ כָּחַל
הַפִּיגוּרָה בּוּל הַסְּקָה
(הַפְּסָקָה)
הַפִּיגוּרָה
מְפַגֶּרֶת
בּוּל יַעֲז
הַפִּיגוּרָה
פְּגָר
הַפִּיגוּרָה
בְּבוּאָה בְּאָגָם בְּרַבּוּרִים
פְּנֵי הַשְּׁטַח
שְׁלֵא יִשְׁטַחוּ
פְּנֵי
בְּבִנְאִית.

רוברט וייטהיל-בשן

הבושם של אווה בראון

(קטע מפואמה)

מְנַהֶלֶת הַמְסַעֵדָה מְסִתּוֹבֶבֶת וְאוֹמֶרֶת לִי:
סְלִיחָה. כְּמַעַט שְׂכַחְתִּי שְׂאֵתָה פֶּה. מַה תִּזְמִין לְקִנּוּחַ?
אֲנִי מְחַיֶּה וְשׂוֹאֵל אוֹתָהּ: יֵשׁ לָכֶם סוּרְבָה בְּטַעַם לֵיָם?
לֹא, הִיא אוֹמֶרֶת, אֲבָל יֵשׁ לָנוּ כּוֹכְבִים.
אֲנִי אוֹמֵר: אִם כֵּן, נִגַּס לָבָן בְּבִקְשָׁה.

וְהִיא שׂוֹאֵלֶת אוֹתִי: מַה קָרָה לְאֲנִי שְׂחֻלְמַת עֲלִיו?
נַעֲשֶׂה פְּלִיט וְרֵץ לְפִלְשֵׁתִינָה, אוֹ לְטוֹרְקִיָה, אוֹ לְאִמְרִיקָה,
וְהִיָּה לְקִאוּבוֹי יְהוּדוֹן?
וְאוּלֵי קִבֵּל אֶת הָעֵנֶשׂ הַמְגִיעַ לוֹ
וְהוֹקֵא מִפִּי אֶרְבָּה אֶל הָרִקִיעַ הַפּוֹלְנִי?
אוֹ שְׁעוֹר הָעֵכוּזִים שְׁלוֹ גְמַר כְּאֵהִיל עַל שְׂדֵה בְּמִלּוֹן זוֹל?

אֲנִי אוֹמֵר בְּלִבִּי: כָּל אֵלֶּה הֵם סוּדוֹת שְׂמִתּוֹ עִם הַלְדָתִי.
הִיא סוֹקֶרֶת אוֹתִי שְׁנִיּוֹת אַחְדוֹת, וְאֲנִי מִתְבַּיֵּשׁ וּמְשִׁפִּיל מִבְּטִי לְרִצְפָּה.
הַבֶּשֶׂם שְׁלֶה, הַבֶּשֶׂם שֶׁל אוֹהַ בְּרִאוֹן, מְשַׁכֵּר אוֹתִי, וְאֲנִי מִתְמַלֵּא בְּתַאוֹה.
מַה יִּכּוֹל לְצִיאַת מְזֵה?
אֲנִי מִיִּשִׁיר אֶת מִבְּטִי לְעֵבֶר פְּנִיָה, וְעֵינַי מוֹל עֵינִיָּה.
וְעֵינִיָּה שׁוֹרְצוֹת נְמָלִים.

אֲנִי נִשְׁעֵן לְאַחֹר וְצוֹחֵק, רַק צוֹחֵק,
עַד עֵצֶם הַיּוֹם הַבְּהִיר הַזֶּה –
רַק צוֹחֵק.

רון קורדונסקי

בְּדִיו אִישׁוּנִים

מוצא חן בעיניי

אני השקית הקשורה
ובתוכה המים ובהם הדג.
אני הדג ובתוכו המים
ובהם שקית מלאה בחור,
אני החור מלא זמות הדג
אין להן שקית להאטם
להחבא להחוות
בעינים פקוחות והן
נטולות עפעפים,
אני עפעפים שואלים:
מה אתכן עינים
עקורות?
אני שקית קשורה,
שקופה
מבפנים ומבחוץ,
בואו אלי
עינים שלי.

דיו דיו

אנחנו ביפוי כח מתמשך,
בנפילה,
אנחנו בנין עומד ומתבונן
באדם נופל,
אנחנו גורד שחקים קורא
שמים רחמים,
לא השארנו מכתב,
הרגע הזה,
לרגע אנחנו קופאים באויר,
עכשו,
קוראים את מה שנכתב
בכתב שלנו,
שלא אנחנו כתבנו,
בדיו אישונים.

כשיחתלו אותי אהיה בערפל תלוי,
צואה היא הדבר האחרון שנתן לאחז בו בנפילה.

השיר על הנער יוסף לא חולם

הנער יוסף לא חולם
פְּטִישִׁים מְלֻטְפִים אֶת אֲצָבָעוֹתָיו שְׁבוּרוֹת
צְפָרְנָיו מְרֻסָּקוֹת,
שָׁנִים עָשׂוּר פְּטִישִׁים
שׁוֹבְרִים בּוֹ,
אֶחָד לְכָל אֲצָבַע
אֶחָד לְכָל כֶּנֶף רֶאֱהָ, פֶּרֶפֶר נְשִׁימָה;
יְקוֹרְאִים "נִפְלָה עֵטְרַת רֵאשִׁינוּ", נֶעֱרַר
נוֹפֵל לְבוֹר,
הנער יוסף לא חולם,
סְיוֹטִים חוֹלְמִים בּוֹ,
זֶרַע מְטַפֵּף
מְאֲצָבָעוֹתָיו שְׁבוּרוֹת,
מִבֵּין חֲרָבִי
צְפָרְנָיו מְרֻסָּקוֹת,
צְפָרְנֵי הַנֶּפֶשׁ,
וְהַבוֹר בְּתוֹכוֹ מִפְּשִׁיט אוֹתוֹ
מִמְחֻשְׁבָּה לְמַצֵּב צְבִירָה;
הנער יוסף לא חולם
וְכִמָּה לְשׁוֹנוֹת נִדְרָשָׁנוּ לְזָכֹר כְּדֵי לְדַמֵּין אֶת הַגּוֹף מִבְּעַד לְעוֹר.

מחליפים נוזלים

זָכְרוֹן מִתְרוֹקֵן מִשְׁפוּפֶּרֶת:
מִשְׁחָה עַל מִבְרֶשֶׁת,
אוֹחֵז אוֹתָהּ אָדָם בְּלִי פֶה
וּבְאָדָם אוֹחֵז כִּיּוֹר
בְּלִי פֶתַח
וּבו עוֹמְדִים הַמַּיִם
מִבְּאֵרִים
מָה עָשִׂיתָ מָה תַעֲשֶׂה,
וּבו אֶתָּה רוֹאֵה אוֹתָם
שְׁמוּטִים
עַל בְּרָפִים,
נוֹשְׁפִים
בְּצֶמֶר גָּפֶן,
יָדַיִם
מְטוֹת אַחֲרָנִית
בְּמִקְלָט עָמוּס בְּלוּנִים וַיִּלְדִּים;
לְרַגַע, אֶתָּה בְּלוּנִים
לְרַגַע, אֶתָּה אַחֲרָנִית
לְרַגַע, יָדֶיךָ כְּבוֹלוֹת בְּגָפֶן:
עֵינֶיךָ עֲצוּמוֹת,
גְּדִלְךָ הָעוֹלָם,
בְּלִיל כְּבוֹלוֹת
נוֹזְלִים מְחֻלְיָפִים אֶהְבֵּה בְּמַלְיָם.

יעקב ביטון

עמוד זכראון

*

הבית מלא אנשים.

שם אני מתנזר,

בודד על גג,

עמוד זכראון.

כמה צהבה העיר –

מגדל ציד.

כמה שומם החנוך –

מפעל סיד.

כמה הרחיק אחי –

אל הצפור.

שוקד כלו

אל המקור.

כמה היית עני, כמה

פחדתי מידך

הישרה.

*

כבר מחוץ לגיגית הרגלים,

ועוד זבוב מפזם מוך, המנון

לשארית היום.

כבר מחוץ לגיגית,

רק אפק נעלים

מכאן ומכאן.

נלכב וטהור

הבור –

סוד המים.

*

תלמידת בית ספר,

צחקנית,

מפדדת את לחיה בגיר.

קחי את הלוח,

הטי את הפרחים

אל תוך עיניך.

משלימה עם הירח

נרגעת רק במים

אֶכְלָתִי אֶת עֵצְמִי
וְהִגַּעְתִּי עַד לְקַרְקַעֵיִת הַסִּיר.
כִּכָּה הַיָּמִים עוֹבְרִים,
זֶה הַדְּחַף לְצֵאת וְלֹא לְחֹזֵר.
אֲנִי מִשְׁלִימָה עִם הַיָּרֵחַ,
לֹא שֶׁהוּא הִיָּה מוֹדֵעַ לְסִכְסוּךְ.
אֲנִי מִתְרוֹצְצֵת כְּמוֹ נִמְלֵת אֵשׁ
וּמוֹצֵאת רַק אֶת עֵצְמִי
בְּתוֹךְ עֵצְמִי. מְרָאָה מוֹל מְרָאָה.
לוֹלְאָה שְׂאִין לָהּ סוּף.
אֲנִי נִרְגַּעַת רַק בְּמַיִם.
כְּשֶׁאֲסִים אֶהְיֶה אַחֲרֶת,
יִרְדּוּ בִּי רַק מַיִם וְאוֹר.
אֲנִי שׁוֹכְכֵת עַל גְּבִי
בְּנוֹצוֹת אֲרוֹזוֹת וְלֵב שְׁקֵט.
הַיָּדִים שְׁלִי רִיקוֹת.
הַיָּדִים שְׁלִי פְרוּשׁוֹת.
אֵתָּה כָּאֵן?

הליכת ירח

הָאִישׁ הַיָּרֵחַי
שְׁעוֹצֵם אֶת עֵינָיו
עִם סִפִּין בְּגָרֵב,
וְיָד בְּמוֹכֵב.
אִישׁ הַיָּרֵחַ הַדָּק
שְׁמֵתֵיךְ לֵלֵא לְהִבָּה,
שְׁלֵכֵן בּוֹהֵק
מֵהִלְתוֹ הַגְּרוּמָה.
הוּא אוֹמֵר מְלִים
שְׂאֵנִי לֹא מְבִינָה.

עופרה עופר אורן

סתם סוד אסור, לא הריסות

ולא ידעתי

בְּעֶרְבֵי הָרֵאשׁוֹן הַמֵּת הֵנַח
בֵּינֵינוּ עַל שְׁלֶחֶן, חוֹר וְרוֹךְ.
גּוֹפּוֹ שֹׁכֵב בְּרֹטֵב הַהָרָד,
כְּמַעֲטֵי שְׁלֹם, בּוֹהֵק וְקִטּוּעֵי רֵאשׁ.

מֵעֵבֶר לְשֶׁלֶחֶן רְאִיתִי סְלִיל
עֵשֶׂן שְׁלֵא עֵטֶף אֶז אֶת כְּלִי,
עֵשֶׂן שְׁעוֹד הָיָה לִי זֶר וְלֹא
יְדַעְתִּי מָה יֵשׁ בְּכַחוֹ לְשֶׁלֶל,
וְאֵיךְ אוֹתוֹ מִבְּט כְּמוֹ מִבְּדָח
נִרְאָה יְדִידוֹתֵי וַחֵם כָּל כֶּה,
אֲבָל הַתְּחִיל כְּבֹר לְהוֹלִיךְ שׁוֹלֵל,
וְלֹא יְדַעְתִּי מָה בִּי מִקְלָל.

עַד תָּם הָעֶרֶב נִשְׁאַרָה אֲדָרָה
שְׁבוּרָה שְׁלֵא יְדַעְתִּי מָה אָמְרָה.

סתם סוד

1.

בְּאַפְרִיקָה הַיָּא רְצָה אַחֲרָיו, אָבֵל הֵיְתָה
כְּבַר מֵתָה – אֵיךְ אֶפְשֶׁר לְחַיּוֹת בְּלִי רֹאשׁ עַל הַצְּוָאר? –
הָיָו רֵיחֹת שֶׁל אֲדָמָה שְׂרוּפָה, פָּחֶם וְדָם,
נוֹצוֹת תְּלוּשׁוֹת הַתְּעוֹפֹפוֹ, אָמְרוּ לוֹ שְׂמַתָּר

לְהִסְתַּכֵּל, אִם הוּא רוֹצֶה. הָאִישׁ עִם הַסִּכִּין
פָּרִץ בְּצַחוֹק וּבְאֹוִיר הָיָו אֲדִים, הַחֶם
עָלָה בְּהֶבֶל מֵתֶאֱבֵף, הֵיָא רְצָה – רְצָה – כִּי
רְגֵלֶיהָ לֹא יִדְעוּ – אָבֵל לְאֵן רְגֵלָיו לֹוּקָחוֹת

אוֹתוֹ? עֵינָי הָעֶפֶר שֶׁשָּׁכַב בְּדִיר בְּרִקּוֹ
בְּאַפְרִיקָה, רְגֵלָיו מְקַפְלוֹת תַּחְתָּיו הוּא לֹא
יִכּוֹל לְהִתְרוֹמֵם (הַיֵּלֵד מִבְּקֶשׁ: "תִּקְוִים!")
כְּמוֹ קִטְרֵת, כְּמוֹ הֵלָה חֲמָה מְסַתְּלָסְלִים קוֹלוֹת
צִיּוֹץ, צִפְצוֹף, זְמִזְמוֹם הוֹמִים כְּשֶׁהוּא מַחְלִיט לְרֹאוֹת
לְאֵן כָּלֶם הֵלְכוּ כְּשֶׁשׁוֹחֲטִים תְּרַנְגוֹלוֹת.

קירות הבית, הרצפה, המדרגות חֲרָקוּ
 השקט לא דָּמַם, היו בו רֶחַשׁ וּתְנוּעָה,
 ואפֹלוּלית-עלית וריק, לאַן כָּלֶם הֶלְכוּ?
 ומי שומר עליו עֲכָשׁוּ? הֵילֵד לֹא רָאָה

בבית אף אחד, כָּלֶם הֶלְכוּ? (הראש נפל
 והתגלגל, השאיר מִשְׁעוֹל שֶׁל דָּם, היא לא יכֶּלֶה
 לרצות או לְסַרֵּב, אָבֵל בְּכָל זֹאת היא רֹדֶפָה –)
 אָךְ לֹא, הוא לא לָבֵד, כִּי הוא שׁוֹמֵעַ אֶת קוֹלָהּ

שֶׁל מִישֶׁהי בוכה בְּעֵלִית הַגֶּג, מְעַל
 הַמְעַקָּה שְׁנֵי הָרָאשִׁים נְעִים בְּמִין תְּזוּזִית,
 עֵינֶיהָ עֲצוּמוֹת, אָבֵל אָבִיו, בְּלִי שְׁנִשְׂאָל,
 קוֹרֵץ וּמְחִיף לֵילֵד, כְּלוּם כָּבֵר לֹא יִזְיֵק
 לָךְ! וּמִסְמֵן לוֹ שְׁחֹבָה לְשֹׁמֵר עַל סוּד,
 סָתָם סוּד קָטָן, סָתָם סוּד אֶסוּר, סָתָם סוּד, לֹא הֶרִיסוֹת.

משהו בחוץ עושה הוויייווייווי

בחודש חשוון

בְּחֹדֶשׁ חֲשׁוֹן אֵין חַגִּים רַק יָרַח
יָפֵה כֹּף שְׁצָרִיךְ לַעֲרֹךְ
בְּחֹדֶשׁ חֲשׁוֹן אֶת חַג הַיָּרַח
בְּחֹדֶשׁ חֲשׁוֹן אֹרֵי מַתְנֵה וְכָל הַפְּרָחִים
חֲדָלוּ מִנִּיחֹחֵם וְאַפְלוּ אֲנִי שֶׁהַכֹּל שׁוֹכַח
זוֹכֵר שְׁבִיּוֹם הֵהוּא הֵיָה חֵם
וּבְלִילָה הֵהוּא הֵיָתֵה חֲשֻׁכָה גְדוּלָה וַיָּרַח
שֶׁל חֹדֶשׁ חֲשׁוֹן: דְּבוּר זֶה שֶׁהוּא מֵצַד הַחֲשֵׁךְ
יֵשׁ בּוֹ מַלְיָם אֲבָל אֵין בּוֹ נְחֻמָּה
אוּלַי בְּכִיתִי אֲזֵ כְמוֹ שְׁבוּכִים אַחֲרֵי מְלַחְמָה
עֲכָשׁוּ אֲנִי לֹא זוֹכֵר וְאֲנִי לֹא שׁוֹכַח
עֲכָשׁוּ חֹדֶשׁ חֲשׁוֹן וְאֵין חַגִּים אֲבָל מְחַר
אֲנִי אֶלֶךְ כְּמוֹ בְּחֵלוֹם לְרַחֵב שְׁלָה
וּמֹול הַחֲלוֹן שְׁלָה אֲנִי אֶקְרָא בְּקוֹל נְחַר
אוּרֵי אוּרֵי כְּבֵר מְאַחֵר
אוּרֵי אוּרֵי קוּמֵי אוּרֵי
קוּמֵי לְרֵאוֹת אֶת הַיָּרַח

אהוד אלכסנדר אבנר

הַרִי הַבָּשָׂר, הַרִי הַשֵּׁשׁ

פס

בְּפִיגְמָה
יֵשׁ לוֹ כִּיס.
עַל יַד הַלֵּב.

וּבְכִיס מָה?
רִיק הוּא לֹא.
זוֹ מִמְחָטָה?

בְּיָמִים אֵלֶּה לֹא תִרְאֶה אוֹתוֹ בְּלִי אֲזִנוֹת. כֶּךָ בְּהִקְיָץ. כֶּךָ
בְּחֵלוֹם.

כֶּךָ כְּשֶׁהוּא הוֹלֵךְ. יוֹשֵׁב. קָם. שׁוֹכֵב. נָם. מְחַרֵּד מִשְׁנָה? הוּא נוֹטֵל
גַּל מְלֵל.

מִצָּנַח אֵל שְׁנָה? הוּא נֹטֵל גַּל מְלֵל. בְּחֶצֶר מוֹזָאוֹן. בְּבֵית
קִפָּה. פֶּס

שְׁקוּלוֹ מִבְּטִיל אֶת שְׂאֵר כָּל הַקּוֹלוֹת. עֲרוּי גַל שְׁמַעְרִים עַל
הַרְכוּז.

יֵשׁ לוֹ כִּיס בְּפִיגְמָה עַל סֶף הַלֵּב. אֲזִנוֹתָיו אֲסוּפּוֹת בּוֹ
בְּהַכּוֹן.

שָׁמוּ) רָאשִׁי
 אֶצְבְּעוֹתַי מִפְּעֻנְחִים אֶת
 מְדַקְרוֹת
 הַסְּטִנוֹגְרָמָה. זֶה יוֹתֵר
 מֵעֲשָׂרִים
 שָׁנָה לֹא שׁוֹפְוֶהָ. (לֹא
 בָּא לוֹ כִּי)
 הֵנָּה הַתַּעַר בְּכּוֹס. (הוּא
 גִּיד) הֵנָּה
 הַקְּצָף: גְּלִים וּגְלָדִים
 וְגַם דָּם.
 (עֲמִיד) וְכָל כֶּךָ לְמָה? שָׂאוֹן
 גְּלָגְלִים
 וּשְׂאוֹן רוּחַ. בּוֹן טוֹן וּמְעֵט
 מְאֹד (כָּל)
 מְשָׁקֵל. (כֶּה, אֲלֵא כִּי הוּא גִיד
 פָּגִיעַ.)

הַגְּלִים נִגְזָזוּ. כָּסַח
 הָאָחוּ.
 הֵנָּה הַשְּׁלוּלִיּוֹת. הָרִי
 הַבָּשָׂר,
 הָרִי הַשֵּׁשׁ. (אִיזָהוּ
 הָעֵבֶה)
 לְטַפְּתֵי אֶת הַשּׁוֹקִים.
 "אֶת עָרָה."
 אֲמַרְתִּי לִי. וְאֲמַרְתִּי
 גַם: "אוֹתָךְ
 הֵייתִי עוֹשֶׂה." בִּירָךְ
 כִּירְתִּי
 נִקְנִיק. (פְּגִידֵי הָאָדָם?
 אֲכִילָס.
 הוּא גַם) שְׁלָפִים מְנַמְרִים אֶת
 הַחֲלָקָה
 שְׁסַמְקָה. (הַחֲזֹק בָּהֶם.

אורגזמות של דורות רבים

זוג צעיר עם כלב

יורה מאחר, מלקושי, שבוע לפני חנכה,
שטף בלילה את הרחוב לחן ולחסד,
והבקר נהיר: כל איש נר ג',
נושא בין כפותיו שלהבת קטנה,
או בבטנו, כמעשה יונה.

וכן ברור: הכלב הוא שלה.
זאב גדול, חיכן, נוכח
אצל ירכה, והיא דקה
אך חזקה, סודר אפר רפוי,
סחופה מעט, יפה. העשון,

היא זוכרת גם הבקר, מדליח את עיניה;
אך איכשהו גם הפגיעה הזאת
משוה לה און סרוב.
החרף מיטיב את מצעיה,
האיש אתה. מסכין לנביחותיו של גרוב.

סביב

זיון. חלון. המלגכוליה
של קיום אחד –

החמר הזה עמיד.

סביבנו באור, שקופות,
אורגזמות של דורות רבים.

ג'אז

כמעט יפה
על כן יפה מאד;
אך בעלה
– זה בעלה? –
בוהה בה ושותק.
עכשו הם כאן.
הסקסופון
נוטש את הנושא,
חוזר כדי לספק.

שי דותן

הצפון של הערים לברם

מנורת הקריאה

שפחה חפזית ראש, פניה
חבויים תחת כובעה
נדלקים כמו סיגריה כמוסה
בפנה מרפדת ספרים

בחדרים חשוכי אהבה
היא מדמה עצמה לפנס רחוב
או לזהר פוכב יוקד,
הצפון של הערים לברם.

הכיסא

יש אומרים, בלי שלחן
הוא יתום, כף יד פשוטה
דוממת בפנת הבית, נדנדה
לילדים חולמים, הדום.

כל בנאות האתמול
אצורות בעץ, בקמטי הבד.
עוגנות לרגע וקמות ללכת
ביפחה של רגל חורקת.

השולחן

עץ שלבלובו נכבש
בִּיד טוֹפֶּת מַחְשָׁבוֹת,
בְּסִפְרִים שִׁירְדוּ מִן הַמִּדְּבָר,
בְּזֶר עֵטִים בְּכֹס.

כֶּתֶל לְצִלְלִיּוֹת אֶהְבֶּתָּה,
קֹבֵר לְשִׁיר שְׁנִטְשׁ.
הַמְּגֵרָה הִיא פֶּה חֲתוּם,
רְגֵלָיו – עֲמוּדֵי מְקַדֵּשׁ.

החלון

הֶרְקִיעַ בְּשִׁמְחַת כּוֹכְבָיו,
וְהִחְדֵּר – בַּחֲלוֹן, בְּמִשְׁקוֹף,
בְּעֵצִיץ זָקֵן יוֹשֵׁב עַל הָאֶדָן,
בְּכַנֵּף מְזַגְגֶת זְכוּכִית

שְׁאֵפֶשֶׁר לְהַחֲוֹת לְרַחוּב,
לְפֶשֶׁט אֶת הַיִּלּוֹן וְלְהַזְמִין
עָרֵב קִיץ טְמוּם וְיִפֶּה,
כְּמוֹ מְאֵהָב מְזַדְמֵן לְאֵהָב.

בכל זאת

אני לא צריך
את כל ה
חגיגה הזאת ש
נקראת חיים
מספיק לי
שהדלת תפתח
ובקול ילדי
תשאל ממפתן הדלת
אה אתה
בכל זאת
עדין פה
ובקול אבתי אענה
עדין אני
והדלת תסגר

עומר ולדמן

האות שבין נפלא לבין נכלא

בשם דב יש דב

לדב מאיר

"בשם 'דב' יש דב" –

כך אשתי ופניה לקיר –

"הוא עובר על פני. והצעד איננו עקיר".

ומה לגבי השם גיל,

השם יששכר, השם אבא?

אבל על כפה דבש ופצע מסגיל

ויתמות שאין היא אשמה בה.

קרובה יערת נעורי אל הקיר,

נמהלת בריח הדמן.

נבהלת מתקף כחה להבכיר

את פחד ספירת העמוד.

פרוזדור

הָעֶרֶב הַשְּׂאֲרָתִי שִׁירִים לְאִשְׁתִּי
אִם אָמוֹת. שְׂתָרִים מֵהֶם סֵפֶר.
הָעֶרֶב עִמָּם עַל כְּתֻפֵּיהָ אֶת שְׁתִּי
הַחוּטִים שְׁחָרְדוּ מִן הַתִּפְּרָה.

הָעֶרֶב דָּמָם: שְׁכַל הַחַיִּים שְׁלִי
יִהְיוּ לְיָדָה עַל סִפָּה יִרְקָה.
אֲבָל לֹא לְגַעַת. אֲבָל רַק לְחַיּוֹת בְּלִי
לְדַאֵג שֶׁהַדְּלֵת שְׁלֵה לֹא טְרוּקָה – –

שְׁלֹא אֶתְאָבֵד וְשְׁלֹא אֲשַׁתְּגַע. עַד
שִׁיְהִיו בְּטַחֲוֹנוֹת. שְׁתִּשְׁמַח עַד שְׁכִירָה.
שְׁלֹא תִתְקַע לְשִׁלְּם שְׁכַר דִּירָה.

בְּרַגְנוֹת בְּנֵי עֲשָׂרִים. אֵין לָהּ שׁוֹם פְּתַחֲוֹנוֹת.
לְפָנַי אַרְבָּעִים יוֹם בְּקִצָּה הַפְּרוּזְדוֹר
חֲנֹק פֹּה בְּחֹר. שׁוֹם טְפָה לֹא קָלְחָה.
אֲמָרָה הַשְּׂכֵנָה: "בְּקָרוֹב אֲצַלְךָ"

כְּמוֹ עֶרֶב קוֹדֵם, בְּכָרִים מִתְעַרְמִים
(לֹא בְּרִצַח וְלֹא בְּרִצוֹן נַעֲשֶׂה קוֹלְרָמִים),
כְּשֶׁהִזִּין רוֹקֵק אֶת וְדוּי הַלְחָה:
שֶׁהוּא חִי. לְפַעֲמִים. וְהַכֹּל הַתְּרוֹקֵן וְנִגְלָה

וְאִשְׁתִּי שְׂאֵלָה:

"עַד מָתִי עוֹד תִּגַּע בְּלִי לְגַעַת?"
אֵיךְ אֲרַגַע. אֵיךְ אֲחַדֵּר.
אֵיךְ יִתְקַן לְפָנַי הַשְּׁחַר
פְּרָפוֹר הַפְּחַד בְּפְרוּזְדוֹר.

כשתהילה הייתה קוראת בשמי

(לקרוא בקול של שלום חנוך)

ועוד מעט ואני רמה

פנחס שדה

כְּשֶׁתְּהִלָּה הֵיְתָה קוֹרֵאת בְּשָׁמַי
כְּמוֹ כָּל הַנְּשִׁים שֶׁדָּמּוּ לְאִמִּי
הֵיְתָה מְחַדֶּדֶת כְּסִפִּין בְּאַבְחָה:
מָה נִרְאָה לָךְ, מָה נִרְאָה לָךְ
שֶׁהַכֹּל מִתְחִיל וְסוֹבֵב סְבִיבָךְ
כִּי לְמַעֲשֵׂה וְלִהְלֵכָה
נִרְאָתָה בִּי רַק מְשִׁיכָה אַחַת
לֹא לֵהִיּוֹת פְּשָׁרָה. לֹא לֵהִיּוֹת "אֵלָא
אִם" אַחַר יְבָרִיזוּ. וְעֵלָה לִי קְרִיז
שֶׁל הַרְצוֹן לֵהִיּוֹת בְּשַׁחַר הַהִיסְטוֹרִיָּה. לֵהִיּוֹת בְּכֹלֵא
הַזְּמַנִּים כָּלֵם. בְּמַעֲלָה בֵּית אַרְיֵאלָה
בְּלֵב אוֹלָם הַעֲתוֹנוֹת לֵהִיּוֹת מוֹגֵן
מֵאַהֲבָה נִקְדָּתִית. מִחֻלְקוֹת נִקְשָׁה שֶׁל לְחִי
מִ"לֹא דְבַרְתִּי עִם הַפְּסִיכּוֹלוֹג עָלֶיךָ
כִּי לֹא הָיָה מָה לְהַגִּיד". מִבְּקִשָּׁה לְטְרִיטוֹרִיָּה
שֶׁל תְּחִלַּת חַיִּיהָ, הַרְגָּשׁוֹת הָרֵאוּשׁוֹנִים
כְּמוֹ אֵב שֶׁסָּטָה וְהִכִּיר בָּהּ אֶת כָּל הַפְּנִים
פְּשוֹט לֵהִיּוֹת כָּל הַהִיסְטוֹרִיָּה

שְׁלָה

(אני רוצה להיות האות שבין נפלא לבין נכלא)

וְהַתְּגַדְלֵתִי וְהַתְּקַדְּשֵׁתִי
וְקִרְאתִי לָךְ, כְּשִׁישְׁנָה, "אֲשֵׁתִי"
וְאַחֹר שִׁיאָה מְכֹל יוֹם נִבְט
וְעַל כָּל פְּצָעִים לֹא תִסְגֹּר שַׁבֵּת

בְּיָמִים זֶה זָר, בְּלֵילֹת נֹד
וְאֲנִי אֶכְזֹר רַק בְּדֵעֶבֶד
וְרוֹאִים מְרַק, וְאוֹכְלִים סְרָטִים
וּמְכַסִּים מְרָאָה שֶׁל הַנְּכָרִתִים

וַיְדִיָּה רַק מְחַבְּקוֹת סִפְלִים
זֶה נְהִיָּה אֱלִים, זֶה נְהִיָּה אֱלִים
מֵתָה כְּיוֹנִים בְּכְלוּבָן מְלָה
וּמְלַבְּנַת וַחֲסֵרָה מְקַלֵּט

וְאֲנִי הוֹלֵךְ בֵּית הוֹרֵי אָבִי
בְּקִבוּץ בֵּית קִשְׁת, בְּמִרְחָבִים
שֶׁל חֹדֵר שְׁנָתָם, וּמוֹצֵף רְאִשִׁית
כְּלוּם עוֹד לֹא נִגָּע, כְּלוּם עוֹד לֹא הֶחֱשִׂיד

הָאֵמֶת נִשְׁמַעַת בְּלִפְסוּסִים
בֵּין הַתָּרִים וְהָאִיקְלִיפְטוּסִים
עַל קְרָשִׁים תְּשׁוּשִׁים, נִקְדִּים כְּמוֹ בְּרִיל
נִפְלְטָה מִשְׁפִּיךְ מַחְצִית הוֹרֵי

וּמְקִיף אוֹתִי שַׁחַר הַיָּמִים
לֹא בְּנְאוּמִים, רַק בְּעֵצָמִים
וְאֲנִי חוֹשֵׁב אֵיךְ לְהִיּוֹת נִגְמָר
בְּמִקוֹם יַחֲדִיד שָׂרַק בּוֹ נִשְׁמָר

זְכֵרוֹן שְׁלִי חָף מֵתְהַלָּה
לֹא רוֹצֶה לְקוֹם, לֹא מוֹצֵא מְלָה
הַיָּמִים כְּלֵמָה, הַיָּמִים כְּלֵי מָה
וְאֲנִי פֶרֶפֶר וְאֲנִי רְמָה

ככל שתהפוך בו, בהווה

מִשְׁקָלוֹ עֲשָׂרִים וּשְׁתַּיִם
כְּמִסְפַּר אוֹתֵיּוֹת שֶׁמֶהֵן נִבְרָא עוֹלָם,
הוּא אוֹמֵר שְׁכַל הוֹיֵת הָעוֹלָם
וְכָל דְּבַר שֶׁיִּחְוּוּ בוֹ בְּנֵי הָאָדָם
מֵאַל"ף עַד ת"ו הוֹנָה הוּא,
וְאֵין לָנוּ חֵלֶק בְּעוֹלָם הַזֶּה
אֶלָּא הוֹנָה.

דְּבַר אַחַר, כְּכַל שֶׁתִּהְפֹּךְ בוֹ, בְּהוֹנָה,
הִפְךָ בוֹ וְהִפְךָ וְרָאָה שְׂאֵין
בְּיַדְךָ אֶלָּא אוֹתוֹ הוֹנָה
שְׂדוּמָה רֵאשִׁיתוֹ לְאַחֲרִיתוֹ,
וְאֵינְךָ יְכוֹל לְמַצֵּא מֵאֵין פְּנִיּוֹ וּלְאָן,
וְכָל מֵהוֹתוֹ שְׁנֵי ה"א עוֹטְפִים
מֵצַדָיו, לְלַמֶּדְךָ שֶׁהָעוֹלָם הַבֵּל הַבְּלִים,
וּשְׁנֵי ו"ו הָעוֹמְדִים בְּתוֹךְ
כְּעִמּוּדֵי בְּנֵין
שְׂאֵין בִּינֵיהֶם דְּבַר.

וְכִבֵּר חִקְרוֹ אֵת דְּבַר הַהוֹנָה גְּדוּלִים מִמֶּנִּי
וְעַל אוֹתֵיּוֹת שְׁמוֹ יִתְבַּרְךָ דְרָשׁוּ לְפָנַי רַבִּים וְאֲדִירִים
וְאֲנִי הִקְטַן אֵין לִי בְּעוֹלָם אֶלָּא הוֹנָה שְׁלִי
אֶחָד
לְהִתְבַּרְךָ בוֹ.

יפים ריננברג

כשהשפה בפי הייתה סכין

סכין

תמיד אהבתי את הצליל של הסכין.
של המלה,
לא של החפץ.
יש במלה הזו ניחות נפץ.
הד של חמלה.
וצלליתו של דין.

ועוד סכין

פעם,
כששום דבר עוד לא קרה,
כשהזקן עוד לא הסתיר את השפתים,
כשהשפה בפי הייתה זרה,
הייתה סכין. ובמעים –
זעם.

בְּקִטְנָה

אִישׁ עֲבוּדָה הוּא עֶבֶד.
אִישׁ מִשְׁפָּחָה – שְׁפָחָה.
אִישׁ אֲמִנּוּת – אוֹמְנָת.
מִהִי חֵירוּת? בְּדִיחָה.

כִּי מִחֶפֶשׁ הַחֶפֶשׁ,
מִלֵּאֵת חֲרָטוֹת הַחֵירוּת.
לְנֶפֶשׁ אֵין זְכוּת לְנֶפֶשׁ,
אֵין שָׁחַר לְהִשְׁתַּחֲרָרוּת.

אֲזַי מִהִי חֵירוּת? לְדַעַת
שְׂאֵין הַרְשׁוּת נְתוּנָה.
רַק אֲזַי הַרְשׁוּת מְכַרְעַת,
רַק אֲזַי יֵשׁ חֵירוּת.
בְּקִטְנָה.

בַּבַּת אַחַת

אַתָּה הוֹפֵךְ בֶּן אַרְבָּעִים בְּבַת אַחַת.
בְּדֶרֶךְ כָּלֵל, בְּגִיל שְׁלִשִׁים וְשִׁבְעֵי.
אַתָּה מִשִּׁיל מִהַפְרָצוּף אֶת מִסְכַּת
הַדְּמוּת, אֲשֶׁר לְבִשְׁתָּ דֶרֶךְ קִבְעֵי.
וְאֲזַי מִבֵּיט, שְׁלֹשׁ שָׁנִים, יוֹם יוֹם,
בְּאִישׁ עִם כָּרִס, שׁוֹב וּמְקַמֵּט
בוֹקֵעַ!
מְכַלְדֵי!
בְּמֵלֵא יַפְיוֹ!
אַתָּה.
הוֹפֵךְ בֶּן אַרְבָּעִים.
בְּבַת אַחַת.

ללי ציפי מיכאלי

איך אאיר את העולם?

בְּרַחֲתֵי לְעוֹלָם

לְחַבֵּק אֶת הַהִיסְטוֹרִיָּה הָאֲמִתִּית
הַמְּנַחֶתת מְאַחֲרֵי הַחֲזִית
כַּמָּה קֵל דַּעַת לֹמֵר הִיסְטוֹרִיָּה
כְּשֶׁכֵּל מְקוּם מְשֻׁבָּץ בְּרִכִּיב זְמַן אַחַר
כְּפִי שְׁלֵא נִכּוֹן לֹמֵר –
כָּל הַנְּשִׁים מְרִיּוֹת
וְכָל הַגְּבָרִים מִיכְּלָאֲנַג'לוּ.

הַדְרָן

לְלַמֵּד שִׁירָה?
אֵיךְ אֶפְשֶׁר לְלַמֵּד שִׁירָה
הֲרֵי שִׁירָה הִיא צְלִיל שֶׁל נֶפֶשׁ קְרוּעָה
מִיִּתֵּר תְּלוּי בְּאֹוִיר
חֲלוּם נִגְדָּע
וּבְכָל זֹאת
אֵיךְ אֶפְשֶׁר לְלַמֵּד שִׁירָה?
לְסַקֵּן שִׁירָה
לְפַנְטֵז שִׁירָה
לְחַדֵּר לְתַעֲלוֹת הַסֵּתֵר
לְפַרְפֵּר מֵר שִׁירָה
אֵיךְ אֶפְשֶׁר לְלַמֵּד שִׁירָה
טְבַע דּוּמָם
מוֹדְלִיסֵט עִירָם
שֵׁם נִסְתָּר
נְעֵלָם
נִבְדָּל
נִחְבָּא
אֵיךְ אֶאִיר אֶת הָעוֹלָם?

אהוב שלי, כל המדענים טועים

גפרורים

שיר הוא הדף של דלת שנטרקה בעוד שנתים,
קול חבטת מכסה פח האשפה על ביצת עין
שהתקשתה אז בפעם הראשונה כשהיית
ילדה, שתיקה של מלון, נשל צלקת,
מטה הפוכה, צלחת ריקה. שיר הוא ראליטי
בשול בזמן הדחה: "נו באמת, הוא בשל את המנה
הכי טעימה בטלויזיה!" שיר הוא אימפריה
שבנית בעשר אצבעות לפני שבא
השלב הזה שהוא אינסטלטור ואת
אלמנה, זירת רצח שקפאה, פוסט-טראומה
מנטישה של אפרוח שהפה לתרנגלת, פוסט-
מודטם של עקיצת יתוש, דלקת פרקים כרונית
בכפות העינים, טפול זוגי עם
אבא, זמזום של דבורה באזנים.

שיר הוא גפרור

מכלה

ומתכלה

כשנקרא אותו שוב

הוא לא

יהיה

אני זאת שאוגרת ביצים במגרות,
בונה אימפריות וממוטטת אותן,
על צלחות בוקות מניחה מלונים ומשליכה אותם רק כדי להביט בהן
ריקות, שוכבת בלילות, מקיפה עצמי דלתות
עם מנעולים 3 צילינדר לפחות, מחכה
לזמזום של צלקת, וכשאני שומעת את הקסססס הזה
אני כבר יודעת:

עוד דלת נטרקה.

גם אני כבר אחרת.

פיית המטפורות

אתמול נפלה המטפורה הראשונה שקלך
בבקר השמים היו כחלים
בערב גלית שהעצב חסר צבע כמו השמים וכבר יומים
לא נסית לחצות את האויר עם מברשת השנים
אתה לא מפחד יותר מדרקונים, הירח נראה לך כמו
עגול, וותרת לאחיה על המטה העליונה במטת הקומתים.

לו יכלתי לצבע את העצב
ולהטמין לך מתחת לפרית לו יכלתי
לצבע את השמים באדם
כי אתה כל כך אוהב לגרד עקיצות
ולציר בדם לבבות. לו יכלתי
לרצף את השמים ב-M&M ירק, את העננים להפך לשערות סבתא
ואת השערות של סבתא לעננים
רק לצבע מטפורות אני יודעת ולקוות
לא לשרף אותן כשאני הופכת אותן לחביתות.

אהוב שלי, כל המדענים טועים
רק אמא תמיד תגיד לך את האמת
השמים כחלים ועצב נעלם אם
אוכלים בריא וכותבים שירים.

עכשו תחלם ילד שלי, על יונה לבנה
מחרבנת לך על הכתף ואיך אתה מביט
למעלה, מקלל את אמא שלך
מנסה להבין.

ניצן ויסמן

משולשים*

*

מה שְׁכַתְּבַתְּ הַיּוֹם,
רק אֵלֹהֵי הֵם
חַיִּיהָ.

*

הָעֵט, הַפִּנְקָס, הַמְּלִים,
הַשָּׁחַר הַמְּסַתֵּנָן
מֵהַחֲלוֹן,

*

מִסֵּתֵת מְעֵלוֹת מֵהַבּוֹר
הָאֶפֶל אֶל הָאוֹר
הַבְּהִיר,

*

מֵהַפְּרוֹזָה לְשִׁירָה, מְנִיחַ
אֶת הַמְּכַחֵל וְאוֹחֵז
בְּמַפְסָלָת,

*

דְּמַמַּת הַבְּקָר, יְפִי הָעוֹלָם
מֵעֵבֶר לְחֲלוֹן, הַתֵּה
הַמְּתוֹק, הַחֵם.

הַמְּלִים שְׁחֲכוּ כָּל
הַלִּילָה חֲסָרוֹת
מְנוּחָה.

הַדָּף לְבָן, שְׁקֵט,
רַק עוֹד רָגַע,
לוֹחֵשׁ.

* מתוך ספר בכתובים בשם "המחברות השחורות של קרול שוורץ".

יוסי יזרעאלי

מלשין על החיים

מתוך "פרוטוקול של ישיבת משוררים בבית קפה"

עצה מעשית למשורר

אין לו מקום, לידוע מראש, בשיר. רצוי
לא צפוי, אקראי, כמו
חניית בינים של מלאך בשולי הדף.

תזכורת למשורר

לפדות אותן, מלים, משבי השפה. להוציא אותן
מהקשרן. אבל ראשית כל ולפני הכל לשחרר את המוח
מסכת הבטחון.

משורר ככלות הכול

כותב שירים ככלות הכל
כמו מתכנן ערים שמתחיל מחזוי העיר
כאתר ארכיאולוגי.

לפרש משורר

לפרש משורר בשפת השכל, למה הדבר
דומה? לננוס שעולה מקצף הגלים ואת פניה
מקדם גניקולוג.

משורר מסכם סיכום ביניים

מה עושה משורר?
מלשין
על החיים.

הרגליים היפות של העיר

Point of departure

לְמָה שִׁיעֲנִין אֶתְכֶם בְּכֹל
שְׁאֵמִי עַל עֶרְשׁ דָּוִי?
דֶּרֶךְ אֲגַב, הַגִּיעַ הַזְמַן לְקַפֵּץ לַמַּכְלָת:
אֵין כְּלוּם בְּמִקְרָר.
בְּדֶרֶךְ לְבֵית הַחֹלִים,
בְּשִׁקֵט שֶׁל הַנְּסִיעָה –
גַּם אַתֶּם לֹא אוֹהֲבִים רִדְיוֹ בְּאוֹטוֹ? –
נִרְאָה שְׁאֵנִי מֵתְאַהֵב שׁוֹב בְּגִ'ז.
הַרְבֵּה שְׁנַיִם יְרִדְתִּי מִזֶּה
(שְׁרִתִּי בְּמִפְרָשׁ בְּשִׁיר הַהוּא,
נֹו, שְׁכַחְתִּי אֶת שְׁמוֹ)
אֶבֶל עֵכְשׁוֹ שׁוֹב אֲנִי שָׁם,
וְהַרְבֵּה יוֹתֵר מִתְמִיד.
זֶה קָרָה לִי גַם עִם הָאִשָּׁה.
שׁוֹב הַתְּאַהֲבֵתִי בְּאִשָּׁה שְׁלִי.
וּבְכֹלֵל, הַיָּמִים לִפְנֵי הַמַּגֵּפָה
מֵתְחִילִים לְהִרְאוֹת כָּל כֶּךָ רְחוּקִים –
מֵעֵקֶה אַחֲרֵי הַסֵּרֵט,
לְמִטָּה מִפְּרֶץ כַּחַל כָּל כֶּךָ.
אֲמִי.
כֵּן, כְּאַלְהָה.

שדה תעופה

יָצָא לָךְ פֶּעַם לְהִתְגַּעְגֵּעַ –
מָה, לְמוֹת מִגְעָגוּעַ –
אֵל זֶר שָׁלָא רְאִית מְעוּלָם?
לְעֵרֵבֵב אֶת הַחֶלֶב בְּקִפָּה
וְתוֹךְ כְּדִי לְהֶאֱנֹק –
מָה, לְמוֹת מֵאֲנָקָה –
שָׁלָא תַחֲזוּרִי אֵלָיו כְּבָר?

סקורה

אֶהוּבְתִי בַת שְׁשִׁים
וְאֲנִי אוֹטוֹטוֹ,
וְהִתְחַת שְׁלָה
עֲדִין דְּבַדְבָן שְׁלִי,
הַשְּׁפִתִים – דְּבַדְבָן.
(גַּם אַתָּם מִתְגַּעְגְּעִים לְסוּמְלִיָּה?)
וּכְשֶׁהִיא יוֹצֵאת מֵהַבַּיִת,
מְבַשְׂמֶת וּמְלַבֶּשֶׁת –
כְּמוֹ שָׂרֵק, וְרַק הִיא יוֹדַעַת! –
הַדְּבַדְבָנִים שְׁלִי לְמִטָּה שׁוּב,
שׁוּב בְּדַבְנִים,
מִתְבְּדַבְנִים לְגַמְרִי.

2001

כְּשֶׁחֲזַרְתִּי הַבֵּיתָה,
גְּלִיתִי שֶׁהִיא לְקַחָה
כְּמָה דְּבָרִים קְטַנִּים,
כּוֹלֵל תְּיָלְדִים,
וְנִסְעָה לְהוֹרִים שְׁלָה.

מִשֶּׁהוּ בְּבֵית, לֹא בְּרוּר לִי מָה,
הַבְּהִיר לִי שֶׁהִיא לֹא תִחְזֹר יוֹתֵר.

הִכְנַתִּי לְעֶצְמִי קֶפֶה,
נִגְשַׁתִּי לְמִרְפֶּסֶת,
וּמִהַקּוֹמָה הַשְּׁמִינִית,
מוֹל הַרְגָלִים הַיְפּוֹת
שֶׁל הָעִיר הַהִיא,
נִפְלֵט לִי חֵיוֹן.

לֹא קֶטָן.

בְּשִׁיר אַחֵר, אֲנִי חוֹשֵׁב,
אֲשִׁיר עַל כָּל הַפְּעָמִים
שֶׁרַק זְמַן קָצֵר אַחֲרַי
שֶׁתַּחֲתוֹנִים –
צֶהָבִים
לְבָנִים
שְׁחֹרִים
אֲדָמִים)
יִרְדּוּ מִמְּנָה, וּמִמְּנָה,
מִהַרְגָלִים הַיְפּוֹת שֶׁל מִמְּנָה –
כָּל כֵּן הַשְּׁתוֹקֵקֵתִי
לְרַדֵּת מֵאוֹתָהּ קוֹמָה שְׁמִינִית.
וְלֹא בְּמַעֲלִית.
אוּ מְדֻרְגּוֹת.

נדיה אייזנר-חורש

צל של זיפים כחולים

אשתו

"הוא לא אהב... היסטריות של נשים. ואני הייתי אשתו".

(אנה אחמטובה)

המפתחות שהוא החזיק
הכתימו את ידך
בדיו אדם. צר ומחניק,
הלילה התהדק.

שמלת כלה שנמשחה
בדם קנטאור מת
והינומה שהתבישה –
כל אוצרך כעת.

למדד מטפחת ולתת
לשקר להמשיך,
כי מאחר מדי כעת –
חושבים שהוא נסיה.

אך את ראית, ברור כל כך,
בליל הבתולים,
בסנטרו המגלח
צל של זיפים כחולים.

אריאדנה

כְּמוֹ הַחוּט שֶׁשָׁלַט בְּרִזֵי הַמְבוֹךְ,
זְכְרוֹנֶךָ בִּי שׁוֹלֵט: אֵין יוֹצֵא וְאֵין בָּא.

מֵרְחוֹק אֲרַכֶּךָ אֶת עֵינֶיךָ הַטּוֹבָה,
אֲגַלֶּה לְךָ אֶת מַה שֶׁבִּתּוֹךְ
הִדִּיּוֹ אֲשֶׁר בּוֹ נִכְתְּבוּ כָּל שִׁירֵי.

אָנָּה תִּגְנִי לִי תְּשׁוּבָה וּמַהֲרִי:
מִיִּנְטְאוֹרוֹס גּוֹאֵה וְדוֹהֵר,

מִשְׁתַּרְרֶךָ בְּמְבוֹךְ אַחֲרֵי,
בְּדַמְמָה מִחֲדָד לְהִבּוֹ.

לֹא יִהְיֶה לְלִבִּי שׁוֹם מִחֲבוּא.

יעל איזנברג

פֿרַח וּמוֹךְ

מוֹךְ

שְׁהִיָּה בְּגוּפִי, צְעִירִי
וְטִפּוֹחַ בּוֹ כְּנֹת
וְהַצְמִיחַ לוֹ פֶּרֶחַ וּמוֹךְ
וְהַגְבִּיהַ בּוֹ נְמוּךְ וְשִׁטַּח בּוֹ רָם
וְעָפָר, עָפָר, עָרֶם

גוּפִי צְעִירִי, הַדֵּק מִן הַמַּחֲטָה
גוּפִי צְעִירִי, הָעֵבֶה מִן הַקִּיר
גוּפִי גוּפִי

מְרוֹב

הַזְמַן שְׁלָנוּ כְּלוֹ הַתְּנַפְּצוֹת
אֲנָשִׁים דּוֹרְכִים בּוֹ
לֹא אֶזְכֵּר שְׁמוֹת רְחוּבוֹת שְׁעוֹת
מִי נִשְׁאַרְהָ וּמִי
זוֹ שְׁהַקְדִּימָה
וְלָמָּה סִפְּגָתִי
כֹּל פֶּרְפוּר
אֵיךְ נִלְחַצְתִּי כְּמוֹ טְלָה קֶטֶן
כְּשֵׁאתָ בְּלֵב
הַמְּסִבָּה אֹרוֹת צְבָעוֹנִיִּים לְטָפוֹ
אוֹתָךְ בְּחִשְׁךָ עֵמֶק
הַבְּטָתִי בְּעֵינַיִם שׁוֹרְפוֹת חֶשֶׁק
וְלֹא הַצְלַחְתִּי לְזַמְזֵם
לָמָּה זֶה

חיה משב

הודאה

הוא אָמַר: מָה אַתְּ מִסְתּוֹכְבֶּת כָּכָה בְּלִי יָד.
אָמַרְתִּי: מְקַפְּלוֹת הַיָּדִים.
הוא אָמַר: אֵיפֶה אִמְךָ.
הוֹדִיתִי: פְּרַמְתִּי אֶת כְּפֹתוֹרֵי הַחֲלָצָה לְהַצִּיל אֶת הַבֶּד.
הוא אָמַר: וְאֲבִיךָ הֵיכֵן.
אָמַרְתִּי: קָרַעְתִּי מַעְלֵי, וּמֵאֲזוּ חוּטִים דְּקִים זוֹחֲלִים מֵאַחֲרַי גָּבִי.
זוֹחֲלִים? אָמַר.
מְצִיצִים מִפְּנוֹת חֹדֶר, סִמְנָתִי.
הֵבִיט לְאַחֲרָיו. לְחֲשֵׁתִי: לְעֵתִים נַעֲשֶׂה לִי קָר,
אָמַר: קְדִימָה, יְלָדָה, תֵּאֶסְפֵי: חוּטִים, סִיבִים, שְׂאֲרֵי־וֹת הַבֶּד.
אָמַרְתִּי: עֲפִים הֵם מִפְּנֵי, לְעֵתִים נִתְפָּסִים בְּשַׁעְרוֹ שֶׁל זֶה אוֹ בְּשַׁפְּתָהּ שֶׁל אַחֲרָת.
וְאִזּוֹ? הֲרָצִינוּ פָּנָיו.
אֲנִי מְדַבֵּרֶת בְּלִשׁוֹן דְּבִיקָה, אָמַרְתִּי, לְלַקֵּט אֶת כְּדוֹרֵי הַמוֹה,
וּמִשְׁקָלָם הָאֲוִרִירִי? שָׁאֵל.
אָמַרְתִּי: מִכָּה בִּי בְּכֹבֵד.
צָוָה: אֲחֹזִי בּוֹ.
עֲנִיתִי: אֲבָל לְעוֹלָם לֹא יִהְיֶה שְׁלִי.

ורדה סמואלס

וְרֵדוּשׁ כְּבֹדָה

*

וְרֵדוּשׁ כְּבֹדָה.
עַל כָּל קִילוֹ שֶׁהִיא יוֹרֶדֶת
נוֹסְפִים שְׁנֵי טוֹן לְנִשְׁמָה.
וְהוּא אוֹמֵר לָהּ לְלַכֵּת,
וְהִיא מֵתַעַקְשֶׁת: לֹא רוֹצָה.

בְּמַגְזִין הַנְּשִׁים בְּאַנְגְּלִית
הִיא קוֹרֵאת עַל טְכְנִיקוֹת חֲדָשׁוֹת
לְהַצְעֵרֶת הַמְּחַשׁוֹף הַמְּכַמֵּישׁ.
לֹא תוֹדָה, שֵׁם מְמִשׁ בְּסֵדֶר.

אָבֵל קִצֵּת לְמִטָּה מִשְׁמֹאל,
וְקִצֵּת בְּפָנִים –
הִיא הוֹלֵכֶת וְנִעְלָמֶת.

רחל אהרוני

על האישה

על האישה שחפצה לחפור באדמה כדי למצא משהו כהה,
כנביעת זעם. משהו כמוס שם, ועל האישה הזו למצא אותו,
בקמיצות שלוחות לשרטט מעי-דק בבטן האדמה,
ברצפה שיש לה התחלה ואין לה סוף, עד שתחשף.

על האישה שבקושה לפלס נתיב דרך בשר העולם, שרצתה להגיע
עד מים-עד-נפש, עד עמק זרועה, עד שכובה על גחון,
היא רצתה להגיע למשהו נכון.

על האישה שדחפה ידים בכח אל מחבואים, שנועצה
ברצפה, שנועצה את עצמה פנימה, עד שתמצא.

אשה, מה את עושה?
מה נפל לך ברצפה לשרט ככה
כתב חרטמים מבפנים?

נבה קרסניקר

כאילו העולם ציפור

*

הַתְּנַשְׁמֵת מִדְּבִיקָה אֶת הַבֶּקֶר
בְּתַסְמֵנַת הַחֶרֶשׁ,
מְעַכְבֶּת בְּכַנְפֶיהָ אֶת הַשֶּׁמֶשׁ.
הָאוֹר מְסַתֵּר, מַחְקֶה אֶת צְעָדֶיהָ,
מוֹחֵק סִימָנֵי פֶסוּק מִמְשַׁפֵּט
הַשָּׂדֶה שֶׁעֲשִׂתָּהּ לְכוֹכְבִים.
שָׁמַשׁ מִתְפַּזֶּרֶת מִמְקוֹר.

*

אֲנַחְנוּ מִתְאַהֲבִים בְּבָנוֹת רְחוּקוֹת
יוֹשְׁבִים בְּגוֹלָה עַל שִׁפְתַי הַמַּיִם
וְלוֹמְדִים לְדַבֵּר בְּשִׁפְהַי חֲדָשָׁה
הֵן יְבִינוּ אוֹתָנוּ,
יְבִינוּ עַל אָמֶת.
הֵן יוֹדְעוֹת מַה מֵעֵבֶר לַיָּם
נִשְׁטָף בְּשִׁאֲרֵי־וֹת סְפִינְתָנוּ.
עֲטוּף בְּנִיר עֵתוֹן.
הֵן סוֹרְקוֹת אֶת שַׁעֲרֵן הָאָרֶץ, הַדֵּק.
הֵן קוֹרְאוֹת לְאֵט.
אֲנַחְנוּ עוֹטִים מִשְׁקָפָת,
עֲדָשׁוֹת מְבַרִיקוֹת בְּאוֹר,
מִשְׁקִיפִים עָלֶיהֶן
מִשְׁקִיפוֹת עָלֵינוּ
מִבְּעַד לְזִמּוֹן,
קוֹצְצוֹת אֶת הַשַּׁעַר קוֹצְצָה קוֹצְצָה
כְּאֵלּוֹ הָעוֹלָם צִפּוֹר.

יחזקאל רחמים

עמוק בבטן הציפור

אפילו שנדליר

הצפרים תפוסות, הלב,
הכוכבים והפחדים. וה"אני אותך
אוהב". הרחובות כל כך
צפופים. אני יושב בתוך
עצמי, תפוסים החוף
והגלים. הכל
תפוס, מזמן
תפוס,
אפילו שנדליר.

למה התכוון הקורא?

ואני רק
שלפתי את לבי
מתוך חזי
כמו סמרטוט
לציר את רוחי
על הקיר

אז למה התכוון
הקורא?

אני מבקש
להבהיר.

ששש...

וְהַמְקַל מִמְּשִׁיךְ לְחַפּוֹר
עֵמֶק בְּבִטָּן
הַצֶּפּוּר. רַק כֶּךָ
הָרִי תִבִּין אֶת
כְּשׁוּפֵי הַצִּיּוּצִים

הָסֵר רַק עוֹד
אֵיבֵר. קִלְף אֶת
הַנְּמֹרָח
וּכְבֹּר
אֶתְּהָ תִדַּע –

יעל סטטמן

העורב שבלע את הזמיר

בא העורב אצל הזמיר

וְאָנִי בְּאֵתִי
בְּשִׁלְשָׁה אוֹטוֹבוֹסִים לְבִקֵּר אוֹתְךָ
וְקִרְקַרְתִּי בְּדִלֶת אֵיזָה מְשֻׁהוּ
וּבְקוֹל מְלִטְף אֲמַרְתָּ תִּסְגְּרִי
וּבְקוֹל פְּחוֹת מְלִטְף
אֲמַרְתָּ אֵיךְ הִגַּעְתָּ לְכָאן
וּמָה נִרְאָה לְךָ שָׂאת עוֹשָׂה

זֶה הָיָה בְּקוֹל שְׁלֹא הִפְרַתִּי
לֹא שֶׁל עוֹרֵב וְלֹא שֶׁל זָמִיר

זֶה הָיָה בְּקוֹל שְׁקֵט,
זוֹ הָיִיתִי אָנִי, הָעוֹרֵב שֶׁבִלַּע
אֶת הַזָּמִיר וּבִלַּע אֶת הַדָּרָךְ
שִׁלְשָׁה אוֹטוֹבוֹסִים, אַחֲרָה
וּפְנִימָה עֵמֶק בֵּין הַנוּצוֹת
עֵמֶק בְּבֶטֶן הַתְּחִתוֹנָה

לֹא יוֹדַעְתָּ אֶת הַדָּרָךְ
לֹא אֵלַיְךָ, לֹא בַחֲזֵרָה.

זה קרה בלילה שבו

מְלֹאָה אוֹתִי הַשְּׁתִיקָה שְׁלֶךְ
עַד שְׁחִסְמָה חֲמִצָּן בְּדֶרֶךְ לְמוֹחַ שְׁלִי
וְקִצְרָה אֶת הַנְּשִׁימוֹת שְׁלִי
וַיִּבְשָׂה אֶת הַפֶּה שְׁלִי
וְהִבְרִיחָה אֶת הָעֵינִיפוֹת שְׁלִי
וְהִגְבִּירָה אֶת הַהֲנֹעָה שְׁלִי
וְהִשְׁפִּיחָה מִמּוֹנֵי אֶת הַשּׁוֹפָה
וְהִזְחִילָה אֶת הַלְּשׁוֹן שְׁלִי בְּתַבּוּסָה בְּחִלְלֵה
הַפֶּה
וְחִכְכָה אֶת הַיְרֻכִים שְׁלִי זוּ בְּזוּ,
לְהַפְסִיק אֶת הָרַעַד
וְהִאֲדִימָה אֶת הָעֵינִים שְׁלִי
שֶׁשָּׂרְפוּ מֵעֵינֵיפוֹת
אֲבָל לֹא נִעְצְמוּ כָּל הַלֵּילָה
שְׁזָה קָרָה בּוּ.

העורב הוא אבי האיש

עורב

הַעוֹרֵב הוּא אָבִי הָאִישׁ
מִגֵּן לוֹ פְּדוּרֵי זְכוּכִית.
מִשֵּׁם הַמִּטָּח הַנְּמוּד, הַצְּלִילָה
טָפָה שְׁחֵרָה בְּדוּקָה בְּדָם.
לְרַגַע תַּעֲיִף מִבֵּט
תִּקְלַט אֶת פְּנֵיו, מְקַלְסְתָּרִים,
נְעוּצֵי שְׂרָד
זָקַט וְחֻטָּם גּוּגוּלִי.
זַעֲקַת גְּבָהִים נִפְרָשֶׁת – עוֹל
עוֹל – מִי יִנְחֵשׁ מוֹצָאוֹ
וּבְכָל זֹאת.

בקלות

נראָה מַה יִקְדִּים, קֶצֶה אוּ
מוֹזְרוֹת הָאֵהָבָה. זְמַן אֶרֶךְ הַקִּפְדָּתִי
עַל שְׁדֵרָה – זֶה גּוֹרְלִי, לְהַחְזִיר
סוּגֵי הַמְּגִדָּר כְּאוֹתוֹ עֵץ.
שׁוּם מְגִדָּל לֹא יִנוּחַ בְּאֲמֻצֵּעַ גְּבָהוּ,
כִּף הַשְּׂפָצָתִי דַעֲתִי
טוֹמֶנֶת תַּחַת לְלִשׁוֹן מִכָּה נִצַּחַת.
תִּרְאוּ אֶת הַנְּרִקִּיסִים, כְּתָרֵי מַלְכוּת
רְטֻשָׁה הַפְּרִיחָה. תִּרְאֵי אֵיךְ הַמְּמַטֵּר
מִפְּזִיר עֲצָמוֹ בְּהַעֲלֵם.
נ', אֲנִי פּוֹנֵה לְעֲצָמִי, אֵיךְ לֹא שְׁעֵרַת,
נִקְל לְמוֹתָר.

גוֹלִיבְרִים

בְּשַׁחַר מְצִיתִים אֶת הַשְּׂמֶשׁ
בְּעָרֵב חוֹגְגִים אֲדִיסוֹנִיָּה.
כָּל הַמְּצַבִּיעַ תַּחְתָּם מְגַמִּיד.
אָבֵל בְּעוֹרְקֵי מְרִקִיעַ
אֵיקָרוֹס. אוֹלֵי הַמִּיתוֹס לֹא
הַתְּבַזְבוּ, וּמִשָּׁם חֲבַתִּי לְכַנְפִים
מְנוֹפְפוֹת נְתִיבָה
לְקַפֵּץ – וְרַק הַגּוֹף עוֹצֵר
תִּשׁוּקָתוֹ לְרַתֵּק בְּעֲצָמוֹתֵי
שָׁמַיִם וָאָרֶץ.

משתתפי הו! 21

אילי אבידן, יליד תל אביב, 1982, הוא משורר, ד"ר למגדר, שחקן תפקידים ונהנתן חסר תקנה.

רחל אהרוני, ילידת 1990, נולדה ומתגוררת בתל אביב. בעלת תואר ראשון בספרות ובלימודי מזרח אסיה מאוניברסיטת תל אביב. סטודנטית לתואר שני בספרות וחוקרת ספרות הודית קלאסית.

אוהד אוהיון, יליד 1995, מתגורר בחצור הגלילית. מוזיקאי, יוצר, שר, מלחין וכותב שירים. לומד ספרות ושפות זרות באופן עצמאי.

יעל איזנברג היא ילידת ישראל, 1991. זמרת, יוצרת, שחקנית ומשוררת ישראלית. בוגרת כיתת השירה של בית הספר לכתובה "הליקון". בשנת 2019 יצא לאור ספר הביכורים שלה "שיחות עם הילדה", שזכה בפרס הביכורים להוצאות לאור מטעם משרד התרבות. בימים אלו עובדת על ספר שירה השני.

נדיה אייזנר-חורש, עורכת, מתרגמת ויועצת תקשורת במקצועה, תלמידת תואר שני בספרות עברית באוניברסיטת בן גוריון. כותבת שירה מגיל עשר. הגיעה לישראל ממינסק לפני 31 שנה. מתגוררת בירושלים עם בת זוגה וילדיהן. שירה מתפרסמת ב"הו!" מאז 2014.

ניר אילון הוא יליד ראשון לציון, 1981. פרסם משיריו בגיליונות "הו!" ובכתבי עת נוספים. ספר שיריו הראשון, "כאבי ילדים", עתיד לצאת השנה לאור בעריכת דורי מנור.

מעין איתן נולדה בירושלים בשנת 1985, גדלה בנגב ומתגוררת בתל אביב. הרומן הראשון שלה, "אהבה", ראה אור ב־2020 בהוצאת רסלינג, ועתיד לראות אור בתרגומה לאנגלית בהוצאת פינגווין פֶּרֶס ב־2022. סיפורים קצרים, תרגומים ומסות פרי עטה התפרסמו בכמות שונות בארץ ובחו"ל. בימים אלה עובדת על ספרה השני.

יפתח אלוני הוא רתך, סופר ומשורר, מרצה בשנקר. בשנת 2012 הקים את הוצאת "אפיק" – במה לספרות ישראלית. בשנת 2014 ייסד את פרויקט הסיפור הקצר "מעבורת", ומשמש בו עורך ראשי. ספרו האחרון: "לאיבוד – ספר מסע להרים ולאנשים" (2021).

אהוד אלכסנדר אבנר נולד בתל אביב והי בגרמניה. למד בלשנות חישובית וכללית באוניברסיטאות של טיבינגן ושל פוטסדאם. תרגם פרוזה ושירה מגרמנית, ושירה לגרמנית.

נח אנגלהרד, יליד 1996, הוא משורר, מוזיקאי, ובעל צרבת כרונית. ספר ביכוריו "אורה נובה" יצא לאור בשנת 2018.

אמיר אשל גדל בחיפה והשלים את לימודיו בהמבורג, גרמניה. פרופסור לספרות גרמנית והשוואתית באוניברסיטת סטנפורד בקליפורניה. ספרו האחרון, "בין מדבר למדבר" הופיע ב"מוסד ביאליק" ב-2020.

שמעון בוזגלו, יליד עכו, 1962, הוא משורר ומתרגם. מתרגם בעיקר מיוונית עתיקה ומלטינית. עד כה פרסם שבעה ספרי שירה.

דוד (ניאו) בוחבוט, יליד ירושלים, 1994, הוא משורר ומורה לכתבה, עורך סדרת הספרים "רף" ואוצר את פסטיבל תל אביב לשירה. ספרו הראשון, "באישון ליל נצח", ראה אור ב-2018 בהוצאת הקיבוץ המאוחד בעריכת דורי מנור.

יעקב ביטון הוא יליד 1974. ספרו האחרון: "אחותי בזהר".

משה בלאו, בן 24, נשוי לשירה. תלמיד בישיבת שיח יצחק, סטודנט לספרות ופסיכולוגיה. עורך בכתב העת "בר", כתב עת ליצירה ולאמנות הגדלות בעולם הישיבות.

ירדן בן-צור, יליד 1986, הוא דוקטורנט לספרות השוואתית באוניברסיטת תל אביב. מתרגם מגרמנית. יצירותיו בפרוזה ובשירה התפרסמו בבמות מגוונות בישראל ובגרמניה. זכה בפרס מכללת ספיר ליצירה צעירה ובפרס גד יעקבי לשירה לשנת 2019.

סיון בסקין היא משוררת ומתרגמת, ילידת וילנה, 1976. חברת מערכת ב"הו!" ויו"רית עמותת "הו!". ספרה האחרון: "אחותי יהונתן" (הקיבוץ המאוחד, 2017, בעריכת דורי מנור). תרגומיה האחרונים שראו אור בספרים: "מחתרת הנייר" מאת דוד פישמן (מאגנס, 2020), "מירושלים של הצפון – מבחר שירה ליטאית עכשווית" (מועצת התרבות הליטאית, 2020), "חווית הזהות של שורדי השואה" מאת רות רכס (סלינקטיס, 2020).

נוית בראל היא משוררת וחוקרת, בעלת תואר דוקטור בספרות. נולדה ב-1977 באשקלון ומתגוררת כיום בתל אביב. ספר שיריה "מחדש" ראה אור בהוצאת עם עובד.

נמרוד ברקו, יליד ירושלים, 1977, הוא משורר ועורך לשון. עוסק גם בתרגום מאנגלית ובכתיבת פרוזה. ספרו הראשון, "תקופת הכוכב שטרם נתפתחו בו עיניים", יצא בקיץ 2020 בהוצאת "פרדס". מתגורר בתל אביב.

צור גואטה, יליד נהריה, 1992, גר בתל אביב. בוגר החוג לספרות ולתנ"ך בסמינר הקיבוצים, ועובד כמורה. מחבר ספר הילדים "עמית גמגמנית" יחד עם אפרת וקסלר-גואטה (2020). שיריו פורסמו בעיתון "הארץ" ובכתבי עת שונים.

שי דותן נולד באילת בשנת 1969 ומתגורר כיום בירושלים. כלכלן במשרד האוצר ומנחה סדנאות כתיבה לנוער ולמבוגרים. פרסם ארבעה ספרי שירה. ספרו האחרון, "הון עצמי", יצא לאור בשנת 2017 בהוצאת הקיבוץ המאוחד/מקום לשירה. שיריו תורגמו לשפות שונות.

דפנה דרוקר, ילידת 1969, עוסקת בהדרכה שיקומית למתמודדי נפש ונושאת הרצאות על סיפור חייה כמתמודדת-בהצלחה. ב-2017 יצא ספר שיריה הראשון "יום אחד". בימים אלה עובדת על ספרה השני.

שלומי הוד הוא דוקטורנט למדעי המחשב באוניברסיטת בוסטון וחוקר כיצד יש לפתח בינה מלאכותית בהלימה לערכים אנושיים. בעברו היה יזם חברתי בתחום החינוך. קורא בית לאשדוד, תל אביב וברלין. מתגורר בבוסטון. זהו לו פרסום ראשון בשירה.

נדב הלפרין, בן 26, הוא יליד ראש העין. מגיש התכנית "אש זרה" ב"כאן", תאגיד השידור הציבורי. כותב ומרצה על הגות יהודית ותרבות. מתגורר בירושלים.

רוברט וייטהיל בשן נולד ב-1947 בצפון קרוליינה, מתגורר בלוס אנג'לס ועובד כשחקן קולנוע. ספרו האחרון, "סטפס בחורים שחורים", ראה אור בעריכת דורי מנור בהוצאת הקיבוץ המאוחד.

ניצן ויסמן הוא יליד חיפה, 1956. סופר, יועץ לחברות ויזם טכנולוגי, ומנחה קבוצות כתיבה. ספריו: "על גבול יערות הרוזמרין" (2006), "ארוחת בוקר ישראלית" (2015) ו"מקום" (2021). סיפורים פרי עטו התפרסמו בכתבי עת ובאסופות שונות.

עומר ולדמן הוא דוקטורנט בחוג ללשון העברית באוניברסיטה העברית וראש דסק חדשות ב"הארץ". ספר שיריו "חינוך גופני" יצא ב-2019 בעריכת דורי מנור בהוצאת הקיבוץ המאוחד. מפרסם ב"הו!" מ-2012.

יולי ורשבסקי הוא משורר יליד מוסקבה, 1978. מתגורר בתל אביב. בוגר החוג לתורת הספרות הכללית באוניברסיטת תל אביב. שיריו פורסמו בכתבי עת שונים. ספר שיריו "חיי של השחקן" ראה אור ב-2005 בהוצאת "ספרא".

נורית זרחי היא משוררת וסופרת, פרסמה עשרות ספרים לילדים ולמבוגרים. כלת פרס ישראל לספרות לשנת 2021.

אבישי חורי נולד ב-1992 בבאר שבע. משורר וסופר, עורך תוכן בבית אבי חי בירושלים ומנחה סדנאות כתיבה. ספר שיריו הראשון, "איך עושה תהום", יצא בשנת 2018 בהוצאת "פרדס" וזכה בפרסים. רומן ראשון פרי עטו, "קראו לי אושר", עתיד לראות אור בשנה הקרובה.

דמיאן חזן הוא יליד שדרות, 2001. התחיל לכתוב שירה עם מות סבתו, בעת שהות ממושכת בבית חולים פסיכיאטרי ולאחר שעזב את החינוך הממלכתי. כיום חי עם בן זוגו בקיבוץ.

דקלה סיון חיון, משוררת, אם ורעיה. נולדה וגדלה בפתח תקווה, חיה בתל אביב. שיריה פורסמו בכתבי עת שונים. ספר שיריה הראשון "90% דיו וקצת דם" עתיד לצאת בשנה הקרובה בהוצאת עיתון 77 בעריכת דורי מנור.

עמיחי חסון נולד ברמת גן בשנת 1987 ומתגורר כיום בירושלים. משורר, מנהל אמנותי ויוצר קולנוע וטלוויזיה. ספר שירים חדש פרי עטו עתיד לראות אור השנה בסדרת "כבר" לשירה בהוצאת מוסד ביאליק בעריכת ליאת קפלן.

נעמי חשמונאי, משוררת ומוזיקאית, היא זוכת פרס שר החינוך לתרבות יהודית לשנת 2016 על אלבומה הראשון "שמונה שורות". מתגוררת בעיר חיפה, סטודנטית לתואר שני במסלול מחקרי בלימודי מחשבת ישראל ועוסקת בעריכת אירועי תרבות ושירה. בימים אלה עובדת על ספר שירה ראשון (בעריכת דורי מנור) ועל אלבומה השני.

יואל טייב, יליד 1997, גדל בירושלים ולמד בישיבה התיכונית חורב, בבית המדרש בנטור ובאוניברסיטת פריז-סורבון. מתרגם וכותב. נודד בין פריז, ברלין וירושלים.

גדעון טיקוצקי הוא חוקר ספרות, מרצה ועורך.

עמרי לבנת, יליד 1993, הוא משורר ומתרגם, תלמיד לתואר שני בחוג לספרות באוניברסיטת תל אביב. ספרו הראשון, "מלאכי", ראה אור בשנת 2019 בהוצאת הקיבוץ המאוחד בעריכת דורי מנור.

עמנואל יצחק לוי, יליד 1995, הוא משורר, מחזאי, מוזיקאי (סולן להקת "עמנואל והכיסופים") וסטודנט לתואר שני במדע הדתות באוניברסיטה העברית. חי בתל אביב. ספר ביכוריו, "השמש שרה למלכיו", ראה אור ב-2020 בהוצאת "הבה לאור" בעריכת עודד כרמלי.

אהרון לוינר הוא יליד ישראל, 1980. מקום מגורים: ברלין. עיסוק: כותב, מביים. פרויקט אחרון: "פולוספוט", מופע רב תחומי המשלב סולו פסנתר, התרחשות בימתית ואנימציה. עובד על ספר שירים ראשון בעריכת דורי מנור.

נדב ליניאל, יליד ירושלים, 1983, הוא דוקטורנט במחלקה ללימודי המזרח התיכון באוניברסיטת מישיגן. ספרו הראשון, "תקרת האדמה" (2010), זכה בפרס טבע לשירה ובפרס שרת החינוך והתרבות למשוררים בראשית דרכם. ספרו השני, "הלל", יראה אור בקרוב בהוצאת "פרדס" בעריכת דורי מנור.

ליאת מורבצ'יק היא עובדת סוציאלית קלינית ופסיכותרפיסטית. נשואה ואם לשניים, מתגוררת בגבעתיים. שיריה התפרסמו בכתבי עת שונים. ספר הביכורים שלה "חיית כיס" יצא לאור השנה בהוצאת "מוטיב" בעריכת דורי מנור.

קובי מידן, יליד נתניה, 1958. עוסק בתקשורת. פרסם ספר ילדים, "בית חרושת לשירים". מתרגמו: "השירים" ו"ספר הכמיהה" מאת לאונרד כהן ו"הגביה את קורת הגג, נגרים" מאת ג' ד' סלינגר. שירים פרי עטו ראו אור לראשונה בגיליונות קודמים של "הו!".

ללי ציפי מיכאלי ילידת גיאורגיה, 1964. היגרה לארץ בגיל 7. ספריה תורגמו ויצאו לאור בניו יורק, צרפת, איטליה, רוסיה, סין ועוד. משתתפת בפסטיבלים בינלאומיים, ולאחרונה זכתה בפרס הבינלאומי Poiesis International Award for Excellence In

Poetry בתחרות ע"ש רבינדרנת טאגור (2021). מלמדת עברית באוניברסיטת בן גוריון ומתגוררת בתל אביב. שני ספריה האחרונים נערכו בידי דורי מנור.

דורי מנור הוא משורר, עורך, מתרגם ומרצה, חתן פרס יהודה עמיחי לשירה עברית ופרס טשרניחובסקי לתרגומי מופת. מייסד ועורך "הו!", מייסד ועורך סדרת "ה-21" לספרות. ספרו האחרון: "נפש אחת אחרוך" (הקיבוץ המאוחד, 2019).

חיה משב היא עובדת סוציאלית בעלת תואר MSW, וכן תואר ראשון במדעי המחשב ומתמטיקה. קובץ שיריה "כל קיר היה דלת" (2019) זיכה אותה בפרס ע"ש רמי דיצני לשנת 2019. כותבת שירה ופרוזה, פרסמה לאורך השנים בכתבי עת ובמוספי ספרות שונים.

שחר-מריו מרדכי, יליד 1975, גדל בקרית ביאליק. בעל תואר שני במדע המדינה מאוניברסיטת חיפה. בעבר שימש כיועץ פוליטי לשגריר בריטניה בישראל, והיה משורר אורח באוניברסיטת ג'ונס הופקינס בארצות הברית. מתגורר בתל אביב. ספרו האחרון: "תפוס מקום לגשם" ("פרדס", 2019).

עמית מתתיה כותב שירה ופרוזה ומקווה לפרסם ספר ראשון בקרוב. סיים לאחרונה בהצטיינות תואר שני בספרות עברית באוניברסיטת בן גוריון בנגב. מנהל ואיש עסקים במקצועו, מתגורר במשגב שבגליל התחתון.

עמוס נוי הוא בעל תואר ראשון במתמטיקה, תואר שני במדעי המחשב ותואר שלישי בפולקלור ותרבות עממית. ספר השירים הראשון שלו זכה בפרס שרת התרבות לספר ביכורים בתחום השירה. ספר השירים השני שלו, "קוסם אחד ניסר אותי והלך למקום אחר", ראה אור לאחרונה בעריכת אלי הירש. נולד בבני ברק וחי בירושלים. נשוי ואב לשלושה.

אורית נוימאיר פוטשניק היא ילידת תל אביב, 1973. משוררת ומתרגמת שירה. ספר שיריה הראשון, "עינה של האורקל", יצא ב-2019 בהוצאת "פרדס" בעריכת אנה הרמן, וזיכה אותה בפרס שרת התרבות למשוררים בראשית דרכם.

עדו ניצן, יליד 1994, מתגורר בירושלים. תלמיד החוג לספרות כללית והשוואתית באוניברסיטה העברית. מחקרו מתרכז בשירה עברית חדשה ובסוגיות של אינטרטקסטואליות וסגנון מאוחר. מלמד ספרות, מבקר שירה בעיתונות, כותב ומתרגם שירה. בקרוב עתיד לראות אור בתרגומו מבחר שירים מאת ג'ורג' הרברט (הוצאת "קשב" לשירה).

גל נתן, ילידת 1984, מתגוררת בתל אביב. משוררת וספרנית. ספרה הראשון, "הלטאות הסגולות בחוץ", ראה אור בשנת 2020 בהוצאת "פרדס".

בן סויסה הוא יליד פתח תקווה, 1983. גדל בכרמיאל ומתגורר כיום באתונה שביוון. למד תקשורת ועיתונות במכללת ספיר, ובמהלך השנים פרסם טורי דעה, סיפורים, כתבות, ביקורות ומאמרים בעיתונות המודפסת והמקוונת.

יעל סטטמן, ילידת 1984, גרה בתל אביב. נשואה ואם לשלושה. מתמחה בפסיכולוגיה התפתחותית. ספר שיריה "בעניין הבערה" ראה אור בינואר בהוצאת הקיבוץ המאוחד.

ורדה סמואלס, ילידת רמת גן. עורכת דין ומשוררת. מתגוררת בחיפה. ספר שיריה הראשון, "לבבות משולשים", עתיד לראות אור במהלך השנה הקרובה.

עופרה עופר אורן, ילידת תל אביב, פרסמה תשעה ספרי פרוזה וספר שירה אחד, "מה המים יודעים על צמא", שזיכה אותה בפרס שרת התרבות. כלת פרס ראש הממשלה לסופרים עבריים. מפעילה וכותבת את הבלוג "סופרת ספרים".

שני פוקר, ילידת 1992, היא תלמידת תואר שני ומתרגלת בחוג לספרות באוניברסיטת תל אביב. ספר שיריה הראשון "מחצית חביוני" ראה אור ב-2019, וב-2021 ערכה יחד עם עודד כרמלי את הספר "אנדרטה של צרעת: יונה וולך – כל המחזות".

מישל פלצ'יק, ילידת 2001, נולדה בפתח תקווה ומתגוררת בחולון. עובדת על ספר ביכורים בעריכת עודד כרמלי.

אורי פרסטר, ילידת 1994, נולדה ברמת גן וגדלה בכפר סבא. מתגוררת בתל אביב עם בת זוגה. למדה תואר ראשון בספרות ופסיכולוגיה באוניברסיטת תל אביב. כיום מסיימת תואר שני בפסיכולוגיה קלינית במכללה האקדמית תל אביב יפו, ועובדת במחלקה פסיכיאטרית סגורה לגברים בבית חולים תל השומר. ספר שיריה השני, "מה שביקשת בשינה" בעריכת אנה הרמן, עתיד לצאת לאור בקיץ הקרוב בהוצאת עיתון 77.

ריטה קוגן נולדה בסנט פטרבורג ב-1976. חיה בישראל מאז 1990. גרה בתל אביב. הוציאה לאור שני ספרי שירה: "רישיון לשגיאות כתיב" (2015) ו"סוס בחצאית" (2018), וארבעה ספרי תרגום מן הקלאסיקה הרוסית (הוצאת "קדימה"). ספר הפרוזה הראשון שלה "ארץ-סלע" עתיד לראות אור ב-2021. עובדת כעת על ספר שירים שלישי בעריכת דורי מנור.

קרן קולטון היא ילידת פרדסיה, 1996, ומתגוררת שם גם היום. סטודנטית לתואר ראשון בפסיכולוגיה ובפילוסופיה.

רון קורדונסקי גדל בפתח תקווה וכיום חי בתל אביב. מטפל בכיבליותרפיה, עוסק בחינוך ומורה לכתביה יוצרת. פרסם משיריו בכתבי עת שונים ובגיליונות קודמים של "הו!".

מיכאל קליין, יליד 2002. גר בתל אביב. למד במגמת המוזיקה בתיכון הכפר הירוק. כיום משרת בצה"ל כמעבד המוזיקלי של להקת חיל האוויר. שירים פרי עטו התפרסמו במוספים וכתבי עת שונים.

נבה קרסניקר, בוגרת לימודי תסריטאות לתואר שני ובוגרת תוכנית העמיתים של "עלמא", פרסמה שירים ותרגומים בכתבי עת שונים. לומדת עריכת לשון. גדלה בנתניה וחזרה אליה לפני שלוש שנים.

רואי רביצקי, יליד 1987, נולד וחי בירושלים, חוקר סכסוכים ופיוסום, כותב ומלמד.

דעאל רודריגז גארסיה, יליד 1986, נולד וגדל בירושלים. מוסמך בספרות עברית מאוניברסיטת בן-גוריון. מלמד ספרות ויהדות ומנחה סדנאות כתיבה לנוער ולמבוגרים. זכה בפרס שרת התרבות למשוררים בראשית דרכם לשנת תשע"ט. ספר שירה ראשון שלו, "גילופין", צפוי לראות אור בקרוב בהוצאת "פרדס" בעריכת דורי מנור.

אוריין רוזנר נולדה בשנת 1991 ברמת גן ומתגוררת בתל אביב עם בן זוג, שני חתולים וכלב. מתמחה בפסיכולוגיה קלינית. ספרה הראשון, "גורי רוח", יצא בהוצאת הקיבוץ המאוחד בשנת 2019, בעריכת דורי מנור.

יחזקאל רחמים הוא משורר וסופר. פרסם שני ספרי שירה: "עכשיו הנסיעה" ו"דין מרחקים", שניהם בהוצאת "פרדס" ובעריכת דורי מנור.

יפים ריננברג נולד בטביליסי שבגאורגיה. מתגורר זה 25 שנה בירושלים ועוסק בתיאטרון. במאי, שחקן, מורה למשחק, מתרגם ודרמטורג. תרגומו ל"ענן במכנסיים" של ולדימיר מיאקובסקי התפרסם ב"הו!" 17.

נועה שורק, ילידת 1996, היא משוררת וסטודנטית ללימודים הומניסטיים, פילוסופיה ומחשבת ישראל במרכז האקדמי שלם בירושלים. זוכת פרס שרת התרבות למשוררים בראשית דרכם. בימים אלה עובדת על ספרה הראשון.

יערה שחורי היא סופרת. ספרה "אקווריום" ראה אור בימים אלה באנגלית בהוצאת פרו, שטראוס וג'רו, בתרגום טוד חזק-לואי.

יודית שחר נולדה בתל אביב בסמוך לגשר התקווה וחיה בפתח תקווה. אימא לשניים, משוררת חברתית, מורה ומחנכת נוער בסיכון, פעילה חברתית. ספרה השלישי, "אשליה קדושה", ראה אור בימים אלה בהוצאת "אפיק". זכתה בין השאר בפרס טבע ובפרס ראש הממשלה לספרות עברית.

רונית שטראוס-קירשנר היא ילידת 1970. בוגרת לימודי ציור ובעלת תואר שני באמנות ימי הביניים. מתגוררת בארצות הברית עם בעלה ושני ילדיה. בשנת 2016 יצא לאור "לו הייתי", ספר ילדים שכתבה ואיירה. עובדת על ספר שירים ראשון בעריכת דורי מנור.

ליאור שטרנברג, יליד 1967, הוא משורר, מתרגם ומורה לספרות. חי בירושלים. נשוי ואב לשתי בנות. על שירתו זכה בין השאר בפרס ראש הממשלה לשנת 2006, ובפרס דוליצקי מטעם האוניברסיטה העברית לשנת 2011. לאחרונה ראה אור בהוצאת מוסד ביאליק ספרו "הלחם, המלח – מבחר שירים, 2019-1999".

רועי שניידר נולד ב-1994, מתגורר בתל אביב, מנכד ודוקטורנט לבלשנות שמית. ספרו השני, "שלוש ארבע ו" ראה אור ב"עולם חדש" ב-2016. ספרו השלישי מתוכנן לצאת בסדרת "כבר" של "מוסד ביאליק" בעריכת ליאת קפלן.

נעמי שנקר נולדה וגדלה בקיבוץ שובל. נדדה בעקבות בן זוגה לכמה מקומות בעולם וכיום מתגוררת בטקסס. עסקה עד לפני זמן קצר בחינוך. אוהבת לטייל, לקרוא וללמוד. בימים אלה עובדת על ספר שירה ראשון (בעריכת דורי מנור).

עמרי שרת, ירושלמי, בן 31. דוקטורנט למקרא באוניברסיטה העברית. חתן פרס שרת התרבות למשוררים בראשית דרכם לשנת תשע"ז ופרס רחל נגב לשירה לשנת תשע"ז. ספר שיריו הראשון, "אל תעשה מזה ענין", ראה אור בשנת תש"ף בהוצאת מוסד ביאליק, במסגרת סדרת "כבר", בעריכת ליאת קפלן.